36.VI.201

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE ROMA
1
29-K
7

[illegible]

[illegible]

IOANNIS BERNARDINI LONGI

NEAPOLITANI.

In Prologum Auerrois Expoſitio Illa, quam annos natus XXIII Edidit, nunc poſt annum XXII Edita per Marcum Antonium Ruſſinum Lupienſem.

Ad Ioannem Paulum Vernalconem.

CVM LICENTIA SVPERIORVM

NEAPOLI

Excudebat Raimundus Amatus Anno Domini

MDLXX.

MARCVS ANTONIVS RVSSIVS IOANNI Paulo Vernaleoni ſuo S. D.

Aνοσουτ αμεν Peruulgatum illud, Eruditiſſime Ioánes Paule, Græciæ prouerbium, à Tragicorum Principe prolatum in me quis torquere poßet, is inquam, qui meorum ſtudiorum inſtitutum, ac ſeriem à pueris obſeruaru. Nam cum ego ille fuerim, qui pluſquã par eſt in humanioribus literis, & vtriuſquæ linguæ cognitione tempus contriuerim (id quod à quibuſdam mihi vitio verti audiui) atque ſtatuerim, poſt abſolutum hoc negotium ad Mathematicas diſciplinas animum appellere, quò mihi facilior, ac expeditior ad ſacræ Philoſophiæ, cæterarumq; ſcientiarum cognitionem pateret æditus, nunc vero Animi mutata ſententia, illotis (vt aiunt) manibus, philoſophiam aggreſſus fuerim, erit profectò nemo, qui huic meo conſilio mentem adhibens, non derideat illud, ingeniumque meum futile, ac leue non iudicet: Qui ſi cauſam audiret, æquiorem ſe profectò erga nos gereret. Proxima enim æſtate cum ego in grauiſſimũ morbũ incidiſſem, vt tu optime, recorderis à quo vix tandẽ Deorũ auxilio, ac Medicorũ ope euaſi, altius de me deque ſtudijs meis mihi cogitandum propoſui. Mecum igitur ipſe reputans corporis mei vires exiguas eſſe, illoque morbo magna ex parte luxatas, ætatem hominum breuem, multiſq; obnoxiam, tum ægritudinum, tum Fortunæ tempeſtatibus, quamprimum iter illud peroger e decreui, animo profectò mærens cum aliud ſtudendi genus mihi calamitas illa propoſuiſſet, reliquumq; hoc Adoleſcentiæ meæ, quod ſupererat, ac virium in Philoſophia impendere, quo ſiquid aliud huiuſmodi contingeret, ex ea mihi conſolationem aliquam promere poßem. Sed quum arduum hoc iter eggredi ſtatuiſſem, è re profectò mea futurum eſſe decreui, ſi conſilium ab aliquo ſumerem, qui mihi viam, diuerſoria, hoſpitia cõmoſtraret, in quibus hoc iter agẽs, ipſe fuiſſet, vt hæc edoctus, ſiquid accidiſſet, illius veſtigia ſequtus quàm minimũ laborarem. Cum igitur diu multùm que laboraſſem hac in re, obtuliſſe mihi tandem doctiſſimus vir Philoſophus idem ac Medicus eruditiſſimus PAVLVS *Monachus quem ægrotare audieram in præclariſſimis Ferrandi Loffredi ædibus. quo cum me nec ipſe ſatis valens contuliſſem, admirandum profectò virum illum conueni, Languentem ſanè corpore, mente vero ac animo ſatis valentem, ac ægritudinem illam grauiſſimam æquo ferentem animo, quod ſibi è philoſophis eadèmq; chriſtiana accidere putabam. Is poſtquam animi mei conſilium audiuit, nihil inquit tibi ſuadeo aliud, quàm quod mihi hac, qua tu es ætate ſuaſi. Philoſophiam quæris Ariſtotelis, illam tum ex ipſo, tum ex eius interpretibus tibi comparare poteris, græcis præſertim, cum græcum hominem loquentem nemo melius quàm græci audiant; prius tamen illius inſtrumento, quod Dialecticam communiori vocabulo dicere ſolemus, ad vnguem, ac adamuſſim perlecto; Nec eſt quod græcis egeas interpretibus; nam cum aliàs, ſi rectè memini, tecum hac de re loquerer, tu mihi omnes interpretes græcos recenſuiſti, libellum quendam te conſcribere dicens. De ordine ac vita Interpretum Ariſtotelis. nec græcos egere alienis interpretibus, nam ab ipſis quinq; vocibus enumerans Ammonium in has vos habere dicebas, atq; Nicetam à* FRANCISCO *Storella doctiſſimo viro; eodemq; præceptore tuo tibi donò datum, In Categorias eundem Ammonium, atq; Simplicium & Platonicos aliquos, in interpretationem Ammonium. Magentinum, Nicephorum, Pſellum, in Priora Analytica, Philoponũ, Alexandrumq; Aphrodiſienſem in Poſteriora Philoponum, ac Themiſtij paraphraſim in cæteras Dialecticæ partes, Alexandrum & alios quos non recordor; in Phiſica præterea Simplicium, Philoponum in libros de cælo, Simplicium in libros de Ortu & interitu Philoponum, in Meteorologica Olimpiodorum, Philoponum, & Alexandrum, in libros de Anima, Simplicium, Grammaticum, & Alexandri libros de Anima cuius & quæſtiones; Naturales in phiſica multũ proſunt & alios plerósq; Pſellum, Euſtratium, Michaelem, Epheſium, Themiſtium ipſum, alioſq; quos tu recenſuiſti, & vitas eorum qua quiſq; ætate, quòue ſub Imperatore floruerit. His tibi libris comparatis tutus hoc iter aggredere, quibus ducibus nihil eſt, quod vereare. Tunc ego, Eſt hoc inquam, vt tu dicis ſed vt verum fatear neſcio quo fato acciderit, vt qui liber elegantiſſimus, obſcuriſſimus idem ſit, &*

maxime

maxime vtilis & pauciſſimos habeat interpretes, uerum [illegible] *quem librum græcos interpretes non explanaſſe quis eſt qui neget; hoc en im ex Proemio Simplicij in Categorias videre licet multos enumerantis interpretes, quorũ ſcripta temporum iniuria periere. Quid igitur hac in re faciam hereo. tum ille vt eſt ad omnia paratiſsimus. Nihil eſt quod te excrucies, Virũ tibi propono, quaſi vatem huius iacturæ. At quem inquam, Auerroem at quem cæteris in libris oſcitantem quempiam fuiſſe conſtat hunc tamen librum adeo diſertis atq; copioſis ornauit commentarijs, vt hic inter illius libros doctiſſimorum virorum iudicio Coryphæus habeatur. Maximum tamen in procemio virum fuiſſe conſtat, in quo totius logices ſummam tractaſſe videtur, quod tu non negligas. Hæc cum ille dixiſſet, ego diſcedens Bibliothecas omnes euolui, quo mihi interpretes in Auerrois prologum compararem: cum igitur multos inueniſſem in illum operam contuliſſe, nec fælicibus vt verbo dicam auibus incidi tandem in librum quendam cuius hæc erat inſcriptio, IOANNIS Bernardini Longi in Prologum Auerrois expoſitio, quem ego auide arripiens domum me conferens perlegi totum, ad profundam vſq; noctem ſtudium protrahens, ad id enim me compellebat viri authoritas, quem ego aliud agens hoc triennio, quo Neapoli vixi audierã, atque ingenij acumen, & multi iugam viri lectionem agnoui, ſed vt vera dicam dum illum audirem, aliter ac dum illius ſcripta legerem, ſentiebam, id quod vnde accideret nõ mihi ſatis liquebat. Poſtea vero quàm annum legi, quo liber excuſſus fuerat, vigeſimus enim ac primus iam annus agebatur habui quo mihi hac in re ſatisfacerem, nam iudicium illud graue, quod hac ætate aſſecutus is eſt quod omnes qui ipſum legẽtẽ de ſuperiore loco audiũt admirãtur illa ætate iã defuiſſe, quis eſt, qui neget, cum verum id eſſe liquido conſtat, iudicium ætatem ipſam afferre, nec tamen eſt quod in his Commentarijs deſideres. Nã ſi vt hos eoſdem quiuis alius ederet, omnes conatus conferret ſpe profecto deluderetur mani, nam tantũ abeſt vt ipſum hac in re ſuperaret, vt quiduis aliud quàm hoc efficeret. Poſſẽt tamen ab eodem quantum autumare poſſum meliores effici & elegantiores, ab alio præterea nemine. Id quod ex aliorum expoſitionibus ſuſpicari valeo quas ſi cum noſtra huius viri compares, anſeres cæteros, hunc olorem eſſe cenſebis. & Auerroem ipſum ſi has cerneret, ſolam hanc velut filiam genuinam ãplecteretur, cæteras vt iothas expelleret. His igitur rebus mihi ſatisfeci, & quiuis alius qui hæc legerit ſibi poſſet ſatisfacere, ac vt ego excidiſſe potius hæc illa ætate puerili vt ita dicam, quam ſerio edita putare & tunc temporis ſpem illam expectare quam hac ætate præſtat, Quotuſquiſq; enim eſt qui ipſum nunc audiat legentem, qui nõ veluti perculſus diſcedat, & mirabundus, dum viri huius grauitatem in docendo, facilitatem in exponendo, acumen in diſſerendo, memoriam in recenſendo, iudicium in dignoſcendo, comitatem in legendo, copiam in pronmẽdo animaduertit? Quis eſt qui verba Ariſtotelis ipſum explanantem audiens Ariſtotelis interpretes, quatuor in quam illos, quos ſibi primarios elegit, nec immerito, Alexandrum, Themiſtium, Simplicium, Philoponum explicantem, altiſſimas philoſophiæ quæſtiones, nec enim minimæ, vel paucæ ſunt, enodantem, & quaſi ob oculos, iunioribus morem gerens ponentem, hunc diuiniſſimum virum eſſe non cenſeat, & à Natura, ipſoq; Ariſtotele veluti angelum miſſum fuiſſe non putet. Quod autem in hoc viro maximum eſſe duco audimi Paule. Theologiæ quoq; ſtudia ſic amplexatus eſt, vt neſcies in hoc Thelogiam an philoſophiæ præferas an philoſophiam theologiæ. quippe cum in philoſophicis quæſtionibus ea grauitate theologorum nectat ſententias. vt in vtraq; ſummus, vt vere eſt eſſe videatur. At in philoſophiæ quæſtionibus, illis in quam, in quibus philoſophi cæcutiere, ſuaq; dogmata protulerunt aliena penitus à Fide Catholica, quæ plura ſunt, illos ſic deridet, ſic contemnit, ſic aſpernatur, vt nunquam illos vidiſſe, nunq̃ lectitaſſe putes, ſuumque Alexandrum his in rebus adeo probroſis improbat verbis, adeòque acribus ferit aculeis, vt inſaniſſimum illum fuiſſe cogites, opinionemq; theologorum in medium profert, eàmque validiſſimis confirmat rationibus, & vel ſanguinem pro ipſa libenter effunderet, Diuumq; Thomam ſic omnibus in rebus ſectatur, amplectitur, & veneratur, vt Theologũ ipſum inſignẽ inter latinos appellet. cumque mira quadam explicat alacritate, quo illius in Auditorum ſuorum mentibus, ſententiam imprimat, ne quid in his remaneat, quod ex philoſophorum ſententijs ingeſtum ſit. quod penitus nõ deleatur. Nam illos, qui ipſum audiunt ſic amat vt filios pater amare ſolet, & vt eſt optimis moribus, eruditione & vite integritate præditus, & Fidei Catholicæ obſeruantiſſimus, nihil ſibi antiquius eſſe ducit, quam vt illos dimittat cùm doctos, tum pios & diuinis rebus inſtructos, quod ille tum*

ſemper

ſemper, tum in vltimis præſtat lectionibus, quibus ea vi, eóque dicendi fluento Sanctorũ Patrum, ac Conciliorum decreta profert, vt ſummum Theologum te audiſſe putes, eundémq; pium, ac ſummum dicendi magiſtrum. O virum optimum, nec ſatis laudatum. Vtinam hunc virum omnes Italiæ ac Europæ audirent Academiæ, ita enim fieret, vt auditores tum Philoſophiæ præceptis imbuerentur, tum ad ſacroſanctæ Fidei decreta conformati vitam ducerent beatam, ac Deo optimo Maximo gratam. Nam vterentur Philoſophia vt par eſt, nec ſtudijs abuterentur, nec tot tantæq; vaniſſimorum hominum opiniones, quas ex ſtudiorum abuſu oriri nemo eſt qui neſciat in animos obreperẽt. Sed virum hunc alius me eloquentior laudet. Cum igitur Cõmentarios hos domi legerem, illóſq; contubernales mei docti iuuenes, ac inter cæteros ALOYSIVS *Iſſapica Salernitanus doctiſſimus iuuenis, nec inuenire poſſent hunc librum, Vix enim alter Neapoli reperiebatur, mihi authores fuerunt vt illos iterum ederem, nam & alios quoq; iuuenes hoc teneri deſiderio dicebant. Quorum ego præcibus adductus edere ſtatui, quamuis non ignorarẽ Authorem ipſum hoc ægre laturum eſſe, cum præcocis hoc ingenij ſui fructum fuiſſe intelligat. Ego vero malui amiciſſimorum præcibus, & vtilitati ſatisfacere, quàm illius iram vereri, nam tum obſeruantiam erga illum meam ſatisfacturam eſſe fidebam, tum cætera illius opera matura ætate exigilata, que domi illum ſeruare cognoui horum mollient acerbitatem. Tibi vero mi Paule dicandos eſſe ſtatui, nec immerito, cum de Demonſtratione librũ Mathematicorum Principem, apud quos certiſſimæ reperiuntur demonſtrationes decere ſtatuerim. Nec mihi deeſſe putaui ſi doctiſſimi viri ac præceptoris mei opus hoc ad te doctiſſimum virum, ego vtriuſq; veſtrum obſeruantiſſimus mitterem. Quorum vtrumq; Deus Opt. Max. ſuperſtitem ſeruet. Ita enim nec in Philoſophicis nec in Mathematicis erit quod ſuperiori ætati inuideamus. Quòd ſi homini græco, græcus homo non græce vt ſoleo ſcripſerim, ſed ſtylo hoc inelegant, alieno, nouo, nec emendato quem ſiquis leget inimicus carpet, mihique, quòd vltra crepidam, maledicet, amicus feret, ignoſcet.*

Nam vnde acciderit noſti tu melius quàm ego. Vale Iapygiæ noſtræ decus.

I. BERARDINI LONGI

NEAP. DILVCIDA EXPOSITIO

In Prologum Auer. in poſt. Ariſt.

VETVS Ac laudata communis expoſitorum Ariſt. conſuetudo eſt, vt nũquam ad id accedere audeant, quod vocabula declarant. Antequam aliqua prædocuerint, ac in ueſtibulo præſcripſerint. Quæ ad ſcripta authoris intelligenda conſcrant. Sed aliqui plura, aliqui pauciora prædocenda voluerunt. Si quidem inter græcos, Ammonius decem numero cenſet. inter noſtros Boetius ſex tantum. inter Arabes AVERROES à me nunquàm ſatis laudatus, quem à pueritia obſeruaui, obſeruaturus, quo ad viuam, octo ad Simplicij morem præcepit. Nam is eſt, vt nemo ex Ariſtot. Familia dicatur, niſi AVERROISTA. Meritò etiam vt dixerim, neminem doctum, qui Auerroem non legerit, indoctiorem, qui lectum contemnit. indoctiſſimum, cui non ſapit. Sed de laudibus Auerrois alias. Nunc ad propoſitum reuertar. Hunc morem etiam confirmat ipſe Auerroes in hoc magnæ (vt aiunt) commentationis prologo, quem expoſiturus ſum, qui eſt tanta difficultate (ſed quo difficilius hoc præclarius) vt hactenus nemo eum intellexerit. Sed ſcio quàm ſcopuloſo difficiliquè loco verſer. Si igitur quid indoctius, incautiuſquè protulero refutari à quouis cupio, refutaturus ipſe me, ſi fuero admonitus. Non enim ſic me peruerſe amo, vt errare alios malim, quàm innoteſcere, quod errem. Sed ne diutius lectorem ſuſpenſum detineam. Illa octo Auerrois aggrediar. Sed prius à lectore, ſi modo aliquis accedet, petitum velim, ne à me in hac explanatione verborum ornatum expectet. Nam in his ſcriptis, in quibus rerum cognitio quæritur, non loculentæ orationis lepos, ſed incorrupta veritas exprimenda eſt. cum præſertim ipſe M. T. C. admoneat res phyloſophicas ornatè velle dicere puerile eſſe. Sed illa octo Auerrois, ſine quibus fieri non poteſt, vt quis Ariſt. mentem animo concipiat. Hæc ſunt primum de ſubiecto. Secundum de inſcriptione. Tertium de neceſſitate libri. Quartum de ordine. Quintum de vtilitate. Sextum de proportione. Septimum de nomine authoris. Octauum de nomine libri. His explanatis. facillimus apud Ariſtotelem erit additus.

INTENTIO HVIVS LIBRI EST EXPONERE SECVNDOS ANALYTICOS.

Quare primum de ſubiecto agendum.

PRIMVM De Subiecto agendum, inquit Auerroes. nam ſi ſubiectum in arte tractandum ignorabitur, & principia & paſſiones etiam ignorabuntur, cum in ſubiecto contineantur, & de ipſo inueſtigentur, & hac de cauſa in primo poſt. cap. 2. docet ſcientiam in nobis agenerari ex præcognitione eſſe ſubiecti, & quid nominis ante ſcientiã vnde 3. rei. dicebat Ariſtot. omnis Ars ordinata ſit ex fine præcognito, qui finis ſeu Scopus artis, non eſt, niſi res tractanda. quæ ſubiectũ dicitur, Quare bene Alexander Aphrod. in primo priorum dicebat. Si quis operis intentionem ideſt rem tractandam ignorauerit. cæco ſimilis efficitur, qui quo vadat, ignorat. Merito igitur primo ſubiectum præcognoſcendum, ex quo ea, quæ in arte tractanda ſunt, eliguntur, & ordinantur. Sed hic ordo facile ex modo procedendi & docendi Ariſtotelis confirmatur. Semper enim vt ordinis ſeruatur in principio vel in prologo ſuam

Mot Ar in princ, propone quod ta re hab

intex

intentionẽ vel ſubiectum tractandum proponit. Intentionem accipio pro re tractandā. omittẽs illam quæſtionem, quæ vulgo fieri ſolet. an ſubiectum & intentio differant. Sed vt ab ouo incipiam hunc morem apud Ariſtotelem ſeruatum. in primo periher. ſuam intentionem vel rem tractandam ponens, ait, primo oportet dicere quid ſit nomen, & quid verbum, poſtea quid negatio, & affirmatio, & enunciatio. ecce rem tractandam proponit, ſimiliter in principio primi priorum dicit primum oportet dicere circa quid, & de quo. quoniam circa demonſtrationẽ & de demonſtratiua diſciplina. Idem primo phyſicorum ponens ſuam intentionem dicit. Manifeſtum quidem, quòd quæ ſunt circa principia ſcientiæ, quæ de natura eſt, primo determinare tentandum. Similiter primo cœli pri. quoniam ſcientia de natura ferè plurima videtur de corporibus eſſe, in principio etiam de generatione & corruptione: habet, de generatione autem & corruptione natura generatorum & corruptorum. Similiter in primo de anima ſuā intentionem ponens dicit. quare rationabiliter hyſtoriam de anima in primis ponemus, & eodem pacto in cæteris philoſophiæ & meta. partibus. vt patet in. 12. meta. primo & vi. quæ ſcribam, hunc Ariſtotelicum morem habeant. primo videndum eſt, quæ Ariſtot. ſit intentio tum in primo tum in ſecundo poſter. velle pertractare. Nam ex cognitione ſubiecti fiunt notæ paſſiones, & principia, quæ illi conueniunt, & hæc breuiter de primo quæſito dicta ſint.

Dubium an cũ ſubiectũ ſit præcognitum poſ ſit eſſe quæſitum quod vtrumq. dicit diuerſa ratione.

Sed dicet aliquis, ſubiectum eſt præcognitũ, ergo non quæſitum quia fruſtra eſt hæc inquiſitio, quid ſit ſubiectum. nam dicebat Auerroes. 2. poſteriorum. 33. quod præcognoſcitur, non quæritur, & è contra nam præcognitio eſt contraria quæſtioni. Ad hoc aliqui reſpondent, quod non inconuenit ſubiectum poſſe demõſtrari. Subiectum in quam partiale, bene inconuenit ſubiectum totale poſſe demonſtrari. vt Ariſtotiles probauit ignem eſſe. 4. cœli. 32. Sed Hæc reſponſio in doctrina Auerrois eſt falſa.

Subiecta vt ſubiecta nota vel per ſenſum vel quia à ſuperiori ſcientia probata.

nam Auerroes primo poſteriorum. 73. dicit. ſubiecta aut accipiuntur, vt nota per ſenſum, vel quia ſunt probata ab alia ſcientia ſuperiori. ergo ſubiectum vt ſubiectum debet eſſe notum. nã de ſubiecto præcognoſcitur eſſe & quid. & in hoc eſt ratio fortiſſima meo iudicio. Subiectum partiale eſt ſubiectum reſpectu partis ſcientiæ. ergo de ipſo præcognoſcitur eſſe. Probo quia eſt ſubiectum, ergo præcognoſcitur eſſe. aliter non eſſe ſubiectum. Nam ſicut ſe habet ſubiectum vniuerſale & totale ad totam ſcientiam, ſic ſe debet habere ſubiectum partiale ad partem ſcientiæ, ſed ſubiectum totale per ſe in ſciẽtia præſupponitur, ergo ſubiectum partiale in particulari ſcientia debet præſupponi. & quod hoc ſit verum, adduco textum Auerrois in ſecundo phyſicorũ. 26. vbi habet impoſſibile eſt aliquã ſcientiam vniuerſalem & particularem declarare ſuum ſubiectum ſiue per cauſam, ſiue per demonſtrationem, quod nõ eſt ita in cauſis ſui ſubiecti, quare eum nec ſcientia vniuerſalis nec particularis ſubiectum probet.

Subiectum vt ſubiectũ tam vniuerſale quã particulare nõ probatur.

Subiectum vt ſubiectum ſiue particulare ſiue vniuerſale non probatur, aliter non eſſet ſubiectum hæc obiter ſint dicta. Sed nos dicamus quod ſubiectũ etiam non quæritur, ſed præſupponitur, Sed poſſumus quærere, quod eſt illud ſubiectum, quo habet cõditiones, per quas debet in eſſe ſubiecti conſtitui. exempli gratia. Homo eſt ſubiectum in medicina, non eſſe hominis, quæritur, ſed quæro an homo in medicina habeat illas conditiones, per quas poſſit in eſſe ſubiecti conſtitui.

Exempla Auer.

Hanc reſponſionem dedit Auerroes in primo poſt. com. 73. vbi dicebat, ſi quis quæreret, an anguli triãguli ſint æquales duobus rectis, hic abſq; dubio habet apud ſe notum triangulum eſſe. Sed quærit an illa paſſio ſcilicet habere tres angulos inſit triangulo. Similiter dicit Auerroes, ſi quis quæreret, an ens mobile eſſet ſubiectum, haberet pro comperto, eſſe ens mobile. Sed quæreret an ens mobile ſit genus, ideſt ſit ſubiectum, ergo nõ quæro eſſe ſubiecti, ſed quæro quid eſt illud ſubiectum an definitio an demõſtratio de quo probantur illæ paſſiones, quæ ab Ariſt. inueſtigantur vel ſi loqui volumus, vt latinis placet dico quod ſubiectum de ſecundo adiacente, non quæritur. bene de tertio quòd Auer. his verbis explicauit primo poſt. 73. non quæritur de quæſito & eſſe ſimplici bene de quæſito & eſſe compoſito & ſic patet reſponſio ad hoc dubium.

Ordo ſeruandus.

Sed quoniam de ſubiecto acturus ſum, operæ pretium mihi facturus videor, ſi prius terminos deelarabo, cum ſint multiplices, ne ĩ paralogiſmum ducamur primo cœli. 100. ſed primum declarabo hunc terminum ſcilicet ſubiectum.

Subiectum multiplex.

Subiectum in peripatetica familia multis modis accipitur, vno modo accipitur ſubiectũ, pro conceſſo ſicut accipit Auerroes. 3. cœli. 4. quando dicebat ſubiectum logices eſt ſcientia in eſſe

ideſt

ideſt conceſſum.conceditur enim in logica ſcientiam eſſe, quoniam ſi non. tunc demonſtratio non eſſet. aliquãdo ſubiectum capitur, vt ad accidentia comparatur, ſicut vocat Ariſto. ſubſtantiam ſubiectum accidentis, & Auerroes. ſecundo de anima. 8. dicit duplex eſt ſubiectum, formæ, & accidentis. ſubiectum accidentis eſt indiuiduũ ſubſtantiæ compoſitum. ſubiectum formæ eſt materia prima in potentia, aliquando & aliter accipitur ſubiectum pro eſſe, vt accepit Ariſt. 5. phy. t. 7. quando dicebat, omne quod tranſmutatur, quatuor modis fit, aut de non ſubiecto in ſubiectum, ideſt de non eſſe, ad eſſe, vel de eſſe ad non eſſe. Aliquando accipitur pro ſingulari, quod ab Ariſt. vocatur ſimul totũ in. 7. meta. & Ariſto. primo meta. habet quòd à proprijs ad ſubiecta ideſt ad ſingularia eſt demonſtratio. aliter accipitur ſubiectum, vt reſpicit prædicatum, & ſic eſt pars propoſitionis, & hoc modo dicebat Ariſt. in primo priorum. cap. 1. Subiectum eſt, id de quo aliud prædicatur. & Auer. primo poſte. 82. Vltimo modo accipitur ſubiectũ ſecundum ſimilitudinem, pro re tractata & hoc etiam Aſſerit SCOTVS In primo ſententiarum in prologo, & hoc modo eſt ſubiectum in ſcientia, nam ſcientia in rei veritate nõ habet ſubiectum, niſi animã, vt Ariſt. in ante prædicamentis cap. 2. & Auer. in libro prædicamentorum cap. de qualitate. Et Auer. eſt ſententia. 3. de anima. 5. quod vniuerſale, quod eſt ipſum ſcibile vnum, per quod eſt vnũ, eſt intellectus, aliud per quod eſt ens verum, & ſunt phantaſmata. ergo ſubiectum in ſcientia eſt ſecundum ſimilitudinem, & eſt illud, quod cadit ſub ſcientia, quod eſt ſcibile, & dicitur ſubiectum, quia ſubijcitur cognitioni ipſius ſcientiæ, & ſic ſubiectum dicitur res conſiderata in ſcientia. res apta ſciri. de qua proprietates, & paſſiones inueſtigantur ac ſi ego dicerẽ, lignum eſt ſubiectum fabri lignarij, ideſt res conſiderata, in qua omnes ſuas paſſiones et actiones conſiderat. Sic quando quæro, quid eſt ſubiectum in ſcientia, quæro, quæ eſt res conſiderata in hac ſcientia, de qua artifex vult inueſtigare paſſiones, & proprietates, & hoc modo dicebat Ariſtoteles primo poſter. 179. vbi dicit ſcientia eſt vnius generis ſubiecti principia partes, & paſſiones conſiderans, Auerr. exponit, eſt vnius rei conſideratæ. hoc etiam Ariſto. determinauit in. 6. meta. 1. vbi Ariſt. habet quoniam vero phyſicu ſcientia eſt circa quoddam genus entis, ideſt circa rem conſideratam. quando ergo quæro quid eſt ſubiectum in lib. poſt. Quæro quæ eſt res tractata, & conſiderata, de qua ſunt inueſtiganda principia, & paſſiones, verum ſciendum quòd hoc ſubiectum quòd dicitur res tractata eſt duplex, vnum eſt ſubiectum à latinis materiale vocatum, ab Auerroe res tractata, aliud dicitur ſubiectum formale, quod ab Auerroe dicitur modus conſiderandi vel ratio conſiderandi, & hæc eſt ratio conſiderandi per quã vnus artifex ab alio diſtinguitur ac ſeparatur. exemplum in arte naui factiua & fabri lignaria Subiectum materiale ideſt res conſiderata eſt idem commune vtriq; hoc dicit Auer. primo poſt. 179. ſcientia eſt vnius generis ſubiecti. i. vnius rei conſideratæ ſub ratione vero, qua ad arcam vel ad nauẽ ordinatur, & deſignatur, dicitur ſubiectum formale, vel ratio, & modus conſiderandi, & hoc dicit Auer. 2. phy. 18. quando vna res multas demonſtratiuas artes ingreditur, verum alio, & alio modo ac diuerſa ratione. Nam de homine medicus, & phyſicus conſiderant. Sed medicus, vt arte ſanabilis, phyſicus vero vt habet principium motus, & quietis Terminis ſic expoſitis. Quæro Quæ res tractata in libro poſteriorum. Quo ſcito. Quæro ſub qua ratione, & quomodo conſideratur in libro poſt. hæc breuiter pro conſuetudine de quæſtionis titulo.

Quomodo accipiatur hic ſubiectũ

Scientiæ ſubiectum re ipſa in anima.

Subiectum in ſciẽtia ex ſimilitudine

Eiuſdem rei diuerſos artifices conſiderantes non rei ſed diuerſus modus conſiderandæ rei diſtiguit. Auer. in epi.log. cap. de facienda demõ. ac defini. idem. 2. phy. 18. & 71.

In hac quæſtione hunc ordinem ſeruabo primo aliorum opiniones quæ magis probabiles videntur, examinatas ponderabo, Nam hoc idem ſemper Ariſt. ſeruauit. Qui ad veri inueſtigationem ſemper opiniones & rationes aliorũ propoſuit, tum vt intellectum noſtrum ad veri inueſtigationem præexercerent, tum vt ſi quid boni dixerint, accipiamus. Sin autem, non, etiam gratiæ his habendæ ſunt, nam conferunt aliquid, dicit Ariſt. ſecundo me ta. tex. 2. nam habitum quidem noſtrum præexercitati ſunt, nam ſi thimeus non fuiſſet. non multam melodiam haberemus, & ſi non phrinis fuiſſet, nec talis thimeus ideo adducam primum aliorum opiniones, Secundo opinionem conſonam doctrinæ Ariſt. & Auerrois vltimo ad rationes reſpondebo.

Mos Ariſt. Cuius rationem dat. 7. eth. cap. 14. & 3. meta. 1.

Ioannes Grammaticus, qui à laborioſiſs. inquiſitione circa verba Ariſt. exponenda Philoponus cognominatus dicitur. in primo priorum, & primo poſteriorum tenet tres concluſiones, quas ferè omnes latini ſectantur, quarum prima eſt. quòd ſubiectum ideſt res tractata in libro poſt. eſt ipſa demonſtratio. Secunda quòd nõ tantum demonſtratio eſt ſubiectum, in libro poſt. ſed

Tres concluſi. Philopo.

 etiam

etiam eſt ſubiectum finale & principale in tota logica verum alio & alio modo, vt videbimus. Tertia concluſio quòd Demonſtratio non tantũ eſt ſubiectum in primo poſt. ſed etiam in ſecundo libro. Omnes hæ concluſiones probandæ ſunt. Verum pro harum concluſionum intellectu, eſt ſciendum, quòd demonſtratio dupliciter conſiderari poteſt, vno modo, vt ad ea comparatur, quæ in hoc libro tractantur, & ſic demonſtratio eſt ſubiectum in hoc libro quoniam de demõſtratione in eo Ariſt. ſermonem fecit. poteſt etiam & alio modo demonſtratio ad totam logicam comparari & ſic totius logices demonſtratio eſt finis & per finem, vult totius logices ſubiectum finale & principale intelligi. Si quidem notum eſt, quòd ſemper perfectius eſt finis imperfectioris.

Verum Philoponus p. probat, quòd demonſtratio ſit ſubiectum finale principale totius logices, pro qua ratione intelligenda, eſt ſciendum, quòd ſubiectũ finale principale in arte eſt illud, quod neceſſitat omnia in arte conſiderata & quæcunq; ibi tractantur, neceſſario ad ipſum ordinem et attributionem habent. Hæc propoſitio eſt Ariſto. 3. eth. & ſexcentis in locis. Prima ſubſtantia ſcilicet DEVS Benedictus eſt ſubiectum finale & principale in meta. vt habet Auerro. 12. meta. 1. nam omnia, quæ in meta. dicuntur, propter deum dicuntur, ſimiliter primus motor in libris phyſicorum. ex hoc Philoponus ratione ponit, qua probat, demonſtrationem eſſe ſubiectum finale in logica, cuius talis eſt ratio. Illud eſt finale & principale artis ſubiectum ad quod omnia neceſſario diriguntur, & omnia ad ipſum ordinem habent, ſed demonſtratio omnia, quæ in logica tractantur, neceſſitat, ergo demonſtratio eſt ſubiectum finale & principale, & quia minor eſt probanda. Philoponus vnum declarandum accipit ſcilicet quòd ſyllogiſmorum ſpecies ſunt tres Sophiſticus Topicus & Demonſtratiuus Sophiſticus eſt ad deceptionem ad fugam nõ ad vſum ſcientiæ cauſa non vſui primo elenchorum & eſt nobis vt anxiliare pharmacum ad euitandas ſophiſticas importunitates, Sicuti Medici de venenis non ad vſum tractant. Sic Ariſtot. nobis dedit ſyllogiſmum ſophiſticum ad fugiendas ſophiſticas deceptiones. Topicus ſyllogiſmus eſt ordinatus ad vtramq; problematis partem veram vel falſam vincendam primo topi. ne à diſputantibus decipiamur. Demonſtratiuus vero tantum ad ſcientiam veram capeſcendum eſt ordinatus. eius. n. finis eſt facere ſcire, vt

Vſus ſyllogiſmorum.

infra dicet Ariſt. Demonſtratio eſt ſyllogiſmus faciens ſcire, & ideo Ariſt. 2. meta. 15. dicebat finis phyloſophi eſt ſolum verum inquirere demonſtratiue non topice nec ſophiſtice. ergo cum demonſtratio faciat ſcire verum & ſyllogiſmus topicus eſt ad vtramq; partem, vt ne à diſputantibus decipiamur. Syllogiſmus ſophiſticus eſt, vt auxiliare pharmacum ad ſophiſticas importunitates euitandas Merito igitur demõſtratiuus ſyllogiſmus erit horũ finis. nã oẽs tractantur & ordinantur gratia veri. Quod verum per demonſtrationem acquiritur, ergo demonſtratio erit finis amborum ſyllogiſmorum. & ſic totius logices erit finis. vltra quòd neceſſitet omnia alia, quæ in logica pertractantur probat. Nam cum ſcientia ſemper ſit ab vniuerſalibus ad propria. Si finis logices eſt demonſtratio. Oportebat prius Ariſt. in libro priorum de ſyllogiſmo tractare eſt. n. vniuerſalior demonſtratione primo priorum. 5. & ſe habet vt genus, ergo erat neceſſarium pertractare de ſyllogiſmo, vt per ipſum ad demonſtrationem perueniremus. & dat exemplum. Sicut impoſſibile eſt doricam aut lidiam armoniam cognoſcere ſimpliciter ideſt vniuerſaliter neſcientem pulſare cytheram. nec aliquis òxyrynchum pingere poteſt ſi picturæ omnino erit expers. Sic impoſſibile eſt, demonſtrationem cognoſcere. Si aliquis ſyllogiſmum in communi ignorauerit qui ſe habet, vt genus, & propter hoc primo priorum cap. 5. dicit Ariſtot. oportet prius loqui de ſyllogiſmo, & poſtea de demonſtratione. quare ad cognitionem demonſtrationis, oportuit prius cognoſcere ſyllogiſmum, & quoniam ſyllogiſmus ſimpliciter conſtat ex propoſitionibus. neceſſarium erat prius cognoſcere propoſitiones, tamquàm principia, ex quibus ſyllogiſmus conſtat, & ſic de illis Ariſtot. tractauit in libro de interpretatione, & quoniam propoſitiones conſtant ex ſimplicibus vocibus. Quæ videntur principia propoſitionum, ex quibus propoſitiones connectuntur. pertractandum fuit de illis in lib. præd. & ſic à primo ad vltimum, videtur quòd demonſtratio neceſſitet cunta, quæ in logica tractãtur, cum demonſtratio neceſſitet ſyllogiſmum. ſyllogiſmus propoſitiones, propoſitiones ſimplices voces, & neceſſitat etiam treis ſyllogiſmorum ſpecies, ergo ipſa omnia neceſſitat, & per conſequens eſt, ubi ſũ finale & principale, vt arguatur ſic. Illud eſt ſubiectum finale principale alicuius artis, ad quod omnia diriguntur, & propter quod omnia tractantur. Sed

Finis phyloſophi indagare verũ.

Scientia ab vniuerſalibus ad propria Ariſt. 2. phy. 4. & 57.

Ratio Philopo.

ad de-

ad demonſtrationem omnia neceſſario diriguntur, vt probauimus ergo demonſtratio eſt ſubiectum principale & finale, quæ cum in hoc libro tractetur, erit ſubiectum reſpectu huius libri ad æquatum, reſpectu totius logices finale & principale & hæc eſt prima Philoponi concluſio. Eſt ſecunda concluſio, quod ſubiectum in hoc libro eſt demonſtratio ipſa, quod eſt probandum ſed pro rationis intellectu ſciendum quòd vult Auer. quod vnus ſit liber priorum & poſt. ſaltim vnitate finis, et etiam rei tractatæ, quia ambo tractant de demonſtratione, vt dicemus. hoc dicit Auer. 2. poſt. 100. vnus eſt tractatus libri priorum & poſt. & etiam primo priorum cap. 1. tunc arguo ſic. Ariſt. propoſuit intentionem in primo priorum, & dicit, eſſe circa demonſtrationem, & quia vnus liber priorum & poſt. propoſuit etiam intentionem libri poſt. immo dico vobis quòd ibi Ariſt. proponit intentionem tantum libri poſt. vt græci omnes & Auerroes communi ſententia volunt. quia poſtea Ariſt. parum infra proponit intentionem libri priorũ dicendo, deinde determinare, quid propoſitio, quid terminus, & quid ſyllogiſmus & quòd hoc ſit verum. vide Auerroem ibi qui dicit quod propoſuit ſubiectum & vtilitatem libri poſt. ſubiectum eſſe de demonſtratione, vtilitatem gratia demonſtratiuæ ſcientiæ. tunc formatur ratio. illa eſt intentio, quæ proponitur ab authore, ſed Ariſt. propoſuit intentionem lib. poſt. eſſe de demonſtratione. Quare bene Philoponus, quod res tractata eſt demonſtratio, quod hoc ſit verum addo ſecũdam rationem, & eſt textus Ariſto. qui meo inditio non patitur gloſam. Ariſt. in primo priorũ cap. 5. ponens intentionem libri priorum & poſte. dicit determinatis autem his. ſcilicet propoſitionibus & termino, dicendum eſt de ſyllogiſmo, poſtea de demonſtratione, ſubdit prius enim de ſyllogiſmo quàm de demonſtratione, nam vniuerſalior eſt. quia omnis ſyllogiſmus demonſtratiuus eſt ſyllogiſmus & non è contra. & Auer. in com. dicit oportet prius loqui de ſyllogiſmo, deinde poſt illum de demonſtratione, ſed poſt librum priorum, in quo tractauit de ſyllogiſmo immediate ſequitur liber poſt. vt videbimus, ergo in hoc libro de demonſtratione eſt intentio. Tertia ratio Ariſt. in. 2. poſt. cap. 26. ſecundum commentaria Auer. com. 100. habet dictum eſt de ſyllogiſmo & de demonſtratione quid vtrumq; ſit, vbi Auer. in com. habet cum expediuit illud quod iam in cap. libri priorũ propoſuerat, quòd id quod intendimus eſt demonſtratio, gratia demonſtratiuæ diſciplinæ, illud iá epilogat, ex quo tex. poteſt formari hæc ratio. Illud eſt ſubiectũ in libro, quod in prologo proponitur, & in fine epilogatur, ſed Demonſtratio in prologo proponitur, & in fine de ipſa tractaſſe, dicit ergo ipſa demonſtratio eſt res conſiderata, & hæc eadem ratio poteſt etiam ad tertiam Philoponi concluſionem formari. in qua vult demonſtrationem in primo, & ſecundo poſt. ſubiectum eſſe, quod per eandem autoritatem confirmatur, nam. Ariſto. in fine ſecundi poſt. dicit ſe de demonſtratione tractaſſe. ergo etiam in ſecundo, quia de demonſtratione dicit dictum fuiſſe. Addit quartam rationem Simplicius, pro cuius intellectu eſt ſciendum. quòd ſemper titulus libri vel operis à re tractata ſumitur, vt patet per omnes ferè libros Ariſt. Nam liber de anima inſcribitur. Quia anima eſt res tractata, & ſic de cœlo, de generatione, & ſimiliter in alijs. Tunc ſic Titulus à re tractata ſumitur. Sed poſt. liber apud omnes de demõſtratione inſcribitur, vt Auer. dicit in principio huius prologi. QVI LIBER DE DEMONSTRATIONE INSCRIBITVR. Ergo demonſtratio erit ſubiectũ. poteſt & quinta ratio addi illud eſt ſubiectum libri, quòd primo, & principaliter definitur primo cœli ſecundo. Sed Demonſtratio primo definitur, ergo demonſtratio eſt ſubiectum, & ſi dices primo definitur ſcire. dico quòd licet, definitur primo ſcire, non tamen vt ſubiectum, ſed vt id, quod ingredi debet demonſtrationis definitionem. Nam ſi Demonſtratio eſt ſyllogiſmus faciens ſcire, oportebat prius cognoſcere, quid ſcire, vt definitio per notiora daretur. dicunt iſti. ſed principaliter & per ſe primo definitur demonſtratio. ergo ipſa eſt ſubiectum, & maxime Quòd in nullo lib. definitur niſi. 1. poſt. præterea ponunt hanc vltimã rationem. Illud eſt totale vel adæquatum, ſubiectum, quod totam artem continet, & non excedit artem, nec exceditur. Sed in primo & ſecundo poſt. tractatur de aliqua demonſtrationis conditione. ergo ipſa eſt ſubiectum. Minorem probant. quia in primo tractatur de præmiſſarum demonſtrationis conditione. in ſecundo de inuentione medij, demonſtrationis, ergo totus liber eſt de demonſtratione, hoc concludit Ariſto. in fine ſecundi poſt, cap. 26, vbi finem primi & ſecundi ponens, dicit dictum eſt autem de demoſtratione, ergo in primo & ſecundo de demoſtratione vt de ſubiecto totali & adæquato. Sed reſtat vt quan-

Secunda cõ- conclusio Philoponi.

Liber prio. & poſt. vnus vnitate ſatis ac rei tractatæ.

Prima ratio Auth. Scop. eſſe quod autho. proponit.

Subiectum quod in prologo proponitur, & in fine epilog.

Simplicij ratio titulum ſumi a re tractata.

Subiectum id quod primo definitur.

Conditio adæquati ſubiecti.

vt quanti hæ rationes ſint, examinemus ab Ariſtotele nūquam deſcendētes. Qui pro Auerroe in omni expoſitione facit, Sed nec Auerrois calumniatores deſūt. Qui cum eius opera nunquā intellexerint, ne vt verius dicam, nunquam legerint. ipſum vt barbarum & inutilem damnant. quibus pro Auer. defenſione nihil reſpondendū puto, ſatis enim eum defendit autoritas, quam habuit ab ætate ſua ad hæc tempora apud doctiſſimos phyloſophos, nec ipſe Auuerroes ſi uiueret tali hominum genere refutari curaret, nec profecto defendendi locus daretur. Nam qui Auerroi Male dicunt, non in corona phyloſophorum, vt par eſſet, id agunt, ſed domi, in puerorum multitudine, Sed vnde digreſſus ſum, reuertar. Hec dicta Philoponi conſiderando, vidētur quod non ſapiant Ariſto. mentem, & quo ad primum. nam ſi per dicta, ſubiectum finale principale in arte debet eſſe nobilius omnibus in arte cōſideratis, ergo cum definitio ſit nobilior oībus cōſideratis à logico. ipſa erit finale ſubiectum nō demōſtratio quod autem definitio ſit nobilior omni eo. quod à logico conſideratur: probatur ex dictis etiam ſuis nam omnes concedunt quod demonſtratio eſt nobilior omni conſiderato à logico præter definitionem. ſi quidem definitio eſt nobilior demonſtratione. nam ſecundo poſt. primo dicebat Ariſto. quatuor eſſe quæſita æqualia numero ſcitis: Inter quæ quæſita principalius & perfectius eſt queſitum quid, quod eſt per definitionem. ergo erit perfectius quæſito, cur res eſt quod eſt per demoſtrationem: quare potius definitio ſubiectum erit finale, quam demoſtratio cum ſit ipſa perfectior.

Contra Philopo.

Secundo nos poſſumus videro quòd hic vir male dicat ex uerbis & ſententiis Ariſto. nam ex perfectione finis nos poſſumus arguere ad perfectionem medij & inſtrumenti ducentis ad finem: adeo vt quanto finis perfectior. tanto inſtrumentum vel medium debet eſſe perfectius, tunc arguo, ſed finis qui acquiritur per definitionem, eſt perfectior, fine qui acquiritur per demōſtrationem. ergo demōſtratione eſt perfectior definitio definitio enim facit acquirere ſcientiam ſubſtantiæ & quiditatis rei. 7. meta. com. 33. demōſtratio vero accidentis propria ergo quanto ſubſtantia exeedit accidentia in perfectione & nobilitate, tanto definitio excedit demonſtrationem & ideo Ariſt. ex perfectione rerum dicebat. 7. meta. 4. ſcire autem tunc ſingula maxime putamus, quando quid ſcimus magis quàm cum quale aut quantum, & cauſa eſt. quia vti res ſe habet ad eſſe, ſic ad cognoſci, modo ſubſtantia eſt perfectior accidente, ergo inſtrumentum, quo ſcimus ſubſtantiam, debet eſſe perfectius & nobilius inſtrumento, quo ſcimus accidētia. Hinc ſequitur demōſtratiue quod ſi definitio eſt inſtrumentum, quo ſcimus ſubſtātia. demonſtratio quo ſcimus accidentia. ergo definitio erit inſtrumentum perfectius demonſtratione, ergo ipſa ſubiectum finale & principale.

Contra Philopo.

Inſtrumentum ſciendi eo nobilius quo nobiliorem rem facit ſcire.

Tertia ratio ſumitur etiam ex uerbis ſuis. Illud eſt ſubiectū princeps in aliqua arte, quod neceſſitat omnia quæ in illa arte dicuntur, & ad quod omnia habent attributionem. tunc ſicut omnia, que tractantur in logica, ordinantur ad definitionem. & ipſa omnia neceſſitat, ergo definitio erit ſubiectum principale & finale. quod autem omnia quæ tractantur in logica ordinentur ad definitionem, probatur: nam 2. poſt. cap. 1. & 11. omnia tria quæſita ordinantur & reducuntur ad quæſitum quid. ergo ipſum neceſſitat omnia quæcunq; dicuntur in arte. quia eſt omnibus perfectius. modo omnia imperfectiora ordinantur ad perfectius. tanquam ad finem & quod hoc ſit verū, adduco authoritatem Auer. in primo poſt. com. 11. in fine com. vbi habet quod ſcire per demonſtrationem ſimpliciter eſt perfectius. quam ſcire per ſignū dat cauſam eo q̃a cōtinet in potentia quæſitum quid & definitionem quæ naturaliter deſideratur, & ob ipſa appetitur ſcientia cauſarum ideſt demōſtrationum per cauſas. ex quibus verbis colligo duo. primū quod definitio naturaliter deſideratur pro fine. nō demonſtratio. Secundum quod ſcientia cauſarum eſt propter definitiones. ergo definitio neceſſitat demonſtrationem. quia eſt finis ob quem appetitur ſcientia demonſtrationis. & hoc etiam cōfirmat Auer. in illo com. famoſo ſecūdo poſt. 38 vbi inquit quicquid dictum eſt in primo dictum eſt propter id quod in hoc libro commoſtratum eſt) ergo definitio neceſſitat demonſtrationē, tunc ex his vtor argumento Philoponi. illud eſt ſubiectum finale principale quod neceſſitat, omnia quæ dicūtur, ĩ arte, Sed definitio neceſſitat omnia quæcunque dicuntur in logica. ergo eſt ſubiectū finale principale, minor probatur nam demonſtratio neceſſitat omnia, quæ dicūtur in logica per Philoponum, & definitio neceſſitat demonſtrationem, vt vidiſtis per verba Auer. & Ariſto. quoniam omnia quæſita ordinantur ad quæſitū quid, ergo videtur quod definitio eſt ſubiectum finale & principale, & hæc eſt vera Ariſto. & ſui ſa-

Tertia ratio.

fui ſacerdotis Auer. mens . derelinquo an etiam
Philo ponus bene dicat in lib. peribermenias per
tractari propoſitiones quia hoc excedit noſtrum
Alia cõcluſio. negotium. EST aliud dictum Philopoui. de
monſtrationem eſſe rem conſideratam, & ſubic-
ctum in libro poſt. quá opinionẽ deſtruit Auer.
Expo. tex. in hoc prologo in illis verbis. Quando dicit De-
monſtrationes tractat quo ad res quæ procedunt
vice materiæ ipſarum. Vult Auer. in his verbis
vt infra latius declarabitur. quod demonſtratio
habeat duas partes & duo prædicata. vna pars
eſt, quæ gerit vicem formæ, altera eſt quæ gerit
vicem materiæ, pars formalis demõſtrationis eſt
ſyllogiſmus. figura debitus ordo : quæ dicitur
pars formalis, quia eſt res vniuerſalis omnibus
ſpeciebus ſyllogiſmorum & in ipſa ſyllogiſmi for
ma omnes ſpecies ſyllogiſmorum conueniunt, &
quia cauſa conuenientiæ eſt forma, quæ eſt fun-
damentum vniuerſalitatis. primo cœli, 92. ideo
ſyllogiſmus dicitur pars formalis demonſtratio-
nis, quia eſt illa res vniuerſalis in qua omnes ſyl
logiſmorum ſpecies conueniunt. ſicuti partici-
patione ſpeciei, omnes homines ſunt vnus homo
vtrũ vero propter hoc ſyllogiſmus dicatur pars
formalis, infra diſputabitur: eſt & pars materia
lis & ſunt præmiſſæ demonſtratiuæ, quæ dicun-
tur partes materiales, quia sũt illæ ex quibus de
monſtrationes conſtant, quod quomodo ſit, infra
declarabitur, his ſic declaratis, arguo cõtra hãc
Prima ratio Phi. opinionem. Si demonſtratio eſſet hic ſubiectum
ergo de ipſa tractarẽtur principia & partes. nã
de ſubiecto inueſtigãtur principia partes & paſ-
ſiones ſed in libro poſt. non tractantur princi-
pia omnia, & partes omnes demonſtrationis, ſi
quidem non tractatur pars. formalis. i. ſyllogiſ-
mus figura & ordo quæ eſt pars neceſſario re-
quiſita ad demonſtrationem, ergo non tota de-
monſtratio eſt ſubiectum & res tractata in lib.
poſt. hæc ratio apud omnes ſanæ mentis videtur
demonſtrarare, Ex iſdem etiam verbis Auer.
Secunda ratio. poteſt formari tertia ratio. ſi ſubiectũ in aliquo
libro non debet ex cedere librũ. nec ab ipſo exce
di debet. quomodo erit ſubiectum in libro poſt. to
ta demonſtratio, cum ipſum excedat. nam in li
bro poſteriorum non tractatur vnum prædicatũ
conueniens demonſtrationi. quod eſt predicatũ
formale. nã Ariſtoteles in hoc libro tantum vnũ
prædicatum inueſtigat, ſcilicet præmiſſas demon
ſtratiuas quo ad earum conditiones. & eo magis
quia vt patebit infra hic liber cũ libro priorum
eſt vnus ab vna re tractata, de qua re Ariſto.
inueſtigat prædicata ĩ his duobus libris, nõ ergo
in hoc libro poſt. tota demonſtratio cum etiam in
vtroque libro Ariſt. propoſuerit vnum proemi-
um in primo priorum primo, & feciſſet eundem
epilogum in ſecundo poſt. 100. ergo vna res
tractata in vtroque ſcilicet tota demonſtratio.
de qua vnum prædicatum ſcilicet formale in li-
bro priorum, inueſtigauit, de materiali vero in
libro poſt. ſ. de præmiſſis demonſtratiuis. non er
go tota demonſtratio, & hoc clare dicunt verba
Auerroes quando dicit. QVANDO : De- Tex. Auer.
monſtrationes componuntur ex duplicibus re-
bus. quarum altera ſunt præmiſſæ, quæ gerũt vi-
cem materiæ. & altera eſt ratiocinatio, quam ſyl
logiſmum dicimus quæ gerit vicem formæ, quæ
cum iam explicata ſit in libro priorum analitico
rum incepit hic ſermonem facere de altera re re
manẽ te ad cognitionem ſyllogiſmi demõſtratiui
quæ eſt diſpoſitio materiarum ex quibus illæ cõ-
ponuntur. Ex his verbis Auer. clare patet quæ
eſt intentio in hoc lib. non tractare de tota demõ
ſtratione ſed de vna parte tãtum. ſ. de præmiſſis
cum de reliqua pertractaſſet in libro priorum,
non ergo tota demonſtratio vt Philop. ſentiebat
Et pro hoc confirmando, adduco tertiam rationẽ Tertia ratio
Auer. in hoc prologo, vbi ſoluens vnam diſ- Auer.
ficultatem. vnde eſt quod Ariſto. non fecit duos
libros, vel tractatus, de definitione, ſicut duos
libros de demonſtratione, ſoluit in illis verbis.
QVONIAM non eſt inuenire rem aliquam in
definitionibus quæ gerat vicem formæ, Dat cau Tex.
ſam Auer. quia in definitiõe nõ ẽ inuenire rẽ cõ
munem quæ gerit vicẽ formæ & rem propriam
quæ gerit vicem materiæ, ſicut in demonſtratio
ne. Quod quomodo intelligatur infra declarabi
tur, Ex, his verbis colligo rationẽ. ſi liber prio-
rum non tractaret de aliqua parte demonſtrati-
onis. vanum eſſet hoc queſitum vnde eſt quod
non facit duos libros de definitione, ſicuti de de-
monſtratione : ergo Ariſto. fecit duos libros de
demõſtratione. nõ ergõ tota demonſtratio tracta
tur in lib. poſt. ſed aliquid eius tractatur in lib.
prio. bene igitur Auer. dixit cum expleret tra-
ctare vnam partem in libro priorum, reliquum
erat hic tractare de altera remanente, ſcilicet,
Dubium. de præmiſſis demõſtrationis, Sed his dictis inſur
geret aliquis nouus ſacerdos in doctrina Auer.
ſi Auer. dicit quod ideo non de tota demonſtra-
tione agitur in lib. poſt. quia non de parte for-
mali. ſ. de ſyllogiſmo, qui eſt pars formalis de
mõſtrationis, hoc videtur falſum. nam ſyllogiſ-
mus

inus non eſt pars formalis tantum demonſtrationis ſed etiam aliarum ſpecierum ſyllogiſmorum eſt.n. forma ſyllogiſmi topici, & elenchi, cum ſit vniuerſalior omnibus primo priorum cap. 5. ergo male Auer. qui dicit cum tractaſſet in libro priorum de forma demonſtrationis. quia ſyllogiſmus eſt forma omnium ſpecierum ſyllogiſmorum, & non tantum demõſtrationis. ergo tractauit de parte formali omnium ſyllogiſmorum, ad hoc reſpondeo. quod ſyllogiſmus, qui primo priorum definitur, quod eſt oratio in qua &c. eſt inſtrumentũ notificãs ignotum naturaliter ex notis præmiſſis naturaliter, & hoc non cõuenit niſi ſyllogiſmo cathegorico per ſe. præcipue vero conuenit demonſtrationi. & ideo dicebat Auer. 2. poſt. primo exponens illam particulam, quæſita ſunt æqualia numero ſcitis. dicit Auer. poſt demonſtrationem. alijs vero ſpeciebus ſyllogiſmorum non conuenit per ſe. ſ. per accidens & ſecundario. ſunt .n. quidã diſcurſus non ex noto naturaliter ad ignotũ naturaliter, ſed ex aliqualiter noto ad aliqualiter ignotum Quare dicuntur potius manifeſtantes, quam probantes hoc patet ex verbis Auer. ſecundo phyſi. 3. & primo cœli. 2. ſed tantum forma ſyllogiſmi forma demõſtrationis eſt per ſe & primo. quia principaliter & per ſe. hoc ſcilicet ex noto ignotum probare in ipſa inuenitur, in alijs vero non ita per ſe & principaliter, & ideo Auer. in epit. log. cap. 3. de notificatione ſyllogiſmi conditionalis, h; quod tantum cathegoricus habet inferre, & probare naturaliter ignotum. ergo forma & ſyllogiſmi figura & ordo principaliter ob demonſtrationẽ ſunt conſtituta. nã & ſi in aliis eſt ſyllogiſmorũ ſpeciebus reperitur, non niſi vt demonſtrationi deſeruiant. habet enim Auer. in fine iſtius prologi. quod omnes partes logices fuerunt edoctæ, vt ſeruiant demonſtrationi. ſyllogiſmus enim topicus ante demonſtrationem deſeruit, ad diſcernendũ verũ poſt demonſtrat. ad confirmandum verum demoſtratum, ſimiliter dicitur ab Ari. ſyllogiſmus ſophiſticus ne offendat demonſtrationẽ dicebat Philoponus in prologo ſuo primi poſt. ſicuti medici habent ſcientiam de venenis, ne homines offendantur. ergo forma ſillogiſmi, quæ eſt ex noto naturaliter ignotum probare in modo & figura, non inuenitur niſi in demonſtratione p ſe, quæ ex noto habet probare naturaliter ignotum, in alijs vero inſtrumentis non reperitur, niſi vt ordinantur ad demonſtrationem, & quoniam ... de anima. 49. à fine vnum quodque denominari iuſtum eſt. poſſumus dicere ſyllogiſmum formam demonſtrationis, & non aliorum ſyllogiſmorum. quoniã demõſtratio eſt finis ſyllogiſmi. forma enim & debitus ordo ſyllogiſm. ipſe primo & per ſe fuit ordinatus ob demonſtrationem. tanquam ob finem & ideo Ariſto. primo priorum cap. primo dicit velle determinare de demonſtratione, ſed primo de ſyllogiſmo. ob demonſtrationẽ, quia eſt vniuerſalior, ergo primo & præcipue ſyllogiſmus eſt ordinatus ob demõſtrationem. & licet. ſyllogiſmus ſit forma ſyllogiſmi topici & ſophiſtici, non tamen ſyllogiſmus eſt inuentus propter ſyllogiſmum topicum nam finis ſyllogiſmi topici eſt victoria primo poſt 85. & topicus ſyllogiſmus eſt ordinatus vt ſciamus vincere reſpondentem. nec ſyllogiſmus eſt ordinatus propter ſyllogiſmũ ſophiſticum, quoniam quandoque ſyllogiſmus ſophiſticus peccat in figura & dicitur paralogiſmus. ecce non eſt ordinatus ſyllogiſmus, primo & per ſe, niſi ob demonſtrationẽ. aliorum autem eſt ſecundario, & per accidens, x quibus verbis patet. ſolutio. ſyllogiſmus dicitur forma demoſtrationis ob duas cauſas, primo quia principaliter per ſe & maxime demõſtracioni deſeruit, ſecũdo quia in ipſa inuenitur primo & per ſe, vt in cauſa finali. modo à fine res dènominatur, & hec quo ad ſecundum philoponi dictũ ſufficient. Erat aliud & tertium dictum Philoponi. Quod Demõſtratio tota eſt ſubiectum primi & ſecundi libri poſteriorum, circa quod dictum. ſeruabimus talem ordinem. Primo videamus quomodo contradicat Auer. & Ariſto. & per conſequens ponemus opinionem Auer. ſecundo ponemus rationes. Auerro. noſter ponit ſuam opinionem circa hoc quæſitum in illis verbis quando dicit. ET CVM Expleuerit tractare præmiſſas & Dinumerare ipſarum conditiones. tractat eas in quantum ſũt definitiones. & vt vniuerſalius in quantum ducunt ad perfectam conceptionem. Sed pro his intelligendis verbis eſt ſciendum illud, quod dicit Auerro. 3. de anima. 21. quod operatio qua, intellectus aliquid intelligit, eſt duplex vna eſt qua intellectus tantum ſimplicia ĩtelligit, & ſimplices rei conceptus concipit, quæ à latinis dicitur ſimplicium apprehẽſio, ab Auerroe formatio vel conceptio. quia. ipſas tantum ĩtellectus apprehendit ſimplices formas ſine verbo, ſine affirmatione, & negatione, & ideo dicitur ſimplex rei conceptus, eſt & alia operatio, qua intellectus intelligit aliquod affirmando, vel negando per

Tertia co clu. Phil

Auer. oj contra Pl

diſcurſum, quæ operatio à latinis dicitur cõpoſitio vel diuiſio, ab Auer. fides. quia eſt diſcurſus quidam vel credulitas, qua aſſentimus vero, vel falſo. Secundo eſt præſupponendum, quod definitio declarat ſimplicem rei quiditatem. non dicẽs eſſe vel non eſſe, vt videbimus primo poſte, 14. & Auer. declarat. 7. meta. 42. demonſtratio autem dicit eſſe vel non eſſe per affirmationẽ & negationẽ. His ſic declaratis. Patent verba. Auer. quæ obſcuriſſima videntur, inquit Auer. DICIMVS *Itaq; libri intẽtionẽ eſſe ſcrutari demõſtrationes, & definitiones. Ecce intẽtio vtriuſq; libri infra dans intentionem propriam in vno quoq; dicit.* ET *Cum expleuerit tractare præmiſſas & dinumerare ipſarum conditiones, ecce ſubiectum primi libri, dans & ponens ſubiectum ſecundi inquit.* TRACTAT *Eas inquantum ſunt definitiones, & vt vniuerſalius inquam, in quantum ducunt ad perfectam conceptionem. Hoc eſt ſubiectum ſecundi libri. ex quibus verbis patet contra Philoponũ. quod nõ demonſtratio eſt ſubiectum in ſecundo & primo. Sed duæ res diuerſæ, Nam definitio in ſecundo, & demõſtratio in primo, quæ ſunt duo inſtrumenta diuerſa. ducentia ad diuerſos fines. Sed aliquis dicet. Idem eſt demonſtratio, & definitio, nam Auerroes dicit, Cum expleuerit tractare præmiſſas in primo tractat eas. vt ſunt definitiones, ex quibus verbis patet, quod eadem ſit definitio, & præmiſſa demonſtratiua. Ad hoc dico, quod aliqua eſſe eadem, contingit duobus modis, vno modo aliqua ſunt eadem ſubiecto, quæ ratione & definitione diſtinguntur, altero autem modo aliqua ſunt eadem ratione & definitione hæc diſtinctio ſumitur ex verbis Auerrois ſecundo phyſi. 20. Sed clarius ex verbis Ariſt. 8. phyſicorum. 65. tunc hac diſtinctione ſtante. dico quod definitio & demonſtratio ſunt idem ſubiecto, & hoc modo intelliguntur verba Auer. ſed differunt ratione & modo cõſiderandi. Sunt idem ſubiecto. nam illi met termini qui ingrediuntur & conſtituunt Definitionem, illimet conſtituunt demonſtrationem. ſi quidem dicemus in primo poſterio. 30. quod in primo modo dicendi per ſe, eſt quando tota definitio prædicatur de definito. verum differunt ratione & modo conſiderandi. nam dicitur definitio, vt inſtrumentũ contra diuiſum demonſtrationi, faciens ſcire qd, demonſtratio vero faciens ſcire quale, quæ ideo dicitur demonſtratio. vt habet præmiſſas per ſe primas &c. modo differt dicere quid, & per ſe*

[illegible]

nam quid tantum rei quiditatem ſignificat per ſe vero accidentis quoque ſignificare poteſt: ergo differunt ratione. differunt etiam ratione, ſi quidem faciunt ſcire duo quæſita diuerſa, ergo ipſi ſunt duo inſtrumenta diuerſa, non re, ſed ratione. Tertio differunt ſolo ordine, & partium poſitione vt videbimus infra in primo poſterio. tex. 66. primo permittente numine, ex quibus ita declaratis patent verba Auerrois ET CVM *ex pleuerit tractare præmiſſas, & dinumerare ipſarum conditiones, ecce ſubiectum primi libri non tota demonſtratio. ſed præmiſſæ demonſtratiuæ, ponens ſubiectum ſecundi dicit. Tractat eas, ex quo verbo vult Auer. quod ſint idem præmiſſæ & definitiones, ſed idem ſubiecto, nam dicit. Tractat eas, ergo ſunt idem ſubiecto, ponens modum conſiderandi diuerſum ſub ratione formali dicit.* INQVANTVM *ducunt ad perfectam conceptionem, ecce ratio formalis conſiderandi diuerſa, nam vt ſcribitur ab Auerroe & Ariſt. ſecundo phyſicorum. 18. 19. & 20. & 71. vna res poteſt conſiderari à diuerſis ſcientijs. ſed diuerſa ratione formali, & diuerſo reſpectu, diſtinctio enim ſcientiæ ſumitur à ratione formali conſiderandi, non à re tractata, nam Matem. conſiderat de corpore, & phyſicus, & eadem eſt res conſiderata. ſed diuerſa ratione formali penes quam vna ſcientia diſtinguitur ab alia, codẽ pacto hic, licet ſint idem re definitio & demonſtratio. tamen quia ratio formalis vnius ſpecie & ratione differt ab alia. ideo Ariſto. tractat de illis in his libris diuerſa ratione & modo conſiderãdi, nam in primo de præmiſſa. vt ducit ad perfectam aſſertionem. in ſecundo de eadem vt ducit ad conceptionem, nam ſi non tractaret de illis diuerſa ratione, vnus eſſet ſuperfluus, cum à diuerſo conſiderandi modo ſumatur diſtinctio, & diuerſitas conſiderationis, & ideo male Philop. quod in ſecundo etiam. demonſtratio eſt ſubiectum. cum demonſtratio non tractetur ibi ſub ratione formali vt demõſtratio. ſed vt definitio, quæ licet re non differant, tamen modo & ratione formali conſiderandi, à qua ſumitur diſtinctio diuerſorum tractatuum & librorum, & ideo Ariſt. in ſecundo poſt. cap. 2. ponens intentionẽ dicit eſſe tractare, quo modo inueſtigetur quod quid ideſt definitio. & quorum eſt, & quorum non eſt definitio, ecce tractat de definitione ſub ratione formali diſtincta à demonſtratione, & ideo Ariſt. dicet in tex. com. 3. huius primi poſt. quam dedit definitionem de demonſtratione, de* Tex.

qua vult inueſtigare, inquit ſic eſt alius ſciendi modus, poſterius dicetur & per alium ſciendi modum, omnes boni Ariſto. interpretes intelligunt definitionem, hanc intentionẽ Ariſto explicauit Auer. in ſecũdo poſt. com. 69. in principio com. vbi ponens intentionem ſecundi libri, dicit eſſe de definitione & de ſpeciebus eius, earumque proprietatibus vt ibi potes videre.

Deſenſio Philopo.

Sed quia ſectatores omnes opinionis Philoponi. imaginãtur faciliter ſoluere has rationes. ideo cũ ipſis oportet in arenam deſcẽdere, dicunt iſti quod nullus negat, quin in ſecundo non tractetur de quod quid & de definitione, quia hoc clare Ariſto. in locis dictis declarat & Auer. ſed Ariſto. tractat de quo quid. & de definitione. inquantum definitio eſt mediũ in demonſtratione, clare enim Ariſto. declarauit in 2. poſt. quod medius terminus in demõſtratione eſt definitio ſiue maioris ſiue minoris vt declarabitur in com. 11. huius. ergo ad oẽs rationes vnica ſolutione reſpondent, in ſecundo de definitione tractari vt de medio in demonſtratione, quod eſt ipſum quod quid. vel ſubiecti vel paſſionis.

Refutatio.

Sed iſta reſponſio pace tantorũ virorũ nõ ſatisfacit. nã ad huc rationes ſtant ĩ ſuo robore. Ariſ. in tex. cõ. 8. dicit ſi ẽ alius ſciendi modus poſterius dicetur. ecce vult inueſtigare in. 2. de definitione, vt de alio inſtrumẽto ſciẽdi diſtincto à demonſtratione. mõ medius terminus non diſtinguitur à demõſtratione in agenerãda ſcientia. Idẽ. n. faciunt ſcire nõ diuerſa, cũ ſit tota demõſtratio in potẽtia, & ſciẽtia, quæ ageneratur à demonſtratione eſt ratione medij. hoc declarauit Auer. ĩ iſto prologo quãdo dicit. tractat. n. definitioues, vt ducunt ad perfectã conceptionẽ, modo definitio vt ducit ad perfectam conceptionẽ ideſt ſimplicẽ rei quiditatẽ, nõ ẽ medius terminus in demõſtratione. ſed eſt prædicatũ in quid dicebat ſiquidẽ Ariſ. in. 2. poſt. cap. 2 in fine cap. alterũ quodqd eſt oſtendit, & alterũ demonſtratio. DEFINITIO *Quidem quod quid eſt oſtendit, demonſtratio autem quia ſi eſt hoc de hoc. ecce clariſſime patet quod Ariſt. loquitur de definitione non vt de medio demonſtrationis. quia faceret ſcire. vt medius terminus in demonſtratione ſi eſt hoc de hoc. ſed vt definitio facit ſcire quid, de qua ſcientia vult inueſtigare in ſecundo poſteriorum hoc etiam declarauit Ar. ſt. ſecundo poſt. cap. 17. vbi inquit.* QVOMODO *Quodquid in terminos aſſignatum eſt & quo modo demonſtratio aut definitio ſit ipſius vel non dictum eſt quomodo autem oportet venari ea quæ prædicantur in eo quodqd nunc dicamus. Ex his verbis colligitur clare ſi Ariſt. intendit venari quomodo partes ipſius definitionis prædicantur in eo quod quid. ergo nõ de medio termino. probo tum quia medius terminus nõ habet, partes, ſed ipſe eſt pars ſimplex, cauſa prima immediata; non compoſita, tum & ſecundo quia medius terminus in demonſtratione nõ prædicatur in quid. ſed bene eſt prædicatum per ſe, modo differt dicere per ſe, & in quid. nam per ſe poteſt competere accidentibus proprijs. in quid autem prædicatum competit tantum formæ, quæ declarat quiditatem rei. 7. meta. 34. & 21. & declarabitur hoc in com. primo iſtius quare patet, quomodo iſta ratio demonſtrat: quod non de medio in ſecundo, ſed de definitione vt definitio prædicatum in quid, hanc concluſionem poſuit Auer. 2. poſt. com. 69. vbi habet Quãdo intentio eius in hoc libro pri. fuit loqui de definitionibus. quod enim in illis ſcrutatus eſt differentiam inter ipſas. & ipſas demonſtrationes. ecce clare loquitur in ſecundo de definitione: vt differt à demonſtratione, & non vt medium in demõſtratione. hoc met vt veritas ex omni parte ſibi conſtet, declarauit noſter Auerroes in ſecundo poſteriorum com. primo vbi habet.* INCEPIT *Hic conſiderationem ſecundæ partis, quæ eſt conſideratio de definitionum ſpeciebus, & de omnibus ipſarum euentis, dat cauſam dicens. Ex quo definitio eſt aliud à demõſtratione. per quæ verba clare patet, quod Ariſtote. tractat de definitione, vt diſtinguitur à demonſtratione. modo medius terminus cum ſit tota demonſtratio in potentia, non diſtinguitur ab ipſa, ſed pro clariori intellectione veritatis pono treis rationes, & ſic erit finis huius tertij quæſiti.* Prima ratio *Pro quarum notitia accipio primo quod Ariſt. in ſecundo poſteriorum capite ſecundo ponens ſuam intentionẽ dicit, quod vult declarare quomodo demonſtretur ipſum quod quid ẽ, quod ẽ quæſitum naturaliter ignotum, vt Auer. inquit in ſecundo poſt. com. primo, ergo ex his verbis patet quod Ariſto. vult declarare quomodo p demonſtrationem acquiratur, quod qd. Tũc arguo ex his verbis de monſtratiue, ſi per te Ariſtoteles in ſecũdo poſter. de quod quid, vel de diffinitione pertractat vt eſt medium. ergo vult declarare, quo modo monſtretur quodquid, ideſt quomodo monſtretur medium, quoniam idem quod quid ac medium, ſed hoc eſt falſum, nam medium in demonſtratione eſt principium immediatum in demonſtra-*

bile vt Auer declarat primo poſt.com. 10. nam aliter proceſſus eſſet in infinitū, hoc idem confirmat Auer. in eodem primo com. 11. quando dicit nil aliud eſt dicere præmiſſas eſſe cauſas primas quam præmiſſas cōtinere mediū, qui ſit cauſa prima ī mediata indemōſtrabilis, ergo ſi Ariſtot. de definitione vt de medio in ſecundo tractaret. vellet probare, an medium poſſit demonſtratione aequiri. quod eſt omnino ridiculum. Vltra & fortius. Ariſt. in ſecundo inueſtigat, an diffinitionis ſit demonſtratio. ſi per te Ariſt. de diffinitione, vt de medio ibi tractat, inueſtigaret an
Secunda rō. medij ſit demonſtratio, quod eſt falſum cum ex ipſo ſit demonſtratio & non eſt demonſtratio ipſius medij, ſed eſt illius quod quæritur, quod eſt
Tertia ratio passio naturaliter ignota. Tertio Ariſtoteles in ſecundo cap. dicit velle inueſtigare, an idem poſſit ſciri demonſtratione & definitione, dat cauſam, quia ſunt inſtrumenta diuerſa, & vnum facit ſcire quid: reliquum quale, quæ ſunt diuerſa quæſita: modo medius ī terminus in demonſtratione facit ſcire iddem, quod demonſtratio. nam terminatur ad idem quæſitum, male ergo diceret Ariſtot. quòd faciunt ſcire diuerſa quæſita definitio, & demonſtratio, ſi per definitionem intelligeret medium, quoniam idem facit ſcire medium, quod demonſtratio. cum ſit tota demonſtratio in virtute: ergo de definitione. vt de inſtrumento, contradiuiſo à demonſtratione in ſecundo pertractat, non vt eſt medium in demonſtratione. nam de medio pertractauit in primo à cap. 16. vſq; ad cap. 27. & pro hoc vide Ariſto. in. 1. poſt. cap. 18. in principio cap. vbi inqt MANIFESTVM quòd per medium neceſſarium, oportet habere demonſtrationem, ſimiliter in cap. 25. in fine cap. habet Ariſt. SI Vniuerſale non ſit medium, non erit. vbi clare notū eſt. Ariſt. de medio loqui. cum ipſius inueſtiget conditiones. patet ergo, quæ ſit vera Ariſt. mens, & quomodo Philoponus in hoc ipſum nō inſpexit. Ideo omiſſis iſtorū opinionibus dicamus ea, quæ Ariſt. mentem ſapiunt circa hoc quæſitum: quæ omnia declarat Auer. in hoc capite de intentione, ſed antequàm hoc demonſtrem. oportet aliqua præſupponere. ſectans morem Ariſtot. qui
Ariſt. præceptum. præcipit demonſtratorem ſemper debere aliqua præſupponere, primum præſupponendum eſt,
Subiectum triplex. quod ſubiectum eſt triplex, quodam eſt ſubiectū quod artem comprehendit & omnia quecunque in arte dicuntur, quod ſubiectum à latinis vocatur totale, ab alijs vocatur ſubiectum adæquatū nis, quia hoc ſubiectum non excedit artis conſiderationem. neq; ab arte exceditur. nam nihil in arte illa conſideratur, quin ſit aliquid illius ſubiecti. & quia hoc ſubiectum. in virtute vel in potentia omnia quæ conſiderantur in arte continet, ab alijs iunioribus barbara voce dicitur ſubiectum virtuale, exemplum eſt, ſi dicerem. vniuerſum eſt ſubiectum in philoſophia naturali: quoniam quicquid conſideratur in phyloſophia, eſt aliquid vniuerſi, & omnia quæcunq; à phyſico conſiderātur, continentur in vniuerſo. ergo de ratione ſubiecti totalis vel adæquati eſt, quòd non excedat artem, neque excedatur ab arte ſecundum eſt ſubiectum partiale, & eſt illud quod tantum in illa arte particulari vel in parte artis conſideratur, de quo inueſtigantur prædicata et paſſiones actu ei conuenientes. & hoc modo dicebat Auer. ſecundo phyſic. 3. com. natura & principia naturalia ſunt ſubiectum huius libri. ſ. partiale. hoc ſubiectum ab alijs dicitur ſubiectū actuale verba tantum mutantes. & eſt illud, de quo actu paſſiones quæruntur. quādo autem paſſiones non actu de illo quæruntur ſed de aliquo eius, quod potentia eſt in illo, dicunt quod eſt ſubiectum virtuale ſed Auer. noſter vocauit hæc ſubiecta: vel ſubiecta ſecundum partem & partialia aliquando ſecundum ſpeciem vel ſecundū totum, ac ſi ſubiectum vel ſit totale vel particulare, hoc colligitur ex dicto Auer. ſecundo phy. 26. vbi habet nulla ſcientia nec vniuerſalis nec particularis probat ſuum ſubiectum eſſe. ergo ſimili modo ſubiectū erit duplex vniuerſale, quod idem eſt quod totale. Vniuerſale enim quoddam totum eſt primo phyſi. 4. & ſubiectum partiale ſicuti eſt & ſcientia, quæ eſt paſſionum ſubiecti. hoc etiam Auer. 4. cœli. 32. vbi vocat ſubiectū partiale ſpeciem ſubiecti, & quia Auerro. nihil protulit ſine ſententia præceptoris Ariſt. etiam hanc diſtinctionem ſignificauit in primo phyſi. tex. 1. vbi proponens ſubiectum vniuerſale totius phyloſophie, dicit eſſe res naturales, quæ habent principia cauſas & elementa, in fine illius textus propoſuit ſubiectum ſecundum partem in libris phyſi. dicens quare circa principia, quæ de natura ſunt, primo determinare tentandum, quæ ſunt ſubiectum partiale in libro phyſicorū. vt Auer. declarauit ſecundo phyſicorum. 3. quādo dicit natura & principia naturalia ſunt ſubiectum huius libri. non dicit huius ſcientiæ, q̄ non erat ſubiectum totale ſed partiale, eodē pacto. gratia exempli. ſi dicerem ſubiectū in tota

logica vniuerſale vel in potẽtia.(nam vniuerſale eſt potẽtia omnia ſingularia. 3.meta. 10.) ſic ſubiectum vniuerſale vel in potentia ſit ſyllogiſmus, nam licet in tota logica nõ tractetur de ſyllogiſmo, tamen de aliquo ſemper tractatur, quod in virtute & potẽtia eſt ſub ſyllogiſmo, ſed ſubiectum partiale, quod actu conſideratur in partibus logices erit enũciatio in lib. perihermenias. Et præmiſſæ demonſtratiuæ in lib. poſt. vt videbimus, hoc ergo eſt ſubiectum totale & partiale. Tertio modo eſt ſubiectum principale, & finale, & eſt illa res quæ inter partes ſubiecti vel rerũ conſideratorum eſt perfectior & principalior. Dicitur ſecundo ſubiectum finale tum quia perfectior modo finis eſt perfectior his, quæ ſunt ad finem, tum etia, quia 9. meta 15. finis eſt primus in intentione, & vltimus in exequutione ſic etiã ſubiectum finale licet primo intendatur, tamen vltimo cognoſcitur, vt colligitur ex verbis Auerro. 12. meta. 1. hoc modo etiam in. 8. phyſicorũ dicit Auer. prima intẽtio eſt cognoſcere primũ motorem, & vltimo cognoſcitur, dat cauſam, qa omnia cognita ante ipſum fuerunt cognita ob ipſum. hinc patet quod regula cognoſcendi hoc ſubiectũ eſt quãdo cognouerimus, quod inter partes ſubiecti eſt perfectior. & eſt prima intentio, quæ ab Alexandro dicitur Scopus cum ſit primum in intentione, & vltimo cognoſcatur, quia omnia ante ipſum ſunt cauſa ipſius. Tertiũ quod eſt ſciendum, eſt quod logicus habet inuenire inſtrumentum ſciendi cõmunia omnibus ſcientijs. vt habet Ariſt. primo top. 1. cap. inſtrumẽta autem ſciendi ſunt duplicia. aut eſt per demonſtrationem aut per definitionem, & ratio eſt, nam ſi Auer. primo de anima. 5. dicit principia ſcientiæ ſumuntur ex principijs quæ ſunt in re, ergo inſtrumenta ſciendi ſumuntur etiam ex rebus, ſed quia res omnis quæ ſcitur, vel eſt ſubſtantia vel accidens, ergo inſtrumentum faciens & ducens ad ſcire, erit duplex, vel faciens ſcire ſubſtantiam, & eſt definitio vel faciens ſcire accidens, & eſt demonſtratio, nam definitio dicit, qd & rei ſubſtantiam demonſtratio quale & propria accidentia, cum ergo duæ ſint res, quæ ſciri poſſunt, ergo duo inſtrumenta poteſt etiam eſſe alia ratio, quæ quaſi eſt eadem, nam finis. 3. eth. habet neceſſitare inſtrumenta, quæ ad finem ducunt, & etiam modum inſtrumenti, vt ſi finis fabri eſt facere arcam, inſtrumentum debet eſſe ex ferro non ex cera, cũ ergo duo ſint fines ad quos ordinantur inſtrumenta ſcientiæ, ergo tot erunt inſtrumenta, fines enim ſunt ſcire ſubſtantiã rei, vel res proprium accidens, ergo duo erũt inſtrumenta, vnum quo ſubſtantiam rei ſcimus, & eſt ipſa definitio, aliud quo accidẽtia propria, et erit ipſa demonſtratio, hoc declarauit Ariſto. primo de anima. 48. ſed clarius. 11. meta. cap. 1. fere in principio vbi inquit vnum eſt inſtrumentũ ſciẽdi, quo accidentia rei ſcimus, & non quiditatem. & eſt demonſtratio, alterum eſt quo quiditatem rei cognoſcimus, & eſt definitio, hoc idẽ Auerr. declarauit in principio epitomatum logical. vbi habet vnum eſt inſtrumentum, quo quærimus quod quid eſt, & eſt dictum ab Auer. hoc inſtrumentum formatio, ſecundum eſt inſtrumentum, quo ſcimus propria rei accidentia quod vocatur aſſertio ab Auer. ex quibus ſic declaratis patet quotuplex eſt inſtrumentum ſciendi, & quare duplex. his ſic ſtantibus, pono cõcluſiones de mẽte Auer. circa hoc quæſitum. Prima concluſio ſubiectum totale adæquatum vnum in lib. priorum & poſteriorum eſt demonſtratio tota, accipiendo demonſtrationem in communi ad treis ſpecies demonſtrationis. quia, ſimpliciter. & propter quid.

Prima conclu.

Secunda concluſio ſubiectum partiale in primo poſteriorum ſunt præmiſſæ demonſtratiuæ communes omnibus ſpeciebus demonſtrationis. accipiendo ſubiectum pro re cõſiderata, vel vt aiunt latini pro materiali, pro ratione formali conſiderandi, vt ducunt ad perfectam aſſertionem.

Secunda cõclu.

Tertia concluſio ſubiectum partiale in ſecundo poſteriorum, eſt definitio pro re cõſiderata. pro ratione formali vt ducit ad pfectã conceptionem.

Tertia conclu.

Quarta concluſio ſubiectũ totale vel adæquatum. in primo & ſecundo poſt. eſt inſtrumentum ſciendi cõmune definitioni & demonſtrationi. communitate analoga.

Quarta cõclu.

Vltima cõcluſio finale & principale ſubiectum non ſolum iſtius libri ſed totius artis logices eſt definitio, vt inſtrumentum contra diſtinctum demonſtrationi quantũ ad primam cõcluſ. quod ſubiectũ totale in libro priorũ & poſteriorum ſit demonſtratio, eſt ſciendum, quod mos Ariſtot. & cuiuſcunque authoris eſt quod in vna narratione vel in vno libro ſemper in principio proponitur vna intentio in proemio, & eadem epilogatur in epilogo.

Vltima concluſio.

HINC *patebit an liber priorum & poſter. orũ ſit vnus liber. In libro priorum & poſteriorũ Ariſt. vnam tantum proponit intẽtionem, & in vtroque eandem met epilogat. quare de neceſſitate vnus erit liber dicit enim Ariſt. in proemio primi priorum proponens intentionem, & vtilitatem*

Vnus liber priorum & poſt.

tatē vtriuſque libri. Primum oportet dicere cir-
ca quid & de quo eſt intentio quoniam circa de
monſtrationem & de demonſtratiua diſciplina.
Hæc intentio eſt tum libri priorum ac etiam lib.
poſteriorum, & magis libri poſteriorum, quoniā
Auer. inquit in com. tractat enim de ſyllogiſmo
propter demonſtrationem, quæ demonſtratio in
lib. poſt. tractatur: quo ad nobiliorem partem vt
infra patebit, hanc met intentionem epilogat A
riſt. in fine ſecundi poſter. cap. 26. dicens. DE
ſyllogiſmo igitur & de demōſtratione quid vtrū
quæ & quomodo ſit manifeſtum eſt, ſimul autē
& de ſcientia demonſtratiua. Cum igitur in lib.
priorum & poſteriorum proponat vnam inten
tionem, & eandem in fine ſecundi poſteriorum
epiloget, quare vnus liber, hoc declarat Auerr.
in hoc prologo, dupliei ratione quod vnus ſit li
Prima ratio Auer. ber, Prima ratio ſumitur ex illis verbis Auer.
ET HANC OBREM Vtrumque librum in-
ſcrcripſerat eodem nomine. Eſt enim regula
vniuerſalis in omnibus libris Ariſt. quod vnus
lib. ſemper vno nomine inſcribitur, vno (vt aiūt)
titulo inſcripſit enim Ariſt. libros phyſicorum
vno nomine, ſcilicet de phyſico auditu, libros ēt
de cœlo vno nomine, ac libros de generatione, et
omnes vt patet diſcurrendo: ſed Ariſt. inſcripſit
vtrumque librum & priorum & poſteriorum
eodem nomine vel titulo, videlicet reſolutoriū,
ab vna ergo inſcriptione vnus liber erit, maxi-
me quia omnes græci & latini dixere libri in-
ſcriptionem ſumi à re tractata. Sed aliquis inſur
get. Auer. dicit, inſcripſit vtrumque librum eo-
dem nomine, ergo erunt duo libri diſtincti, dico
quod ſunt duo libri partiale, vel duo tractatus
qui ambo vnum vniuerſalem conſtituunt tracta
tus, ſicuti ſunt quatuor libri de cœlo partiales &
tamen vnus eſt liber totalis vno inſcriptus no-
mine, eodem pacto hic ſunt duo libri vel tracta-
tus partiales, qui conſtituunt vnum librū totum
qui vno inſcribitur nomine. & hoc etiam modo
vocat Auer., tractatus in hoc prologo, illis ver-
bis quando quærit, vnde eſt quod Ariſtoteles nō
fecit duos tractatus de definitione, ſicuti de de-
Verba Auer. 2. poſt. 100. monſtratione, ſed clarius Auerroes ſecūdo poſt.
in com. 190. habet hæc verba. Conſideratio de
ſyllogiſmo eſt pars conſiderationis de demōſtra
tione & ambo conſtituunt vnam conſiderationē
(Ecce clare vna coſideratio totalis ex libro prio
rum & poſt. ergo vnus liber & ſubdit (Et iam
expleta eſt intentio quam propoſuerat in initio
horum librorum ſcilicet in primo priorum. (Et
ideo appellauit ambos vno nomine) Quare clare
patet quod vnus eſt liber priorum & poſterio-
rum. Secunda ratio Auerrois, quod vnus ſit li- Secunda ratio Auer.
ber ſumitur, ratione vnitatis rei tractatæ ſi enim
res tractata & ſubiectum eſt vnum ergo vnus,
liber, nam dicit Ariſto. in primo poſteriorum
comm. 179. ſcientia eſt vnius generis ſubiecti
principia & paſſiones conſiderans, ſed in libro
priorum & poſteriorum conſiderat prædicata
per ſe vnius rei ſcilicet demōſtrationis. ergo ab
vno ſubiecto vnus erit liber. hæc ratio formatur
ex illis verbis Auer. quando dicit (Dicimus ita
que libri intentionem eſſe ſcrutari demonſtratio-
nes & definitiones) vſque ad illa verba (Et hāc
ob cauſam vtrunque inſcripſerat eodem nomi-
ne) in illis verbis colligitur hæc ratio Auer. pro
intellectu rationis Auer. eſt ſciendum, quod præ
dicata cōponentia demonſtrationem ſunt dupli-
cia. vnum eſt prædicatum, quod gerit vicem for
mæ & eſt ratiocinatio, quam ſyllogiſmum ap-
pellamus, aliud eſt prædicatum, quod gerit vicē
materiæ, & ſunt præmiſſæ demonſtratiuæ. iſtud
eſſe declarauit Auer. ſecundo poſt. com. 100.
vbi inquit, cum notificauit in libro priorum de
forma demonſtrationis, ſcilicet de ſyllogiſmo, iam
expleta eſt in libro poſterio. reliqua pars conſi-
derationis. de materia demonſtrationis, quæ ſunt
præmiſſæ ipſe, patet ergo quod demonſtratio
habet vnum principium formale vel prædicatū
& eſt ſyllogiſmus, qui habet rationem formæ. eſt
aliud prædicatum materiale, & ſūt præmiſſæ de
monſtratiuæ, quæ habent rationem materiæ. Sed Quæſitum.
ātequam veniam ad rationē. oportet videre qua
re eſt quod Auer. dicit ſyllogiſmum habere vi-
cem formæ in demonſtratione & præmiſſas ha-
bere rationem materiæ, ad hoc dixerunt aliqui
quod cū ſyllogiſmus ſit ſuperior & vniuerſalior Solutio aliquorum.
demonſtratione vt dixit Ariſt. primo priorum
ſcap. 5. & quia forma eſt fundamentum vniuer
ſalitatis & eſt innata prædicari de pluribus & i
ueniri in pluribus primo cæli com. 92. ita ſyllo-
giſmus cum ſit vniuerſalis ſuperior ad oēs ſpe-
cies ſyllogiſmorum, & eſt īnatus inueniri in oī-
bus habet rationem formæ. premiſſæ vero vocā
tur materiæ, nam ſicuti forma vniuerſalis ſit hæc
per materiam, contrahitur ī particularitate per
materiam, vt humanitas quæ eſt forma commu-
nis, contrahitur in forte per materiam fortis. ſic
forma vniuerſalis, quæ eſt ſyllogiſmus cōmunis
ad omnes ſyllogiſmorum ſpecies determinabilis
eſt per præmiſſas ſuas tanquam per materias &
ideo

ideo vocantur præmiſſæ materiæ per præmiſſas .n. demonſtratiuas contrahitur ſyllogiſmus ad monſtrationem. per premiſſas topicas ad ſyllogiſmum topicum e ontrahitur, & ideo ſyllogiſmus dicitur forma. præmiſſæ di. untur materiæ. Sed

Impugnatio iuniorũ.

aliqui iuniores quorum ſtudium eſt in contradicendo, dixerunt quod hæc reſponſio eſt falſa, nã Auer. 5. meta. cap. de vno & etiam porfirius in capite de genere vocauit genus materiam ex eo, quia eſt determinabile per differentias. ergo materia dicunt iſti eſt indeterminata, & forma eſt determinata, & cauſa terminat onis. ſed ego corroboro dictum iſtorum, nam Auer. in. 3. phyſi. cõ. 65. 66. & 67. dicit materia eſt cauſa indeterminationis, & infinitatis, forma eſt cauſa terminationis & finitatis vnde dicebat. 3 phyſico. 17. & 4. cæli. 40. forma terminat materiam & dimenſionem, & 9. meta. 20. actus eſt qui diſtinguit & determinat & primo meta.. 17. in fundamento naturæ nihil eſt diſtinctum, ſi ergo materia eſt indeterminata de ſe, & infinita & cauſa indeterminationis. forma vero eſt cauſa terminationis & diſtictionis. ergo ſyllogiſmus nõ poteſt habere rationem formæ, quia eſt indeterminatus vniuerſalis. nec premiſſæ poſſũt habere rationem materiæ, quia determinant ſyllogiſmum, quia iſtæ ſunt rationes oppoſitæ materiæ & for-

Poſitio iun.

mæ, Ideo iſti dixere. quod eſt vna propoſitio Auer. . 7. meta. 14. & 17. quæ eſt. partes definitionis genus & differentia contrario modo ſe habere, & quaſi analogice in definitione accidentis, et in definitione ſubſtãtiæ. nã ĩ definitione ſubſtantiæ illæ partes ſunt ſecundũ ſe & ſimpliciter partes definitionis, ſed partes definitionis in accidentibus ſunt ſecundum quid, dicunt iſti cauſam eſſe aſſignatam ibimet ab Auer. nam ſicuti res ſe habet ad eſſe, ſic ſe habet ad cognoſci, & ad definiri ſed quia eſſe ſimpliciter, eſt ſubſtantiæ, accidentis vero eſt eſſe ſecundum quid. 7. meta. ſecundo ita partes in definitione ſubſtantiæ, erunt ſimpliciter & per ſe. partes vero in definitione accidentium erunt ſecundum quid. & ideo habẽt imperfectam definitionem. 7. meta 15. & . 17. Secundo dicunt. quod eſt alia differentia, nam in definitione ſubſtantiæ, genus eſt veluti materia. & differentia veluti forma. 7. meta. 43. ſed in definitione accidentium eſt contrario modo. nã genus eſt veluti forma differentia eſt veluti materia, & cauſam dicunt nam ſubſtantia eſt ens per ſe, & vt eſt ens per ſe, & habet prædicata per ſe & per ſuas cauſas eiuſdem generis, per materiã & formam, accidentia quia ſunt entia per aliud ſcilicet per ſubſtantiam, quæ dicitur ſubiectũ ergo habent definitionem per prædicata alterius generis, ergo per materiam & forma, alterius generis, ex his ſoluunt iſti dubitationẽ, ſyllogiſmus eſt forma demonſtrationis, quæ demonſtratio eſt accidens in quo accidenti genus eſt forma, differentia eſt materia. 7. meta. 17, econtrario in ſubſtantijs in quarum definitione differẽtia eſt à forma genus à materia, cum ergo demonſtratio ſit accidens habet pro forma ſua genus, & quia genus demonſtrationis eſt ſyllogiſmus. ideo dicitur ſyllogiſmus forma demonſtrationis. Sed quia noſtris tẽporibus tanta ſurrexit iſtorum authoritas

Contra opinionem iuniorum.

ſed nimium patienter ne dicam ſtulte quod multi corũ authoritate adducti tantũ etiam inopinabilia credunt, ideo opere pretium facturus mihi videor, ſi oſtendero iſtorum errorem, qui vt contradicerent, auſi ſunt etiam Auer. contradicere non in expoſitione textus, nã hoc quãdoq; permittendum eſſet pro mala tex. ſerie. ſed etiã quod eſt ĩpoſſibile ĩ digreſſionibus qui omnium ſere conſenſu & græcos & latinos & omnes ſuperauit, ſed ad noſtrum, reuertentes.

Contra poſitio iuniorũ.

Poſitio iſtorum eſt falſa. & primo quod ideo. ſyllogiſmus eſt forma demonſtrationis. quia demonſtratio eſt accidens in quo accidente ſemper genus eſt forma. differentia eſt vti materia ſi hæc poſitio eſſet vera, hoc eſſet, quia demonſtratio eſt accidens, & hoc iſti concedunt; ſed tractare de demonſtratione vt eſt accidens non pertinet ad logicum nec ad poſterioriſtam, nam accidens & ſubſtantia ſunt differentiæ entis valde oppoſitæ 2. phiſi. 4. quæ conſiderantur à meta. & patet 7. metaphyſi. 5. ergo hæc ratio potius eſſet redẽda de demonſtratione à meta. quam à poſterioriſt. nam ipſi fatentur authoritate Auer. quod in ſubſtantijs genus eſt à materia, ſecundũ differentia à forma, in accidentibus contrario modo, ecce clare patet, quod loquuntur de accidente & ſubſtantia vt ſunt de conſideratione meta quia hoc modo auctoritates. quas iſti adducunt ſonant, quare ſi ideo ſyllogiſmus eſſet forma demonſtrationis, quia demonſtratio eſt accidens, ergo eſſet de conſideratione meta. nunquam enim reperitur dictum ab Auer. vel Ariſtot. quod demonſtratio vocetur vel nominetur accidens ſemper dixit Ariſt. & Auer. demonſtrationem eſſe inſtrumentum faciens ſcire per cauſam, accidens autem eſt differentia entis.

Prima rõ.

Secunda rõ.

Secundo & fortius quod ducit ad cognoſcenda propria & eſſentialis acci-

lia accidentia rei non eſt accidens. aliter enim idem duceret in cognitione ſui ipſius. ſed demonſtratio eſt inſtrumentum ducens ad cognitionẽ accidentum propriorum rei & eſſentialium. ergo non eſt accidens. Nam accidens tantum eſt differentia rei. quare iſta poſitio nullo pacto videtur conſona verbis Ariſt. & Auer. præterea

Tertia ratio. *arguo contra iſtos. Si ſubiectum in accidentibus & materia habet locum differentiæ, & forma locum generis. quæro, illud ſubiectum eſt diuerſum à natura & ſpecie accidentis, ita vel ne, concedunt iſti quòd ſic, vt eſt rei veritas. nam ſubiectum eſt in alio genere, quam accidens. tunc ſic, ſi ſubiectum eſt in alio genere, Quomodo poteſt eſſe eius propria differentia, cum differentia ſit in eodem genere, in quo id, cuius eſt propria differentia. immo in eadem ſpecie, verbum eſt Auer. 7. meta. 18. vbi habet omnia, quæ conſtituuntur per eandem differentiam, ſunt eiuſdem ſpeciei, ergo ſi ſubiectum eſt in alio genere, quã id, quod definitur, quo modo poterit eſſe eius differentia, & pro hoc confirmando adduco autoritatem Auerro. 7. meta. 13. vbi habet QVONIAM ſubiecta accidentium ſunt alia à naturis eorum, ideo non ſunt genera illorum Ergo ſi per hoc ſubiecta non ſunt genera accidentum quia ſunt alia à natura eorum, à fortiori nõ poſſunt eſſe differentiæ, quia differentia eſt magis intrinſeca rei, quam genus. cum genus ſit communius differentia propria, ſi per eſſe diuerſum à natura accidentium, ſubiectum non poteſt eſſe genus, à fortiori remouetur eſſe differentiam. ſi quidem à quocunq; negatur commune & vniuerſale, negatur proprium.*

Quarta rõ. *Vltra iſti non viderunt Ariſtot. in meta. vbi in 12. à tex. 19. quærit an principia decem prædicamentorum ſint eadem, tandem probat quod in omni prædicamento dantur propria principia, proprius actus, & propria potentia, quamuis remota principia poſſint eſſe eadem, vt patet ab Auer. 12. meta. 22. & Auerroes in comm. 19. in fine habet. Omne illud cuius elementum ideſt principium intrinſecum eſt ſubſtãtia, & illud eſt ſubſtantia, ſi ergo ſubiectum accidentium eſſet forma, ergo accidentia eſſent ſubſtantiæ per iſtam rationem Auer. ſi quidem accidentium ſubiectum eſt ſubſtantia. Contradicit etiam Auer. iſta poſitio.*

Quinta rõ. *Nam Auer. in. 4. meta. ſecundo habet accidentia attribuuntur ſubſtantiæ, non quia eſt agens, aut finis eorum, ſed quia conſtituuntur per illũ & eſt ſubiectum eorum. ecce quod ſubiectum in accidẽtibus non eſt vt forma, ſed vt materia. modo ſi eſt, vt materia nõ poteſt eſſe, vt forma, quia materia & forma nunquam poſſunt coincidere hoc declarauit Ariſt. in 7. meta. 14. vbi dicit accidentia habere definitionem & quiditatem ſecũdum quid, ſicuti ſunt entia, & propria eorũ quiditas eſt in eodem genere, non in diuerſo genere vt Ariſto. ibi declarauit & Auer. in eodem. 7. cõ. 18. nec vnquam reperitur in doctrina Auer. quod iſti dicunt, in accidentibus differentiam ſumi à materia, ideſt, à ſubſtãtia, & genus à forma Nam Auerroes & Ariſto. 7. meta. 14. & 12. meta. 19. vſque ad 29. contrarium dicunt & maxime in comm. 22. & 19. ſed bene Auerroes in 7. metaphiſices 17. dicit in definitionibus accidentium propriorum ſumi ſubiectum, & ratio ẽ, quia definitio illorũ non poteſt ſignificare ipſa, quin ſignificet ſubiectum, ergo ſubiectum ſe habet, vt forma & differentia, nego. Nam propter hoc, accidentia dicuntur habere definitiones per additamenta, vt declarat in cõ. 14. 17. & 18. quia in eorum definitione cadit alia natura diuerſa, & hoc modo Auer. etiam in eodem. 7. com. 40. dicebat quod anima cum ſit ens, in alio exiſtens, habet imperfectam definitionem, ſic etiam ibi Auer. accidentia, propria definiuntur per ſubiectum, quia exiſtunt in ipſo, ergo ſubiectum habet rationem differentiæ. Hæc conſequentia non traheretur à bouum pari vt ita dicam, nec eſt ad propoſitum alia autoritas iſtorũ, quam adducunt 7. meta. 15. & 33. quod partes definitionis ſe habent alio modo in accidentibus, quam in ſubſtantia, ergo materia & ſubiectum habet locum differentiæ, negatur, ſed vide Auer. in 7. meta. 14. vbi declarat hoc, dicens, quod partes ſubſtantiæ dicunt & ingrediuntur definitionem ſubſtantiæ ſimpliciter, partes in definitione accidentium ingrediuntur ſecundum quid, quia ſunt naturæ diuerſæ, hoc etiam confirmauit Auer. in epit. meta. in tractatu ſecundo ſolio 14: quod in definitione, quorundam prædicamentorum ſ. qualitatis, quantitatis, quando, & relatiõis, non apparet manifeſte in eorum definitionibus ſubſtantia quamuis non poßint eſſe ſine ſubſtantia, ergo ex his verbis, patet quod habent ipſa accidentia proprium actum, & propriam potentiã ſed quia hoc eſſet opus potius metaphy. quam logicum. Ideo nolo amplius inſiſtere contra hoc, oporteret quidem multas implere paginas, ſi omnes autoritates. & rationes contra iſtos in med ũ afferre vellem. tantum has volui afferre ratio-*

nes

Defenſio primæ opinionis.

nes & autoritates, vt omnibus clarum ſit, quomodo ipſi, contradicendi ſtudio in maximum errorem lapſi ſunt. Ideo miſſa ipſorum opinione ponam quam reputo veriorem, quam defendere enitar. dico quod, ideo ſyllogiſmus dicitur forma demonſtrationis, quia eſt vniuerſale quoddam, & quia à forma ẽ vniuerſalitas, primo cœli. 92. ideo ſyllogiſmus dicitur forma. Secundo dico, quod ſyllogiſmus dicitur forma demonſtrationis ſed per accidens, & ſecundario aliarum ſpecierum ſyllogiſmorum. quoniam eſt vnum commune quoddam, in quo ferè omnes conueniunt ſaltim analogice, et qa primo meta. 40. dicit Auerro. quod vniuerſalia non numerantur, ideſt vniuerſalia ſunt cauſa vnitatis, & nõ multitudinis, vt etiam Porfirius dicit participatione ſpeciei, omnes homines ſunt vnus homo, ſic quia participatione ſyllogiſmi in modo & figura, omnes ſpecies ſyllogiſmorum ſunt ſyllogiſmus, ſaltim analogice. ideo ſyllogiſmus dicitur forma. quia in eo omnes conueniunt ſyllogiſmi. ſicuti in forma omnes conueniunt. nam forma eſt cauſa conuenientiæ & ſi multitudinis. 3. phyſi. 68. & primo de anima. 90. & ſecundo de anima. 7. ergo ſi per ſyllogiſmum in communi & per eius figuram & ordinem omnes ſyllogiſmorum ſpecies ſunt vnum ſaltim analogice, ergo ſyllogiſmus ob hãc rationem dicitur forma, valet enim, topicus ſyllogiſmus eſt ſyllogiſmus. deceptorius eſt ſyllogiſmus & ideo Phylopo. & Auer. volentes exponere illam partem oportet demonſtrationẽ eſſe ex veris. dicunt ſyllogiſmum verum poſſe eſſe ex falſis. dummodo non peccet in modo & figura. ſimiliter Poeticus & rhetoricus ſimiliter & demonſtratiuus. quamuis vnus perfectior reliquo. nam perfectum & imperfectum non variant communitatem analogiæ, vt declarat Auerro. 7. meta. 15. patet ergo quare dicitur forma, ſed quare præmiſſæ dicuntur materiæ dico quod præmiſſæ ſunt materiæ demonſtrationis. nam ſententia eſt Auer. 3. phyſicorum. 60. quòd materia ẽ cauſa infinitatis & multitudinis, & ea quæ ſunt multa, ſunt ratione materiæ vt Auer. declarat. 7. meta. 28. vbi habet generans generat aliud propter materiam. ergo alietas & diuerſitas eſt ratione materiæ, & idem Auer. declarat. 12 meta. 49. & primo meta. 40 conclnſionem omnium iſtorum poſuit Auer. in lib. deſtru. deſtru. in prima diſputatione in ſolutione. 7. dubiũ vbi habet cauſa enim pluralitatis vel numeralitatis eſt materia apud philoſophos, & cauſa conueniẽtiæ in multitudine numerali eſt forma. Ecce cauſa vnitatis ẽ forma, pluralitatis materia, & ideo in illis quæ carent materia. non inuenitur, multitudo indiuiduorum vt patet. 3. de anima. 5. ſed omnes ſpecies ſyllogiſmorum conueniunt in forma & figura, ergo propter hoc dicitur ſyllogiſmus forma, ſed quia ſunt diuerſi & multi ſyllogiſmi ratione diuerſarum & multarum præmiſſarum, ideo præmiſſæ dicuntur materiæ. quia ratione præmiſſarum, ſequitur multiplicatio ſyllogiſmorum, non ratione formæ, & hoc modo dicit Auer. primo poſterio. 95. & in epit. de demonſtratione quod ſunt tres ſpecies demonſtrationis, quia ſunt tres ſpecies præmiſſarum, quæ inter ſe differunt. eodem pacto hic, præmiſſæ dicũtur materiæ demonſtrationis, quia ratione præmiſſarũ demonſtratio eſt ſpecies ſyllogiſmi multiplicata, & alia ab alijs ſpeciebus, & hæc videtur vera mens Ariſt. et Auer. vt patet ex locis adductis.

Dubitatio contra poſitionem.

Sed hic inſurgit dubitatio, & nõ parua, ſi cauſa quare demonſtratio eſt diuerſa & diſtincta à ſyllogiſmo topico. eſt præmiſſa eius. quæ eſt materia. ergo cauſa diſtinctionis & diuerſitatis eſt materia contra Ariſto. 9. meta. 20. actus eſt, qui diſtinguit & ſeperat. & contra Auer. primo de anima. 53. membra cerui non differunt a membris leonis, niſi quia anima differt ab anima, ergo cauſa diſtinctionis eſt forma potius ergo hæ ſpecies ſyllogiſmorum differrent & eſſent diuerſæ ratione formæ, q̃ ratione materiæ, ſed reſpondeo

Solutio.

q̃ quis hic locus ſit diſcutiendus in ſecundo de anima, tamen vt deſeruit noſtro propoſito. dico quod cauſa multiplicationis & diuerſitatis aliquorum eſt materia, cauſa vnitatis ẽ forma, ſed principium diſtinctionis & determinationis eſt forma in materia, & ſic non forma abſolute, vt forma, quia ſic eſt cauſa vnitatis, ſed eſt forma in materia. nam ſi non eſſet in materia, non eſſet cauſa diſtinctionis vnius ab alio, & ſic quamuis forma demonſtrationis ideſt ſyllogiſmus vt ſyllogiſmus ſit illa per quam omnes ſpecies ſyllogiſmorum ſunt vna ſpecies, tamen hæc forma vt in hac materia. ſ. demonſtratiua conſtituet demonſtrationem. vt in materia probabili cõſtituet ſyllogiſmum topicum, & ſic de alijs. hoc mihi videtur eſſe de mente Auer. & Ariſt. & magis eorũ dictis conſonum. ſi autem alijs verior, iuniorum poſitio videbitur. illam teneant, mihi autem ſatis erit, quod Auer. ſentit declaraſſe. et noui aliquid attuliſſe. hæc ſint dicta pro expoſitione illius verbi Quod demonſtrationes componuntur ex duplicibus

plicibus rebus,quarū alteræ ſunt præmiſſæ, quæ
gerunt vicē materiæ,& altera eſt ratiocinatio,
q̄ ſyllogiſmū dicimus,quæ gerit vicē formæ Sed
ad noſtrū reuertentes vnde digreſſi ſumus. for-
mamus ſecundā rationem probando quod ſubie-
ctum totale in lib.priorū & poſt.eſt demonſtra-
tio.cum vnus ſit liber vt probauimus,qui habet
conſiderare duo principia vniuſmet rei,formā
namq; in lib.priorum,materiā in lib.poſt. ex his
arguitur tali pacto,illud eſt ſubiectum in aliquo
libro,cuius principia quæruntur, ſed in his duo-
bus libris partialibus quærūtur principia vnius
met rei,ſcilicet demōſtrationis,nam principium
formale in lib.priorum,principium materiale in
lib.poſt.ergo demonſtratio erit ſubiectū in vtro
q; totale,& adæquatū.& hæc rō videtur demō-
ſtrare,& ideo Ariſt.de demonſtratione intentio
nem propoſuit in primo priorum.& in fine ſe-
cundi de eadem tractaſſe epilogat,ergo vna res
Tertia rō. tractata totalis ī vtroq; lib.Tertia rō,partes de-
mōſtrationis ſunt ſubiecta partialia in his duo-
bus particularibus lib.ergo tota demonſtratio in
toto lib.antecedēs ē notū,nā ſyllogiſmus,qui eſt
pars formalis in demonſtratione,tractatur in lib.
priorum primo & per ſe, præmiſſæ demonſtra-
tiuæ,quæ ſunt partes materiales in lib. poſt. tra-
ctantur,ergo tota demonſtratio in hoc toto libro
erit res tractata & conſiderata, & per conſe-
quens ſubiectum totale,patet ergo prima conclu
ſio,quomodo ſit intelligenda de mente Auer.&
quæ ſint eius rationes, quæ illam probant.
Secunda cō clu. Secunda concluſio erat ſubiectum in libro poſt.
primo eſſe præmiſſas demonſtratiuas,quæ ſe ha-
bent,vt materia in demonſtratione,& quod hoc
ſit verum,Auer.noſter ponit hanc concluſionē
in hoc prologo,quando dicit Demonſtrationes
quidem tractat,quo ad res,quæ procedunt vice
materiæ ipſarum,quæ vt ſummatim dicam ſunt
præmiſſæ vere In hac parte Auerro. noſter
ponit ſubiectum materiale,vel rem conſideratā
in libro poſt.ponit & ſubiectum formale idest
rationem conſiderandi in illis verbis infra quan
Tex.Auer. do dicit. Tractat enim illæ has præmiſſas ſe-
cundum numerum ſuarum ſpecierum, & attri-
butorum,quibus oſtenſis de illis, poſſent ducere
hominem ad veritatem, & non conſiderat eas,
pro vt ſiunt vna pars entium. Sed ſcrutatur in
quantū conducunt hominē ad perfectā aſſertio-
nem,perfectamq; conceptionem In his verbis
Auer.ponit ſubiectum formale,vel modum con
ſiderandi demonſtrationem, ſed prius declare-
mus verba Auer.quantum ad ſubiectum mate-
riale,dicit Auer.quod res tractata in hoc primo
lib.ſunt præmiſſæ demonſtratiuæ, & hoc probo
tali ratione. Illud eſt ſubiectum,de quo inueſti- Prima rō.
gantur partes paſſiones & proprietates primo
poſter. 179. ſed de præmiſſis demonſtratiuis
Ariſto.inueſtigat proprietates & conditiones,
& non de tota demonſtratione. ergo præmiſſæ
demonſtratiuæ, tantum ſunt ſubiectum, & res
conſiderata in primo lib.poſt.maior eſt Ariſtot.
minor patet,non enim Ariſtot. inueſtigat partē
formalem demonſtrationis ſcilicet ſyllogiſmum,
quia hoc in libro priorum,& per totum proceſ-
ſum primi poſt.non appare niſi inueſtigatio cō
ditionum præmiſſarum demonſtrationis, & non
totius demonſtrationis.quia non quo ad partem
formalem,& hoc eſt illud quod dicit Auerro.in
his verbis quando dicit Demonſtrationes qui-
dem tractat,quo ad res,quæ procedunt vice ma
teriæ ipſarum Ecce non quo ad rem,quæ pro-
cedit vice formæ,quia de illa in lib.priorū, ergo
tantum præmiſſæ demonſtratiuæ ſunt res tracta
tæ,quia de illis ſolum inueſtigat proprietates &
attributa,& hoc declarat Auerro.in illis verbis
quando dicit. Tractat enim ille has præmiſſas
ſcilicet demonſtratiuas ſecundum numerum ſua
rum ſpecierum & attributorum idest proprieta
tum,quæ dicuntur attributa,quia tantum illi con
ueniunt,ecce clare intentio Ariſtot. eſt tractare
attributa & proprietates præmiſſarum demon-
ſtrationis.quibus poſitis,ponantur præmiſſæ de-
monſtratiuæ,& illis remotis remoueātur, quod
non ſunt præmiſſæ demonſtratiuæ, ex omnibus
his formatur ratio dicta,illud eſt ſubiectum vel Prima rō.
res tractata,de qua proprietates inueſtigantur,
ſed præmiſſarum tantum proprietates inueſti-
gantur,vt dictum eſt,ergo præmiſſæ ſolum ſunt
ſubiectum in hoc libro. Sed quia Auer.in his
verbis dicit vnum,quod Ariſto.tractat demon-
ſtrationes,quo ad res,quæ procedunt vice mate-
riæ Quæ vt ſummatim dicam ſunt præmiſſæ
veræ Videtur ex his verbis,quod proprietas,
quam Ariſtot.inueſtigat de præmiſſis, eſt illas
eſſe veras,ex iſto dicto emergit occaſio dubitan
di,nam non ſolum Ariſtot.inueſtigat præmiſſas
eſſe veras,ſed inueſtigat etiam præmiſſas debe-
re eſſe de omni, per ſe, primas cauſas vniuerſa-
les & neceſſario. Immo primo & per ſe &
principaliter Ariſtot.in hoc libro vult inueſti-
gare,præmiſſas eſſe neceſſarias, quæ neceſſitas
eſt conditio,quæ gerit vicem conceptionis. dicit

Auer.primo poſt.29.i.eſt nobiliſſima, & inter alias princeps, quis in 4.quæſito de conditionibus præmiſſarum demonſtrationis, dicat eſſe primitatem principem conditionē, ſed de hoc in cō. 29.primo numine ſecundo, cum ergo inueſtiget Ariſt.multas præmiſſarum conditiones & nobiliores, quā illas eſſe veras, vnde ē quod Auer. dicit, tantum de hac conditione .ſ.de veritate, ad hāc dubitandi occaſionem poteſt eſſe duplex reſponſio, ſed pro ſolutione prima intelligenda, eſt ſciendum, quod verum apud doctrinam Auer.I 4.meta.27.eſt illud, quod eſt extra animam, ſecundum quod concipitur in anima, falſum autē econuerſo, hoc idem Auer.declarat. 9.meta.17 &.21.inquit enim.quod anima non habet propriū de ſcientia aliquid, quod nō ē extra animā, ergo verū tunc aliquod dicitur.cū aliquod cōcipitur ab anima conforme rei extra animam, hāc concluſionem poſuit Auer.ſecundo poſt.cō.33. ex his omnibus patet.cum vera ſint illa: quæ inſectantur ens extra animā, cum entia extra animam naturalis ſint in actu, ergo ſunt per ſe & neceſſaria, & propria, quoniam natura abhorret ea, quæ ſunt per accidens, cum ſemper intendat id, quod melius eſt ſecūdo cœli.34.quare ſi entia ſunt vera, ergo neceſſaria & per ſe & propria, ex his declaratur dictum Auer. vult; declarare præmiſſarum cōditiones, quæ vt ſummatim dicā ſunt præmiſſas eſſe veras, dicit hanc conditionē tantum, quia intelligendo præmiſſas eſſe veras poſſumus intelligere omnes alias conditiones. nam ſi ſunt veræ.ſunt naturales, ſunt per ſe & neceſſariæ, nam falſum non poteſt eſſe neceſſarium, verum autem eſt impoſſibile, quin ſit neceſſarium, omni ex parte, & ideo Auer.dicit, quæ, vt ſummatim dicam, ſunt præmiſſæ veræ, ac ſi diceret omnes ſimul complectēdo. dicendo eſſe veras, & quod hoc ſit conſonans dictis Ariſtot. vide in primo poſt.cap.5.vbi dans differentiam inter propoſitionem dialecticam, & demonſtratiuam dat per veritatem, dicēs dialectica quidē, quæ ſimiliter eſt accipiens vtranq, demonſtratiua, quæ alteram tantum quoniam vera eſt, & tamen propoſitio demonſtratiua habet alias conditiones, quæ ſunt enumeratæ ab Ariſt.verum dicit de veritate quoniam illa includit omnes alias vt vidiſtis & eſt principium aliarum proprietatum & conditionū.ſi quidem omnes ab illa originem trahunt, ſed quia aliquis hic poſſet inſiſtere, vnde eſt quod Auer.nō dicit Ariſt.velle declarare præmiſſas eſſe neceſſarias, ſicut dicit eſſe veras, cū neceſſitas ſit conditio omnium nobiliſſima, & ipſa poſita, omnes aliæ ponantur, ſed non econtra, vt Ariſt.videtur declarare in pri.poſt. cap.11.ideo ad hoc reſpondendo, do etiam ſecūdam ſolutionem ad principale quæſitum, pro intellectu cuius ſolutionis, eſt ſciendum, quod Ariſto.intendit in hoc lib. inueſtigare conditiones præmiſſarū cōmunes ad treis ſpecies demonſtrationis, quis primo & præcipue de præmiſſis demonſtrationis ſimpliciter, ſed vniuerſaliter de conditionibus omnium præmiſſarum intendit loqui: & hoc iam notū eſt quoniam, à primo cap. vſq; ad.30.de demonſtrationis abſolutæ conditionibus loquitur, in cap.30.loquutur de cōditionibus præmiſſarū demonſtrationis quia & propter quid.his ſic ſtantibus, dico quod Auer.potius nominauit veritatem præmiſſarū, q̄ neceſſitatē, ſi quidem veritas eſt conditio omnibus demonſtrationū præmiſſis cōpetens, dicebat Auer. hoc com.8.volens declarare verbū vnū quod ī ſuo textu erat.ſ.quod demonſtratio eſt ſyllogiſmus verax, dicit in eo, & hæc eſt differentia, qua diſcernitur ſyllogiſmus demonſtratiuus. quæ vis. trium ſpecierum demonſtrationis fuerit à ſyllogiſmo dialectico, vbi per hæc verba. habemus quod eſſe præmiſſas veras omnibus competit demonſtrationum præmiſſis, aliæ vero non omnibus quia eſſe præmiſſas cauſas, propter quas res ē eſſe notas nobis & naturæ & īmediatas & neceſſarias tantū cōpetūt hæ cōditiones & demōſtrationi abſolutæ & ſimpliciter, ideo Auer. noſter vt vniuerſaliorem conditionē omnibus cōpetentē cōplecteretur, dicit illas eſſe veras. & nō alias conditiones, & hæc ſecunda reſponſio videtur magis ad aures Auer.ſed ad hue circa hoc d ctū Auer.aliquis quæreret nonnè Ariſt.in iſto lib. inueſtigat conditiones concluſionum demonſtrationis quare Auer.protulit ſuam intētionem, dicendo eſſe de præmiſſis tantum, cum Ariſt. inueſtiget etiam conditiones concluſionum, vt patet primo poſter.cap.15.&.17.vbi habet, quod id, quod ſcitur, ideſt concluſio debet ex neceſſitate eſſe, ad hoc reſpondet Auer.primo poſt. 53.& 54.quod Ariſt.tractando conditiones præmiſſarum, tractat etiam cōditiones concluſionū.ſic dico quod Auer.hic dicendo de cōditionibus præmiſſarum eſſe intentionē non dicit non eſſe de cōditionibus concluſionū.ſi quidē ex cōditionibus præmiſſarum inferuntur & fiunt notæ cōditiones concluſionū à priori & propter qd. patet ergo intelligentia textus Auer.circa ſubiectū materiale

Vide prima diſput. deſt. deſtruct. in ſolu.22. Ex his patet contra latinos hac propoſitionem non eſſe veram ſortes eſt homo, ſorte nō exiſtente vide idem in poſt prædi. cap.de priori.

teriale iſtius libri, poteſt vltra addi pro hac opi-
Secunda rō. nione. Secunda ratio, quæ ſumitur ex auctoritate Auer. ſecūdo poſt. primo, vbi connectens ſecundum librum cum primo habet cum conſiderauit in primo demonſtrationem quid ſit ideſt definitionem & quot ſunt earum ſpecies & ex quibus ſingulæ earum ſpecies conſtent & quarum diſpoſitionum & conditionum ſint, ergo demonſtratio erit ſubiectum & res conſiderata, de qua Ariſt. inueſtigat proprietates & attributa, verum non quo ad partem formalē quia de illa in libro priorum, ſed tantum quo ad partem materialem, & ideo Ariſt. in. 5. cap. inueſtigat tantū conditiones præmiſſarum demonſtrationis ſcilicet quod debent eſſe veræ, primæ immediatæ, & nunq̄ loquitur de figura & forma ſyllogiſmi, niſi in cap. 31. vbi pertranſeūdo declarat quæ eſt figura demonſtrationis remittēs ſe ad librū priorum, vbi declarauit perfectam figurā perfectoſq; modos, hanc concluſionem, clariſſimis verbis poſuit Auerroes primo poſt. com. 17. in fine vbi habet INTENTIO autem huius libri eſt dinumerare inditia & conditiones. quæ dum adueniunt primis præmiſſis. habetur ſcientia, quod illarum aſſertio ſit per ſe & ſic de alijs conditionibus. ecce q̄ lucide dicit Auerro. intentionem eſſe tractare præmiſſarum conditiones, & attributa, & non totius demonſtrationis ſequens Ariſtote. qui in primo poſt non conſiderat, nec inueſtigat niſi conditiones præmiſſarū demonſtrationis non totius demonſtrationis patet. ergo ſubiectū materiale huius libri. Sed ſub qua ratione & ſub quo

Subiectum formale. modo conſiderandi, hæ conditiones inueſtigātur ab Ariſt. de præmiſſis oportet videre ad quod quæſitū reſpondet Auer. in illis verbis. AT Vl-

Textus. timæ differentiæ quibus diuiduntur ſpecies demōſtrationū ex parte ſuarum materierū ſunt differentiæ quæ inſunt demonſtrationibus, inquantū alias res notificant & conducunt ad illarum aſſertionem. non differentiæ, quæ eis inſunt inquantum ſunt vnū certum genus entium. prout Alpharabius In quo textu Auer. pouit ſuā opinionem de ſubiecto formali, quod ſunt præmiſſæ inquātū ducunt ad aſſertionē ideſt ad ſcientiā habitam per diſcurſum, affirmando, vel negando, quia hoc inquantū denotat rationem formalem, & modum conſiderandi rem, verū quia Auerr. ponit verbum vnum, ſatis difficile in hac poſitione, ideo primo illud declarandū eſt, dicit Auerr. AT Vltimæ differentiæ quibus diuiduntur ſpecies demōſtrationum ex parte materierum quid intelligit Auer. per differentias ſumptas ex parte ſuarum materierum quibus diuiduntur ſpecies demonſtrationum, verum eſt hic aduertēdum quod alij textus habent. ex parte ſuorū mediorū, aut illud verbum, materierū, eſſet mediorū vterq; tex. pōt ſtare vt declarabimus, pro intellectu, primo ē ſciendū, quod conditiones præmiſſarum dicūtur vltimæ differētiæ ipſarū, duplici de ratione, prima, quia ſicuti vltima differentia, adueniens rei, rem conſtituit in eſſe. ſic conditionibus his declarandis infra ab Ariſt. exiſtentibus, conſtituunt præmiſſas demonſtratiuas, & illis, remotis, remouentur ab eſſe præmiſſarū demonſtratiuarū, hoc mō Ariſt. probat eē prædicatū aliquod neceſſariū, & eſſentiale ſubiecto, primo poſt. cap. 21. ſecunda ratione, dicuntur vltimæ differentiæ quia per illas conditiones differunt tres ſpecies demonſtrationis inter ſe & diſtinguntur, & etiā ab alijs ſyllogiſmorum ſpeciebus, vt declarabimus deo adiuuante, primo poſt. 95. modo differentia eſt illa, per quam vna res ab alia diſtinguitur, ſic dicit Auerro. vltimæ differentiæ, quibus diuiduntur & diſtinguntur, quia diſtinctio eſt à differentia rei, ſpecies demonſtrationis. ex parte ſuarū materierū, primo exponendo textū hunc ex parte ſuarum materierū, eſt ſciendū vt Auer. declarat primo poſt. 95. & in epit. de demonſtratione. quod differentiæ. ſpecierū demonſtrationis. quædā ſumuntur ex parte materiæ. & hæc declarat Auer. locis nuper allegatis, quædā ſumuntur ex parte formæ. differentiæ. quæ ſumūtur ex parte materierū ſunt illæ, quæ ſumuntur ex parte præmiſſarū, ſiquidē præmiſſæ habēt rationē materiæ, vt dictū fuit. & ex hac differētia præmiſſarū & materierū. ſumitur triplex ſpecies demōſtrationis. nā ſi præmiſſa ē prior, & notior, naturæ & nobis, neceſſaria, & alias habeat cōditiones reqſitas, erit vna differētia præmiſſarū demōſtrationis ſimpliciter ex qbus erit cōſtruēda. talis demonſtratio. quādo vero præmiſſa erit nota naturæ. non nobis. quia eſt prior quo ad naturam. nā procedit à cauſa nota naturæ, nō nobis cauſabitur alia differentia præmiſſæ, quæ conſtituet ſpeciem demonſtrationi propter quid, ſi aūt præmiſſa erit nobis & non naturæ nota, erit alia differentia ex parte materiæ, quæ conſtituet demonſtrationem quia & ſigni hæ ſunt differentiæ ex parte materiæ. quia ſunt differentiæ ſumptæ ex parte præmiſſarum, quæ ſunt materiæ demonſtrationis habentes diuerſas cauſare demōſtrationis ſpecies. ſunt aliæ differentiæ

 ſumptæ

ſumptæ ex parte formæ, quas receuſet Ariſtot. primo poſt. cap. 39. vbi dans differentias ex parte formæ dicit. quod alia eſt demõſtratio vniuerſalis, alis particularis. alia affirmatiua alia negatiua, & alia eſt demonſtratio ducens ad impoſſibile, licet dē mente Auer. ſint de genere ſignorum primo cœli. 95. iſtæ ſunt differentiæ ex parte formæ, quia ex parte modorũ & figurarum, quas differentias habet demonſtratio à ſyllogiſmo, qui ē eius forma vt declarauimus. ex his patent verba Auer. quod iſtæ conditiones, quæ cõueniunt ſpeciebus demonſtrationum. ſunt conditiones ex parte ſuarum materierum, & has inueſtigat Ariſt. non conditionē, quæ conueniunt demonſtrationum ſpeciebus ex parte formæ, quia de illis in libro priorum, quamuis in l. h. poſt. verba ſecerit. hoc non ex intento, ſed ad doctrinæ vbertatem, Alio pacto legitur ſeries literæ ex parte ſuorum mediorum, & quaſi eſt vnuſmet intellectus, nam dicebat Auer. primo poſteriorũ .xi. nihil aliud eſt dicere præmiſſas eſſe cauſas, quam præmiſſas continere mediũ, quod ſit cauſa, ecce præmiſſa cum contineat medium. illæ differentiæ, quæ ſumuntur ex parte præmiſſæ ſumuntur ex parte medij. ſed pro clariori intelligentia eſt ſciẽdum, vt clare Auer. declarat primo poſter. 95. in epit de demonſtratione ſecundo cœli. 35. & 5. colliget determinat Auer. clariſſimis verbis cap. 24. quod demonſtrationum ſpecies variantur, & ſunt diuerſæ ratione medij ſi enim mediũ eſt effectus nobis notus & prior, naturæ vero ignotus erit vna ſpecies demonſtrationis quæ dicitur quia, & hoc à fine, quoniã tantum, quia eſt abſoluit, dicitur quia etiam. ratione medij, quoniam medium eſt eſſe rei, ſcilicet effectus, ſi autem medium erit cauſa nobis ignota, quia remota à ſenſibus. naturæ autem prior & notior. erit vna differentia demonſtrationis, quæ dicitur propter quid. ratione finis, quia abſoluit quæſitum propter quid. & ratione medij, quoniam medium eſt cauſa. quæ eſt propter quid rei, cum vero medium ſit cauſa prior & notior naturæ, quia cauſa. notior nobis quia ſenſata, erit alia ſpecies demonſtrationis diuerſa ratione medij, quæ dicitur demonſtratio ſimpliciter abſoluta, hac ratione. quoniam omne quæſitum abſoluit & ſi eſt & propter quid eſt. ad quæ omnia quæſita reducuntur. dicitur etiam demonſtratio ſimpliciter ratione medij, quia medium omni modo eſt notum & nobis & naturæ. iſtæ ſunt differentiæ ſũptæ ex parte mediorũ, poteſt in hoc ēt eſſe alia reſponſio non diſcedendo ab Auer. quod demonſtrationes variantur tribus modis, dicit ipſe primo poſt. 95. ratione mediorum, nam ſi mediũ eſt cauſa, quæ infert neceſſario cauſata, & non econtra, erit demonſtratio cauſæ & propter qd tantum, nam in demonſtratione cauſæ tantum. non oportet, vt cauſa & cauſatum conuertantur eſſet enim demonſtratio ſimpliciter, cum in demõſtratione cauſæ ingrediatur medius terminus cauſa efficiens vel finalis, quæ non conuertũtur cum cauſatis. 12. meta. 16. & . 2. poſt. 57. quamuis dicat Auer. quod cauſa finalis ſemper eſt, & conuertitur cum cauſato, hoc eſt, vt finis ſumit rationem formæ, vel quando propria forma eſt ignota, vtimur fine pro ipſa, vt Auer. declarauit primo poſte. 35. & ideo in demonſtratione propter quid nõ ſemper procedimus ex conuertibilibus & ex parte cauſæ & ex parte cauſati, ſed hoc eſt in demonſtratione abſoluta, in demonſtratione vero propter quid. cauſæ inferunt neceſſario cauſata, & non econtra dicit Auer. cõ. 95, primi ſed in hoc nolo ſilentio pertranſire vnam contradictionem meo iudicio maximam quomodo demonſtratio, propter quid procedit à cauſa, quæ infert neceſſario cauſata & non econtra, cum Auer. dicit contrarium. 2. poſt. 59. dicens hæc verba PRIVS enim & poſterius ſic ſunt. ſ. q quando ponitur poſterius, quod eſt cauſatum eſſe oportet quod ſit prius, quod eſt ipſa cauſa, & non conuertitur ſ. q quando ponitur cauſa eſſe, non ſequitur eſſe cauſatum. ecce proceſſus à cauſa ad cauſatum eſt demonſtratio propter quid, & tamen non valet à cauſa ad inferẽdum neceſſaria cauſatum. quia cauſa poteſt eſſe & cauſatum non hocmet dixit Auer. 2. poſt. 67 dicens ex cauſis efficientibus non infertur neceſſario cauſatum eſſe, modo cauſæ efficientes ſubintrant demonſtrationem propter quid, primo poſter. 35. & ſi aliquando demonſtrationem ſimpliciter, hoc eſt, vt eſt connexa rei. & proxima & hoc raro accidit. ſed cauſa efficiens vt efficiẽs non conuertitur cum effectu. 12. meta. 16. & . 2. poſt. 58. cauſa vero formalis conuertitur cũ effectu, & poſita illa de neceſſitate ponitur effectus, & hæc cauſa tantum eſt medium in demonſtratione ſimpliciter, vt declarat Auer. 2. poſt. 56. & . 95. & declarabimus primo poſt. xi. & . 8. cũ medium in demonſtratione potiſſima ſit illa cauſa, propter quam rei eſt, & ſimul eſt cum re, & hæc cauſa ē illa, quæ accipitur medius terminus in demõſtratione ſimpliciter dicit Auer. 2. poſt.

Contradictio maxima in dictis Auer,

58. ſed

58.ſed cauſa propter quã res eſt, et quæ ſimul, eſt cum re & cauſato eſt cauſa formalis. 2. de anima. 7. & 8. & 12. meta. 16. quare tantum cauſa formalis erit medium. in demonſtratione potiſſima, & hæc conuertitur cũ ſuo cauſato, & ecõtra vt Auer. dicit primo poſt. 95. ſed cauſa efficiens, quæ ingreditur demonſtrationẽ propter quid ſecundo poſt. 58. & primo poſte. 35. non infert neceſſario cauſatum, vt probaui, nec poteſt quis dicere, quod loquitur de demõſtratione propter quid, quæ eſt per cauſam formalem, nam demonſtratio, quæ habet medium cauſam formalẽ, non dicitur propter qd, ſed ſimpliciter, quæ procedit per cauſam propter quã res eſt, vt Auer. declarat primo poſt. 8. 9. & 10. 11. com. quare vidẽtur hæc inuicem contradicere, & vt magis augeam difficultatem, pono vnam rationem, nã certum eſt, quòd non poſſumus procedere à cauſa ad inferendum propter quid effectus, niſi cauſa prius fuerit per effectum notificata nobis, vt declarat Auerro. 8. phiſicorum, 53. primo poſt. 95. & in cap. de demonſtratione, & ſecundo poſteriorum 66. & etiam primo phiſycorum com. 2. pulcherrime declarat Auerr. ex his arguo, ſi cauſa non poteſt eſſe nota niſi ex effectu. ergo effectus neceſſario infert cauſam, probo conſequẽtiam, primo quia ſigna demonſtratiua conuertũtur cũ illis quorum ſunt ſigna, ergo hæc ſigna ſi conuertuntur cum cauſa neceſſario inferunt cauſam, hoc confirmatur auctoritate Ariſto. primo poſt. cap. 30. vbi habet quod vno modo ſit demõſtratio, ſed non per cauſam. ſed per conuertentiũ notius. ecce demonſtratio quia, eſt ab effectu qui infert neceſſario cauſam, & non e contra vt dicit Auer. ſecundo poſt. 55. & 67. et Ariſto. in cap. 25. ſecũdi hʒ cauſa. n. prior eſt eo cuius cauſa. i. non conuertitur cum ſuo effectu, quare ex his pʒ potius cauſatum inferre cauſam neceſſario quam e contra, hæ ſunt contradictiones, quas volui breuiter tetigiſſe, vt rei difficultas appareat, quæ mihi ſemper dubia fuit, illam autem ſoluendam derelinquo in com. 96. primi poſt. in quo Auerr. hanc contradictionẽ habet ĩ ſuis difficillimis verbis: interim vero ſatis ſit monſtraſſe locũ. Sed vnde diſceſſi reuertor. Differẽtiæ ex parte mediorũ quibus variãtur ſpecies demonſtrationis ſũt tres vel. n. mediũ ẽ cauſa, vel effectus. ſi effectus, erit demonſtratio quia, vt patet primo phyſicorũ ſecundo vel ſi rectius loqui volumus, ſi mediũ eſt propoſitio ſignificans effectum, erit vna demonſtrationis ſpecies, quæ dicitur quia. vel medium erit ſignificans cauſam, & hoc dupliciter vel cauſam formalem quæ eſt proprie propter quã res eſt & conuertitur, cum effectu, & ſic eſt demonſtratio ſimpliciter, ſecundo poſt. 56. 95. & primo poſt. 11. vel medium erit ſignificans cauſã. quæ eſt efficiens vel finis vel materia. quæ non conuertuntur cum cauſato, & ſic erit demonſtratio propter quid, cauſa enim efficiens & materia non ſemper ſunt cum ſuis cauſatis ſecundo poſteriorum. 58. & ſi, ibimet dicat Auerro. quòd finis & forma eſt ſimul cum cauſato. accipit finem vt eſt idem quod forma, ſi quidem forma & finis coincidunt. vel accipit finem eſſe ſimul cum cauſato loco vltimæ formæ quando eſt ignota, & iſtæ cauſæ dicit Auerro. quæ ſimul recipiuntur cum cauſato capiuntur medij termini in demõſtrationibus ſimpliciter. ergo quãdo medij termini ſũt cauſæ, quæ non ſunt ſimul cũ cauſato. efficiunt demonſtrationẽ propter quid. patet igitur ex dictis quæ ſunt differẽtiæ demonſtrationũ tum ex parte materiarum ſi ſic iacet textus. vel ex parte mediorum, vterq; enim poteſt ſtare, & ſic clara ſunt ea, q̃ Auerro. dicit ĩ his verbis. AT Vltimæ differentiæ ideſt quæ in hoc libro tractantur res ſpecies demonſtrationum ex parte materiarum. ſed primo & principaliter de præmiſſis demonſtrationis ſimpliciter, quæ eſt omnium perfectiſſima. Auerroes declarat primo poſteriorum 9. & 11. ſed ſub qua ratione & ſub quo modo conſiderandi: Auer. ponens modum conſiderandi dicit Sunt differentiæ hæ, quæ inſunt demonſtrationibus in quantum alias res notificãt, & cõducunt ad illarum aſſertionem non differentia quæ eis inſunt inquantum ſunt vnum certũ genus entiũ pro vt fecit Alpha. Iſtud eſt ſubiectũ formale à latinis dictum, quòd Auer. ſupra clarioribus verbis ſignificauit quando dicit ET Nõ conſiderat ens pro vt ſunt vna pars entium. ſed ſcrutatur inquantum conducunt hominem ad pfectam aſſertionem perfectamq, conceptionem Hæc ſunt Auer. verba in quibus declarat rationem formalem conſiderandi præmiſſas & dicit eſſe vt ducunt ad perfectam ſcientiam. & nõ vt ſunt vnum certũ genus entis vt alpharabius dicebat. Sed pro intellectu horum verborum eſt ſciendum, quod entia quæcunq; à ſcientia conſiderantur, poſſunt conſiderari tribus modis, vel enĩ conſiderantur vt entia ſunt abſolute & ſic de his conſideratio attinet ad metaphyſi. vt declarat Ariſt. 4. meta. 2. nam reliquæ ſcientiæ abſcindunt partem entis in conſideratione ideſt conſiderant

Ens tribus modis conſiderari poteſt.

ens

ens determinatum, vel igitur conſiderantur entia vt ſunt entia primo intellecta quæ dicuntur primo intellecta, quando concipiuntur & cognoſcuntur ab intellectu vt ſunt, non per aliquo prædicatum factum ab intellectu, ſed ĩtelligitur vt ſimplicia ſunt vt ſimplices formæ. Secundo modo poſſunt conſiderari vt ſecundo intellecta .i. inquantum illis ſimplicibus formis conueniunt quædam prædicata, ab intellectu facta & formata, p quæ prædicata dicuntur ſecundo intellecta. exemplum eſt, cum enim intellectus concipit vel intelligit aliquod ſine materia ſed ſimplicem eius formam quæ dicitur vniuerſalis abſolute ipſam intelligendo formatur intellectus illo vniuerſali & illud vniuerſale dicitur primo intellectum. vt in telligendo tantum ſimplicem hominis formam, quando vero intellectus, huic formæ ſimpliciter ſic intellectæ ad inuenit quaſdam conditiones p diſcurſum, videns ipſam eſſe in pluribus numero differentibus & dicit ipſam eſſe ſpeciem. & hoc modo intelligit ipſam vt prædicatur de pluribus numero. hoc genus entis dicitur ſecundo intellectum, quoniam eſſe eorum fuit per intellectum inuentum, & hoc modo dicebat Auer. 5. meta. 30. forma ſecundum q eſt genus aut differentia differt à formis ſecundum quod ſunt formæ, illas enim eſſe genus aut differentiam eſt accidens q accidit eis. per quæ patet quòd genus aut ſpecies eſt res ſecundo intellecta que fuit inuenta per intellectus operationem, & ideo dicit Auerro. genus aut differentia differt à formis ſecundum q ſunt formæ ideſt vt ſunt primo intellectæ. & hoc modo conſiderãtur à logico dicit Auerro. 4. meta. 2. q ens dicitur de ſecundis intelligibilibus & ſunt res logicæ Tertio mõ poſſunt cõſiderari entia vt inſtrumenta vel organa ad aliquem finẽ ordinata exempli. g. ſerra poteſt tribus modis cõſiderari, vel vt ens, vel vt ens ferreum. Tertio modo poteſt conſiderari vt ens ordinatum ad ar cam conſtruendam vel ad aliquod opus, h. ſic declarat s, dico quòd demonſtrationes & definitiones poſſunt tribus modis conſiderari vel vt ſunt entia, vel vt ſunt quædã entia quæ ſunt entia ſecundo intellecta. vel inquantum ſunt inſtrumenta & organa ordinata ad finẽ. tunc. d. Auer. volebant quidam viri ſui temporis q cum Ariſt. tractaſſet de definitione & demonſtratione vt ſunt inſtrumenta ordinata ad ſcire, quia definiuit demõſtrationem, vt ordinatur ad ſcire ſimiliter & definitionem vt eſt inſtrumentum ducens ad ſcientiam perfectam, & non tractauit de illis vt ſunt quædam entia ideſt entia ſecundo intellecta q Ariſto. propter hoc eſſet mancus. & cum alpha. in tractatu de demonſtratione tractaſſet de illa vt eſt quodam ens ideſt vt ens ſecundo intellectum. q complete & perfecte de demonſtratione tractaſſet, verum Auer. vocat hæc entia ſecundo intellecta, vnum certum genus entium, ac ſi denotaret eſſe entia diminuta & imperfecta, quia ſunt entia in mente, modo vere ens eſt extra animam in actu, & ideo Auerr. primo poſt. 32. & 12. meta. 19. dicit q relatiua ſunt entia minime entitatis quia conſiſtũt in anima, & ſunt facta intellectus operatione. ſic cum entia ſecundo intellecta ſint opere intellectus facta, ſunt quodam genus entis diminutum & imperfectũ hoc ergo modo hæc Auer. verba intelliguntur q cũ Ariſt. non conſideraſſet de demonſtratione & definitione vt ſunt ſecundo intellecta, ſicut fecit Alpha. quod videtur mancus, cum ipſe conſideret demonſtrationem & definitionem vt ducunt ad perfectam aſſertionem & perfectam conceptionem id eſt vt ſunt inſtrumenta ducentia ad ſcire, verum pro maiori intelligentia eſt ſciendum, q opinio Alpharabii eſt opinio latinorũ qui volunt q omnia quæ conſiderantur in logica conſiderentur vt ſunt entia rationis ſecundo intellecta, nam tenẽt q logica eſt ſcientia ſpeculatiua, quæ conſiderat hæc entia ſecundo intellecta, ſiquidem Ariſt. excluſit in. 6. meta. ens rationis à meta. & cũ debeat conſiderari à nullo præterq̃ à logico, cum ſit artifex ſermocinalis, Aliæ vero ſcientiæ ſunt reales vt patet. 6 meta. 2. quæ non habent conſiderare de entibus rationis & ſecũdo intellectis, ſed nolo hic ponere rationes iſtorum pro iſta opinione. nam excederet meum propoſitum, tantum Auer. mentem declarare intendo. pro cuius opinionis intellectu. eſt ſciendum, quod in quacunque ſcientia ſunt duo. vt ſupra etiam fuit declaratum, eſt res conſiderata, & eſt modus conſiderandi illam rem, vt habetur ſecundo phyſi. 19. & . 18. tunc opinio Auer. eſt q res conſideratæ in logica, ſunt res ſecundo intellectæ quoniam eſt ſcientia (ſi ſcientia dici poteſt nõ diſputo hoc) ſermocinalis quæ tantum conſiderat ea quæ ab intellectu ſunt conſtituta, verum omnia iſta tractantur, & conſiderantur non vt ſunt talis entia, ſed vt ſunt inſtrumenta vel organa ducentia ad ſcire. & q hoc ſit verum probo vnica ratione, ille eſt modus conſiderãdi res ĩ aliqua ſciẽtia p quem vna ſciẽtia differt ab alia, ſed definitio conſideratur à logico & meta. vero à logico vt

Opĩo alpha. opinio latinorum.

opĩo Auer.

co vt inſtrumentum quod inducit intellectũ ad intelligere q̃ditates rerũ à phyloſo. vt ſignificat naturas rerũ hæc eſt propoſitio Auer. 7. meta. 42. ergo ſi differt conſideratio de definitione in logica & in meta. quia ĩ logica vt inſtrumentũ iſta erit ratio formalis conſiderandi, & non vt entia, & quia adu erſarij dicerent q̃ hæc eſt propoſitio Auer. & non Ariſt. quibus ſit dictum vt videant Ariſt. in tex. 42. vbi dicit Nunc autem dicamus primum in quantum in analeticis de definitione non dictum eſt per quæ verba patet Ariſt. velle loqui de definitione nõ vt loquutus eſt in lib. poſt. ergo ſub alia ratione. quam ratio nẽ dicit Auer. eſſe inquantum eſt inſtrumentum vel organum ducens ad ſcire hanc rationem formalem cõſiderãdi declarauit Ariſt. primo poſt. 8. quando dicit, ſi eſt alius ſciendi modus poſterius dicetur & omnes intelligunt definitionem, & tamen vocat ipſam inſtrumentum ſciendi ſicuti vocauit etiam demonſtrationem, hoc etiam confirmauit Ariſt. primo de anima. 48. & 11. meta. cap. primo in quibus locis declarat duos eſſe tãtum modos per quos intellectus poteſt ſcire. definitionem & demonſtrationem, & ſemper ordinat illas ad ſcientiam ergo vt ſunt inſtrumẽta ad ſcire Ariſto. ipſas conſiderat, declaratas in lib. poſt. nunquam n. Ariſt. dat definitionem vtriuſque niſi per modum vel inſtrumentum ſciendi, immo omnia quæcunq; conſiderantur in logica ſemper conſiderantur vt inſtrumẽta ordinata ad aliud. ſ. ad ſcire. ſi n. vt ab vniuerſalibus incipiam, videbimus definitionem generis eſſe datam vt eſt organum ducens ad ſcientiam rei. eſt enĩ genus quod prædicatur in quid de ſpecie differẽtibus per quam definitionẽ cognoſcemus genus eſſe inquid prædicatum commune, ſimiliter & de differentia & de ſpecie & alijs ſimiliter ſi videbimus quid propoſitio, nõ niſi vt organum & inſtrumentum ducens ad ſcire ipſam cognoſcemus eſt enim propoſitio in qua aliqd de aliquo vel aliquid ab aliquo, facit enim ſcire prædicatum affirmari vel negari de ſubiecto enuntiatio ſimili ratione definitur. vt ſignificat verum vel falſum, & ordinatur ad aliud, ſyllogiſmus primo priorũ definitur, vt eſt inſtrumentum notificans naturaliter ignotum. ſ. concluſionem, demonſtratio vt facit ſcire rem naturaliter ignotam per cauſam eſt enim ſyllogiſmus demonſtratiuus faciens ſcire per cauſam, eodem pacto definitio, & reliqua inſtrumenta, quæ à logico conſiderãtur. ſ. inductio & alia, ſemper conſiderantur, vt notificant aliqua, quæ non ſunt omnino nota, & omnia ordinantur ad aliud, ergo quæ in logica tractantur, vt ſunt inſtrumenta & modi ſciendi tractantur & non vt quædam entia. i. vt ſunt ſecundo ĩtellecta, hanc concluſionẽ poſuit Ariſt. in. 2. meta. 15. dicens abſurdum eſt quærere ſimul ſcientiam, & modum ſciendi & per ſciendi modũ omnes intelligunt, vti rei veritas eſt, logicam, ſicuti Auer. exponit in cõm. & ex verbis Ariſt. poteſt accipi in textu quando dicit, q̃ oportet prius erudiri quomodo ſingula ſunt recipienda. quæ eruditio à logico traditur. vt patet. 4. meta. 5. & primo topi. primo ponens hanc eruditionem Ariſt. pro intentione in vniuerſa logica. dicebat propoſitum quidem negotij eſt methodum inuenire p quam poterimus ſyllogizare de omni propoſito problemate ex probabilibus, & Alex. in expoſitione illius textus & ſecundo topi. vocat logicam organum & ſcientiam adminiculatiuã. quoniam tradit inſtrumenta & organa ſciendi omnibus ſcientijs, hanc concluſionem poſuit Auer. etiam 7. meta. 2. dicẽs, q̃ dialectica vſitatur duobus modis, vno modo ſecundum q̃ eſt inſtrumentum, & ſic vſitatur in alijs ſcientijs, alio modo vt accipiuntur ea, quæ declarata ſunt in illa in alijs ſcientijs, ac ſi diceret Auer. q̃ his, quæ declarata ſunt in logica, vtimur duobus modis. vno mõ vt ſunt inſtrumenta & organa. & ſic omnia conſiderãtur in logica, altero modo, vt his vtimur ĩ diuerſis ſcientijs. ſecundum diuerſas materias, nam ſyllogiſmo declarato in logica vtimur in philoſophia naturali in met. & etiam in alijs ſcientijs, ſecundum diuerſitatem rerum conſideratarum. primo modo dicit Auer. primo phyſic. 35. eſt cõſideratio propria. & modus proprius conſiderãdi omnia in logica, vt ſunt inſtrumenta & organa ad diſtinguendum verum à falſo. ſecũdo modo conſideratio eſt non propria, quia ſic in omnibus ſcientijs conſideratur, vt applicantur diuerſis rebus, & materiebus. Sed vide hanc determinationem pulcherrime ab Auer. 2. tractatu ſummæ meta. folio. 32. inquit Auer. res, quæ declarãtur in arte logicali, exercentur dupliciter, vel ex eo, quod ſunt inſtrumenta methodi & regulæ dirigentes intellectum & cuſtodientes ipſum ab errore & hoc eſt proprium officium illorum, vel ex eo, quod accipiuntur illæ res, quæ ibi fuerunt declaratæ tanq̃ pars artis demonſtratiuæ vt vtãtur illis in alia arte, tanq̃ præſuppoſito. hæc ſunt verba Auer. per quæ habetur clara ſententia, q̃ proprium officium eorum, quæ in logica declarantur.

Idẽ. 1. phyſi. 35. cõm.

Sẽtẽ. Auer. maxime notandũ. 2. tractatu ſũmæ met. in principi. folio. 32.

claratur, eſt dirigere nos ad veritatē inueſtigādam, quare omnia tractatur ſub hæc ratione formali, vt ſunt organa vel inſtrumenta dirigentia nos ad ſcire, & non, vt entia ſunt ſecundo intellecta, quamuis res conſideratæ ſint ſecundo intellectæ, hoc idem Auer. confirmauit ī primo tractatu ſummæ metæ. in principio dicens. ꝙ artes & ſcientiarum genera ſunt tria, artes ſpeculatiuæ & ſunt illæ, quarum finis eſt ſcire tantū. artes practicæ & ſunt quarum ſcientia habetur propter opus, aut ſunt artes adiuuātes & auxiliātes huiꝰ ad has dirigentes, & ſunt artes logicales, ꝑ quæ verba colligimus clare, logicam eſſe artem adminiculantem organicam, quoniam omnia quæ ibi tractantur. vt inſtrumenta & organa ad ſcientiam tractantur, non ergo vt entia ſunt, nec vt talia entia ſecundo intellecta demōſtratio & definitio tractantur. ſed vt ſunt inſtrumenta & modi ſciendi, verum aduertendum, ꝙ res in logica conſiderate dicuntur ſecundo intellecta pro rebus cōſideratis, ſiquidem ſubiectum duplex eſſe declaratum fuit materiale pro re conſiderata, & formale pro modo conſiderandi. res conſideratæ ſunt ſecundo intellecta vt dixit Auer. 4. met. 2. ſed modus conſiderandi illas eſt. vt ſunt organa vel inſtrumenta ordinata ad aliud vt patet per adductas autoritates, & ideo dicit Auer. conſiderat Ari. definitionem & demonſtrationem, non vt entia, nec vt quædam entia, ſed vt ducunt ad ſcientiam habitam per demonſtrationem, & habitam per definitionem, & hoc modo intelliguntur verba illa Auer. ex qbus ſic declaratis. patet ꝙ ſubiectum materiale in libro poſt ſunt præmiſſæ demonſtratiuæ, ſubiectū vero formale. vt ducunt ad perfectam ſcientiam habitam per cauſā. qui hoc modo ipſas Ariſt. hic conſiderat, & hæc de ſubiecto primi libri ſint dicta. Erat aliud declarandum, ſ. de ſubiecto ſecundi libri, quod quia ex dictis cōtra philoponum fuit magna ex parte declaratum. ideo breuiter aliqua addendo declarabo. Auer. noſter ponens ſubiectum ſecundi in hoc prologo dicit ET CVM expleuerit tractare præmiſſas, & dinumerare ipſarum conditiones. hoc eſt ſubiectum primi quod fuit declaratum ponens ſubiectum ſecundi dicit. TRACTAT eas, inquantum ſunt definitiones, & vt uniuerſalius inquam, inquantum ducunt ad perfectā conceptionem, pro intellectu horum verborum, eſt ſciendum ꝙ definitio & præmiſſa demōſtratiua ſunt idem re, quia eademmet præmiſſa quæ demōſtrationem ingreditur, eademmet poteſt eſſe definitio. ſed differunt, ratione formali, dupliciter tū ratione ſcientiæ, quia definitio agenerat perfectiorem ſcientiam quæ eſt per quid. demonſtratio ſcientiam, quæ eſt per quale differunt. ſecūdo, ordine & ſitu partium, nam ſicut illæmet partes & termini, qui ingrediuntur definitionem, ingrediuntur demonſtrationem, tamen alio ordine ponuntur in definitione, alio ordine & ſitu in demonſtratione. in demonſtratione enim primo ponitur differentia, ſecundo genus in definitione, ſemper primo genus, ſecundo differentia, & ideo definitio eſt tota demonſtratio ſola poſitione differens ideſt ordine & ſitu partium, vt declarabimus in cōm. 66. licet etiam differunt ratione finis, & dictum eſt. & ne aliquid videamur dicere ſine Auer. auctoritate, vide hoc ab Auer. ſecundo poſt. 45. vbi habet differunt. autem tales definitiones & demonſtrationes ordine & poſitione declarans hoc dicit quia demonſtrationū cōpoſitio eſt compoſitio orationis enunciatiuæ. & definitionis compoſitio ſit compoſitio conditionis & corroborationis clauſulæ, hæc eſt vna differentia, quia demonſtrationis cōpoſitio eſt cōpoſitio orationis enunciatiuæ. i. ſignificantis verum vel falſum per affirmationem vel negationē hæc enim eſt proprietas oratiōis enunciatiuæ primo phyſi. 4. compoſitio definitionis. eſt corroboratione. clauſulæ, i. certitudinis veræ. quæ habetur per clauſulam poſitam in definitiōe. quæ explicare habet. genus & propriam differentiā de definito, nam clauſula in demonſtratione ponitur vice. affirmādi vel negandi, in definitione vice explicādi rei quiditatē. ſubdit poſtea Auer. in eodem cōm. aliam differentiam AC etiam ꝙ præponitur in vna, poſtponitur in altera, nā genus præponitur ſemper in definitione, poſtponitur in demonſtratione iſtæ ſunt differentie orationis. inter demonſtrationem & definitionem. his ſic declaratis. dico ꝙ ſubiectum in ſecundo libro eſt definitio ipſa, non vt eſt idem re cum demonſtratione, ſed vt eſt inſtrumentum diuerſū à demonſtratione. quod agnerare habet diuerſam ſcientiam, hoc patet ex ſupra declaratis, nam à ſubiecto formali & ratione conſiderandi differūt ſcientiæ interſe. ſi ergo primus liber poſt. differt à ſecundo, ergo per aliquam rationem formalē & modum conſiderandi, ſed in. 2. de definitione tractatur, vt omnes concedunt, & eſt ſententia Ariſt. 2. poſte. 2. cap. & 17. ergo ſub aliqua ratione formali diſtincta à demonſtratione. ſed ratio formalis, per quam diſtinguitur à demonſtratione.

Maxima: auctoritas Au. ī tractatu ſum [illegible] principio.

Subiectū ſecund lib.

Tex.

tione,eſt,vt inſtrumentũ faciens ſcire qd, igitur
ſub tali mõ conſideratur in.2.poſte.non ergo vt
idẽ re cũ demõne.hoc declarauit Auer.2. poſt.
com. 1.vbi inqt cũ tractauit in primo lib.de cõ-
ditionibus demõnum,& de earũ ſpẽbus, incepit
hic conſiderationẽ ſecundæ partis,quæ eſt cõſi-
deratio de ſpẽbus definitionũ & de rebus, qbus
conſtant & de mõ quo educuntur & de oĩbus
ipſarũ euentis.dans cãm iſtorum,inquit ex quo
definitio ẽ aliud à demõne,quare de definitione
Ariſt.inueſtigat,vt eſt aliud inſtrumentũ à de-
mõne,& ſic ex his verbis põt formari rõ talis,
ideſt ſubiectũ,de quo proprietates principia in-
ueſtigantur in illo lib.ſed in.2.poſte. proprieta-
tes principia definitionis & ſpẽs earũ inueſtigã
tur,vt differt à demõne,ergo definitio eſt ſubie-
ctũ in ſecundo,vt differt à demõne.valeat ergo
qui dicunt ꝙ de definitione.vt de medio in de-
mõne. ſic enim non eſſet definitio aliud à demõ-
ne,idẽ enim facerent ſcire.hoc declarauit ẽt A-
riſt.2.poſt.cap.2.ponens ſuã intentionem, dicit
velle inueſtigare de quod qd, quod eſt aliud à
demõne,& quãuis hæc poſitio fuit corroborata
ſupra,maximis rõnibus,tamen qa res,eſt diffici-
lis,ideo duabus alijs rationibus.ipſam corrobora
bo.contra dicentes de definitione in ſecundo, vt
de medio tractari,& nõ vt diuerſum inſtrumen
tũ à demõne,& prima ratio ſumitur ex auctori-
tate Auer.in.2. poſt.com.45. et in hoc prologo
quando dicit definitiones vero ſcrutatur hic ſe-
cundũ ſuas ſpẽs,& res,quæ definitiones conſti-
tuũt,per quæ verba accipio,ꝙ Ariſt.intẽdit de
definitionũ ſpẽbus tractare in ſecundo,quæ ſpe-
cies definitionũ ſunt tres.vel quæ eſt concluſio
demonſtrationis,vel eſt quæ principiũ demon-
ſtrationis,vel quæ eſt ſola poſitione differẽs vt
declarat Auer.primo poſt.66.& in quæſito de
triplici genere definitionis tunc ex his arguo. ſi
de definitione in ſecundo,vt de medio. ergo tã-
tum de definitione,quæ eſt principiũ demõſtra-
tionis,ſiquidem hæc tantũ eſt medium in demõ-
ſtratione,quia mediũ eſt principiũ primũ inde-
monſtrabile.& pro cõplemento huius quæſiti,
pono vltimã rõnem,quæ apud oẽs ſanæ mentis
facile poterit demonſtrare.habet Ariſt.in.2.po
ſte.tex.com.47.qño demonſtratio de eo, quod
quid ſit,inueniatur,& qño non ſit,ex dictis eui-
dens eſt.& reliqua quæ ibi dicit Auer. in com.
habet ex dictis euidens eſt quomodo ex demon-
ſtratione educatur definitio.quando enim defini
tio ex demonſtratione educitur aliquo modo in-
uenitur demonſtratio de, eo quod quid ſit.ſ.de
definitione,per quæ verba Ariſt.& Auer. ha-
bemus quod declaratum eſt,quomodo ex demõ-
ſtratione educitur definitio,ſi per te definitione
vt de medio tractaret,ergo haberet Ariſt. quo-
modo ex demonſtratione educitur medium. ſed
hoc nullus concederet,ex demonſtratione enim
non educitur medium, ſed concluſio naturaliter
ignota,medium autem eſt indemonſtrabile, ex
quo educitur demonſtratio, & non econtra, ꝙ
ex demonſtratione educatur medium, & inquit
Auer.aliquo modo inuenitur demonſtratio de
quodquid.ſ.quando definitio educitur a demon-
ſtratione.ergo aliquo modo demonſtratio eſt de
medio,ꝙ eſt omnino falſum vltra Auer. ibi lo-
quitur de definitione reſpectu definiti nõ eſt me
dium in demonſtratione,quia ſic non reſpicit de
finitum, ſed demonſtrabile,patet,ergo qualiter
poſitio Auer.eſt conſona menti Ariſt.& veri-
tati,quòd definitio eſt ſubiectum in ſecundo, vt
inſtrumentũ diuerſum à demõne quia de illa,vt
ſic inueſtigat conditiones & proprietates, bene
igitur Auer.d.definitiones vero ſcrutatur hic
ſecundũ ſuas ſpecies.ſ.quæ ſunt tres & res quæ
definitiones conſtituunt,& hæc qtum ad ſubie-
ctum ſecũdi lib.deinde ſeqtur Auer.dicẽs Quo
niã non eſt inuenire rẽ aliquã in definitionibus
etc.cũ Auer.declaraſſet ſubiectũ tũ pri.lib. tum
ſecũdi & qtum ad rẽ tractatã.& modũ ẽt trac-
tãdi,& cõſiderãdi,vult ĩ hac parte,et in his ob-
ſcuriſſimis verbis ſoluere qdã tacitam difficulta
tẽ,aliqs.n.poſſet dicere ſi Ari.tractãs de demõ-
ne in primo fecit de ipſa duos tractatus. vnũ in
quo tractauit forma demõnis.ſ.ſyllogiſmũ ĩ lib.
prio.ſiqdẽ vnus ẽ liber vt declaratũ ẽ,alterũ in
quo de mã demõnis pertractauit.ſ. de præmiſſis
demõnis. eodẽ pacto duos debuit de defiõne age
re tractatus,vnũ ĩ quo tractaret de forma,parte
magis vniuerſali defiõnis.alterũ ĩ quo tractaret
de mã defiõnis,& eo magis,cũ defiõ & demõ.
ſint idẽ re.ergo ſi vna variatur & reliqua. ſed
demõ hẽt varios tractatus,ergo & defiõ,ad hãc
obiectionem reſpondens Auer.d. quoniam non
eſt inuenire rem aliquam in definitionibus,quæ
gerat vicem formæ & rei communis. & aliquã
quæ gerat vicem materiæ & rei propriæ prout
in demonſtratione,pro quorum verborum no-
titia eſt rememorandum,quod dictum eſt ſupra
demonſtrationem ex duplici conſtari parte ex
vna ſcilicet formali,quæ eſt genus,& eſt ſyllo-
giſmus de quo in lib.priorum,vt declaratũ fuit

Auctoritas Auer.maxima.

Ratio,ꝙ definitio ſit ſubiectum vt differt à demonſtratio.

Secunda rõ.

Tertia ratio demonſtratiua.

Tex.

ex alia parte.ſ.materiali,quæ ſunt præmiſſæ demonſtratiuæ,de quibus in primo poſt. quæ partes fuerunt in diuerſis tractatibus declaratæ. nã pars formalis diuerſa eſt à parte materiali. forma.n.ſyllogiſtica.dummõ ſit in debito mõ & debita figura poteſt eſſe ẽt ex propoſitionibus falſis,ſicuti & ex veris.et ideo diuerſa eſt forma à materia in demonſtratione. quia materia debet tantum eſſe vera neceſſaria per ſe forma dum mõ ſit in debito ordine & debita figura,põt eſſe ex veris falſis neceſſarijs contingentibus etc. & propter hoc demonſtratio tota diuerſos meretur. tractatus,ſed in definitione non eſt reperire formã cõmunem quæ,ſit diuerſa à materia, ob quã declaratio de definitione mereatur diuerſos tractatus quoniam definitio non habet rem, quæ ſe habeat vt forma diuerſam à re,quæ ſe habet vt materia,ſicuti eſt in demonſtratione.& iõ Ari. non fecit diuerſos tractatus de definitione,ſicuti de demonſtratione.ſed aliquis hic inſtaret cõtra Auer.quomodo definitio non habet formam diuerſam à materia,nam definitio habet diuerſum ordinem diuerſamq; cõpoſitionem à demonſtratione,modo ordo & compoſitio rei eſt à forma, vt patet ſecundo de aĩa.8.& iõ ipſemet Auerr. declarauit ſecundo poſt.45.ꝙ differunt demonſtrationes & definitiones in ordine & cõpoſitione.nam cõpoſitio demonſtrationis. eſt cõpoſitio orationis enunciatiuæ,& compoſitio definitionis eſt cõpoſitio conditionis & corroborationis clauſulæ,vt ſupra declaraui ergo alia forma demonſtrationis,& alia definitionis. Secundo differũt in forma ſiquidem dicebat Ariſtot.& Auer.9. meta.22.diffinitiuus ſermo & affirmatiuus.i.demonſtratiuus idem nõ ſunt.nam in demonſtratione eſt compoſitio & forma orationis enunciatiuæ,quæ.d.eſſe vel non eſſe affirmando vel negando ſed forma definitionis non.d.eſſe vel non eſſe.ſed.d.ſimplicem rei quiditatem, non dicens eſſe vel non eſſe, vt declarabitur in comm.14. huius primi,præterea forma definitionis conſtat ex actu & potentia.8.meta.vltimo &.7.meta. 40.quare alia eſt forma demonſtrationis,et alia definitionis,quo ergo.d.Auer. ꝙ in definitione non eſt forma diuerſa, quæ mereatur diſtinctũ tractatum à materia,ideo propter has rationes & auctoritates dixere quidam Auer.non negaſſe definitionẽ,non habere formam. ſed negaſſe non habere formam,quam habet demonſtratio. quoniam demonſtratio habet formam dicentem eſſe,vel non eſſe,definitio vero non, ſed de hoc nullus dubitat, ſiquidem probatum fuit ſupra, definitionem in.2.tractat.vt eſt diuerſum inſtrumentum à demonſtratione,quare nõ poſſunt habere eandem formam, præterea ſi habet formam diuerſam, quare non fecit diſtinctum tractatum de ipſa.ideo dicamus. ꝙ definitio habet ſuas partes.ſ.genus & differentiam, ſiue ambæ ſint formæ. vna.ſ.vniuerſalis,alia particularis, vt Auer.declarauit.2.phyſico.28. & ſemper ab Auer.differentia vocatur forma rei propria ſed ſi nos accipimus formã non pro rei quiditate,ſed pro ordine & compoſitione rerũ, dico ꝙ forma.i.ordo definitionis eſt diuerſus in genere, & differentia,quæ ſunt partes definitionis,& ab illis met.ſ.genere & differentia, vt ſunt partes demonſtrationis,quia declaratum eſt ſupra,ꝙ illimet termini qui ingrediuntur definitionem, ingrediuntur demonſtrationem.ſed differunt ordine & poſitione.nam forma horum terminorũ, & compoſitio in demonſtratione eſt forma compoſitionis ex verbo cum affirmatione & negatione. ſed forma definitionis eſt forma ex actu & potentia.8.meta.vltimo quæ ab Auer.2.poſter.45.dicitur forma conditionis & clauſulæ, quæ licet ſupra fuerit declarata. nunc melius,et exquiſitius declarãdo dico. ꝙ ideo vocatur cõditio definitionis,conditio clauſulæ & corroborationis,quoniam.5.meta.22.habet Ariſt.& Au. ꝙ definitio eſt finis in cognitione,& finis in eſſe, etiam Ariſt.vocauit quod quid erat eſſe terminum,quia ergo habita definitione clauditur rei cognitio,& taliter corroboratur,ꝙ non vltra fit inquiſitio, ſiquidem dicebat Ariſt.2.poſte.habito quid,ceſſat oĩs quæſtio propter hoc dicit Auer. eſt forma corroborationis & clauſulæ,ſed inſtaret quis quid ad argumentum quare non facit diuerſos tractatus de definitione, ſi habet formam diuerſam reſpondetur.ꝙ cum eadem ſemper ſit forma in omnibus definitionum ſpeciebus, non oportuit Ariſt.diuerſum tractatũ de definitione habere in quo ageret de forma,ſiquidẽ ĩ illa nullus põt accidere error,in eius forma,ſicuti in demonſtratione,in qua cum forma ſit multiplex, nam põt eſſe variabilis,per tres figuras. aliquid imaginabantur eſſe ẽt per quartã figurã,põt ẽt variari per tot modos.poteſt etiã variari per dictũ de omni,& dictum de nullo, ideo oportebat de his agere diuerſum tractatum,in quo declararet verã & perfectam formã demõnis,ſed in defiõne ſemper vera forma ſeruatur,primo ponitur genus,ſecundo differentia. & iſta forma

8.meta.6.7 meta.33.&.2.tractatu ſummæ meta.

ſemper

ſemper eſt ſeruāda vt.d. Auer.4.phyſi.8. ideo cum nullus aut rarus poſſit accidere error, ideo non meretur definitio diſtinctum tractatū quantum ad formam, & hoc modo intelliguntur verba illa Auer. in prologo quoniam non eſt inuenire rē aliquā in definitionibus vſq; ibi qui aūt putat, in quibus verbis Auer. non negat definitionem nō habere formā, quia ipſe conceſſit hoc, vt declaratum fuit ſupra, ſed negat non habere partem formalem, & formam, ſicuti demonſtratio. per quam mereatur diſtictum tractatū, ſicut fecit in tractando de demonſtratione ob cauſam iam ſupradictā QVI aūt putat, Auer. in præſenti parte vult ſoluere alā tacitā difficultatem aliquis.n. poſſet dicere, ꝙ definitio meretur diuerſos tractatus ob hanc aliam rationē, nam, dictum fuit primo phyſ.4.& .57. ꝙ cōmunia debent præcedere propria, ſed definitio habet quædam cōmunia, & quædā propria. ergo cōmunia debent præcedere in cognitione. & primo debēt tractari, ſiquidē tractatus de cōmunibus præcedit tractatū de proprijs. triplici de cauſa, vt declarabit Auer. infra in cap. de ordine, ergo definitio debet habere tractatum de cōmunibus. & tractatum de proprijs. & ſic eſſent duo tractatus, quæ vero ſint iſta cōmunia prius pertractāda, reſpondet Alpha. hic communia præſcienda ante omnem definitionem, eſſe quinq; prædicabilia pertractata à Porfirio in prædicab. nam ibi pertractatur, qd genus, & quid differentia, quæ ſunt partes neceſſario requiſitæ cuilibet definitioni.8. meta. vltimo & .7. meta.43. tractatur ēt ibi de ſpecie, cuius tantum eſt definitio.7. meta. 37. ergo eſt prius ſcienda ante definitionem, tāꝗ ſubiectum, quod ſubſtat generi & differentiæ declarat etiam quid proprium, tanquā id, quod non ingreditur definitionem, niſi quando propria differentia eſt ignota, quæ debet circūſcribi per propriam paſſionem, vel quia definitio debet declarare accidentia propria rei.4. phyſic. 31. declarat etiam quid accidens commune, tanquam omnino excludendum à definitione. quia non ingreditur demonſtrationem primo poſter. 44. ergo nec definitionem. omnia ergo iſta ſunt præſcienda ante definitionem & ideo Porfi. dicit velle tractare communia ad omnem definitionem & propter hoc videntur, ꝙ mereantur diſtinctum tractatum, poteſt etiam hoc confirmari authoritate Ariſt. qui in primo topi. tractauit illa quatuor topica prædicata communia ad omnem definitionem, ergo definitio debet habere tractatum in quo communia ad definitionem omnem declarantur, & debet habere tractatum proprium. in quo declarantur propria definitionis, & erit liber ſecundus poſter. in quo Ariſt. docet propria inſtrumenta, per quæ propriæ ſpecies definitionum poſſunt acquiri, & ſic tractatus de definitione erit diuiſus in duas partes, hæc eſt Alphar. opinio. ad quam deſtruendam Auer. dicit ꝙ qui putat hanc poſitionem eſſe veram ILLIVS moris eſt præponere Textus. *tractatui de definitionibus ſingulis artibus propria Pro quorum verborum notitia intelligen-* Prima expoſitio. *dum eſt ꝙ Auer. arguit tali pacto. ſi hæc poſitio eſſet vera nuper dicta, ꝙ definitio habet partem communem, quæ meretur diſtinctum tractatum, tunc propria ſingulis artibus præponerentur tractatui de definitione. ſed iſtud dicere. eſt magnus error, ergo poſitio falſa, ſed pro intelligentia huius conſequentiæ ſciendum ꝙ per propria ſingulis artibus. Auer. intelligit prædicata topica, de quibus in libro topicorum Ariſt. conſiderat quæ ideo ab, Auer. vocātur propria omnibus artibus, quoniam ſunt prædicata, quæ deſeruiunt & conueniunt omnibus artibus, dicebat Ariſt. primo topi. primo ꝙ topicus habet viam ad principia omnium methodorū, & .4. meta.5. topicus eſt artifex vniuerſalis ingrediens omnes artes ſicuti & meta. licet differenti ratione vt ibi Auer. declarat. & Auer. primo poſte. 85. dicebat, topicus nullius eſt generis determinati, ſed conſiderat ens omne qualitercunq; contingat. ergo ſi topicus eſt artifex vniuerſalis omnibus artibus deſeruiens. ergo prædicata topica ſunt ſingulis artibus conuenientia. præterea pro intellectu conſequentiæ eſt ſciendum. ꝙ quando Auer. dicit tractatui de definitionibus, per hunc tractatum debemus intelligere ſecundum lib. poſter. ibi.n. proprie & per ſe de definitione tractatur, & de inſtrumento alio à demonſtratione vt ſupra habitū fuit. his ſic declaratis. deduco cōſequentiā & impoſſibilitatē conſequentis. cōſequentiā hoc mō deduco, ſi definitio haberet duos tractatus diuerſos, vnū in quo cōmunia definitioni tractarētur, tunc propria ſingulis artibus.i. prædicata topica, quæ in ſe, ſunt cōmunia, tamen dicuntur propria ſingulis artibus, quia nulla ars ē quæ non conſideret genus differentiam. propriū de ſuis ſubiectis. & hæc met ptā ſunt illa, quæ fuerunt tractata à Porfirio præter ſpeciem, ergo cum illa, tractentur in libr. Porfir. debent præcedere ſecundum poſterior. eodem pacto*

& quæ tractãtur in libro topi. tum quia ſunt eadem. tum ſecundo quia ſunt communia quare liber topico. præcederet librum ſecundum poſte. quia communia procedũt propria. lib. topi. tractat de cõmunibus ſecundus poſt. de proprijs ergo præcedere debet ꝙ eſt omnino falſum & impoſſibile. falſitatem aũt & impoſſibilitatẽ conſequentis derelinquo declarandã in cap. de ordine vbi Auer. hoc declarat. Alio pacto, põt exponi

Secunda expoſitio tex. Auer.

hic textus Auer. ꝙ per ſingulas artes Auer. intelligat quinq; partes logices, vt declarabit ĩfra in cap. de proportione. ſ. partem demonſtratiuã, topicam, ſophiſticam, rethoricam, & poeticam hæ ſunt quinq; logices artes particulares, quæ de particulari & propria re conſiderãt. hæ quinq; particulares artes diuiduntur in duas partes diuerſas, in vnam partem cõmunem quæ eſt de forma communi earum, & eſt ſyllogiſmus. qui ſyllogiſmus eſt forma omnium ſyllogiſmorum, licet primo & per ſe demonſtrationis vt dictum eſt, de qua quidem forma pertractatur in libro priorum diuiduntur etiam in partem propriã. ſ. in materias proprias, quæ ſunt præmiſſæ earum, de quibus in proprijs libris ſit inquiſitio, de materia. n. ſyllogiſmi ſophi: in ſuo libro proprio. de materia ſyllogiſmi topici in ſuo proprio lib. & ſic de alijs, his declaratis hoc pacto. patet conſequentia Auer. ſi definitio haberet partem cõmunẽ, propria ſingulis artibus. i. quinq; partes propriæ logices. quæ vocãtur propriæ reſpectu ꝓmiſſarum propriarum, de quibus ſingulæ pertractant, quinquæ hæ artes præcederẽt tractatũ de definitione, ꝙ eſt falſum, primo deduco conſequentiam, deinde falſitatem conſequentis. conſequentia probatur hoc modo. nam dictum eſt ꝙ liber priorum pertractat de forma communi ad omnes iſtas quinq; artes logices, ergo debẽt ſtatim ſequi, libri hi particulares, qui tractant de materiebus proprijs ſyllogiſmi, & corroboratur nam Ariſt. primo priorum. 5. dicebat prius de ſyllogiſmo, quia vniuerſalior, poſt hoc de demõſtratione quia erat materia propria ſyllogiſmi demonſtratiui. ergo eodẽ etiam modo debet ſequi tractatus de materia ſyllogiſmi ſophiſtici. & topici, poſt tractatum de forma, & ratio eſt. nã materia & forma ſunt relatiua, & ſimul ſe conſequuntur & in eſſe & in cognitione. ergo ſi in libro priorum de forma communi ad iſtas quinq; artes particulares, ſtatim illæ debẽt ſequi poſt tractatum de forma in cõmuni, & ſic præcederẽt iſtæ artes propriæ tractatum de definitione, qui eſt ſecundus poſte. ſed hoc eſt falſum cuius falſitas probabitur in cap. de ordine hæc eſt horum verborum expoſitio ſecunda, ſed meo iudicio melior videtur prima expoſitio, ob hãc rationem, quoniam hæc ſecunda expoſitio videtur concedere tractatum de præmiſſis topicis eſſe de proprijs ꝙ non eſt omnino tutum, cum ſint ea, quæ in topicis pertractantur communia omnibus artibus, vt patet. 4. meta. 5. et primo poſter. 8 5. ſed ſcio, ꝙ hæc expoſitio ſecunda poteſt defendi ab iſta ratione, tamẽ prima videtur magis circa intentionem Auerro. cum loquatur de his, quæ in libro Porfirij tractentur, patet ergo ex omnibus his Auer. verbis, quid eſt ſubiectũ ſecundi lib. & ſub, qua ratione tractetur, & quare non fecit diuerſos tractatus de definitione.

Dubitatio.

Sed circa dicta aliquis poſſet dubitare, quomodo de definitione agitur in. 2. poſter. cum Ariſtot. in libro topi. de definitione pertractauit vt vnũ prædicatum inter alia, ergo videtur ꝙ bene philopo. ꝙ de definitione in ſecundo poſt. vt de medio, & non vt de prædicato inquid, ſiquidem vt prædicatum inquid Ariſtot. pertractauit in libro topicorum ad hoc facilis poteſt eſſe ſolutio.

Solutio.

nam in libro topi. tractatur de definitione, vt eſt vnum prædicatum, topicum inter alia, quod inueſtigatur rationibus topicis. ſed de definitione tractatur in. 2. poſt. vt eſt inſtrumentum faciens ſcientiam perfectiſſimam, per quid, hæc ſolutio poteſt accipi ex verbis Auer. 2. poſt. com. 3. vbi dans differentiam inter quæſita topica & demõſtratiua dicit quæſita topica ſunt, quæ accidunt entibus ex parte, quæ ſunt in anima, hæc autem quæſita poſterioriſtica ſunt euenientia entibus ex parte, qua ſunt extra animam, per quæ patet ꝙ ſimiliter de definitione poſſumus dicere, ꝙ de definitione, topicus vt eſt prædicatum commune problematicum factum ab intellectu conſtãs ex genere & differentia. ſed poſteriſta de definitione, vt eſt inſtrumentum faciens ſcire res extra animam, quoniam definitiones conueniunt entibus extra animam primo poſter. 32. & . 8. meta. vltimo & propter hoc ſumuntur ex principijs, quæ ſunt in re, ſed aliquis adhuc inſtaret de definitione etiam meta. conſiderat, nam. 7. meta. 42. Ariſt. proponit ſe de definitione loquuturum, & cum metaphiſicus conſideret de definitione non niſi, vt facit ſcire rerum differentias, cum ſit artifex realis, ergo non tantum definitio, vt facit ſcire res eſt conſiderationis poſterioriſtici, ſed etiam, metaphy. reſpondeo

ꝙ ipſe

ꝙ ipſemet Ariſtote. ſoluit hanc obiectionem in tex. quando dicit nunc autem dicamus, inquantũ in analiticis de definitione non dictum eſt, ꝑquæ verba patet Ariſt. velle loqui de definitione alio modo, quã in libro poſt. loqutus ſit, & Aue. in cõm. declarans hoc dicit ꝙ licet de definitione logicus & per logicum intelligit poſterioriſtam & metafi. tamen differenti ratione, nam logicus conſiderat definitionem ſub hac ratione, vt inſtrumentum ducens ad intelligendas proprias rerum quiditates. metafi. autem de definitione tractat,

Pulcra replica.

ſecundum ꝙ ſignificat naturas rerum. i. entium ſed dices. videtur idem eſſe dicere, conſiderare de definitione. vt facit ſcire naturas rerũ, & quiditates rerum. quoniam natura rei principaliter eſt forma. 2. phyſico. 4. & 15. quæ eſt quiditas.

Solutio.

ad hoc dico, ꝙ poteſt eſſe duplex expoſitio illorum verborum, prima de definitione conſiderat metafi. vt ſignificat naturas rerum. i. vt ſignificat naturam entis, vel ſubſtantiæ vel accidentis, vtrum ſit vna natura vel nõ ergo ibi tractatur de definitione, vt ſignificat naturas rerũ. i. naturam accidentis, vel ſubſtantiæ vtrum ſit vna, vel non poſteriori ſta autem de definitione, vt ſignificat quiditates omnium rerum, alia & ſecunda ẽxpoſitio poteſt eſſe. ꝙ poſterioriſta cõſiderat de definitione, vt inſtrumentum ducens ad ſcire quiditates rerum, ſed metafi. de definitione per accidens, quatenus metafi. eſt conſiderare de naturis rerum. an ſint ſubſtantiæ vel accidentia, oportet ꝙ conſideret de earum definitionibus. & ſic conſiderat de definitione per accidens, gratia rei, cuius naturam ĩueſtigat & hæc

Tex.

videtur optima expoſitio, quæ à nullo tangitur, & hoc videntur annuere verba illa Auer, quæ dicit in hoc prologo. NEC etiam ipſe tractat definitiones inquantum ſunt vnum certum genus entium. ſed ſcrutatur eas inquantum tradunt pſectam conceptionem. pro vt natura ſingulorum entium exigit, & proinde conſentaneũ eſt ꝙ tractatus de his duabus ſpetiebus ſ. demonſtrationibus & definitionibus, non finiatur in differentias vltimas ſecundũ ſingulas artes, quæ verba meo iuditio ſic exponuntur. ꝙ Ariſt. in lib. poſt. tractat de definitione, vt eſt inſtrumentum quod poteſt applicari unicuiq; rei definibili, vt ſic, definitio, quæ tractatur in ſecundo poſt. vt eſt tale inſtrumentum, poteſt applicari rebus phyſicis, matematicis, & metafi. etiam. verum. ſi ſunt diuerſæ definitiones. hoc eſt reſpectu diuerſarum rerũ definibilium quæ habent diuerſas, vltimas differẽtias. & ideo tractatus de definitione in ſecundo poſt. non finitur in differentias ultimas ſecundũ ſingulas artes. quia non habet conſiderare de differentijs rerum ſenſibiliũ, de quibus phyſica cõſiderat. nec differentias vltimas matematicorũ. ſed de his differentijs vltimis. in proprijs artibus quæ propriæ artes habent dare proprias definitiones. reſpectu rerum conſideratarum. quæ ſunt diuerſæ de eo. n. huiuſmodi. i. de definitionibus, quæ diſcernũt ſingulas artes. i. de definitionibus proprijs in quacunq; arte Ariſt. meminit in iſtis proprijs artibus, prout in phyſicis de definitione principiorum & cauſarum rerum naturaliũ, & in cæteris phyloſophiæ libris de rerũ naturaliũ definitione, ſimiliter in libro de animalibus de definitione & proprietate animalium. in libro metaphyſicorum de definitione rerum immaterialium ſed hic in ſecundo poſt. tractat de definitione communi ad omnes artes nam poteſt applicari omnibus rebus & de differentijs communibus omnibus definitis, ſiquidem omnes artes poſſunt vti regulis declaratis in logica primo pyſi. 35. & ſic in ſecundo poſt. licet de definitione & in alijs libris. in ſecundo poſt. de definitione, & eius differentis in cõmuni ad omnes artes & differentijs non vltimis. quia vltima differentia ẽ rei quiditas, de qua oportet pertractare in illo libro, ĩ quo de illa re agitur. ſed tractatur de differentijs & definitionibus communibus. & propinquis vltimis. i. quæ definitiones & differentiæ poſſunt adaptari quibuscunq; differentijs vltimis. i. proprijs & definitionibus proprijs, quarũcunq; rerum hæc Auer. in cap. de intentione verum in illis verbis NEC cenſeo etiam recapitulat ſolutionem vnam datam ſupra. quare eſt, ꝙ Ari. non fecit diuerſos tractatus de definitione, ſicut de demonſtratione. q̃ qa ſupra fuit declaratum, ideo pertranſeo, patet ergo quid eſt ſubiectum in ſecũdo poſt. & ſub qua ratione, ex quibus ſic declaratis. elitio quartam concluſionem propoſitam. ſ. ſubiectum in primo & ſecundo eſſe inſtrumentũ ſciendi vnum commune analogice definitioni & demonſtrationi, totale & adæquatum nam analoga ea dicuntur, quæ habent ordinẽ ad vnũ, vel ab vno. ſic demonſtratio & definitio ſunt inſtrumentaquæ habent ordinem ad vnum finem. ſ. adgenerandam ſcientiam. ſed perfectiori modo definitio q̃; demonſtratio; præterea ſicuti ſubſtantia & accidens dicuntur analogata ſub ente, ſic definitio, quæ facit ſcire ſubſtantiam rei, & demonſtratio accidens, erunt analogice contenta ſub inſtru

Quarta cõcluſio.

ſtru

ſtrumento ſciendi.ex his patet ratio,ꝙ ſubiectū ĩ toto lib.ſit inſtrumentum ſciendi commune analogiee dictum de definitione & demonſtratione illud eſt ſubiectum in libro cuius principia & paſſiones cōſiderantur,ſed Ariſt.in toto lib. poſt cōſiderat prīcipia & paſſiones inſtrumenti ſciendi communis ad demonſtrationem & definitionem. ergo illud eſt ſubiectum.maior ē nota:minor probatur,conſiderat enim Ari.paſſiones & proprietates demonſtrationis,inquantum facit ſcire. definit enim demonſtrationem. vt eſt.inſtrumentū faciens ſcire.tractat etiam in ſecundo de definitione,vt inſtrumentum ducens ad quid,& ideo dixit,ſi eſt alius ſciendi modus poſterius dicetur, primo poſt.8.vocauit definitione ſciendi modum ergo modus ſciendi vel inſtrumentum commune vtrique erit ſubiectum totale,in toto l.b.& hoc ſumitur etiam ex dicto Alex.qui tenet ſubiectum in tota phyloſophia eſſe vniuerſum, quoniam in tota phyloſophia partes,& paſſiones & principia conſiderautur.ſic enim paſſiones & prīcipia & proprietates huius communis analogi tractentur in hoc libro primo & ſecundo,merito inſtrumentum ſciendi erit ſubiectum in vtroque hanc concluſionem poſuit Auer.in prologo hoc quando dicebat,tractat enim definitiones & demonſtrationes.non vt entia ſunt.ſed vt ducunt ad perfectam conceptionem perfectamq; aſſertionem.i.vt ſunt inſtrumenta ſciendi. quare patet de ſubiecto totali,quod ſit tum ex verbis Ariſt. tum etiam Auer.ſuper eſt modo ſoluere rationes,quæ probant ſubiectum in libro poſt.eſſe demonſtrationem,prima ratio erat quoniā Ariſt. proponens intentionem libri poſte.dixit in primo priorum primo.eſſe circa demonſtrationem. & in.2.poſt.cap,26.ipſam epilogauit.ergo ipſa eſt ſubiectum in libro poſt.ad hanc rationem dicendum eſt.Ariſto.proponere intentionem libri priorum & primi poſt.in quibus tractatur de demonſtratione,ſiquidem in libro priorum de forma demonſtrationis,ī primo poſt.de materia.ſed inſtabis in ſecundo poſt.in fine epilogauit de demonſtratione dictum fuiſſe.ergo in ſecundo demonſtratio etiam eſt ſubiectum,vel aliquid eius ad hoc dico ꝙ Ariſt.proponens de demonſtratione & de ipſa epilogans.epilogauit etiam de definitione ſiquidem ſunt idem re,ſed tantum differunt ratione & ſitu partium & poſitione. ideo dico ꝙ Ari.proponens intentionem de demōſtratione,propoſuit de definitione.cum contineatur in demonſtratione,& ſic epilogans.de demonſtratione epilogauit de definitione.ſed dices ergo in ſecundo tractatur de demonſtratione quia de ipſa epilogat.dico ꝙ per demonſtrationem intelligit definitionem cum ſint idem re. differunt vero ratione,vt vidiſtis,nominauit autem potius demonſtrationem ꝙ̄ definitionem.duplici de cauſa.tum quia definitio continetur in demonſtratione.tanquam principium eius,tum quia vſus.ē nomine notiori nam demonſtratio eſt notior definitione,cum detur per accidentia propria,quæ ducunt ad quod quid primo de anima.xi.& hæc ad primam rationem,erat ſecunda ratio inſcriptio libri ſumitur à re totali tractat,ſed liber poſt. inſcribitur de demonſtratione vt patet.in principio prologi.ergo demonſtratio eſt ſubiectum in vtroq;.ad hoc dicunt aliqui.ꝙ non ſemper inſcriptio libri ſumitur à totali ſubiecto.ſed aliquando à principaliori parte rei conſideratæ,ſicuti in libro de cælo vniuerſum eſt totale ſubiectum ſecūdum Alex.& tamen inſcribitur de cælo tanꝗ̄ à prīcipaliori re conſiderata,ꝗuis ibi de elementis tractetur.ſic dico ꝙ hic liber inſcribitur de demonſtratione,non ꝙ tota demōſtratio hic tractetur,quia pars formalis in libro priorum materialis in hoc lib.vt probauimus.ſed īſcribitur de demonſtratione,tanquam à principaliori parte rei conſideratæ.ſed diceret aliquis contra.ergo debet inſcribi liber de definitione,cum ſit principalior & omnibus nobilior conſideratis in hoc lib. dico ꝙ inſcribitur de demonſtratione.tanquā de nomine notiori,vel dicas ꝙ dicendo de demonſtratione dicit de definitione,cum ſit ſola poſitione differens,vel & tertio & forte melius.ꝙ Ari.ī ſcripſit libro de demōſtratione,quia propoſuit ī tētionē de demonſtratione,& de ipſa epilogauit vt cōpræhenderet ſubiectum libri priorum & poſt.ſiquidem vnus erat liber, vt declaratum fuit.& ſic dicendo de demonſtratione,comprehēdit & ſubiectum libri priorum & poſte.ſi autē ī ſcripſiſſet de definitione & de ipſa epilogaſſet,nō cōprehendiſſet niſi ſubiectum ſecundi poſt. & non libri priorum quia in lib.priorum nihil de definitione dictum eſt,ſed bene aliquid de demōſtratione.patet ergo ſolutio ad ſecundam erat tertia ratio illud eſt ſubiectum totale ꝙ totam artem comprehendit.non excedit neq; exceditur ab arte.modo demonſtratio comprehendit primum & ſecundum poſt.ſemper enim aliqd eius tractatur in his libris,in primo.n.de premiſſis in ſecūdo de eius medio.ad hanc rationem ex dictis facile patet ſolutio,nam falſum eſt in ſecundo tracta

Solutio primæ rationis.

Solu. ſecūd.

ri de

ri de definitione vt de medio ſiquidem tractatur de definitione vt inſtrumentũ diuerſum à demonſtrationem in ſcientia, vt ſupra probauimus, patet ergo. ſolutio rationum partis oppoſitæ, Eſſet vltimo videndum hic. quod eſt ſubiectum finale princeps in logica vniuerſa quod quia declaratum fuit ſupra contra philoponi qui dicebat eſſe demonſtrationem. ideo pertranſeo eſſet enim inutilis hæc repetitio, fortiſſimis. n. rationibus & auctoritatibus, probaui definitionem eſſe ſubiectum princeps & finale in vniuerſa logica, cum omnia que in logica dicuntur, ordinentur ad definitionem tanquam ad perfectiſſimum inſtrumentũ faciens ſcire, & hæc ſunt illa, quæ, Auerr. noſter habet in hoc capite de intentione, in quo vidiſtis, quæ ſit intentio libri poſt. tum primi & ſecundi & etiam quæ ſit intentio vtriuſq; tum quo ad rẽ tractatam, tum quo ad modum tractandi, & quo modo ſolum Auer. noſter tetigit veritatem huius quæſiti. Sed quia Auerro. in hoc quæſito & cap. de intentione videtur tangere inſcriptionẽ libri in illis verbis, quando dicit INTENTIO Noſtra eſt exponere ſecundos analiticos, qui liber de demonſtratione inſcribitur Ac etiam in illis verbis quando d. Iam autem diximus in libro prior. analyt. quid ſit ſignificatum analeſis. ſ. ꝙ ſit reſolutio per contrarium &c. Ideo aliquis merito dubitandi occaſionem acciperet. vnde eſt & propter quam cauſam hic liber inſcribitur liber poſteriorum analiticorum. Ideo operepretium duxi. ſecundo loco inueſtigare de libri titulo quæ inueſtigatio valde confert ad ea, quæ declaraturus eſt Ariſto. ſi quidem ſententia eſt Them. ꝙ prima præcognitio neceſſario requiſita ad omnem ſcientiam eſt præcognitio nominis & tantæ eſt neceſſitatis, inquit Them. ꝙ ſine ipſa nemo additum habere poteſt ad diſciplinas & artes, quod etiam Ariſto. declarauit in cap. 2. primi poſt. dicens ꝙ præcognitio nominis eſt vna præcognitio habenda ante omnem doctrinam, quare vtilis & neceſſaria eſt hæc inueſtigatio de titulo libri, poſt quæſitum de intentione, & hoc quia libri titulus ſumitur à re tractata, quoniam in præcedẽtibus declaratum fuit de re tractata, merito venit ſecundo inueſtigandum de libri nomine ſeu titulo, quod quæſitum in rei veritate eſt tante difficultatis, ꝙ forte ad huc veritas latet, ſunt enĩ tot virorum in doctrina peripatetica illuſtriũ, diuerſæ ſententiæ circa hanc quæſtionem, ꝙ difficile eſt inuenire ueritatem, ſiquidem Alexander aphrodiſienſis in lib. de fato ad imperatores inſcripto Inuentio veritatis illius difficillimma videtur, quod opinionum vtriq; multa ex his, quæ ꝑſpicua ſunt aduerſari videantur. cum ergo ĩ hoc quæſito multæ & variæ ſint opiniones, difficile erit veritatem inuenire tamen ſpero. ea in hac materia me dicturum. vt maiorem luce nemo vnquam deſideraturus ſit, Et circa hoc quæſitum hunc ordinem ſeruabo, primo aliorum poſitiones adduceam earumq; rationes ſecundo illas examinabimus. Tertio poſitionem, quæ videtur conſona menti Ariſt. ex dictis Auer. declarabo, hic enim eſt ordo Ariſt. in inueſtigandis quæſitis, vt patet primo phyſi. & in omnibus ſuis libris, ſed quia Philop. noſter in primo priorũ hoc quæſitum de intento videtur perſoluere, ideo primo eius poſitionem videndam cenſui, quærit philop, vnde eſt ꝙ liber priorum & poſt. ambo ĩſcribantur reſolutorij, ad quod reſpondens phi. dicit ꝙ reſolutio nil aliud eſt niſi regreſſus ad priorem compoſitionis cauſam, quæ reſolutio poteſt multis modis capi vno modo accipitur reſolutio pro regreſſu compoſiti in ſimplicia, qua reſolutione vtuntur geometræ. à compoſito quæſito procedendo ad cauſas ſuas, alia eſt reſolutio dicit philop. vniuerſis in partes, vt puta domus in ſuas partes Tertia reſolutio eſt corporum naturalium in elementa, Vltimo modo dicitur reſolutio. argumentorum in proprias ſpecies, quæ à Philo. vocatur deductio potius, tandem. d. ipſe omnes iſte ſpecies reſolutionis habent communem definitionem, ꝙ reſolutio omnis eſt reuerſio ad cauſas coargumentationis vel compoſitionis. ſecundo. d. phi. ꝙ Ariſto, in lib. priorum tria docet, primo ex quibus ſillogiſmus conſtituatur. docet modum componendi ſyllogiſmum, ſecũdo docet quo modo poſſumus abundare propoſitionibus ad formanda argumenta, quæ volumus. & ſic docuit, quæ eſt propoſitio vniueſali quæ particularis, que contigens, quæ neceſſaria, tertio docet Ariſt. reſoluere ratiotinationes id eſt ſyllogiſmos, tunc his ſtantibus. d. Philo. ꝙ liber priorum dicitur reſolutorius & etiam hic poſt. quoniam Ariſt. docet reſoluere ſyllogiſmum in ſuas ſpecies, & , argumentationem in ſuas ſpecies, & ideo ille dicitur lib. priorum reſolutorium, quia docet reſolutionem ſyllogiſmi in ſuas ſpecies, q ſyllogiſmus eſt vt genus, quod eſt prius & vniuerſalius ſuis ſpecibus, ſed aeuti iuniores inſtant contra phil. & certe rationibus haud vulgaribus & primo inſtant auctoritate Auer. nã habet Auc. in primo poſt. com. 93. ꝙ reſolutio omnis eſt duplex

De titulo libri.

Alexãdri ſẽtentia.

Opinio philop.

Rationes iuniorum contra Philop. Prima rõ. Duplex reſolutio.

uplex reſolutio,

plex vera ſcilicet, & non vera, reſolutio vera ē, quando compoſitum vel quæſitum in ſimplices cauſas reſoluimus, & dicitur hæc vera reſolutio quoniam dictum eſt in poſt prædicamentis cap. de priori. 9 meta. 16. ſecundo poſt. 94. verum ē cum id, quod in anima concipitur, conſonum eſt rei extra animam apud naturam, & cum apud naturam vna ſit reſolutio à compoſito ad cauſas ſimplices, ideo vera reſolutio erit illa, cui correſpondet aliqd in re. ſ. à compoſito ad cauſas ſimplices. eſt et alia reſolutio nō vera, & eſt. d. Aue. quando reſoluitur in ea, ex quibus non eſt cōpoſitum, & eſt quando reſoluimus propria in poſteriora, cauſas in effectus. ſi quidem cauſæ non ſunt compoſitæ ex effectibus, ſed contra, hæc dicitur reſolutio non vera. quia non inſectatur opus naturæ, nec aliquid ſibi extra correſpondet. nunq̄ enim natura reſoluit cauſas in effectus, ſed econtra, ſed iſte eſt potius modus componendi. q̄ reſoluendi. Tunc dicunt iſti, omnis reſolutio eſt hoc duplici modo, & non datur alius modus reſoluendi, nec in naturalibus, nec in mathematicis nec in aliqua ſcientia, cum reſolutio generis in ſpecies non ſit vllo iſtorum modorum. quare nō erit reſolutio. Immo potius genus diuiditur in ſpecies. quàm reſoluatur. ſemper enim Ariſt. in ſecundo poſterio. & primo topicorum quando docet modum inueniendi definitionem, dicit inuenitur autē vno modo via diuiſiua diuidendo genus in ſpecies, & nunq̄ dixit, quod genus reſoluatur in ſpecies. ſed bene dixit genus diuiditur in ſpecies. & hoc dixit Auerro. 7. meta. 43. ꝙ genus primo debet diuidi in differentiam, & ſibi oppoſitā & non dixit reſolui debet Quare ſi poſitio Philopo. eſſet vera. potius iſti libri dicerentur diuiſiui, quàm reſolutiui, cum genus diuidatur in ſpecies, non reſoluatur. ſiquidem Auerro. in ſecundo poſt. 19. & 20. & in quæſito de definitione habet, quod definitio duobus modis venari poteſt, vno modo incipiendo à generaliſſimo vſque ad ſpecies, & iſto modo dicit Auerro. venatur per diuiſionem, quare patet, ꝙ genus in ſpecies diuiditur non reſoluitur. Ex hoc potius libri dicerentur diuiſiui. ſecundo dicunt hi cū

Secunda rō.

quelibet ars & ſcientia habet diuidere ſuum genus quod conſiderat in ſpecies, quare omnes artes hoc modo dicerentur reſolutoriæ. omnis enim ſcientia habet conſiderare genus vnum, ꝙ ſub ſe continet ſpecies & partes, de quo inueſtigat proprietates & affectiones. ergo omnis talis ſcientia cum tale genus in ſuas diuiſerit ſpecies. reſolutoris dicetur, hæ ſunt rationes Iuniorum contra Philoponum, ſed pro eis ego addo aliam rationē quæ meo iudicio videtur magis ſtringere.

Ratio tertia propria.

poſſet .n. aliquis dicere, ꝙ quando reſolui dicimus genus in ſpecies, dicimus reſolui reſolutione nō vera, quæ eſt à ſimplicibus ad compoſita, & q̄a genus eſt ſimplex, ſpecies compoſita, in reſolutione non vera, poſſumus dicere ꝙ genus reſoluitur ī ſpecies per verba Auer. in com. 93. huius primi. ideo & pro confutanda hac reſponſione & confirmanda iuniorum poſitione, arguo aut hic liber dicitur reſolutorius à reſolutione vera, vel à reſolutione non vera, non potes dicere ſecundum. quia Auer. in hoc prologo habet, ꝙ reſolutio eſt contra compoſitionem, modo reſolutio non vera eſt ſimilis compoſitioni, reſolutio vera eſt contraria cōpoſitioni, ſicuti in naturā, & ab hac reſolutione vera debet denominari liber reſolutorius, vt Auer. declarat in cō. 93. quia tali reſolutione ſcientiæ math. vtuntur vt declarat in com. 94. quæ ſunt ſcientiæ veſes demonſtratione ſimpliciter, ergo eſſet hic liber cum in eo tractetur de demonſtratione ſimpliciter ab hac dicetur reſolutorius. ſ. à reſolutione vera tū eſſet quia ars imitatur nām. ergo ſi in natura eſt talis reſolutio & in arte eſſet debet eſſe, cum ſit poſſibilis in ea reperiri, his ſtantibus arguo. ſi reſolutio vera eſt contraria compoſitioni. natura. n. componit ex cauſis ex ſimplicibus effectum, reſoluit autem contrario modo, compoſitum in cauſas. ergo potius ē reſolutio ſpeciei ad genus, q̄ econtra. nā ſpecies ē quid compoſitum, genus aūt eſt ſimplex, dicebat .n. Ari. 3. meta. 10. genera ſunt principia ſpecierum, ergo cum reſolutio ſit à compoſito ad principia cum ſpecies ſit compoſita ex genere tanq̄ ex principio, erit à ſpecie reſolutio ad genus. & ideo Auerr. primo phyſicorum. 5. inquit. ꝙ ſpecies eſt compoſita & licet genus ſit totum & compoſitum vt ibi Auer. declarat eſt totū prædicabile Hanc concluſionem poſuit Ariſto. 3. metaphy. 11. inquiens genus generaliſſimum ē ſimplex, & genera ſubalterna ſunt compoſita, modo reſolutio eſt à compoſito ad ſimplicia, vt demonſtrabimus infra de mente Ariſt. & Aue. quare potius eſſet reſolutio à ſpecie ad genus quam econtra, non ergo dicuntur iſti lib. reſolutorij, quia docent reſoluere ſyllogiſmum, qui eſt genus in ſuas ſpecies, vt male Philop, ſentit. Sed in rei veritati aliquis poſſit defendere Phi. nam ipſe in lib. priorum non. d. ꝙ Ariſt. doceat reſoluere ſyllogiſmum in ſuas ſpecies, ſed docet reſoluere

Deféſio phi.

uere ſyllogiſmum in ſuas præmiſſas,quæ ſunt ac
Verba Philop. ceptæ in tali modo & figura,& ꝙ hoc ſit verũ
dicit Phil.& ab hoc capite titulum accepit,qp-
pe cum præſtantior & perfectior ſit reſolutio,q̃
cõpoſitio.nam ſciunt idiotæ cõponere,ſed nõ re
ſoluere ſyllogiſmũ in præmiſſas,vel præmiſſas ĩ
ſubiectum,& prædicatum,& propter hoc dixit
Ariſt.docere abundantiam propoſitionum, vt
ſciamus reſoluere ſyllogiſmum in præmiſſas, &
ſic videtur bene dicere,quòd dicitur reſolutori-
us liber priorũ,quia tractatur de reſolutione ge
neris ideſt ſyllogiſmi in ſuas præmiſſas, quæ re-
ſolutio eſt prior,dicitur etiam liber poſt.reſolu-
torius quia tractatur de reſolutione ſyllogiſmi
demonſtratiui in ſuas præmiſſas veras neceſſari
as,quæ reſolutio eſt poſterior,& ſi diceres,ergo
lib.top.& elencorum dicerentur reſolutorij. re-
ſpondetur ꝙ non,ibi.n.non docet reſoluere ſyllo
giſmos in figuras in modos in treis terminos &
duas præmiſſas,ſicut facit in lib.priorum,nec do
cet reſoluere ſyllogiſmũ top.vel elenc. in præ-
miſſas probabiles,vel apparentes, ſicut facit in
lib.poſt.ĩ quo docet reſoluere demõnem in præ
miſſas neceſſarias,rõe cuius dicitur reſolutorius
hæc poſſunt dici in fauorem huius viri certe la-
borioſiſſimi Ariſt.expoſitoris ne in dictis cauſa
dãnetur.ſed nunc rem exactius cõſiderando vi
Refutatio Defenſionis Phi. propr. detur ꝙ poſitio Phil.nullo pacto præ Auer.poſ
ſit ſtare,declarabitur.n.infra ꝙ ab vnamet reſo
lutione vterq; lib.dicitur reſolutorius. ſed nunc
arguendo,cõtra hunc virum arguo ſic vel lib.
priorum dicitur reſolutorius,quia docet reſolue
re genus in ſpecies.ſ.ſyllogiſmũ,argumentatio-
nem in ſuas ſpecies,& hoc non poteſt eſſe , nam
hæc potius eſt diuiſio,q̃ reſolutio, nec ipſe hoc
concederet,aut dicitur reſolutorius , quia docet
reſoluere ſyllogiſmũ in modũ & figurá et treis
terminos.& hæc potius dicitur deductio, q̃ reſo
lutio,per hunc.n proceſſum reducimus ſyllogiſ
mum in propriã formã propriamq; figuram &
treis terminos,vt videamus ſi eſt perfectus vel
non.& ipſemet Philop.dicit eſt alia reſolutio ar
gumentorũ in proprias ſpecies,quæ dici poteſt
deductio quare iſto modo liber priorũ potius di
ceretur reductiuus,quàm reſolutiuus , ſi aũt tu
dicis ꝙ dicitur reſolutorius,quia docet reſoluere
ſyllogiſmũ in præmiſſas,eodem pacto Ariſto.in
lib.top & elencorũ,docet quomodo ſyllogiſmus
topicus,& elencus conſtet ex topicis & appa-
rentibus præmiſſis,ad quas reſolui tur,docet . n.
conditiones præmiſſarum topicarum & appa-
rentium,quibus poſitis ponuntur tales præmiſ-
ſæ.& remotis remouentur , ſic videtur docere
modum reſoluendi horum ſyllogiſmorum in ſu-
as proprias conditiones & proprietates , quare
pace tanti viri videtur non attingere mentem
Ariſt.ideo fuerunt alij qui dixere ꝙ hic lib.dici *Secunda opinio.*
tur reſolutorius ab ordine rerum inuentarũ per
reſolutionem,pro cuius intellectu eſt ſciẽda vna
propoſitio declarata ab Auerro.7.meta.23.&
3.ethi.6.ꝙ quælibet ars, & etiam ſcientia om-
nia inſtrumenta,quæ in illa arte ſunt neceſſaria,
eligit & ordinat ex fine præcognito,reſoluendo
in media,per quæ talis finis commode introduci
poſſit.hæc propoſitio colligitur etiam ex verbis
Ariſt.in primo phyſi.tex.primo,& ſecundo, in
primo tex.propoſuit finem.ſ.ſcientiam rerũ na-
turalium,ex hoc eligit media ad finem ducentia
& dixit eſſe cauſas primas prima prĩcipia vſq;
ad elementa,& quia hæ cauſæ erant nobis igno
tæ,dixit,eliciens aliud medium,innata eſt nobis
via ĩ nobis notioribus procedere,oĩs ergo ars &
ſcĩa ex fine præcognito ĩueſtigare hẽt media ad
finem,& hoc modo Ariſt.primo ethi.primo di-
cebat omnis ars omniſq; doctrina bonum quod-
dam appetere videntur.i.finẽ,ex quo poſtea or-
dinat & inueſtigat media ad finẽ ducentia, &
hoc ẽ illud,ꝙ Ariſt.dicebat.7.meta.23. vltimũ
in intẽtione eſt principiũ operis,& vltimum in
opere,eſt primũ in intentione,ſecũdo eſt ſciẽdũ
ꝙ ſemper author in principio operis ſeu vt iſti
aiunt in prologo procedit ordine reſolutiuo cir-
ca inuentionẽ rerũ docendarũ,poſtea vt dicunt
ĩ tractatu procedit ordine cõpoſitiuo,inuẽtas.n.
res docendo cõponit,tertio in epilogo , procedit
ordine memoratiuo,qui ẽ per definitiones rerũ
in ſũma,& hoc accipitur ex Galeno in princip.
lib.artis medicinalis,hũc ordinẽ dicunt ſeruaſſe
Ariſt.in pri.phy.qui ĩ prologo proceſſit ordine
reſolutiuo inueniẽdo media ad finẽ propoſitũ in
pri.tex. poſtea in tex.8.incepit tractare & inue-
ſtigare ex illis medijs ſuũ ĩtentũ,his ſic ſtãtibus,
dicunt hi,ꝙ cũ Ariſt.ãbos hos lib.& prio.& po-
ſter.hoc ordine ordinaſſet in prologo enim lib.
prio.præcognouit finem ſcilicet demonſtratio-
nem gratia demonſtratiuæ diſciplinæ.ex hoc fi-
ne præcognito inuenit docenda.nã cũ demõtio
hẽat formã oportebat prius ſcire ſyllogiſmũ,q ẽ
forma demõnis & vniuerſalior,q ſyllogiſ.cum
hẽat prĩcipia.ſ.propõnes,prius erãt præcogno-
ſcendæ propoſitiones,& qa hæ conſtabãt ex ter
minis.oportebat prius cognoſcere termin. et ſic

Ari. primo exequitur à termino. vt vera ſit ſua
propoſitio dicta, vltimũ in intentione & cogni-
tione ẽ primũ ĩ exequtione, & ſic poſtea incipit
cõponere & tractare ea quæ fuere per reſolutio
nẽ inuenta & ſic hic lib. & prio. ducũtur reſolu
torij ab hoc fine et ordine rerũ inuentarũ per re
Refutatio. *ſolutionẽ, S; licet quæ iſti dicant, ſint vera in ſe*
tamen non circa noſtrũ quæſitũ propoſitum, nõ
enim hi libri dicuntur reſolutorij ab hoc ordine
rerum ſic inuentarum, nam ſi hoc eſſet verum,
tunc omnes lib. Ariſt. dicerentur reſolutiui, &
omnes ſcientiæ & artes, omnes. n. artes & ſcien-
tiæ hoc modo procedunt ex fine præconcepto re
ſoluendo in media, quæ ad finem ducunt, omnis
enim ars doctrinaq; bonũ quodã appetere vidẽ
tur. i. finem, ex quo eligunt media ad finem. vt
exemplũ eſt in primo phyſi. ſimiliter fabricator
primo præconcipit finem. ſ. domũ. poſtea media
inueſtigat ad finem ducentia, quare iſta poſitio
Opiõ Zimare. *non ſoluit quæſitum. Eſt & alia poſitio magi-*
ſtri in contradictionibus, quæ recitatur ab ipſo I
theore. 60. in quo habet, ꝙ reſolutio eſt duplex,
quædam eſt reſolutio facta à natura, & quædam
eſt reſolutio facta à ratione. Reſolutio naturæ eſt
contraria compoſitioni, ſicut natura cõponit ex
cauſis effectum, reſolutio contraria cõpoſitioni ẽ
quando reſoluimus cõpoſitum in elementa, ele-
menta in ſimplicem materiam & formã, ſemper
procedendo à cõpoſito ad ſimpliciſſimas cauſas,
reſolutio rationis inquit ipſe adhuc eſt duplex:
vna, quæ fit in ſcientijs ſpeculatiuis, quarũ finis
eſt ſcire tantum, altera, quæ fit in ſcientijs. practi
cis & operabilibus, quarum finis eſt opus, his ſtã
Prima conclusio. Zimare. *tibus ponit duas conclusiones iſte vir prima, re-*
ſolutio de qua loquimur nos eſt reſolutio ratiõis,
quæ reſolutio in ſcientijs ſpeculatiuis eſt à priori
ad poſterius à cauſa ad effectum, probat hanc
concluſionem & authoritate & ratione. & pri-
Prima rõ. *mo authoritate Them. qui ĩ primo poſt. cap. 26.*
habet reſoluere appello, vera concluſione poſi-
ta, propoſitiones, ex quibus confecta ſit exquire
re. ergo reſolutio eſt exquiſitio per cauſas, quæ
exquiſitio per cauſas procedens nihil aliud eſt,
niſi proceſſus à priori, quare reſolutio in ſpecula
tiuis erit à priori ad poſt. Secundo arguit ra-
Secũda rõ. *tione. nam lib. poſt. dicitur reſolutorius: & cum*
titulus libri ſumatur à re tractata, ergo dicitur
liber reſolutorius à re, quæ tractatur in hoc lib.
ſed probatum fuit res tractatas in lib. poſter. eſſe
præmiſſas demonſtrationis ſimpliciter primo &
p ſe, ergo ab his ſumitur reſolutio ſcilicet à præ-
miſſis demonſtrationis ſimpliciter, quæ conſti-
tuunt proceſſum à priori ad poſt. ergo reſolutio
erit à priori ad poſt. cum lib. poſt. dicatur reſolu
torius in quo tractatur, demonſtratio abſoluta
primo & principaliter. 3. confirmat hoc autori- Tertia rõ.
tate Auer. ſecundo meta. 11. vbi vult diſſolutio
nem fieri à priori ad poſterius, inquit enĩ Aue.
cum poſuerimus poſtremum non eſſe, & primũ
eſſe deſtruetur ſcientia definitionum, quæ fit ſe-
cundum diſſolutionem, ergo diſſolutio eſt à prio
ri ad poſterius, addit Quartam rationem quæ Qarta rõ.
videtur omnium difficillima, ſumitur hæc ratio
ex verbis Ariſt. primo poſter. cap. 29. in comm.
Auer. 94. dicit Ariſto. ꝙ facilior eſt & magis
certa reſolutio mathæmatica q̃ topica quoniam
ad pauciora inuentio mathæmatica terminatur
q̃ topica quoniam ad vnum genus cauſæ tantũ,
ergo ſi ſcientiæ mathæmaticæ ſunt maxime reſo
lutiuæ, cum ſcientiæ mathæmaticæ ſemper pro-
cedunt per demonſtrationem ſimpliciter à prio
ri & nunq̃ à poſt. quoniam non vtuntur demon
ſtratione quia. quare vera reſolutio & maxima
erit à cauſa ad effectum à priori ad poſterius. p
iſtas ergo rationes concludit ꝙ reſolutio in ſpe-
culatiuis eſt à priori ad poſterius & hæc eſt pri
ma concluſio. Ponit ſecundam concluſionem, Secũda conclusio.
ꝙ reſolutio rationis, quæ fit ſcientijs practicis eſt
à poſteriori ad prius, & hanc probat a ucto. Au.
& Ariſt. 7. meta. 23. Auer. enim in co. hẽt diſſo
lutio fit à poſteriori perueniendo ad primũ prin
cipium. & Ariſt. exemplificat in tex. à poſterio-
ri ad prius dicit enim medicus intendens ſanita- Ratio.
tem dicit ſi ſanitas eſt introducẽda oportet æqua
re humores æquandi, ergo euacuandi, & ita ſem
per intelligit dicit Ariſtot. donec vtiq; adducat
ad hoc, ꝙ ipſe valeat vltimum facere ideſt do-
nec reſoluat ad primum principium & primã
cauſam per quam poſſit vltimum facere ideſt fi
nem qui dicitur vltimus in exequtione primus
tamen in intentione ex quibus verbis facile qs
intelliget reſolutionẽ in artibus practicis eſſe à
poſteriori ad prius, qbus ſic declaratis ipſe ſol-
uit cõtradictionẽ, quæ videtur inter tex. 23. 7.
meta. & 11. ſecũdi meta. quãdo. n. Auer. dicit ĩ
7. reſolutio fit à poſt. ad prius, cõcedo in artibus
practicis. quando vero dicit in ſecundo reſolutio
fit à priori ad poſt. concedo in ſcientijs ſpeculati
uis, & ſic concordant ſcripturæ, & hæc reſpon-
ſio acceptatur ab ipſo in theo. 60. refutando illã
quam ipſemet dedit in contradictionibus ſecũdi
meta. in tex. 11. quando dicebat ꝙ 1. 7. loquebã-
tur de

reſolutione naturæ, quæ fit ab effectu ad cauſas in ſecundo meta loquitur de reſolutione rationis, ſed quia Auer. in com. 237. meta. habet hæc verba, ꝙ reſolutio fit à poſteriori, deueniēdo ad primum principium in cognitione, per quæ verba videtur, ꝙ loquitur de reſolutione in cognitione facta à ratione, & nō de reſolutione facta à natura. ideo dedit ſecundam reſponſionē, quā nuper dixi, per quam poſitionē vult hic vir, ꝙ liber poſt. dicitur reſolutorius non à reſolutione ſecundum naturam, nec à reſolutione rationis, quæ ē in artibus operatiuis, quæ ambæ ſunt à poſteriori ad prius, ab effectu ad cauſam, Sed dicitur reſolutorius à reſolutione rationis facta in ſpeculatiuis, quæ eſt à cauſa priori ad effectum, & hoc quia in lib. poſt. docet demonſtrationem ſimpliciter quæ eſt à cauſa ad effectum, reſpectu cuius dicitur hic lib. reſolutorius, & hæc poſitio eſt etiam ipſius Turiſani in primo artis medicinalis in primo tex.

Contra Turiſanum & Zim.

Sed nec Turiſanus, nec bonus Zimara qui quandoq; dormitat, veritatem tetigere. nam non eſt diuerſus modus reſolutionis in arte ſpeculatiua, factiua & in natura, vnus enim eſt modus reſoluendi. verū nō intelligo artes reſoluere, ſicut natura, quia natura reſoluit in res exiſtentes materialiter et realiter ſed artes reſoluunt intentionaliter & vniuerſaliter, ſed intelligo, ꝙ reſoluunt ad modum naturæ, qui reſolutionis modus vocatur. veræ reſolutionis modus, cum imitetur naturā. hāc cōcluſ. intendo probare, & primo probo auctoritate Ariſto. quā ipſemet adducit. 7. meta. 23. d. n. Ariſt. ꝙ in omni arte ſunt duo motus. motus ſ. intelligētiæ, & motus factionis.

Contra poſi. Zimar.

motus intelligentiæ, eſt conceptio finis, & ex ipſo reſoluendo inueſtigare media quibus inueſtigatis, ſequitur factio & compoſitio, & dans modum reſoluendi dicit ꝙ intelligentia ideſt reſolutio per intellectionem ē proceſſus quidā, donec adducat in hoc, quod valeat vltimum facere ideſt ad cauſā primam, quæ poſſit facere vltimum ideſt finem, qui vltimus dicitur ſecundo phyſ. 24. ergo reſolutio in artibus eſt à fine ad cauſam primam ducētem ad finem, non ergo eſt à priori ad poſt. ſed ſcio, ꝙ diceret, valet hoc in arte factiua, & ſic loquitur Ariſt. ibi ſed contra volo probare, ꝙ omnis reſolutio tam in arte factiua, quā ſpeculatiua eſt à poſt. ad primam cauſam. & primo accipio textū Ariſt. 3. ethicorum. 6. vbi declarans, quorū eſt conſultatio, dicit ꝙ eſt mediorum, & non finis, nam poſito fine conſiliū capimus de medijs, per quæ peruenimus ad finem, & tamdiu quærimus donec inueniamus primam cauſam, quæ eſt vltima in inuentione, & prima in intentione, qui. n. conſultat dicit Ariſt. videtur quærere, ac reſoluere prædicto modo quaſi diagramma. ſed quia aliquis poſſet dicere, ergo omnis perquiſitio vel reſolutio eſt conſultatio, quæ eſt in arte factiua tantum, inquit Ariſt. ſed videtur non omnis perquiſitio eſſe conſultatio, ſicut cū mat. aliquid perquirunt, per quæ verba clare patet Ariſt. velle reſolutionem omnem eſſe à poſt. & à fine non tantum in arte factiua, in qua reſolutio eſt à fine præcognito ad conſultanda vel inuenienda media ſed ēt in perquiſitione mathematica hoc modo eſt reſolutio. modo mathe. ē ſcientia ſpeculatiua. & tamen perquirit media præconcepto fine, ſed illa perquiſitio non eſt conſultatio vt dicit Ariſt. ibi,

Secunda rō.

& quod hoc ſit verū, arguo rationibus, & primo in conſequentia tali pacto, reſolutio à qua iſte liber ſcientiæ mathematicæ & ſpeculatiuæ denominātur reſolutoriæ, eſt reſolutio contraria cōpoſitioni, ergo nō eſt reſolutio à priori ad poſterius, vt dicit ipſe, antecedens eſt Auer. in prologo hoc quādo dicit, eſt. n. analeſis cōtraria cōpoſitioni, & in com. 93. dicebat, et intendit per reſolutionem per contrarium. cōtrarium compoſitioni, conſequentiam probo, quia per te reſolutio illa à qua liber poſt. dicitur reſolutorius eſt à priori ad poſt. à cauſa ad effectum, modo hoc eſt falſum ſiquidem reſolutio contraria compoſitioni eſt reſolutio à poſteriori ad prius, ab effectu ad cauſam, & Auer. in com. 93. d. à quæſito in præmiſſas primas, ſiquidem compoſitio eſt à cauſis ad effectū, à præmiſſis ad quæſitum, reſolutio contraria illi eſt, econtrario, quis enim hoc negaret, quare ſi reſolutio in ſpeculatiuis & mathe. eſt à quæſitis ad cās. ergo eadem eſt reſolutio in practicis & ſpeculatiuis & non eſt à priori ad poſterius, vt ipſe imaginatur cū ſuo Turiſano, & in hoc ſi deceſſet Auerr. adduco Ariſt. qui in primo poſt. 94. & in cap. 29. habet ꝙ facilior eſt reſolutio mathema. quam topica dat cauſam, quoniā facilius eſt inuenire vnā præmiſſam, & vnū cauſæ genus, quā plures præmiſſas, & plures cauſas, quoniam mathematica conſiderat tantum cauſam formalem, topicus oēs cauſas cuiuſcunq; generis, ideo illa facilior. ex quibus verbis colligo defuitionem reſolutionis, quod eſt inuentio cauſæ à quæſito ad præmiſſas primas dicit Auer. in com. 93. & 94. ergo reſolutio à qua iſte liber, & ſcientiæ mathematicæ

dicuntur reſolutoriæ, eſt reſolutio quæſitorum in præmiſſas à poſteriori ad prius, ſi quidẽ quæſitum eſt poſterius & compoſitum, præmiſſæ vero ſunt ſimplices & priores, ergo non eſt reſolutio, à qua denominatur hic liber reſolutorius. reſolutio à priori ad poſt. ſed potius econtra vt patet, ſed quia res eſt difficilis, vt veritas nobis enodetur

Tertia rõ. *Pono tertiam rationem ſi per te reſolutio in ſpeculatiuis eſſet à cauſa ad effectum, ergo eſſet demonſtratio propter quid. ſiquidem demõſtratio propter quid. procedit à cauſa ad propter quid effectus, & hæc conſequentia conceditur ab ipſo in theor. 60. vbi inquit, ꝙ rectius Turiſanus, qui tenet reſolutionem eſſe demõnem propter quid, q̃ conciliator, qui tenet, ꝙ ſit demonſtratio quia.*

Conciliator *Differentia octaua.* *Sed vt videamus, q̃uo nec Turiſanus, nec ipſe cognouerunt quid ſit reſolutio. Arguo ſic Reſolutio eſt à quæſitus ad inuentionem præmiſſarum primo poſt. 93. 94. 3. ethycorum. 6. etiam Ariſt. primo poſt. 29. cap. ſed demonſtratio non eſt ad inuentionem præmiſſarũ, demonſtratio enim procedit á præmiſſis notis et conceſſis quia ſunt præcognitæ, ad concluſionẽ naturaliter ignotam.*

Quinta rõ. *Ergo reſolutio non eſt demonſtratio, præterea & fortius habet Ariſto. 3. ethycorum. 6. & 7. meta. 23. ꝙ ſemper motus intellectionis præcedit factionem. oportet enim in omni arte & ſcientia prius inuenire media, deinde facere vel agere, tunc arguo,*

Primi poſt. 29. co. 93. 3. ethy. 6. primo poſt. 172. *Reſolutio eſt ante demonſtrationem. ergo non eſt demonſtratio. probo antecedens, quia conſequentia eſt nota, nam reſolutio eſt inuẽtio medij. vt patet locis allegatis, non poſſumus nos agere, vel componere demonſtrationem, niſi prius habeamus mediũ per reſolutionem inuentum, ergo reſolutio præcedit demonſtrationem, ſicuti in arte oportet prius reſoluere finem in media, deinde componere, ſic in ſcientia reſolutio eſt præmiſſarum indagatio, quæ præcedit demonſtrationem. ſiquidem demonſtratio præſupponit præmiſſas notas & præcognitas, hoc dicebat Them. primo poſteri. cap. 26. reſoluere appello, vera cõcluſiõe poſita cãs ex quibus eſt, exquirere. ecce reſoluere. ẽ inquiſitio præmiſſæ & cauſæ ideſt medij. quæ auctoritas licet ab ipſo adducatur, tamẽ eſt cõtra ipſum vt etiam nouis ſacerdotibus ĩ ſacris phyloſophiæ patet, habetur enim ex hac auctoritate, ꝙ reſolutio eſt inueſtigatio præmiſſarũ, mõ demonſtratio non tendit ad inueſtigationem præmiſſarum. ſ. ad inueſtigationem quæſitorum, ſi quidem præmiſſæ ſunt notæ vt dictum eſt.*

Quinta rõ. *Et quia hic vir ſemper habuit pro duce Auer. & merito. ideo ex verbis Auer. adduco quintã rationem Auer. in quæſit. poſt. quæſito. 4. de conditionibus, quæ requiruntur ad neceſſitatem præmiſſarum demonſtrationum, habet hæc verba.* ET *Hæc eſt ſcientia, cuius proportio ad res naturales eſt proportio notitiæ artificioſæ ad res artificiales, & hæc eſt notitia, quæ eſt principium operis apud ipſam naturam. prout notitia artificioſa eſt principium operis apud ipſam artem, & hoc eſt quo cõnectuntur vltima primis, & prima vltimis, & hæc eſt ſcientia, cuius principium cogitationis eſt finis operis, & principiũ operis eſt finis cogitationis, & infra ſubdit & illa eſt res ob q̃ Ari. reſolutiue eduxit conditiones præmiſſarũ, & ſyllogiſmorũ, qui finiuntur ad illa per quæ verba, mediocriter quis eruditus in hac arte. videbit, ꝙ Auer. vult quòd tam in natura, q̃ in arte, q̃ in ſcientijs reſolutio eſt à primo cogitato ad principium operis ideſt à fine ad media, dicit. n. Auer. proportio ad res naturales eſt proportio rei artificioſæ ad artificiales, & tandem dixit, ꝙ hac reſolutione Ariſt. vſus eſt in inueſtigatione proprietatũ, præmiſſarũ demõnis, ecce in omni arte & ſcientia, ſemper reſoluendo, procedimus á primo cogitato ideſt à fine ad media ad finẽ ducentia, hoc modo proceſſit Ariſto. in hoc primo poſt. vt videbimus in expoſitione textuum, præcognito prius fine demonſtrationũ. ſ. ſcire, inueſtigauit reſolutione conditiones demonſtrationis dicens, ſi ſcire eſt vt poſuimus neceſſe eſt demõſtrationem eſſe ex veris primis &c. ergo bene Auer, hæc eſt illa res, ob quam Ariſt. reſolutiue eduxit conditiones demonſtrationis ſcilicet à fine ſic poſito & cognito inueſtigare media, modo demonſtratio non inueſtigat media, vt diximus, ſed accipit, vt notiſſimum, quare non poteſt eſſe demonſtratio propter quid, ſiquidẽ primo poſter. cap. 25, demonſtratio non quærit medium, ſed cõcluſionem, quæ eſt naturaliter ignota, & pro hoc confirmando. adduco auctoritatẽ Auerro. qua meo iudicio quieſcit intellectus Auer. in primo poſt. com. 172. loquens de præmiſſis demõnis, d. ꝙ ſi præmiſſæ demõſtrationis affirmatiuæ cõmoſtrarentur eſſent quatuor præmiſſæ, & ſic duplices etiam fierent præmiſſæ, donec perueniãt ad primas præmiſſas, ex quo hæc operatio, quæ eſt reſolutio, eſt demonſtrationum multiplicatio, per quã ſententiã patet ꝙ reſolutio eſt multiplicatio demonſtrationum. donec ad primam præmiſſam deueniamus, quæ ſit in demon-*

moſtrabilis, qua habita incipit factio & compoſitio. ergo non eſt demonſtratio ſed inuentio cauſæ, per quam poſſumus demonſtrare, & non intelligas eſt multiplicatio demonſtrationum, ergo eſt demonſtratio, ſi quidem illæ non ſunt veræ demonſtrationes, quæ procedunt ex cauſis quæ poſſunt demonſtrari primo poſt. 10. ſed Auerro. exponit eſt multiplicatio demonſtrationum. quantum ad præmiſſas, vſque quo inueniatur primam præmiſſam, qua habita ceſſat reſolutio; & incipit factio. ſed demonſtratio propter qd (bone zimare) non inuenit præmiſſam, ſed quæſitum, ſed vt nihil in hac materia intactum relinquatur ex doctrina Auer. affero aliam aucto. Auerro, quæ eſt concluſio omniũ dictorũ Aue. noſter, in tractatu de retborica demõſtratiua habet ordo vero eſt duarum ſpecierũ, quarũ vna eſt ordo qui eſt ſecundum naturam, qui eſt dum incipimus à ſimplici ad compoſitum, ſecunda autem eſt quando incipimus à leuiori & diuulgatiori. dum fuerit hoc poſſibile, ſicut incipimus in arte geometriæ à corpore, deĩde procedimus ad ſuperficiem. poſtea ad lineam, & hanc intrat doctrina, quæ dicitur reſolutio definitionis, quis .n. eſſent ita mente captus, qui non concederet reſolutionem eſſe à poſteriori à leuiori notiori ad cãs inueſtigandas, vt exẽplificat Auer. proceſſus vero à ſimplici ad compoſitum non eſt reſolutio. ſed compoſitio. huic propoſitioni Auer. addo aliam. ſed demonſtratio propter quid procedit à ſimplici ad cõpoſitũ, à cauſa, quæ eſt ſimplex ad effectum compoſitum, ergo non poteſt eſſe reſolutio, quæ eſt à quæſito compoſito ad præmiſſarum inueſtigationem, primo poſt. 93. & . 94. à corpore dicit Auer. ad ſuperficiem, ſemper à compoſito ad ſimplex, à ſuperficie ad lineam, donec deueniamus ad primũ, dicebat in primo poſt. 172. quare iſte vir non videns auctoritates Auerr. lapſus eſt cum ſuo monaco Turiſano, ſed vt videamus qualiter his viris non tantum Auer. contrarius eſt, ſed omnes boni peripa. aduco auct. forte ad huc à nullo adductam. quæ eſt Alexandri aphrodiſienſis, cui non minor fides ꝗ Auer. adhibenda eſt. ſi quidem nullus dicebatur olim peripa. niſi Alexandreus, quæ auctoritas locata eſt ĩ Auer. noſtra memoria, nam nemo peripateticus niſi Auerroiſta. habet Alexandri. in primo lib. ſuarum naturalium queſt. cap. primo volens probare, ꝙ datur vnum primum principium immobile, dicit quia ſi non, proceſſus eſſet in infinitum ergo oportet ꝙ ſit aliquod primum in mobile ſeparatum, & dicit ipſe ꝙ hæc oſtenſio vel monſtratio eſt per reſolutionem, dat cauſam, quare per reſolutionem, impoſſibile eſt enim dicit ipſe primi principij demonſtrationem eſſe per quæ patet quomodo Alexand. facit differentiam ĩter reſolutionem & demonſtrationem & per demonſtrationem intelligit propter quid, quia apud ipſum demonſtratio quia, non eſt demonſtratio ſed coniecturalis ſyllogiſmus, quomodo ergo iſti ſic allucinati ſunt, dicendo reſolutionem eſſe demonſtrationem propter quid. & fortius Alexander declarans quid eſt reſoluere, dicit cum à poſterioribus & manifeſtis inceperimus per conuenientiam cum his reſolutione vtentes, illius naturã conſtituiſſe. quæ verba fuere excepta ab Auer. in cap. de rectorica demonſtra. vt dixi quare patet reſolutionem eſſe à poſteriori & manifeſtiori ꝗ Auer. dicebat à diuulgatiori, ad conſtituendam naturam ideſt quiditatem cauſam propriam illius, qua habita, non amplius quæramus & hoc in ſpeculatiuis quia exemplificat de primo motore, ergo per omnia hæc verba patet non eſſe demonſtrationem propter quid reſolutionem, cum ſint proceſſus oppoſiti, quare nec hi viri ſectati ſunt Ariſt. vt debebant nec Auerro. aut Alexandrum & Themiſt. quorum expoſitione vti debemus, ſed oportet ſoluere rationes eorum. quæ videbantur probare propoſitum intentum. ne videantur habere aliquã efficatiã apud aliquos praue diſpoſitos.

Auct. Alexan.

Solutio primæ rationis.

Prima ratio ſua fundatur ſuper auctoritatem Them. in primo poſt. cap. 26. quam meo iuditio non oportet ſoluere. ſiquidem illa auctoritas eſt cõtra ipſũ definit Them. veram reſolutionem in ſcientiis ſpeculatiuis & in mathema. & dicit reſolutio eſt vera concluſione poſita, cauſas ex quibus eſt exquirere. modo primo. poſt. 5. cap. concluſio eſt effectus, cauſæ ſunt priores. ergo reſolutio eſt à concluſione, quæ eſt effectus ad inueſtigationem cauſæ, ergo non eſt demonſtratio propter quid. ſi quidem ipſa non inueſtigat cauſas ſed præſupponit

Solutio ſecũdæ.

ad Secundam rationem dico. ꝙ ſcientia demonſtrationis non propter quid (vt ipſe male ſentit) ſed ſcientia demonſtrationis ſimpliciter dicitur reſolutoria, non quia procedit à cauſa ad ad effectum, ſed quia mediũ vel cauſa per quã habetur ſcientia demonſtratiua, eſt vltimo inuẽta per reſolutionẽ. vt Auer. dixit. 4. quæſito poſteriori ſt. & ſic non dicitur reſolutiua, quia procedit à cauſa ad effectum, nã hic eſt proceſſus cõpoſitiuus, ſed dicitur reſolutiua talis ſcientia, &

per

per conſequens talis liber denominatur reſoluto
rius à reſolutione facta circa inuentionem medij
quæ eſt ante demonſtrationem Ad tertiam ra
Solutio ter, tionem, quæ ſumitur ex auctoritate Auer. ſecun
do metaphyſices. 11 dico ꝙ per diſſolutionem
Auer. intelligit diuiſionem, & non reſolutionē,
declarat enim verbum Ari. poſitum in tex. ꝙ
non eſt poſſibile cognoſcere infinita ſed oportet
deuenire ad vltimas ſpecies, dicit Auer. nam ſi
poſuerimus poſtremum non eſſe. i. vltimum &
primum ſic, deſtruetur ſcientia definitionum, q;
eſt ſecundum diſſolutionem. ideſt diuiſionem. ſi
quidem diuiſio incipit à primo genere vſq; ad
vltimas differentias & ſpecies, quia non datur
proceſſus in infinitum, & hæc eſt vna via inue-
ſtigandi definitionem. ſ. per diuiſionem primi ge
neris vſque ad vltimas differentias, & ꝙ hoc ſit
verum, vide quia ibimet. poſtea loquitur de alia
via inueſtigandi definitionem. ſ. de compoſitio-
Solutio. 4. ne, & hæc eſt vera mens Auer. Erat vltima rō
ipſius, ſcientiæ matema. ſunt maxime reſolutiuæ,
& tamen nunquam procedunt à poſteriori ad
prius. ergo reſolutio non eſt à poſteriori ad pri-
us ſed econtra. reſpondeo ꝙ reſolutio non eſt ali-
qua ſpecies demonſtrationis. vt infra declarabo.
non enim eſt demonſtratio quia. nam demonſtra
tio quia præſupponit medium notum & premiſ
ſam notam. ſed reſolutio tendit ad inueſtigationē
medij, & præmiſſæ, ſed procedit à cōcluſione vel
quæſito conceſſo ad medij inueſtigationē ſic &. ſic
matema. procedit à poſteriori ideſt à quæſito ſic
poſito & conceſſo. ad inueſtigationem med. ij &
præmiſſæ, ſed per hunc proceſſum reſolutiuum nō
procedit ſicuti demonſtratio quia. vt ipſe imagi
natur præſupponit enim mathematicus, triangu-
lū habere treis, ſed vult per reſolutionem inue-
ſtigare indigare præmiſſam. huius quæſiti. non
per demonſtrationem quia, tunc ad punctum ar
gumenti, mathematicus nunquam procedit à po
ſteriori ad prius concedo tanquam per demon-
ſtrationem quia. ſed nego tanquam per reſolutio
nem, quia dicebat Auer. in tractatu de rethori-
ca demonſtratiua, procedit geometra à corpore
ad ſuperficiem, & à ſuperficie ad lineam, & hāc
intrat doctrina, quæ dicitur reſolutio dicit Aue.
Opī, cōcilia patet ergo qualiter rationes iſtius viri ſunt nul-
toris p:ſſ.3. læ, & hinc oritur alia opinio contraria, quæ dicit
reſolutionem eſſe demonſtrationem quia, & ori
ginatur hæc opinio ex ſupra adductis rationibus
nam ſi reſolutio eſt à poſteriori ad prius. cum de-
monſtratio quia ſit huiuſmodi, ergo eſt reſolutio.

hanc eorum opinionem probant aucto. Ariſt. ſu
pra dicta. 7. meta. 23. q dicit reſolutionem eſſe à
fine ad cauſa & media ad finem ducentia. vt à
ſanitate ad cauſas ſanitati. ꝙ Auer. explicauit
primo poſt. 93, eſſe à quæſito ad premiſſas quæ
ſunt cauſæ: ergo reſolutio eſt ab, effecta ad cām,
qui proceſſus eſt demonſtratio quia hoc videtur
etiam ſignificare auctoritas Them. & Alex. eſt
dicunt reſolutionem eſſe à notioribus & eui den
tioribus ad inueſtigationem cauſæ. modo demon
ſtratio quia procedit ex nobis notioribus & eui
dentioribus ad cauſæ inueſtigationem, ergo eſt
reſolutio, hæ ſunt rationes iſtius opinionis. immo
omnes rationes & auctoritates, quas adduximus
contra Zimaram, ſunt probantes hanc poſitio
nem, ſed ne iddem repetamus cōſulto omiſimus
Sed hæc poſitio eſt ad hue falſa. nā reſolutio non Cōtra concilia.
eſt aliqua demonſtrationis ſpecies; nec quia nec
ſimpliciter, nec propter quid, quod non ſit demō
ſtratio propter quid, iam fuit probatum, quód ve
ro non ſit demonſtratio quia paucis verbis demo
ſtro, & primo nam dictū eſt ab Auerro. & Ari.
ſexcentis fere in locis ꝙ demonſtratio omnis ten
dit ad quæſitum naturaliter ignotum dicebat
Auer. primo com. ſecundi poſt. quæſita ſūt. &c. Prima rō.
poſt demonſtrationem, ſi queſitum eſt propter
quid demonſtratio tendens ad illud, erit demon-
ſtratio cauſæ, ſi quæſitum erit ſi eſt, demonſtra-
tio erit quia, tunc ſic. demonſtratio omnis tendit
ad queſitum, & incipit à premiſſis notis, ergo de
monſtratio non eſt reſolutio, probatur conſequē-
tia, ſi quidem primo poſt. 93. Them. cap. 26. eiuſ
ſdem, reſolutio eſt à quæſito ad premiſſas ad in-
uentionem medij modo in demonſtratione quia
medium eſt notum, & non inueſtigatur. quare
non poteſt eſſe nullo modo reſolutio, ſecundo &
fortius, adduco tex. Ariſt. & Auer. ſupra allega Secunda rō.
tos. 3. ethi. 6. & quæſito, 4. poſt. in qbus locis h3
Ari. & ſuus fidus Auer. ꝙ reſolutio tam in arte
quam in ſcientia eſt illa, in qua primum in cogni
tione, eſt finis operis, & principium operis eſt fi
nis cogitationis, dat exemplum Ari. primum in
cogitatione medici eſt ſanitas, & tamen vltimo
producitur, & eſt finis actionis medici, & princi
pium operis, exempli cauſam ſciruppi vel mede
la ſunt cauſæ, que fuerunt vltimo inuentæ per re
ſolutionem, vide pro hoc clare, vt dixi. 7. meta.
. 23. vbi Ari. ponit duos motus motum intelligē-
tiæ, q eſt per reſolutionem à fine reſoluendo ad
media ad vltimam cauſam, qua inuenta ſequitur
alter motus, qui dicitur factio & compoſitio. ex

ſis verbis colligo rōnē meo inditio nō pñi ȝem

tem gloſam,ſicut reſolutio ĩ arte præcedit ſactio
nem in artificialibus quia oportet prius medicũ
reſoluere à fine ad inuentionem cauſarum ducẽ-
tium ad finẽ dicit Ariſto.deinde operari & age
re,ſic & reſolutio in ſcientia facta,debet præce-
dere ſactionem & compoſitionem.debet enĩ pri
us ſcientificus per reſolutionem inuenire mediũ,
quo inuento, ex illo debet poſtea agere demon-
ſtrationem,quare reſolutio ante demonſtrationẽ,
ſimilitudo,ſicut ſe habet in arte, ſic in ſcientia,
eſt Auerro.quæſito.4.poſt quòd vera reſolutio
ſit ante factionem eſt Ariſt.7.metaphyſi.23.3
ethicorum.6.quòd reſolutio tam in arte quam in
matematicis eſt ante factionem,quare patet per
iſtam rationem,demonſtrationẽ quia immo oẽm
demonſtrationem. non poſſe eſſe reſolutionem
Pulcra iſtá ta. cum reſolutio præcedat,ipſam.ſed hic inſtaret
aliquis.dictum eſt ſupra contra Primam poſitio
nem,reſolutionem eſſe à quæſito ad inuentionem
præmiſſæ & cauſæ vt patet primo poſteriorum
172.& Alexander etiã loco allegato,& Auer.
in cap.de retho. demõſtratiua,ſed demonſtratio
quia procedit à quæſito ab effectu ad inuentionẽ
cauſæ,ſi quidem demonſtratio quia tẽdit ad cau
Solutio. ſam ignotam,ergo eſt reſolutio.Reſpondeo ꝙ ve
rum eſt reſolutionem procedere à quæſito à con
cluſione.d.Them.ad inuentionem præmiſſæ.quæ.
præmiſſa poteſt ſignificare effectum vel cauſam
vt declarabimus infra,ſed demonſtratio qa non
procedit à concluſione.ad præmiſſam ſed proce.
dit à præmiſſa ad cõcluſionem.procedit enim ab
effectu.tanquam à medio vel à præmiſſa,ad cau-
ſam tanquam ad concluſionem,& non tanquam
ad medium & inuentionem præmiſſæ,ſed tanꝗ
ad inuentionem quæſiti. & concluſionis quod ẽ.
proprium demonſtrationis.ſed reſolutionis pro-
prium eſt inueſtigare medium vel præmiſſam,
ſiue cauſam ſiue effectũ . vt infra videbimus.&
ſic patet ſolutio,& quomodo non poteſt eſſe reſo
lutio,demonſtratio quia,addunt aliqui hic tertiã
rationem contra hanc poſitionem,ſi reſolutio eſ-
ſet demonſtratio quia.ergo hic liber diceretur re.
ſolutorius ab iſta demonſtratione quia,quæ per
te eſt reſolutio,ſed hoc eſt falſum,nam perfectior
eſt demonſtratio ſimpliciter vel propter quid
quam quia ergo ab illa fieret denominatio pro-
batur quia à fine debet ſumi denominatio rei qui
finis eſt perfectior,& cum demonſtratio ſimpli-
citer ſit motus compoſitionis,quia procedit à cau
ſis primis &c.ad effectum,ergo potius liber dice
retur compoſitiuus,ꝗ reſolutiuus poſſent hic ad

duci aliæ rationes contra hanc poſitionem, quæ
quia notæ erunt in poſitione Auerro.Ideo ipſã
aggrediamur,Quæſitum fuit,vnde eſt quòd li- *Põ Ariſt.*
ber priorum & poſt.dicitur reſolutorius,& quæ *& Auerr.*
ſit reſolutio,pro cuius quæſiti veritate,ſunt ali- *Them. &*
qua præſcienda primum,ꝙ ſcientiam dici reſolu *Alex.*
tiuam in doctrina peripatetica ĩuenitur duobus
modis.vno modo dicitur ſcientia reſolutiua.quia
res.quæ in illa ſcientia tractantur,fuerunt inuen
tæ ordine reſolutiuo,& hoc modo dicebat Ari.
.3.ethico.6.&.7.metaphiſices.23.artes dicũtur
reſolutiuæ,quoniam res,de quibus tractat fue-
rũt ordine reſolutiuo inueſtigatæ.hunc ordinem
obſeruauit ĩ primo phyſicorum Ariſto,qui pro
poſita intentione & fine in primo tex.ſ.ſcientia
rerum ſenſibilium,inueſtigauit res tractãdas or
dine reſolutiuo,hunc ordinem etiam Ariſto.ſer-
uauit in primo priorum vt patet in primo cap.
qui propoſito ſi ne ſcilicet demonſtratione, dixit
oportere prius loqui de ſyllogiſmo.cum illa ſi-
ne ipſo haberi non poſſit,tandem de propoſitio-
ne & termino.ſecundo modo,dicitur ſcientia re
ſolutiua à medio vel ab inſtrumẽto,quo illa ſciẽ
tia rerum acquiritur,quod medium fuit per reſo
lutionem inuentum.vt ſi ſcientia rerum natura-
lium acquireretur aliquibus medijs.quæ media
fuere nota nobis & inuenta reſolutione, illa ſciẽ
tia diceretur reſolutoria, & hoc modo dicebat
Auerroes quæſito.4.poſterio.& hic eſt illa res
ob quam Ariſtoteles reſolutiue eduxit conditio-
nes premiſſarum demonſtrationũ,quia tales con
ditiones mediorum fuere reſolutione inuẽtæ. ve
rum iſti duo reſolutionis modi,quamuis conueni
ant quòd vterq; procedit ordine contrario com-
poſitioni naturæ,ſcilicet ex fine præcognito re-
ſoluendo in media,quæ ducunt ad finem.tamen
differunt.quia per primum modum omnis ſcien-
tia dicitur reſolutiua.& etiam ars,quoniam res.
quæ tractatur in ſcientiis, fuerunt inuentæ in
prohemio ordine reſolutiuo . ſed ſecundo re-
ſolutionis modo , tantum , ſcientia demon-
ſtrationis ſimpliciter erit reſolutiua quoniam
medium in tali demonſtratione erit tantum vera
reſolutione inuentum,nos autem loquimur hic
de ſecundo reſolutionis modo,ſecundum ꝙ eſt ſci
endum,tam fuit ſupra declaratum,ꝙ reſolutio ẽ
duplex quædam facta à natura,quæ potius dici-
tur corruptio,quædam facta ab arte,& ſcientia,
que eſt cum cognitione.de qua nos loquimur,ue
rum hæc bipartitur vt Auerro.com.93.huius
habet quædam eſt reſolutio vera.& quædã non

vera,

vera, vera vt ſupradictum fuit immitatur naturam. & eſt contraria compoſitioni naturæ, non vera non immitatur naturam, & eſt ſimilis compoſitioni naturæ ſicuti enim natura componit effectum ex cauſis. ita reſolutio non vera, reſoluit cauſas in effectum. & incipit à cauſis ad effectũ, ſicuti compoſitio in natura, & ideo dicitur non vera reſolutio. vt ſupra declaraui, verum iſtæ duæ ſpecies reſolutionis differunt etiam ratione ſcientiæ, nam reſolutione vera tantum vtuntur ſciẽtiæ ſimpliciter & mate. primo. poſt. 94. 4. q ſi to poſt. ponunt. n. hæ ſciã concluſionem pro fine & inquirunt primam cã 3, medium, reſolutione, quod ducat ad ſciẽtiã talis finis. vt Alex. & Thẽ. dicebant. ſecunda vero reſolutionis ſpecie vtitur tantum demonſtratio quia quæ ponit cã 3 eſſe pro concluſione. & inquit reſoluendo cauſam in effectum primum tanq̃ in medium, ex quo habeat cognoſcere eſſe cauſæ. & ideo hæc reſolutio, dicitur eſſe tantum in demonſtratione q a. Ex his omnibus pono concluſiones aliquas ad principale quæſitum, prima, liber priorum & poſt. non dicuntur reſolutorij à ſcientia rerum ordine reſolutiuo inuentarum ſ3 dicuntur iſti libri reſolutorij à fine, qui finis eſt ſcientia: quæ fuit acquiſita inſtrũmento vel medio inuento reſolutione, verum ex hac infero Secundam concluſionem. q hæc reſolutio à qua liber priorum & poſt. dicuntur reſolutorij ẽ reſolutio vera quæ fit modo naturæ, & eſt illa quæ tantum fit in ſcientijs ſpeculatiuis, & in demonſtratione ſimpliciter. Tertia concluſio, reſolutio rationis non vera fit in ſcientijs ſpeculatiuis & artibus omnibus, & ab hac non dicuntur hi libri reſolutorij. his enim declaratis patebit mens Ariſto. & Auer. Quo ad primam concluſionem, q liber priorum & poſt. dicuntur reſolutorij, quia finis eorum fuit acquiſitus medio per reſolutionem inuento, licet hæc cõcluſio contra Zimaram fuit probata, tamen quia lucidiſſimus Them. in. 3. phyſicorũ ſuper tex. 15. iubet aliqua eſſe repetenda non modo iterũ ſed ter & quater. & ſi libuerit etiam ſæpius. vt difficultates ſaltem frequenti tractatu aſſequamur. iõ ſectans Themiſtij præceptum, quia res ad modũ eſt difficilis hanc probabo concluſionem. nam ſi iſti libri dicerentur reſolutiui à rebus: quæ docentur inuentis ordine reſolutiuo. omnes fere libri Ariſto, dicerentur reſolutiui in quibus ſeruauit hunc ordinem ex fine propoſito inuenire res tractandas, ſicut fecit in primo phiſicorum ſimiliter in lib. de cœlo in lib. de aĩa & fere in omnibus. quia. 3. ethy. 6. omnis ars ex fine precognito habet inuenire ea, quæ debet tractare, & licet hũc ordinem ſeruauit etiam in lib. priorum & poſt. ex fine præcognito inueniſſet res tractandas in primo priorum primo tamen, non ob hoc debent dici reſolutiui quia etiam alij libri. dicerentur reſolutiui in quibus ſeruauit hunc ordinem. ſed Ariſt. hoc fecit ibi, vt ſeruaret morem ſuum ordinatum in procedendo à fine ad inuentionem rerum docendarum vt præcipit ipſe. 3. ethi. loco allegato. nos autem quærimus quare hi libri tantum dicuntur reſolutorij, ex quo declaro ſecundam concluſionem. hos libros dici reſolutorios à reſolutione vera, quæ immitatur naturæ modum hoc declaratur, nam Auer. in hoc prologo declarans titulum huius libri, inquit, eſt enim analexis reſolutio contraria compoſitioni modo cõpoſitio eſt a cauſis ad affectũ, ergo reſolutio à qua hi libri dicuntur reſolutorij eſt ab effectu ad cauſas, q Auer. declarauit primo poſte. 93. inquiẽs q verax reſolutio eſt contraria compoſitioni naturaliter. ergo reſolutio vera eſt à quæſito ad præmiſſas, & hæc eſt reſolutio modum naturæ immitans. quæ tantum habet fieri in ſcientijs ſpeculatiuis non autem in ſcientijs practicis. hoc probatur, nam cum talis reſolutio attendatur tantũ in demonſtratione ſimpliciter, qua non vtuntur ſcientiæ practicæ, ſed tantum ſpeculatiuæ, merito illa non erit in ſcientijs practicis ſed ſpeculatiuis ĩ reſolutionem autem veram quæ imitatur naturam fieri tantum in demonſtratione ſimpliciter non in demonſtratione q a, nec propter quid probatur, nam dictum eſt auctoritate Auer. primo poſt. 93 & 94. & 172. & alibi. q reſolutio vera eſt inuentio medij & præmiſſæ, quæ continet cauſam cui auctoritati pro maiori, addo minorẽ. ſed tantum in demonſtratione ſimpliciter inuenitur medium tali reſolutione. ergo tantum in ipſa fit reſolutio hoc modo, minorem probo, nam hæc reſolutio non fit in inueſtigando medium demonſtrationis quia, ſi quidẽ primo poſt. 95. medium in demonſtratione quia eſt effectus proprius vt declarauit Ariſt. primo poſt. cap. 30. ſed per reſolutionem veram ad modum naturæ. nõ inuenitur effectus, ſed cauſa vt dictum eſt: ergo in demõſtratione quia, non fit talis reſolutio, dices ergo fit in demõne propter quid, in qua cã rei ĩuenitur. dico q nec ĩ demõne propter quid nam licet medium ſit cauſa: tamen notificatur uenitur demonſtratione quia ex effectu vt declarauit Auer. primo poſt. 95. 8. phyſi. 53. & ſecundo

cundo

ſecundo cœli.35.cum ergo mediũ in tali demõſtratione reperiatur ex effectu demõnis quia, ergo non per reſolutionem, ſiquidẽ probatum fuit ſupra reſolutionẽ non eſſe aliquã ſpeciem demõnis,quare non attenditur hæc reſolutio in demõne propter quid.nec quia,ergo tantum ĩ demõne ſimpliciter,cũ non ſit alia ſpecies præter illas,ex quibus verbis patet ſecunda cõcluſio reſolutionem verã quæ eſt medij inuentio, & propriæ cauſæ non fieri niſi in demõne ſimpliciter quam reſolutionem docuit Ariſtot.pri. poſt.cap.39.vbi poſuit terminũ à quo incipit reſolutio,& terminum ad quem deſinit, dixit. n.incipere à quæſito & terminari ad cauſam vltimam in inuentione.qua habita non oportet amplius quærere exempli.g.quærimus cur venit ſortes.hoc eſt quæſitum,à quo incipit reſolutio ponimus vel topice concedimus ſortẽ veniſſe volumus inquirere cauſam vel mediũ quare venit & dicimus vt accipiat argentũ vltra reſoluẽdo quero.cur vt accipiat argentũ.do cauſam vt reddat cui debet.iterũ quæro,quare hoc vt non iniuſte agat & ſic ſemper reſoluendo poſteriora in priora donec inueniamus vltimã cauſam in queſtione non habentẽ aliã cauſam, per quam valeamus quærere,& non cãm vltimam in eſſe vt declarat Auer.per quam belle ſecundo phy.38.quare reſolutio naturã ſectãtis erit inuẽtio medij quod eſt cauſa propria in demõne ſimpliciter, qua habita ceſſat inquiſitio hoc ẽt declarauit Ariſt.2.poſt.cap.8. dicens, non nunq̃ quieſcere in quærendo, donec cauſã vltimam quæramus,qua habita,non ãplius quærimus,dat exemplũ Ariſt.ſuppoſito lumen deficere in luna.quærimus cauſam.ſ. interpoſitionem.qua habita inueſtigamus, ſi illa cauſa eſt demonſtrabilis vel ne ſi eſt demõſtrabilis,quærimus aliam,donec deueniamus ad vltimã cauſam in reſolutione.i.ad cauſam propriã & vniuerſalem,dicebat Ariſt.qua habita, ceſſat omnis reſolutio,vt declarauit cap.39. huius primi poſt.cũ vero hæc cauſa propria & prima quæ conuertitur cũ effectu ſit cauſa formalis primo poſt.11.35-12.meta.16.ſecundo poſt.58.& 67.quæ cauſa formalis eſt mediũ,tantũ ĩ demõſtratione ſimpliciter. 2.poſt.56.merito demonſtratiuæ ſequitur reſolutionẽ verã tantũ attendi in demonſtratione ſimplciiter, ſiquidẽ reſolutio cum ſit inuentio propriæ cauſæ et vniuerſalis,quæ ſolum eſt cauſa formalis ingrediẽs demonſtrationem abſolutam,demõſtrationem vero propter quid non ingreditur cauſa formalis primo poſt.35.ſed efficiens finalis & materia, vt ſupra declaraui,quare ſequitur cõcluſio vera de mente Ariſt.reſolutionem veram tantũ attendi in ſcientijs ſpeculatiuis,quæ vtuntur demonſtratione abſoluto.ex qua cõcluſione ſic declaratis,patet aliud ſupra à me probatum, reſolutionem non eſſe demonſtrationem.nam per dicta,clarum eſt reſolutionẽ eẽ primo medij quæſtionem,& ſecundo eius inuentionẽ, modo demonſtratio non inuenit medium,ſed præſupponit,vt declaratum eſt,prius enim eſt reſolutio poſtea demonſtratio ſicuti prius reſolutio in arte,poſtea factio,verum hæc reſolutio,cum non ſit demonſtratio ſumet potius rationem ſyllogiſmi ſuppoſitorij vel hipotetici, non enim affero eſſe illos ſed habet modũ illorum procedit enim reſolutio vera ex effectu poſito vel cõceſſo ad inueſtigationem cauſæ,vt Them.dicebat vera concluſione poſita cauſas exquirere.& Ariſt. dicit poſito lunã deficere quærere cãm, eſt per modũ ſyllogiſmi hipotc.vel ſuppoſitorij.q procedit à conceſſo & poſito ab aliquo & probabiliter cognito,ad cauſam eius,ex qbus dictis patet.alia pars cõcluſionis.ſ.lib.poſt.& prio.vtrũq; dici reſolutoriũ à tali reſolutione ſic declarata,à reſolutione inq̃,quæ eſt contra cõpoſitionẽ vt dixit Auer.in magna com.lib.prio. quæ ad noſtras manus hactenus nõ peruenit magno noſtro detrimento,ſed de bellis hoc potiſſimũ conquerendum eſt Quòd ſolent eſſe in cauſa vt huiuſmodi ſcriptis careamus.ſed Auer.declarauit hoc etiam in com.93.huius,ꝙ eſt reſolutio contraria cõpoſitioni naturaliter,quæ reſolutio cũ in demonſtratione ſimpliciter obſeruetur, quæ demonſtratio habet agenerare ꝑfectã ſcientiã, tanq̃ finem,merito dicitur vterq; lib.& priorũ & poſt.reſolutorius ratione finis, quia ſcientia demonſtratiuam agenerata fuit demonſtratione ſimpliciter in qua cauſa vel medium fuit reſolutione inuentum,& cauſa eſt, ſi quidem ſecundo de anima.49.à fine ſumitur rei nomen, & ſecundo phyſicorum.91. natura ſuas res à fine ordinat,ſimiliter & ſcientia, cum imitetur naturam,debet ordinare res à fine, quia finis.ſ. ſcientia vera acquiſita fuit per demonſtrationẽ ſimpliciter,in qua mediũ eſt inuentũ reſolutiõe ideo à fine vterq; lib.reſolutorius denominatur his enodatis patent Auer.dicta.primo.d. hunc librũ inſcribi de demõne. & hoc quo ad rem tractatam.ſi quidem titulus libri ſumitur à re

BIBLIOTECA ROMA

& quæ tractãtur in libro topi. tum quia ſunt eadem. tum ſecundo quia ſunt communia quare liber topico. præcederet librum ſecundum poſte. quia communia procedũt propria, lib. topi. tractat de cõmunibus ſecundus poſt. de proprijs ergo præcedere debet ꝙ eſt omnino falſum & impoſſibile. falſitatem aũt & impoſſibilitatẽ conſequentis derelinquo declarandã in cap. de ordine vbi Auer. hoc declarat. Alio pacto, põt exponi hic textus Auer. ꝙ per ſingulas artes Auer. intelligat quinq; partes logices, vt declarabit ĩfra in cap. de proportione. ſ. partem demonſtratiuã, topicam, ſophiſticam, rethoricam, & poeticam hæ ſunt quinq; logices artes particulares, quæ de particulari & proprijs re conſiderãt. hæ quinq; particulares artes diuiduntur in duas partes diuerſas, in vnam partem cõmunem quæ eſt de forma communi earum, & eſt ſyllogiſmus. qui ſyllogiſmus eſt forma omnium ſyllogiſmorum, licet primo & per ſe demonſtrationis vt dictum eſt, de qua quidem forma pertractatur in libro priorum diuiduntur etiam in partem propriã. ſ. in materias proprias, quæ ſunt præmiſſæ earum, de quibus in proprijs libris fit inquiſitio. de materia. n. ſyllogiſmi ſophi: in ſuo libro proprio. de materia ſyllogiſmi topici in ſuo proprio lib. & ſic de alijs, his declaratis hoc pacto. patet conſequentia Auer. ſi definitio haberet partem cõmunẽ, propria ſingulis artibus. i. quinq; partes propriæ, logices. quæ vocãtur propriæ reſpectu ꝓmiſſarum propriarum, de quibus ſingulæ pertractant, quinquæ hæ artes præcederẽt tractatũ de definitione, ꝙ eſt falſum, primo deduco conſequentiam, deinde falſitatem conſequentis. conſequentia probatur hoc modo. nam dictum eſt ꝙ liber priorum pertractat de forma communi ad omnes iſtas quinq; artes logices, ergo debẽt ſtatim ſequi, libri hi particulares, qui tractant de materiebus proprijs ſyllogiſmi, & corroboratur nam Ariſt. primo priorum. 5. dicebat prius de ſyllogiſmo, quia vniuerſalior, poſt hoc de demõſtratione quia erat materia propria ſyllogiſmi demonſtratiui. ergo eodẽ etiam modo debet ſequi tractatus de materia ſyllogiſmi ſophiſtici. & topici, poſt tractatum de forma, & ratio eſt. nã materia & forma ſunt relatiua, & ſimul ſe conſequuntur & in eſſe & in cognitione. ergo ſi in libro priorum de forma communi ad iſtas quinq; artes particulares, ſtatim illæ debẽt ſequi poſt tractatum de forma in cõmuni, & ſic præcederẽt iſtæ artes propriæ tractatum de definitione, qui eſt ſecundus poſte. ſed hoc eſt falſum cuius falſitas probabitur in cap. de ordine hæc eſt horum verborum expoſitio ſecunda, ſed meo iudicio melior videtur prima expoſitio, ob hãc rationem, quoniam hæc ſecunda expoſitio videtur concedere tractatum de præmiſſis topicis eſſe de proprijs ꝙ non eſt omnino tutum, cum ſint ea, quæ in topicis pertractantur communia omnibus artibus, vt patet. 4. meta. 5. et primo poſter. 8 5. ſed ſcio, ꝙ hæc expoſitio ſecunda poteſt defendi ab iſta ratione, tamẽ prima videtur magis circa intentionem Auerro. cum loquatur de his, quæ in libro Porfirij tractentur, patet ergo ex omnibus his Auer. verbis, quid eſt ſubiectũ ſecundi lib. & ſub, qua ratione tractetur, & quare non fecit diuerſos tractatus de definitione.

Secunda expoſitio tex. Auer.

Sed circa dicta aliquis poſſet dubitare, quomodo de definitione agitur in. 2. poſter. cum Ariſtot. in libro topi. de definitione pertractauit vt vnũ prædicatum inter alia, ergo videtur ꝙ bene phi lopo. ꝙ de definitione in ſecundo poſt. vt de medio, & non vt de prædicato inquid, ſiquidem vt prædicatum inquid Ariſtot. pertractauit in libro topicorum ad hoc facilis poteſt eſſe ſolutio. nam in libro topi. tractatur de definitione, vt eſt vnum prædicatum, topicum inter alia, quod inueſtigatur rationibus topicis. ſed de definitione tractatur in. 2. poſt. vt eſt inſtrumentum faciens ſcientiam perfectiſſimam, per quid, hæc ſolutio poteſt accipi ex verbis Auer. 2. poſt. com. 3. vbi dans differentiam inter quæſita topica & demõſtratiua dicit quæſita topica ſunt, quæ accidunt entibus ex parte, quæ ſunt in anima, hæc autem quæſita poſterioriſtica ſunt euenientia entibus ex parte, qua ſunt extra animam, per quæ patet ꝙ ſimiliter de definitione poſſumus dicere, ꝙ de definitione, topicus vt eſt prædicatum commune problematicum factum ab intellectu conſtãs ex genere & differentia. ſed poſteriſta de definitione, vt eſt inſtrumentum faciens ſcire res extra animam, quoniam definitiones conueniunt entibus extra animam primo poſter. 32. & . 8. meta. vltimo & propter hoc ſumuntur ex principijs, quæ ſunt in re, ſed aliquis adhuc inſtaret de definitione etiam meta. conſiderat, nam. 7. meta. 42. Ariſt. proponit ſe de definitione loquuturum, & cum metaphiſicus conſideret de definitione non niſi, vt facit ſcire rerum differentias, cum ſit artifex realis, ergo non tantum definitio, vt facit ſcire res eſt conſiderationis poſterioriſtici, ſed etiam, metaphy. reſpondeo

Dubitatio.

Solutio.

ꝙ ipſe

*q ipſemet Ariſtote. ſoluit hanc obiectionem in
tex. quando dicit nunc autem dicamus, inquantũ
in analiticis de deſinitione non dictum eſt, p quæ
verba patet Ariſt. velle loqui de deſinitione
alio modo, quã in libro poſt. loqutus ſit, & Aue.
in cõm. declarans hoc dicit q licet de deſinitione
logicus & per logicum intelligit poſterioriſtam
& metaſi. tamen differenti ratione, nam logicus
conſiderat deſinitionem ſub hac ratione, vt in-
ſtrumentum ducens ad intelligendas proprias re
rum quiditates. metaſi. autem de deſinitione tra-*

Pulcra replica.

*ctat, ſecundum q ſignificat naturas rerum. i. enti
um ſed dices. videtur idem eſſe dicere, conſidera
re de deſinitione. vt facit ſcire naturas rerũ, &
quiditates rerum. quoniam natura rei principa
liter eſt forma. 2. phyſico. 4. &. 15. quæ eſt quidi*

Solutio.

*tas. ad hoc dico, q poteſt eſſe duplex expoſitio il
lorum verborum, prima de deſinitione conſide-
rat metaſi. vt ſignificat naturas rerum. i. vt ſi-
gnificat naturam entis, vel ſubſtantiæ vel acci-
dentis, vtrum ſit vna natura vel nõ ergo ibi tra
ctatur de deſinitione, vt ſignificat naturas rerũ
.i. naturam accidentis, vel ſubſtantiæ vtrum ſit
vna, vel non poſteriori ſta autem de deſinitione,
vt ſignificat quiditates omnium rerum. alia &
ſecunda expoſitio poteſt eſſe. q poſterioriſta cõ-
ſiderat de deſinitione, vt inſtrumentum ducens
ad ſcire quiditates rerum, ſed metaſi. de deſinitio
ne per accidens, quatenus metaſi. eſt conſidera-
re de naturis rerum. an ſint ſubſtantiæ vel ac-
cidentia, oportet q conſideret de earum deſini-
tionibus. & ſic conſiderat de deſinitione per acci
dens, gratia rei, cuius naturam inueſtigat & hæc
videtur optima expoſitio, quæ à nullo tangitur,*

Tex.

*& hoc videntur annuere verba illa Auer, quæ
dicit in hoc prologo. NEC etiam ipſe tractat de-
ſinitiones inquantum ſunt vnum certum genus
entium. ſed ſcrutatur eas inquantum tradunt pſe
ctam conceptionem. pro vt natura ſingulorum
entium exigit, & proinde conſentaneũ eſt q tra-
ctatus de his duabus ſpeciebus ſ. demonſtrationi-
bus & deſinitionibus, non finiatur in differentias
vltimas ſecundũ ſingulas artes, quæ verba meo
iuditio ſic exponuntur. q Ariſt. in lib. poſt. tra-
ctat de deſinitione, vt eſt inſtrumentum quod po
teſt applicari unicuiq; rei deſinibili, vt ſic, deſini
tio, quæ tractatur in ſecundo poſt. vt eſt tale in-
ſtrumentum, poteſt applicari rebus phyſicis, ma
tematicis, & metaſi. etiam. verum. ſi ſunt diuer-
ſæ deſinitiones. hoc eſt reſpectu diuerſarum rerũ
deſinibilium quæ habent diuerſas, vltimas differẽ
tias. & ideo tractatus de deſinitione in ſecundo
poſt. non finitur in differentias ultimas ſecundũ
ſingulas artes. quia non habet conſiderare de diſ
ferentijs rerum ſenſibiliũ, de quibus phyſica cõ-
ſiderat. nec differentias vltimas matematicorũ.
ſed de his differentijs vltimis. in proprijs artibus
quæ propriæ artes habent dare proprias deſini-
tiones. reſpectu rerum conſideratarum. quæ ſunt
diuerſæ de co. n. huiuſmodi. i. de deſinitionibus,
quæ diſcernũt ſingulas artes. i. de deſinitionibus
proprijs in quacunq; arte Ariſt. meminit in iſtis
proprijs artibus, prout in phyſicis de deſinitione
principiorum & cauſarum rerum naturaliũ, &
in cæteris phyloſophiæ libris de rerũ naturaliũ
deſinitione, ſimiliter in libro de animalibus de
deſinitione & proprietate animalium. in libro
metaphyſicorum de deſinitione rerum immate-
rialium ſed hic in ſecundo poſt. tractat de deſini
tione communi ad omnes artes nam poteſt appli
cari omnibus rebus & de differentijs communi-
bus omnibus deſinitis, ſiquidem omnes artes poſ-
ſunt vti regulis declaratis in logica primo pyſi.
35. & ſic in ſecundo poſt. licet de deſinitione &
in alijs libris. in ſecundo poſt. de deſinitione, &
eius differentia in cõmuni ad omnes artes & diffe
rentijs non vltimis. quia vltima differentia ẽ rei
quiditas, de qua oportet pertractare in illo libro,
ĩ quo de illa re agitur. ſed tractatur de differen-
tijs & deſinitionibus communibus & propinquis
vltimis. i. quæ deſinitiones & differentiæ poſſunt
adaptari quibuscunq; differentijs vltimis. i. pro-
prijs & deſinitionibus proprijs, quarũcunq; re-
rum hæc Auer. in cap. de intentione verum in il
lis verbis NEC cenſeo etiam recapitulat ſolutio*

Quarta cõcluſio.

*nem vnam datam ſupra. quare eſt, q Ari. non
fecit diuerſos tractatus de deſinitione, ſicut de de
monſtratione. q̃ qa ſupra fuit declaratum, ideo
pertranſeo. patet ergo quid eſt ſubiectum in ſecũ
do poſt. & ſub qua ratione, ex quibus ſic decla-
ratis elicio quartam concluſionem propoſitam. ſ.
ſubiectum in primo & ſecundo eſſe inſtrumentũ
ſciendi vnum commune analogice deſinitioni &
demonſtrationi, totale & adæquatum nam analo
ga ea dicuntur, quæ habent ordinẽ ad vnũ, vel
ab vno. ſic demonſtratio & deſinitio ſunt inſtru
menta quæ habent ordinem ad vnum finem. ſ. ad-
generandam ſcientiam. ſed perfectiori modo deſi-
nitio q̃ demonſtratio, præterea ſicuti ſubſtan-
tia & accidens dicuntur analogata ſub ente, ſic de
finitio, quæ facit ſcire ſubſtantiam rei, & demon-
ſtratio accidens, erunt analogice contenta ſub in-*

ſtrumento ſciendi. ex his patet ratio, ꝙ ſubiectū ĩ toto lib. ſit inſtrumentum ſciendi commune analogice dictum de definitione & demonſtratione illud eſt ſubiectum in libro cuius principia & paſſiones cōſiderantur, ſed Ariſt. in toto lib. poſt. cōſiderat pricipia & paſſiones inſtrumenti ſciendi communis ad demonſtrationem & definitionem. ergo illud eſt ſubiectum. maior ē nota: minor probatur, conſiderat enim Ari. paſſiones & proprietates demonſtrationis, inquantum facit ſcire. definit enim demonſtrationem. vt eſt. inſtrumentū faciens ſcire. tractat etiam in ſecundo de definitione, vt inſtrumentum ducens ad quid, & ideo dixit, ſi eſt alius ſciendi modus poſterius dicetur, primo poſt. 8. vocauit definitione ſciendi modum ergo modus ſciendi vel inſtrumentum commune vtrique erit ſubiectum totale, in toto l.b. & hoc ſumitur etiam ex dicto Alex. qui tenet ſubiectum in tota phyloſophia eſſe vniuerſum, quoniam in tota phyloſophia partes. & paſſiones & principia conſiderantur. ſic cum paſſiones & prĩcipia & proprietates huius communis analogi tractentur in hoc libro primo & ſecundo, merito inſtrumentum ſciendi erit ſubiectum in vtroque hanc concluſionem poſuit Auer. in prologo hoc quando dicebat, tractat enim definitiones & demonſtrationes. non vt entia ſunt. ſed vt ducunt ad perfectam conceptionem perfectamq; aſſertionem. i. vt ſunt inſtrumenta ſciendi, quare patet

Solutio primæ rationis.

de ſubiecto totali, quod ſit tum ex verbis Ariſt. tum etiam Auer. ſuper eſt modo ſoluere rationes, quæ probant ſubiectum in libro poſt. eſſe demonſtrationem, prima ratio erat quoniã Ariſt. proponens intentionem libri poſt. dixit in primo priorum primo. eſſe circa demonſtrationem. & in. 2. poſt. cap. 26. ipſam epilogauit. ergo ipſa eſt ſubiectum in libro poſt. ad hanc rationem dicendum eſt. Ariſto. proponere intentionem libri priorum & primi poſt. in quibus tractatur de demonſtratione, ſiquidem in libro priorum de forma demonſtrationis, ĩ primo poſt. de materia. ſed inſtabis in ſecundo poſt. in fine epilogauit de demonſtratione dictum fuiſſe. ergo in ſecundo demonſtratio etiam eſt ſubiectum, vel aliquid eius ad hoc dico ꝙ Ariſt. proponens de demonſtratione & de ipſa epilogans. epilogauit etiam de definitione ſiquidem ſunt idem re, ſed tantum differunt ratione & ſitu partium & poſitione. ideo dico ꝙ Ari. proponens intentionem de demõſtratione, propoſuit de definitione, cum contineatur in demonſtratione, & ſic epilogans de demonſtratione epilogauit de definitione. ſed dices ergo in ſecundo tractatur de demonſtratione quia de ipſa epilogat. dico ꝙ per demonſtrationem intelligit definitionem cum ſint idem re. differunt vero ratione, vt vidiſtis, nominauit autem potius demonſtrationem ꝗ definitionem. duplici de cauſa. tum quia definitio continetur in demonſtratione. tanquam principium eius, tum quia vſus ē nomine notiori nam demonſtratio eſt notior definitione, cum detur per accidentia propria, quæ ducunt ad quod quid primo de anima. xi. & hæc

Solu. ſecūd.

ad primam rationem, erat ſecunda ratio inſcriptio libri ſumitur à re totali tractat, ſed liber poſt. inſcribitur de demonſtratione vt patet. in principio prologi. ergo demonſtratio eſt ſubiectum in vtroq; ad hoc dicunt aliqui. ꝙ non ſemper inſcriptio libri ſumitur à totali ſubiecto. ſed aliquando à principaliori parte rei conſideratæ, ſicuti in libro de cælo vniuerſum eſt totale ſubiectum ſecūdum Alex. & tamen inſcribitur de cælo tanꝗ à prĩcipaliori re conſiderata, quis ibi de elementis tractetur. ſic dico ꝙ hic liber inſcribitur de demonſtratione, non ꝙ tota demõſtratio hic tractetur, quia pars formalis in libro priorum materialis in hoc lib. vt probauimus. ſed ĩſcribitur de demonſtratione, tanquam à principaliori parte rei conſideratæ. ſed diceret aliquis contra. ergo debet inſcribi liber de definitione, cum ſit principalior & omnibus nobilior conſideratis in hoc lib. dico ꝙ inſcribitur de demonſtratione. tanquã de nomine notiori, vel dicas ꝙ dicendo de demonſtratione dicit de definitione, cum ſit ſola poſitione differens, vel & tertio & forte melius. ꝙ Ari. ĩ ſcripſit libro de demõſtratione, quia propoſuit ĩtētionē de demonſtratione, & de ipſa epilogauit vt cōprehenderet ſubiectum libri priorum & poſt. ſiquidem vnus erat liber, vt declaratum fuit. & ſic dicendo de demonſtratione, comprehēdit & ſubiectum libri priorum & poſte. ſi autē ĩ ſcripſiſſet de definitione & de ipſa epilogaſſet, nõ cõprehendiſſet niſi ſubiectum ſecundi poſt. & non libri priorum quia in lib. priorum nihil de definitione dictum eſt, ſed bene aliquid de demõſtratione. patet ergo ſolutio ad ſecundam erat tertia ratio illud eſt ſubiectum totale ꝙ totam artem comprehendit. non excedit neq; exceditur ab arte. modo demonſtratio comprehendit primum & ſecundum poſt. ſemper enim aliqd eius tractatur in his libris, in primo. n. de premiſſis in ſecūdo de eius medio. ad hanc rationem ex dictis facile patet ſolutio, nam falſum eſt in ſecundo tracta

ri de

ri de definitione vt de medio ſiquidem tractatur de definitione vt inſtrumentũ diuerſum à demonſtrationem in ſcientia, vt ſupra probauimus, patet ergo. ſolutio rationum partis oppoſitæ. Eſſet vltimo videndum hic. quod eſt ſubiectum finale princeps in logica vniuerſa quod quia declaratum fuit ſupra contra philoponi qui dicebat eſſe demonſtrationem. ideo pertranſeo eſſet enim inutilis hæc repetitio, fortiſſimis. n. rationibus & auctoritatibus, probaui definitionem eſſe ſubiectum princeps & finale in vniuerſa logica, cum omnia, que in logica dicuntur, ordinentur ad definitionem tanquam ad perfectiſſimum inſtrumentũ faciens ſcire, & hæc ſunt illa, quæ, Auerr. noſter habet in hoc capite de intentione, in quo vidiſtis, quæ ſit intentio libri poſt. tum primi & ſecundi & etiam quæ ſit intentio vtriuſq; tum quo ad rẽ tractatam, tum quo ad modum tractandi, & quo modo ſolum Auer. noſter tetigit veritatem huius quæſiti. Sed quia Auerro. in hoc quæſito &

De titulo libri.

cap. de intentione videtur tangere inſcriptionẽ libri in illis verbis, quando dicit INTENTIO *Noſtra eſt exponere ſecundos analiticos, qui liber de demonſtratione inſcribitur Ac etiam in illis verbis quando d. Iam autem diximus in libro prior. analyt. quid ſit ſignificatum analeſis. ſ. ꝙ ſit reſolutio per contrarium &c. Ideo aliquis merito dubitandi occaſionem acciperet. vnde eſt & propter quam cauſam hic liber inſcribitur liber poſteriorum analiticorum. Ideo opere pretium duxi. ſecundo loco inueſtigare de libri titulo quæ inueſtigatio valde confert ad ea, quæ declaraturus eſt Ariſto. ſi quidem ſententia eſt Them. ꝙ prima præcognitio neceſſario requiſita ad omnem ſcientiam eſt præcognitio nominis & tantæ eſt neceſſitatis, inquit Them. ꝙ ſine ipſa nemo aditum habere poteſt ad diſciplinas & artes, quod etiam Ariſto. declarauit in cap. 2. primi poſt. dicens ꝙ præcognitio nominis eſt vna præcognitio habenda ante omnem doctrinam, quare vtilis & neceſſaria eſt hæc inueſtigatio de titulo libri, poſt quæſitum de intentione, & hoc quia libri titulus ſumitur à re tractata, quoniam in præcedẽtibus declaratum fuit de re tractata, merito venit ſecundo inueſtigandum de libri nomine ſeu titulo, quod quæſitum in rei veritate eſt tantæ difficultatis, ꝙ forte ad huc veritas latet, ſunt enĩ tot virorum in doctrina peripatetica illuſtriũ diuerſæ ſententiæ circa hanc quæſtionem, ꝙ difficile*

Alexãdri ſẽtentia.

eſt inuenire ueritatem, ſiquidem Alexander aphrodiſienſis in lib. de fato ad imperatores inſcripto Inuentio veritatis illius difficillimma videtur, quod opinionum vtriq; multa ex his, quæ ꝑſpicua ſunt aduerſari videantur. cum ergo ĩ hoc quæſito multæ & variæ ſint opiniones, difficile erit veritatem inuenire tamen ſpero. ea in hac materia me dicturum. vt maiorem luce nemo vnquam deſideraturus ſit. Et circa hoc quæſitum hunc ordinem ſeruabo, primo aliorum poſitiones adducam earumq; rationes ſecundo illas examinabimus. Tertio poſitionem, quæ videtur conſona menti Ariſt. ex dictis Auer. declarabo, hic enim eſt ordo Ariſt. in inueſtigandis quæſitis, vt patet primo phyſi. & in omnibus ſuis libris, ſed quia Philop. noſter in primo priorũ hoc

Opinio phylop.

quæſitum de intento videtur perſoluere, ideo primo eius poſitionem videndam cenſui, quærit philop, vnde eſt ꝙ liber priorum & poſt. ambo ĩſcribantur reſolutorij, ad quod reſpondens phi. dicit ꝙ reſolutio nil aliud eſt niſi regreſſus ad priorem compoſitionis cauſam, quæ reſolutio poteſt multis modis capi vno modo accipitur reſolutio pro regreſſu compoſiti in ſimplicia, qua reſolutione vtuntur geometræ. à compoſito quæſito procedendo ad cauſas ſuas, alia eſt reſolutio dicit philop. vniuerſis in partes, vt puta domus in ſuas partes Tertia reſolutio eſt corporum naturalium in elementa, Vltimo modo dicitur reſolutio. argumentorum in proprias ſpecies, quæ à Philo. vocatur deductio potius, tandem. d. ipſe omnes iſte ſpecies reſolutionis habent communem definitionem, ꝙ reſolutio omnis eſt reuerſio ad cauſas co argumentationis vel compoſitionis. ſecundo. d. phi. ꝙ Ariſto, in lib. priorum tria docet, primo ex quibus ſillogiſmus conſtituatur. docet modum componendi ſyllogiſmum, ſecũdo docet quo modo poſſumus abundare propoſitionibus ad formanda argumenta, quæ volumus. & ſic docuit, quæ eſt propoſitio vniueſali quæ particularis, que contigens, quæ neceſſaria, tertio docet Ariſt. reſoluere ratiotinationes ideſt ſyllogiſmos, tunc his ſtantibus. d. Philo. ꝙ liber priorum dicitur reſolutorius & etiam hic poſt. quoniam Ariſt. docet reſoluere ſyllogiſmum in ſuas ſpecies, & , argumentationem in ſuas ſpecies, & ideo ille dicitur lib. priorum reſolutorium, quia docet reſolutionem ſyllogiſmi in ſuas ſpecies, q ſyllogiſmus eſt vt genus, quod eſt prius & vniuerſalius ſuis ſpeciebus, ſed acuti iuniores inſtant contra phil. & certe rationibus haud vulgaribus & primo inſtant auctoritate Auer-nã habet Aue. in primo poſt. com. 93. ꝙ reſolutio omnis eſt duplex

Rationes iuniorum contra Philop. Prima rõ, Duplex reſolutio.

plex vera ſcilicet, & non vera, reſolutio vera ē, quando compoſitum vel quæſitum in ſimplices cauſas reſoluimus, & dicitur hæc vera reſolutio quoniam dictum eſt in poſt prædicamentis cap. de priori. 9 meta. 36. ſecundo poſt. 94. verum ē cum id, quod in anima concipitur, conſonum eſt rei extra animam apud naturam, & cum apud naturam vna ſit reſolutio à compoſito ad cauſas ſimplices, ideo vera reſolutio erit illa, cui correſpondet aliqd in re. ſ. à compoſito ad cauſas ſimplices. eſt et alia reſolutio nō vera, & eſt. d. Aue. quando reſoluitur in ea, ex quibus non eſt cōpoſita, & eſt quando reſoluimus propria in poſteriora, cauſas in effectus. ſi quidem cauſæ non ſunt compoſitæ ex effectibus, ſed contra, hæc dicitur reſolutio non vera. quia non imitatur opus naturæ, nec aliquid ſibi extra correſpondet. nunq̃ enim natura reſoluit cauſas in effectus, ſed econtra, ſed iſte eſt potius modus componendi. q̃ reſoluendi. Tunc dicunt iſti, omnis reſolutio eſt hoc duplici modo, & non datur alius modus reſoluendi, nec in naturalibus, nec in mathematicis nec in aliqua ſcientia, cum reſolutio generis in ſpecies non ſit vllo iſtorum modorum. quare nō erit reſolutio. Immo potius genus diuiditur in ſpecies. quàm reſoluatur. ſemper enim Ariſt. in ſecundo poſterio. & primo topicorum quando docet modum inueniendi definitionem, dicit inuenitur autē vno modo via diuiſiua diuidendo genus in ſpecies, & nunq̃ dixit, quod genus reſoluatur in ſpecies. ſed bene dixit genus diuiditur in ſpecies. & hoc dixit Auerro. 7. meta. 43. ꝙ genus primo debet diuidi in differentiam, & ſibi oppoſitā & non dixit reſolui debet Quare ſi poſitio Philopo. eſſet vera. potius iſti libri dicerentur diuiſiui, quàm reſolutiui, cum genus diuidatur in ſpecies, non reſoluatur. ſiquidem Auerro. in ſecundo poſt. 19. & 20. & in quæſito de definitione habet, quod definitio duobus modis venari poteſt, vno modo incipiendo à generaliſſimo vſque ad ſpecies, & iſto modo dicit Auerro. venatur per diuiſionem, quare patet, ꝙ genus in ſpecies diuiditur non reſoluitur. Ex hoc potius libri dicerentur diuiſiui. ſecundo dicunt ſicū

Secunda rō.

quelibet ars & ſcientia habet diuidere ſuum genus quod conſiderat in ſpecies, quare omnes artes hoc modo dicerentur reſolutoriæ. omnis enim ſcientia habet conſiderare genus vnum, ꝙ ſub ſe continet ſpecies & partes, de quo inueſtigat proprietates & affectiones. ergo omnis talis ſcientia cum tale genus in ſuas diuiſerit ſpecies. reſolutoris diceretur, hæ ſunt rationes Iuniorum contra Philoponum, ſed pro eis ego addo aliam rationē quæ meo iuditio videtur magis ſtringere. poſſet .n. aliquis dicere, ꝙ quando reſolui dicimus genus in ſpecies, dicimus reſolui reſolutione nō vera, quæ eſt à ſimplicibus ad compoſita, & qa genus eſt ſimplex, ſpecies compoſita, in reſolutione non vera, poſſumus dicere ꝙ genus reſoluitur ī ſpecies per verba Auer. in com. 93. huius primi. ideo & pro confutanda hac reſponſione & confirmanda iuniorum poſitione, arguo aut hic liber dicitur reſolutorius à reſolutione vera, vel à reſolutione non vera, non potes dicere ſecundum. quia Auer. in hoc prologo habet, ꝙ reſolutio eſt contra compoſitionem, modo reſolutio non vera eſt ſimilis compoſitioni, reſolutio vera eſt contraria cōpoſitioni, ſicuti in naturā, & ab hac reſolutione vera debet denomiari liber reſolutorius, vt Auer. declarat in cō. 93. quia tali reſolutione ſcientiæ math. vtuntur vt declarat in com. 94. quæ ſunt ſcientiæ vtētes demonſtratione ſimpliciter, ergo eſſet hic liber cum in eo tractetur de demonſtratione ſimpliciter ab hac dicetur reſolutorius. ſ. à reſolutione vera tū eſſet quia ars imitatur nām. ergo ſi in natura eſt talis reſolutio & in arte eſſe debet eſſe, cum ſit poſſibilis in ea reperiri, his ſtantibus arguo. ſi reſolutio vera eſt contraria compoſitioni, natura. n. componit ex cauſis ex ſimplicibus effectum, reſoluit autem contrario modo, compoſitum in cauſas. ergo potius ē reſolutio ſpeciei ad genus, q̃ econtra. nā ſpecies ē quid compoſitum, genus aūt eſt ſimplex, dicebat .n. Ari. 3. meta. 10. genera ſunt principia ſpecierum, ergo cum reſolutio ſit à compoſito ad principia cum ſpecies ſit compoſita ex genere tanq̃ ex principio, erit à ſpecie reſolutio ad genus. & ideo Auerr. primo phyſicorum. 5. inquit. ꝙ ſpecies eſt compoſita & licet genus ſit totum & compoſitum vt ibi Auer. declarat eſt totū prædicabile Hanc concluſionem poſuit Ariſto. 3. metaphy. 11. inquiens genus generaliſſimum ē ſimplex, & genera ſubalterna ſunt compoſita, modo reſolutio eſt à compoſito ad ſimplicia, vt demonſtrabimus infra de mente Ariſt. & Aue. quare potius eſſet reſolutio à ſpecie ad genus quam econtra, non ergo dicuntur iſti lib. reſolutorij, quia docent reſoluere ſyllogiſmum, qui eſt genus in ſuas ſpecies, vt male Philop. ſenſit. Sed in rei veritati aliquis poſſet defendere Phi. nam ipſe in lib. priorum non. d. ꝙ Ariſt. doceat reſoluere ſyllogiſmum in ſuas ſpecies, ſed docet reſoluere

Duplex reſolutio.

Ratio tertia propria.

Deſēſio phi.

nere ſyllogiſmum in ſuas præmiſſas, quæ ſunt ac-
Verba Philop. ceptæ in tali modo & figura, & ꝙ hoc ſit verũ
dicit Phil. & ab hoc capite titulum accepit, qppe cum præſtantior & perfectior ſit reſolutio, q̃ cõpoſitio. nam ſciunt idiotæ cõponere, ſed nõ reſoluere ſyllogiſmũ in præmiſſas, vel præmiſſas ĩ ſubiectum, & prædicatum, & propter hoc dixit Ariſt. docere abundantiam propoſitionum, vt ſciamus reſoluere ſyllogiſmum in præmiſſas, & ſic videtur bene dicere, quòd dicitur reſolutorius liber priorũ, quia tractatur de reſolutione generis ideſt ſyllogiſmi in ſuas præmiſſas, quæ reſolutio eſt prior, dicitur etiam liber poſt. reſolutorius quia tractatur de reſolutione ſyllogiſmi demonſtratiui in ſuas præmiſſas veras neceſſarias, quæ reſolutio eſt poſterior, & ſi diceres, ergo lib. top. & elencorum dicerentur reſolutorij. reſpondetur ꝙ non, ibi. n. non docet reſoluere ſyllogiſmos in figuras in modos in treis terminos & duas præmiſſas, ſicut facit in lib. priorum, nec docet reſoluere ſyllogiſmũ top. vel elenc. in præmiſſas probabiles, vel apparentes, ſicut facit in lib. poſt. ĩ quo docet reſoluere demõnem in præmiſſas neceſſarias, rõe cuius dicitur reſolutorius hæc poſſunt dici in fauorem huius viri certe laborioſiſſimi Ariſt. expoſitoris ne in dicta cauſa dãnetur. ſed nunc rem exactius cõſiderando vi-
Refutatio Defenſionis Phi. propr. detur ꝙ poſitio Phil. nullo pacto præ Auer. poſſit ſtare, declarabitur. n. infra ꝙ ab vnamet reſolutione vterq; lib. dicitur reſolutorius. ſed nunc arguendo, cõtra hunc virum arguo ſic vel lib. priorum dicitur reſolutorius, quia docet reſoluere genus in ſpecies. ſ. ſyllogiſmũ, argumentationem in ſuas ſpecies, & hoc non poteſt eſſe, nam hæc potius eſt diuiſio, q̃ reſolutio, nec ipſe hoc concederet, aut dicitur reſolutorius, quia docet reſoluere ſyllogiſmũ in modũ & figurã et treis terminos. & hæc potius dicitur deductio, q̃ reſolutio, per hunc. n processum reducimus ſyllogiſmum in propriã formã propriamq; figuram & treis terminos, vt videamus ſi eſt perfectus vel non. & ipſemet Philop. dicit eſt alia reſolutio argumentorũ in proprias ſpecies, quæ dici poteſt deductio quare iſto modo liber priorũ potius diceretur reductiuus, quàm reſolutiuus, ſi aũt tu dicis ꝙ dicitur reſolutorius, quia docet reſoluere ſyllogiſmũ in præmiſſas, eodem pacto Ariſto. in lib. top. & elencorũ, docet quomodo ſyllogiſmus topicus, & elencus conſtet ex topicis & apparentibus præmiſſis, ad quas reſolui tur, docet. n. conditiones præmiſſarum topicarum & apparentium, quibus poſitis ponuntur tales præmiſſæ. & remotis remouentur, ſic videtur docere modum reſoluendi horum ſyllogiſmorum in ſuas proprias conditiones & proprietates, quare pace tanti viri videtur non attingere mentem Ariſt. ideo fuerunt alij qui dixere ꝙ hic lib. dici- *Secunda opinio.*
tur reſolutorius ab ordine rerum inuentarũ per reſolutionem. pro cuius intellectu eſt ſciẽda vna propoſitio declarata ab Auerro. 7. meta. 23. & 3. ethi. 6. ꝙ quælibet ars, & etiam ſcientia omnia inſtrumenta, quæ in illa arte ſunt neceſſaria, eligit & ordinat ex fine præcognito, reſoluendo in media, per quæ talis finis commode introduci poſſit. hæc propoſitio colligitur etiam ex verbis Ariſt. in primo phyſ. tex. primo, & ſecundo, in primo tex. propoſuit finem. ſ. ſcientiam rerũ naturalium, ex hoc eligit media ad finem ducentia & dixit eſſe cauſas primas prima prĩcipia vſq; ad elementa, & quia hæ cauſæ erant nobis ignotæ, dixit, eliciens aliud medium, innata eſt nobis via ĩ nobis notioribus procedere, oĩs ergo ars & ſciã ex fine præcognito ĩueſtigare hẽt media ad finem, & hoc modo Ariſt. primo ethi. primo dicebat omnis ars omniſq; doctrina bonum quoddam appetere videntur. i. finẽ, ex quo poſtea ordinat & inueſtigat media ad finẽ ducentia, & hoc ẽ illud, ꝙ Ariſt. dicebat. 7. meta. 23. vltimũ in intẽtione eſt principiũ operis, & vltimum in opere, eſt primũ in intentione, ſecũdo eſt ſciẽdũ ꝙ ſemper author in principio operis ſeu vt iſti aiunt in prologo procedit ordine reſolutiuo circa inuentionẽ rerũ docendarũ, poſtea vt dicunt ĩ tractatu procedit ordine cõpoſitiuo, inuẽtas. n. res docendo cõponit, tertio in epilogo, procedit ordine memoratiuo, qui ẽ per definitiones rerũ in ſũma, & hoc accipitur ex Galeno in princip. lib. artis medicinalis, hũc ordinẽ dicunt ſeruaſſe Ariſt. in pri. phy. qui ĩ prologo proceſſit ordine reſolutiuo inueniẽdo media ad finẽ propoſitũ in pri. tex. poſtea in tex. 8. incepit tractare & inueſtigare ex illis medijs ſuũ ĩtentũ, his ſic ſtãtibus, dicunt hi, ꝙ cũ Ariſt. ãbos hos lib. & prio. & poſter. hoc ordine ordinaſſet in prologo enim lib. prio. præcognouit finem ſcilicet demonſtrationem gratia demonſtratiuæ diſciplinæ. ex hoc fine præcognito inuenit docenda. nã cũ demõtio hẽat formã oportebat prius ſcire ſyllogiſmũ, q ẽ forma demõnis & vniuerſalior, q ſyllogiſ. cum hẽat prĩcipia. ſ. propõnes, prius erãt præcognoſcendæ propoſitiones, & qa hæ conſtabãt ex terminis. oportebat prius cognoſcere termin. et ſic

Ari. primo exequitur à termino. vt vera ſit ſua
propoſitio dicta, vltimũ in intentione & cogni-
tione ẽ primũ ĩ exequtione, & ſic poſtea incipit
cõponere & tractare ea quæ fuere per reſolutio
nẽ inuenta & ſic hic lib. & prio. ducũtur reſolu
torij ab hoc fine et ordine rerũ inuentarũ per re
Refutatio. *ſolutionẽ, S3 licet quæ iſti dicant, ſint vera in ſe*
tamen non circa noſtrũ quæſitũ propoſitum, nõ
enim hi libri dicuntur reſolutorij ab hoc ordine
rerum ſic inuentarum, nam ſi hoc eſſet verum,
tunc omnes lib. Ariſt. dicerentur reſolutiui, &
omnes ſcientiæ & artes, omnes. n. artes & ſcien-
tiæ hoc modo procedunt ex fine præconcepto re
ſoluendo in media, quæ ad finem ducunt, omnis
enim ars doctrinaq; bonũ quodã appetere vidẽ
tur. i. finem, ex quo eligunt media ad finem. vt
exemplũ eſt in primo phyſi. ſimiliter fabricator
primo præconcipit finem. ſ. domũ. poſtea media
inueſtigat ad finem ducentia, quare iſta poſitio
Opiõ Zima- *non ſoluit quæſitum. Eſt & alia poſitio magi-*
re. *ſtri in contradictionibus, quæ recitatur ab ipſo ĩ*
theore. 60. in quo habet, ꝙ reſolutio eſt duplex,
quædam eſt reſolutio facta à natura, & quædam
eſt reſolutio facta à ratione. Reſolutio naturæ eſt
contraria compoſitioni, ſicut natura cõponit ex
cauſis effectum, reſolutio contraria cõpoſitioni ẽ
quando reſoluimus cõpoſitum in elementa, ele-
menta in ſimplicem materiam & formã, ſemper
procedendo à cõpoſito ad ſimpliciſſimas cauſas,
reſolutio rationis inquit ipſe adhuc eſt duplex:
vna, quæ fit in ſcientijs ſpeculatiuis, quarũ finis
eſt ſcire tantum, altera, quæ fit in ſcientijs practi
cis & operabilibus, quarum finis eſt opus, his ſtã
Prima con- *tibus ponit duas concluſiones iſte vir prima, re-*
cluſio. Zi- *ſolutio de qua loquimur nos eſt reſolutio ratiõis,*
mare. *quæ reſolutio in ſcientijs ſpeculatiuis eſt à priori*
ad poſterius à cauſa ad effectum, probat hanc
concluſionem & authoritate & ratione. & pri-
Prima rõ. *mo authoritate Them. qui ĩ primo poſt. cap. 26.*
habet reſoluere appello, vera concluſione poſi-
ta, propoſitiones, ex quibus confecta ſit exquire-
re. ergo reſolutio eſt exquiſitio per cauſas, quæ
exquiſitio per cauſas procedens nihil aliud eſt,
niſi proceſſus à priori, quare reſolutio in ſpecula
tiuis erit à priori ad poſt. Secundo arguit ra-
Secũda rõ. *tione. nam lib. poſt. dicitur reſolutorius: & cum*
titulus libri ſumatur à re tractata, ergo dicitur
liber reſolutorius à re, quæ tractatur in hoc lib.
ſed probatum fuit res tractatas in lib. poſter. eſſe
præmiſſas demonſtrationis ſimpliciter primo &
p ſe, ergo ab his ſumitur reſolutio ſcilicet à præ-

miſſis demonſtrationis ſimpliciter, quæ conſti-
tuunt proceſſum à priori ad poſt. ergo reſolutio
erit à priori ad poſt. cum lib. poſt. dicatur reſolu
torius in quo tractatur, demonſtratio abſoluta
primo & principaliter. 3. confirmat hoc autori- Tertia rõ.
tate Auer. ſecundo meta. 11. vbi vult diſſolutio
nem fieri à priori ad poſterius, inquit enĩ Aue.
cum poſuerimus poſtremum non eſſe, & primũ
eſſe deſtruetur ſcientia definitionum, quæ fit ſe-
cundum diſſolutionem, ergo diſſolutio eſt à prio
ri ad poſterius, addit Quartam rationem quæ Qarta rõ.
videtur omnium difficillima, ſumitur hæc ratio
ex verbis Ariſt. primo poſter. cap. 29. in comm.
Auer. 94. dicit Ariſto. ꝙ facilior eſt & magis
certa reſolutio mathæmatica ꝗ topica quoniam
ad pauciora inuentio mathæmatica terminatur
ꝗ topica quoniam ad vnum genus cauſæ tantũ,
ergo ſi ſcientiæ mathæmaticæ ſunt maxime reſo
lutiuæ. cum ſcientiæ mathæmaticæ ſemper pro-
cedunt per demonſtrationem ſimpliciter à prio
ri & nunꝗ à poſt. quoniam non vtuntur demon
ſtratione quia. quare vera reſolutio & maxima
erit à cauſa ad effectum à priori ad poſterius. p
iſtas ergo rationes concludit ꝙ reſolutio in ſpe-
culatiuis eſt à priori ad poſterius & hæc eſt pri
ma concluſio. Ponit ſecundam concluſionem, Secũda con
ꝙ reſolutio rationis, quæ fit ſcientijs practicis eſt cluſio.
à poſteriori ad prius, & hanc probat a ucto. Au.
& Ariſt. 7. meta. 23. Auer. enim in co. hẽt diſſo
lutio fit à poſteriori perueniendo ad primũ prin
cipium. & Ariſt. exemplificat in tex. à poſterio-
ri ad prius dicit enim medicus intendens ſanita- Ratio.
tem dicit ſi ſanitas eſt introducẽda oportet æqua
re humores æquandi, ergo euacuandi, & ita ſem
per intelligit dicit Ariſtot. donec vtiq; adducat
ad hoc, ꝙ ipſe valeat vltimum facere ideſt do-
nec reſoluat ad primum principium & primã
cauſam per quam poſſit vltimum facere ideſt fi
nem qui dicitur vltimus in exequtione primus
tamen in intentione ex quibus verbis facile qs
intelliget reſolutionẽ in artibus practicis eſſe à
poſteriori ad prius, qbus ſic declaratis ipſe ſol-
uit cõtradictionẽ, quæ videtur inter tex. 23. 7.
meta. & 11. ſecũdi meta. quãdo. n. Auer. dicit ĩ
7. reſolutio fit à poſt. ad prius, cõcedo in artibus
practicis. quando vero dicit in ſecundo reſolutio
fit à priori ad poſt. concedo in ſcientijs ſpeculati
uis, & ſic concordant ſcripturæ, & hæc reſpon-
ſio acceptatur ab ipſo in theo. 60. refutando illã
quam ipſemet dedit in contradictionibus ſecũdi
meta. in tex. 11. quando dicebat ꝙ 1. 7. loqueba-

tur de

reſolutione naturæ,quæ fit ab effectu ad cauſas in ſecundo meta loquitur de reſolutione rationis.ſed quia Auer.in com.237.meta.habet hæc verba,ꝙ reſolutio fit à poſteriori,deueniēdo ad primum principium in cognitione,per quæ verba videtur,ꝙ loquitur de reſolutione in cognitione facta à ratione,& nō de reſolutione facta à natura.ideo dedit ſecundam reſponſionē, quā nuper dixi,per quam poſitionē vult hic vir, ꝙ liber poſt.dicitur reſolutorius non à reſolutione ſecundum naturam,nec à reſolutione rationis, quæ ē in artibus operatiuis,quæ ambæ ſunt à poſteriori ad prius.ab effectu ad cauſam, Sed dicitur reſolutorius à reſolutione rationis facta in ſpeculatiuis,quæ eſt à cauſa priori ad effectum, & hoc quia in lib. poſt.docet demonſtrationem ſimpliciter quæ eſt à cauſa ad effectum, reſpectu cuius dicitur hic lib.reſolutorius,& hæc poſitio eſt etiam ipſius Turiſani in primo artis medicinalis in primo tex.

Contra Turiſanum & Zim.

Sed nec Turiſanus, nec bonus Zimara qui quandoq; dormitat, veritatem tetigere.nam non eſt diuerſus modus reſolutionis.in arte ſpeculatiua,factiua & in natura,vnus enim eſt modus reſoluendi.verū nō intelligo artes reſoluere,ſicut natura,quia natura reſoluit in res exiſtentes materialiter et realiter ſed artes reſoluunt intentionaliter & vniuerſaliter,ſed intelligo,ꝙ reſoluunt ad modum naturæ,qui reſolutionis modus vocatur.veræ reſolutionis modus,cum imitetur naturā.hāc cōcluſ.intendo probare,& primo probo auctoritate Ariſto.quā ipſemet adducit.7.meta.23.d.n. Ariſt. ꝙ in omni arte ſunt duo motus.motus.ſ.intelligētiæ,& motus factionis.

Contra poſi.Zimar.

motus intelligentiæ, eſt conceptio finis,& ex ipſo reſoluendo inueſtigare media quibus inueſtigatis,ſequitur factio & compoſitio,& dans modum reſoluendi dicit ꝙ intelligentia ideſt reſolutio per intellectionem ē proceſſus quidā,donec adducat in hoc,quod valeat vltimum facere ideſt ad cauſā primam,quæ poſſit facere vltimum ideſt finem, qui vltimus dicitur ſecundo phyſ.24.ergo reſolutio in artibus eſt à fine ad cauſam primam ducētem ad finem,non ergo eſt à priori ad poſt.ſed ſcio, ꝙ diceret,valet hoc in arte factiua, & ſic loquitur Ariſt.ibi ſed contra volo probare,ꝙ omnis reſolutio tam in arte factiua, ꝗ ſpeculatiua eſt à poſt.ad primam cauſam.&. primo accipio textū Ariſt.3.ethicorum.6.vbi declarans, quorū eſt conſultatio,dicit ꝙ eſt mediorum,& non finis, nam poſito fine conſiliū capimus de medijs, per quæ peruenimus ad finem.& tamdiu quærimus donec inueniamus primam cauſam,quæ eſt vltima in inuentione,& prima in intentione, qui.n.conſultat dicit Ariſt.videtur quærere, ac reſoluere prædicto modo quaſi diagramma.ſed qa aliquis poſſet dicere,ergo omnis perquiſitio vel reſolutio eſt conſultatio,quæ eſt in arte factiua tantum,inquit Ariſt.ſed videtur non omnis perquiſitio eſſe conſultatio,ſicut cū mat.aliquid perquirunt,per quæ verba clare patet Ariſt. velle reſolutionem omnem eſſe à poſt. & à fine non tantum in arte factiua,in qua reſolutio eſt à fine præcognito ad conſultanda vel inuenienda media ſed ēt in perquiſitione mathematica hoc modo eſt reſolutio.modo mathæ.ē ſcientia ſpeculatiua.& tamen perquirit media præconcepto fine,ſed illa perquiſitio non eſt conſultatio vt dicit Ariſt.ibi.& quod hoc ſit verū.arguo rationibus,& primo in conſequentia tali pacto, reſolutio à qua iſtæ liber ſcientiæ mathematicæ & ſpeculatiuæ denominātur reſolutorie,eſt reſolutio contraria cōpoſitioni,ergo nō eſt reſolutio à priori ad poſterius,vt dicit ipſe antecedens eſt Auer.in prologo hoc quādo dicit,eſt.n.analeſis cōtraria cōpoſitioni,& in com.93.dicebat, et intendit per reſolutionem per contrarium. cōtrarium compoſitioni, conſequentiam probo, quia per te reſolutio illa à qua liber poſt.dicitur reſolutorius eſt à priori ad poſt.à cauſa ad effectum. modo hoc eſt falſum ſiquidem reſolutio contraria compoſitioni eſt reſolutio à poſteriori ad prius,ab effectu ad cauſam,& Auer.in com.93.d. à quæſito in præmiſſas primas,ſiquidem compoſitio eſt à cauſis ad effectū,à præmiſſis ad quæſitum,reſolutio contraria illi eſt,econtrario, quis enim hoc negaret,quare ſi reſolutio in ſpeculatiuis & mathe.eſt à quæſitis ad cās.ergo eadem eſt reſolutio in practicis & ſpeculatiuis & non eſt à priori ad poſterius, vt ipſe imaginatur cū ſuo Turiſano,& in hoc ſi deceſſet Auerr.adduco Ariſt.qui in primo poſt.94.& in cap.29. habet ꝙ facilior eſt reſolutio mathema.quam topica dat cauſam,quoniā facilius eſt inuenire vnā præmiſſam,& vnū cauſæ genus,ꝗ plures præmiſſas.& plures cauſas, quoniam mathematica conſiderat tantum cauſam formalem,topicus oēs cauſas cuiuſcunq; generis,ideo illa facilior. ex quibus verbis colligo definitionem reſolutionis, quod eſt inuentio cauſæ à quæſito ad præmiſſas primas dicit Auer.in com.93.& 94.ergo reſolutio à qua iſte liber, & ſcientiæ mathematicæ

Secunda rō.

 dicun

dicuntur reſolutoriæ, eſt reſolutio quæſitorum
in præmiſſas à poſteriori ad prius, ſi quidē quæ-
ſitum eſt poſterius & compoſitum, præmiſſæ ve
ro ſunt ſimplices & priores, ergo non eſt reſolu
tio, à qua denominatur hic liber reſolutorius. re-
ſolutio à priori ad poſt. ſed potius econtra vt pa
tet, ſed quia res eſt difficilis, vt veritas nobis eno
Tertia rō. detur Pono tertium rationem ſi per te reſolu-
tio in ſpeculatiuis eſſet à cauſa ad effectum, ergo
eſſet demonſtratio propter quid. ſiquidem demō
ſtratio propter quid. procedit à cauſa ad prop-
ter quid effectus, & hæc conſequentia conçedi-
tur ab ipſo in theor. 60. vbi inquit, ꝙ rectius Tu
riſanus, qui tenet reſolutionem eſſe demōnem
propter quid, q̄ conciliator, qui tenet, ꝙ ſit de-
Conciliator monſtratio quia. Sed vt videamus, q̄uo nec Tu
Differentia riſanus, nec ipſe cognouerunt quid ſit reſolutio.
octaua. Arguo ſic Reſolutio eſt à quæſitis ad inuentio-
nem præmiſſarum primo poſt. 93. 94. 3. ethyco
rum. 6. etiam Ariſt. primo poſt. 29. cap. ſed de-
monſtratio non eſt ad inuentionem præmiſſarū,
demonſtratio enim procedit à præmiſſis notis et
conceſſis quia ſunt præcognitæ, ad concluſionē
Quinta rō. naturaliter ignotam. Ergo reſolutio non eſt de
monſtratio, præterea & fortius habet Ariſto. 3.
ethycorum. 6. & 7. meta. 23. ꝙ ſemper motus in
tellectionis præcedit factionem. oportet enim in
omni arte & ſcientia prius inuenire media, de-
Primi poſt. inde facere vel agere, tunc arguo, Reſolutio eſt
29. co. 93. ante demonſtrationem, ergo non eſt demonſtra-
3. ethy. 6. tio. probo antecedens, quia conſequentia eſt no-
primo poſt. ta, nam reſolutio eſt inuētio medij. vt patet locis
172. allegatis, non poſſumus nos agere, vel compone
re demonſtrationem, niſi prius habeamus mediū
per reſolutionem inuentum, ergo reſolutio præ-
cedit demonſtrationem, ſicuti in arte oportet pri
us reſoluere finem in media, deinde componere,
ſic in ſcientia reſolutio eſt præmiſſarum indaga
tio, quæ præcedit demonſtrationem. ſiquidem de
monſtratio præſupponit præmiſſas notas & præ
cognitas, hoc dicebat Them. primo poſteri. cap.
26. reſoluere appello, vera cōcluſiōe poſita cāas
ex quibus eſt, exquirere. ecce reſoluere. ē inqui-
ſitio præmiſſæ & cauſæ ideſt medij. quæ auctori
tas licet ab ipſo adducatur, tamē eſt cōtra ipſum
vt etiam nouis ſacerdotibus ī ſacris phyloſophiæ
patet, habetur enim ex hac auctoritate, ꝙ reſolu
tio eſt inueſtigatio præmiſſarū, nō demonſtratio
non tendit ad inueſtigationem præmiſſarum. ſ.
ad inueſtigationem quæſitorum, ſi quidem præ-
Quinta rō. miſſæ ſunt notæ vt dictum eſt. Et quia hic vir

ſemper habuit pro duce Auer. & merito. ideo
ex verbis Auer. adduco quintā rationem Auc.
in quæſit. poſt. quæſito. 4. de conditionibus, quæ
requiruntur ad neceſſitatem præmiſſarum de-
monſtrationum, habet hæc verba. ET Hæc eſt
ſcientia, cuius proportio ad res naturales eſt pro
portio notitiæ artificioſæ ad res artificiales, &
hæc eſt notitia, quæ eſt principium operis apud
ipſam naturam. prout notitia artificioſa eſt prin
cipium operis apud ipſam artem, & hoc eſt quo
cōnectuntur vltima primis, & prima vltimis,
& hæc eſt ſcientia, cuius principium cogitatio-
nis eſt finis operis, & principiū operis eſt finis
cogitationis, & infra ſubdit & illa eſt res ob q̄
Ari. reſolutiue eduxit conditiones præmiſſarū,
& ſyllogiſmorū, qui finiuntur ad illa per quæ
verba, mediocriter quis eruditus in hac arte. vi-
debit, ꝙ Auer. vult quòd tam in natura, q̄ in ar
te, q̄ in ſcientijs reſolutio eſt à primo cogitato ad
principium operis ideſt à fine ad media, dicit. n.
Auer. proportio ad res naturales eſt proportio
rei artificioſæ ad artificiales, & tandem dixit, ꝙ
hac reſolutione Ariſt. vſus eſt in inueſtigatione
proprietatū, præmiſſarū demōnis, ecce in omni
arte & ſcientia, ſemper reſoluendo, procedimus
à primo cogitato ideſt à fine ad media ad finē du
centia, hoc modo proceſſit Ariſto. in hoc primo
poſt. vt videbimus in expoſitione textuum, præ
cognito prius fine demonſtrationis. ſ. ſcire, inue-
ſtigauit reſolutione conditiones demonſtrationis
dicens, ſi ſcire eſt vt poſuimus neceſſe eſt demō
ſtrationem eſſe ex veris primis &c. ergo bene
Auer. hæc eſt illa res, ob quam Ariſt. reſolutiue
eduxit conditiones demonſtrationis ſcilicet à fi-
ne ſic poſito & cognito inueſtigare media, mo-
do demonſtratio non inueſtigat media, vt dixi-
mus, ſed accipit, vt notiſſimum, quare non po-
teſt eſſe demonſtratio propter quid, ſiquidē pri-
mo poſter. cap. 25, demonſtratio non quærit me-
dium, ſed cōcluſionem, quæ eſt naturaliter igno
ta, & pro hoc confirmando. adduco auctoritatē
Auerro. qua meo iudicio quieſcit intellectus
Auer. in primo poſt. com. 172. loquens de præ-
miſſis demōnis, d. ꝙ ſi præmiſſæ demōſtrationis
affirmatiuæ cōmoſtrarentur eſſent quatuor præ
miſſæ, & ſic duplices etiam fierent præmiſſæ, do-
nec perueniāt ad primas præmiſſas, ex quo hæc
operatio, quæ eſt reſolutio, eſt demonſtrationum
multiplicatio, per quā ſententiā patet ꝙ reſolu-
tio eſt multiplicatio demonſtrationum. donec ad
primam præmiſſam deueniamus, quæ ſit in de-
mon-

moſtrabilis, qua habita incipit factio & compoſitio. ergo non eſt demonſtratio ſed inuentio cauſæ, per quam poſſumus demonſtrare, & non intelligas eſt multiplicatio demonſtrationum, ergo eſt demonſtratio, ſi quidem illæ non ſunt veræ demonſtrationes, quæ procedunt ex cauſis quæ poſſunt demonſtrari primo poſt. 10. ſed Auerro. exponit eſt multiplicatio demonſtrationum. quantum ad præmiſſas, vſque quo inueniatur primam præmiſſam, qua habita ceſſat reſolutio; & incipit factio. ſed demonſtratio propter qd (bone zimare) non inuenit præmiſſam. ſed quæſitum, ſed vt nihil in hac materia, intactum relinquatur ex doctrina Auer. affero aliam aucto. Auerro, quæ eſt concluſio omniũ dictorũ Aue. noſter, in tractatu de rethorica demõſtratiua habet ordo vero eſt duarum ſpecierũ, quarũ vna eſt ordo qui eſt ſecundum naturam, qui eſt dum incipimus à ſimplici ad compoſitum, ſecunda autem eſt quando incipimus à leuiori & diuulgatiori. dum fuerit hoc poſſibile, ſicut incipimus in arte geometriæ à corpore, deĩde procedimus ad ſuperficiem. poſtea ad lineam, & hanc intrat doctrina, quæ dicitur reſolutio definitionis, quis .n. eſſent ita mente captus, qui non concederet reſolutionem eſſe à poſteriori à leuiori notiori ad cãs inueſtigandas, vt exẽplificat Auer. proceſſus vero à ſimplici ad compoſitum non eſt reſolutio. ſed compoſitio. huic propoſitioni Auer. addo aliam. ſed demonſtratio propter quid procedit à ſĩplici ad cõpoſitũ, à cauſa, quæ eſt ſimplex ad effectum compoſitum, ergo non poteſt eſſe reſolutio, quæ eſt à quæſito compoſito ad præmiſſarum inueſtigationem. primo poſt. 93. & 94. à corpore dicit Auer. ad ſuperficiem, ſemper à compoſito ad ſimplex; à ſuperficie ad lineam, donec deueniamus ad primũ, dicebat in primo poſt. 172. quare iſte vir non videns auctoritates Auerr. lapſus eſt cum ſuo monaco Turiſano, ſed vt videamus qualiter his viris non tantum Auer. contrarius eſt, ſed omnes boni peripa. aduco auct. forte ad huc à nullo adductam. quæ eſt Alexandri aphrodiſienſis, cui non minor fides q̃ Auer. adhibenda eſt. ſi quidem nullus dicebatur olim peripa. niſi Alexandreus, quæ auctoritas locata eſt ĩ Auer. noſtra memoria, nam nemo peripateticus niſi Auerroiſta. habet Alexandri, in primo lib. ſuarum naturalium queſt. cap. primo volens probare, ꝙ datur vnum primum principium immobile, dicit quis ſi non, proceſſus eſſet in infinitum ergo oportet ꝙ ſit aliquod primum in mobile ſeparatum, & dicit ipſe ꝙ hæc oſtenſio vel monſtratio eſt per reſolutionem, dat cauſam, quare per reſolutionem, impoſſibile eſt enim dicit ipſe primi principij demonſtrationem eſſe per quæ patet quomodo Alexand. facit differentiam ĩter reſolutionem & demonſtrationem & per demonſtrationem intelligit propter quid, q̃a apud ipſum demonſtratio quia, non eſt demonſtratio ſed coniecturalis ſyllogiſmus, quomodo ergo iſti ſic allucinati ſunt, dicendo reſolutionem eſſe demonſtrationem propter quid. & fortius Alexander declarans quid eſt reſoluere, dicit cum à poſterioribus & manifeſtis inceperimus per conuenientiam cum his reſolutione vtentes. illius naturã conſtituiſſe. quæ verba fuere excepta ab Auer. in cap. de rectorica demonſtra. vt dixi quare patet reſolutionem eſſe à poſteriori & manifeſtiori ꝙ Auer. dicebat à diuulgatiori, ad conſtituendam naturam ideſt quiditatem cauſam propriam illius, qua habita, non amplius quæramus & hoc in ſpeculatiuis quia exemplificat de primo motore, ergo per omnia hæc verba patet non eſſe demonſtrationem propter quid reſolutionem, cum ſint proceſſus oppoſiti, quare nec hi viri ſecuti ſunt Ariſt. vt debebant nec Auerro. aut Alexandrum & Themiſt. quorum expoſitione vti debemus, ſed oportet ſoluere rationes eorum. quæ videbantur probare propoſitum intentum. ne videantur habere aliq̃ efficatiã apud aliquos praue diſpoſitos.

Solutio primæ rationis. *Prima ratio ſua fundatur ſuper auctoritatem Them. in primo poſt. cap. 26. quam meo inditio non oportet ſoluere. ſiquidem illa auctoritas eſt cõtra ipſũ definit Them. veram reſolutionem in ſcientiis ſpeculatiuis & in mathema. & dicit reſolutio eſt vera concluſione poſita, cauſas ex quibus eſt exquirere. modo primo. poſt. 5. cap. concluſio eſt effectus, cauſæ ſunt priores ergo reſolutio eſt à concluſione, quæ eſt effectus ad inueſtigationem cauſæ; ergo non eſt demonſtratio propter quid. ſi quidem ipſa non inueſtigat cauſas ſed præſupponit*

Solutio ſecũde. *ad Secundam rationem dico. ꝙ ſcientia demonſtrationis non propter quid (vt ipſe male ſentit) ſed ſcientia demonſtrationis ſimpliciter dicitur reſolutoria, non quia procedit à cauſa ad ad effectum, ſed quia mediũ vel cauſa per quã habetur ſcientia demonſtratiua, eſt vltimo inuẽta per reſolutionẽ. vt Auer. dixit. 4. quæſito poſteriorũ. & ſic non dicitur reſolutiua, quia procedit à cauſa ad effectum, nã hic eſt proceſſus cõpoſitiuus, ſed dicitur reſolutiua talis ſcientia, &*

per

Aucto. Alexan. (margin note beside "abhibenda eſt. ſi quidem nullus dicebatur olim peripa.")

per conſequens talis liber denominatur reſoluto
rius à reſolutione facta circa inuentionem medij
quæ eſt ante demonſtrationem Ad tertiam ra
Soluio ter, *tionem, quæ ſumitur ex auctoritate Auer. ſecun*
do metaphyſices. 11 dico ꝙ per diſſolutionem
Auer. intelligit diuiſionem, & non reſolutionē,
declarat enim verbum Ari. poſitum in tex. ꝙ
non eſt poſſibile cognoſcere infinita ſed oportet
deuenire ad vltimas ſpecies, dicit Auer. nam ſi
poſuerimus poſtremum non eſſe. i. vltimum &
primum ſic, deſtructur ſcientia definitionum, q;
eſt ſecundum diſſolutionem. ideſt diuiſionem. ſi
quidem diuiſio incipit à primo genere vſq; ad
vltimas differentias & ſpecies, quia non datur
proceſſus in infinitum, & hæc eſt vna via inue-
ſtigandi definitionem. ſ. per diuiſionem primi ge
neris vſque ad vltimas differentias, & ꝙ hoc ſit
verum, vide quia ibimet. poſtea loquitur de alia
via inueſtigandi definitionem. ſ. de compoſitio-
Sulutio. 4. *ne, & hæc eſt vera mens Auer. Erat vltima rō*
ipſius, ſcientiæ matema. ſunt maxime reſolutiuæ,
& tamen nunquam procedunt à poſteriori ad
prius. ergo reſolutio non eſt à poſteriori ad pri-
us ſed econtra. reſpondeo ꝙ reſolutio non eſt ali-
qua ſpecies demonſtrationis. vt infra declarabo.
non enim eſt demonſtratio quia, nam demonſtra
tio quia præſupponit medium notum & premiſ
ſam notam, ſed reſolutio tendit ad inueſtigationē
medij, & præmiſſæ, ſed procedit à cōcluſione vel
quæſito conceſſo ad medij inueſtigationē ſi&. ſic
matema. procedit à poſteriori ideſt à quæſito ſic
poſito & conceſſo. ad inueſtigationem medij &
præmiſſæ, ſed per hunc proceſſum reſolutium nō
procedit ſicuti demonſtratio quia. vt ipſe imagi
natur præſupponit enim mathematicus, triangu-
lū habere treis, ſed vult per reſolutionem inue-
ſtigare indigere præmiſſam. huius quæſiti. non
per demonſtrationem quia, tunc ad p unctum ar
gumenti, mathematicus nunquam procedit à po
ſteriori ad prius concedo tanquam per demon-
ſtrationem quia. ſed nego tanquam per reſolutio
nem, quia dicebat Auer. in tractatu de rethori-
ca demonſtratiua, procedit geometra à corpore
ad ſuperficiem, & à ſuperficie ad lineam, & hāc
intrat doctrina, quæ dicitur reſolutio dicit Aue.
Opī. cōcilia *patet ergo qualiter rationes iſtius viri ſunt nul-*
toris p.ſſ.3. *læ, & hinc oritur alia opinio contraria, quæ dicit*
reſolutionem eſſe demonſtrationem quia, & ori
ginatur hæc opinio ex ſupra adductis rationibus
nam ſi reſolutio eſt à poſteriori ad prius. cum de-
monſtratio quia ſit huiuſmodi, ergo eſt reſolutio,

hanc eorum opinionem probant aucto. Ariſt. ſu
pra dicta. 7. meta. 23. q dicit reſolutionem eſſe à
fine ad cauſa & media ad finem ducentia. vt à
ſanitate ad cauſas ſanitati. ꝙ Auer. explicauit
primo poſt. 93, eſſe à quæſito ad premiſſas quæ
ſunt cauſæ: ergo reſolutio eſt ab effectu ad cām,
qui proceſſus eſt demonſtratio quia hoc videtur
etiam ſignificare auctoritas Them. & Alex. cū
dicunt reſolutionem eſſe à notioribus & euiden
tioribus ad inueſtigationem cauſæ. modo demon
ſtratio quia procedit ex nobis notioribus & eui
dentioribus ad cauſæ inueſtigationem. ergo eſt
reſolutio, hæ ſunt rationes iſtius opinionis. immo
omnes rationes & auctoritates, quas adduximus
contra Zimaram, ſunt probantes hanc poſitio
nem, ſed ne iddem repetamus cōſulto omiſimus
Sed hæc poſitio eſt ad huc falſa. nā reſolutio non Cōtra concl
eſt aliqua demonſtrationis ſpecies: nec quia nec lu.
ſimpliciter, nec propter quid, quod non ſit demō
ſtratio propter quid, iam fuit probatum, quod ve
ro non ſit demonſtratio quia paucis verbis demo
ſtro, & primo nam dictū eſt ab Auerro. & Ari.
ſexcentis fere in locis ꝙ demonſtratio omnis ten
dit ad quæſitum naturaliter ignotum dicebat
Auer. primo com. ſecundi poſt. quæſita ſūt. &c. Prima rō.
poſt demonſtrationem, ſi queſitum eſt propter
quid demonſtratio tendens ad illud, erit demon-
ſtratio cauſæ, ſi quæſitum erit ſi eſt, demonſtra-
tio erit quia, tunc ſic. demonſtratio omnis tendit
ad queſitum, & incipit à premiſſis notis, ergo de
monſtratio non eſt reſolutio, probatur conſequē-
tia, ſi quidem primo poſt. 93. Them. cap. 26. eiu
ſdem, reſolutio eſt à quæſito ad premiſſas ad in-
uentionem medij modo in demonſtratione quia
medium eſt notum, & non inueſtigatur. quare
non poteſt eſſe nullo modo reſolutio, ſecundo &
fortius, adduco tex. Ariſt. & Auer. ſupra allega Secunda rō.
tos. 3. ethi. 6. & quæſito. 4. poſt. in qbus locis h3
Ari. & ſuus fidus Auer. ꝙ reſolutio tam in arte
quam in ſcientia eſt illa, in qua primum in cogni
tione, eſt finis operis, & principium operis eſt fi
nis cogitationis, dat exemplum Ari. primum in
cogitatione medici eſt ſanitas, & tamen vltimo
producitur, & eſt finis actionis medici, & princi
pium operis, exempli cauſam ſciruppi vel mede
la ſunt cauſæ, que fuerunt vltimo inuentæ per re
ſolutionem, vide pro hoc clare, vt dixi. 7. meta.
. 23. vbi Ari. ponit duos motus motum intelligē-
tiæ, q eſt per reſolutionem à fine reſoluendo ad
media ad vltimam cauſam, qua inuenta ſequitur
alter motus, qui dicitur factio & compoſitio. ex
ſis verbis colligo rōnē meo iuditio [illegible]

item gloſam,ſicut reſolutio ĩ arte præcedit factionem in artificialibus quia oportet prius medicũ reſoluere à fine ad inuentionem cauſarum ducẽtium ad finẽ dicit Ariſto.deinde operari & agere,ſic & reſolutio in ſcientia facta,debet præcedere factionem & compoſitionem.debet enĩ prius ſcientificus per reſolutionem inuenire mediũ, quo inuento, ex illo debet poſtea agere demonſtrationem,quare reſolutio ante demonſtrationẽ, ſimilitudo,ſicut ſe habet in arte , ſic in ſcientia , eſt Auerro.quæſito.4.poſt quòd vera reſolutio ſit ante factionem eſt Ariſt.7.metaphyſi.23.3 ethicorum.6.quòd reſolutio tam in arte quam in matematicis eſt ante factionem,quare patet per iſtam rationem,demonſtrationẽ quia immo oẽm demonſtrationem . non poſſe eſſe reſolutionem cum reſolutio præcedat,ipſam.ſed hic inſtaret aliquis,dictum eſt ſupra contra Primam poſitionem,reſolutionem eſſe à quæſito ad inuentionem præmiſſæ & cauſæ vt patet primo poſteriorum 172.& Alexander eiuſ loco allegato,& Auer. in cap.de recto. demõſtratiua,ſed demonſtratio quia procedit à quæſito ab effectu ad inuentionẽ cauſæ,ſi quidem demonſtratio quia tẽdit ad cauſam ignotam,ergo eſt reſolutio.

Pulcra iſtã ita.

Solutio.

Reſpondeo q; verum eſt reſolutionem procedere à quæſito à conclusione.d.Them.ad inuentionem præmiſſæ,quæ præmiſſa poteſt ſignificare effectum vel cauſam vt declarabimus infra,ſed demonſtratio q̃a non procedit à concluſione.ad præmiſſam ſed procedit à præmiſſa ad cõcluſionem,procedit enim ab effectu.tanquam à medio vel à præmiſſa,ad cauſam tanquam ad concluſionem,& non tanquam ad medium & inuentionem præmiſſæ,ſed tanq̃ ad inuentionem quæſiti. & concluſionis quod ẽ proprium demonſtrationis.ſed reſolutionis proprium eſt inueſtigare medium vel præmiſſam, ſiue cauſam ſiue effectũ . vt infra videbimus.& ſic patet ſolutio,& quomodo non poteſt eſſe reſolutio,demonſtratio quia,addunt aliqui hic tertiã rationem contra hanc poſitionem,ſi reſolutio eſſet demonſtratio quia.ergo hic liber diceretur reſolutorius ab iſta demonſtratione quia,quæ per te eſt reſolutio,ſed hoc eſt falſum,nam perfectior eſt demonſtratio ſimpliciter vel propter quid quam quia er go ab illa fieret denominatio probatur quia à fine debet ſumi denominatio rei qui finis eſt perfectior,& cum demonſtratio ſimpliciter ſit motus compoſitionis,quia procedit à cauſis primis & e.ad effectum.ergo potius liber diceretur compoſitiuus,q̃ reſolutiuus poſſent hic adduci aliæ rationes contra hanc poſitionem , quæ quia notæ erunt in poſitione Auerro.Ideo ipſã aggrediamur,Quæſitum fuit,vnde eſt quòd liber priorum & poſt.dicitur reſolutorius,& quæ ſit reſolutio,pro cuius quæſiti veritate, ſunt aliqua præſcienda primum,q; ſcientiam dici reſolutiuam in doctrina peripatetica ĩuenitur duobus modis.vno modo dicitur ſcientia reſolutiua.quia res,quæ in illa ſcientia tractantur,fuerunt inuentæ ordine reſolutiuo,& hoc modo dicebat Ari. .3.ethico.6.& .7.metaphiſices.23.artes dicũtur reſolutiuæ,quoniam res,de quibus tractat fuerũt ordine reſolutiuo inueſtigatæ.hunc ordinem obſeruauit ĩ primo phyſicorum Ariſto,qui propoſita intentione & fine in primo tex. ſ.ſcientiæ rerum ſenſibilium,inueſtigauit res tractãdas ordine reſolutiuo,hunc ordinem etiam Ariſto.ſeruauit in primo priorum vt patet in primo cap. qui propoſito fine ſcilicet demonſtratione, dixit oportere prius loqui de ſyllogiſmo.cum illa ſine ipſo haberi non poſſit,tandem de propoſitione & termino.ſecundo modo,dicitur ſcientia reſolutiua à medio vel ab inſtrumẽto,quo illa ſciẽtia rerum acquiritur,quod medium fuit per reſolutionem inuentum.vt ſi ſcientia rerum naturalium acquireretur aliquibus medijs.quæ media fuere nota nobis & inuenta reſolutione, illa ſciẽtia diceretur reſolutoria, & hoc modo dicebat Auerroes quæſito.4.poſterio.& hic eſt illa res ob quam Ariſtoteles reſolutiue eduxit conditiones premiſſarum demonſtrationis,quia tales conditiones mediorum fuere reſolutione inuentæ. verum iſti duo reſolutionis modi,quamuis conueniant quòd vterq; procedit ordine contrario compoſitioni naturæ,ſcilicet ex fine præcognito reſo luendo in media,quæ ducunt ad finem.tamen differunt.quia per primum modum omnis ſcientia dicitur reſolutiua.& etiam ars,quoniam res quæ tractatur in ſcientia, fuerunt inuentæ in prohemio ordine reſolutiuo . ſed ſecundo reſolutionis modo , tantum , ſcientia demonſtrationis ſimpliciter erit reſolutiua quoniam medium in tali demonſtratione erit tantum vera reſolutione inuentum,nos autem loquimur hic de ſecundo reſolutionis modo,ſecundum q; eſt ſciendum,tam fuit ſupra declaratum,q; reſolutio ẽ duplex quædam facta à natura,quæ potius dicitur corruptio,quædam facta ab arte,& ſcientia, que eſt cum cognitione.de qua nos loquimur,uerum hæc bipartitur vt Auerro.com.93.huius habet quædam eſt reſolutio vera.& quædã non vera,

Pō Ariſt. & Auerr. Them. & Alex.

vera, vera vt ſupradictum ſuit immitatur natu
ram. & eſt contraria compoſitioni naturæ, non
vera non immitatur naturam, & eſt ſimilis com
poſitioni naturæ ſicuti enim natura componit ef
fectum ex cauſis. ita reſolutio non vera, reſolu a
cauſas in effectum. & incipit à cauſis ad effectũ,
ſicuti compoſitio in natura, & ideo dicitur non
vera reſolutio. vt ſupra declaraui, verum iſtæ
duæ ſpecies reſolutionis differunt etiam ratione
ſcientiæ. nam reſolutione vera tantum vtuntur
ſciẽtiæ ſimpliciter & mate. primo. poſt. 94. 4. q̃ſi
to poſt. ponunt. n. hæ ſciæ concluſionem pro fine
& inquirunt primam cã ʒ, medium, reſolutione,
quod ducat ad ſciẽtiã talis finis. vt Alex. & Thẽ.
dicebant. ſecunda vero reſolutionis ſpecie vtitur
tantum demonſtratio quia quæ ponis cã ʒ eſſe
pro concluſione. & inqrit reſoluendo cauſam in
effectum primum tanq̃ in medium, ex quo habe-
as cognoſcere eſſe cauſæ. & ideo hæc reſolutio, di
citur eſſe tantum indemonſtratione q a. Ex his
omnibus pono concluſiones aliquas ad principa-
le quæſitum, prima, liber priorum & poſt. non
dicuntur reſolutorij à ſcientia rerum ordine reſo
lutiuo inuentarum m ſʒ dicuntur iſti libri reſoluto
rij à fine, qui finis eſt ſcientia: quæ ſuit acquiſita
inſtrumento vel medio inuento reſolutione, ve-
rum ex hac infero Secundam concluſionem. ꝙ
hæc reſolutio à qua liber priorum & poſt. dicun
tur reſolutorij ẽ reſolutio vera quæ fit modo na-
turæ, & eſt illa quæ tantum fit in ſcientijs ſpecu-
latiuis, & in demonſtratione ſimpliciter. Tertia
concluſio, reſolutio rationis non vera fit in ſcien
tijs ſpeculatiuis & artibus omnibus, & ab hac
non dicuntur hi libri reſolutorij. his enim decla
ratis patebit mens Ariſto. & Auer. Quo ad pri
mam concluſionem. ꝙ liber priorum & poſt. di-
cuntur reſolutorij, quia finis eorum ſuit acquiſi-
tus medio per reſolutionem inuento, licet hæc cõ
cluſio contra Zimaram ſuit probata, tamen quia
lucidiſſimus Them. in. 3. phyſicorũ ſuper tex. 15.
iubet aliqua eſſe repetenda non modo iterũ ſed
ter & quater. & ſi libuerit etiam ſæpius. vt diffi-
cultates ſaltem frequenti tractatu aſſequamur. iõ
ſectans Themiſtij præceptum, quia res ad modũ
eſt difficilis hanc probabo concluſionem. nam ſi
iſti libri dicerentur reſolutiui à rebus, quæ doce-
tur inuentis ordine reſolutiuo. omnes fere libri
Ariſto, dicerentur reſolutiui in quibus ſeruauit
hunc ordinem ex fine præpoſito inuenire res tra
ctandas, ſicut fecit in primo phiſicorum ſimiliter
in lib. de cœlo in lib. de aĩa & fere in omnibus.

quia. 3. ethy. 6. omnis ars ex fine precognito ha-
bet inuenire ea, quæ debet tractare, & licet hũc
ordinem ſeruauit etiam in lib. priorum & poſt.
ex fine præcognito inueniſſet res tractandas in
primo priorum primo tamen, non ob hoc debent
dici reſolutiui quia etiam alij libri. dicerentur re
ſolutiui in quibus ſeruauit hunc ordinem. ſed
Ariſt. hoc fecit ibi, vt ſeruaret morem ſuum ordi
natum in procedendo à fine ad inuentionem re-
rum docendarum vt præcipit ipſe. 3. ethi. loco
allegato. nos autem quærimus quare hi libri tan-
tum dicuntur reſolutorij, ex quo declaro ſecun-
dam concluſionem. hos libros dici reſolutorios à
reſolutione vera, quæ immitatur naturæ modum
hoc declaratur. nam Auer. in hoc prologo decla
rans titulum huius libri, inquit. eſt enim analc-
xis reſolutio contraria compoſitioni modo cõpo-
ſitio eſt a cauſis ad effectũ, ergo reſolutio à qua
hi libri dicuntur reſolutorij eſt ab effectu ad cau
ſas, ꝙ Auer. declarauit primo poſte. 93. inquiẽt
ꝙ verax reſolutio eſt contraria compoſitioni na
turaliter. ergo reſolutio vera eſt à quæſito ad
præmiſſas, & hæc eſt reſolutio modum naturæ
immitans. quæ tantum habet fieri in ſcientijs ſpe
culatiuis non autem in ſcientijs practicis. hoc pro
batur, nam cum talis reſolutio attendatur tantũ
in demonſtratione ſimpliciter, qua non vtuntur
ſcientiæ practicæ, ſed tantum ſpeculatiuæ, merito
illa non erit in ſcientijs practicis ſed ſpeculatiuis
i reſolutionem autem veram quæ imitatur natu-
ram fieri tantum in demonſtratione ſimpliciter
non in demonſtratione q a, nec propter quid pro
batur, nam dictum eſt auctoritate Auer. primo
poſt. 93. & 94. & 172. & alibi. ꝙ reſolutio ve-
ra eſt inuentio medij & præmiſſæ, quæ continet
cauſam cui auctoritati pro maiori, addo minorẽ.
ſed tantum in demonſtratione ſimpliciter inue-
nitur medium tali reſolutione. ergo tantum in ip
ſa fit reſolutio hoc modo, minorem probo, nam
hæc reſolutio non fit in inueſtigando medium de
monſtrationis quia, ſi quidẽ primo poſt. 95. me-
dium in demonſtratione quia eſt effectus propri
us vt declarauit Ariſt. primo poſt. cap. 30. ſed
per reſolutionem veram ad modum naturæ. nõ
inuenitur effectus, ſed cauſa vt dictum eſt: ergo
in demõſtratione quia, non fit talis reſolutio, di-
ces ergo fit in demõne propter quid, in qua cã
rei inuenitur. dico ꝙ nec ĩ demõne propter quid
nam licet medium ſit cauſa: tamen notificatur
inuenitur demonſtratione quia ex effectu vt de-
clarauit Auer. primo poſt. 95. 8. phyſi. 53. & ſe

cundo

ſecundo cœli.35.cum ergo mediũ in tali demõſtratione reperiatur ex effectu demõnis quia, ergo non per reſolutionem, ſiquidẽ probatum fuit ſupra reſolutionẽ non eſſe aliquã ſpeciem demõnis, quare non attenditur hæc reſolutio in demõne propter quid. nec quia, ergo tantum ĩ demõne ſimpliciter, cũ non ſit alia ſpecies præter illas, ex quibus verbis patet ſecunda cõcluſio reſolutionem verã quæ eſt medij inuentio, & propriæ cauſæ non fieri niſi in demõne ſimpliciter quam reſolutionem docuit Ariſtot. pri. poſt. cap. 39. vbi poſuit terminũ à quo incipit reſolutio, & terminum ad quem deſinit, dicit. n. incipere à quæſito & terminari ad cauſam vltimam in inuentione, qua habita non oportet amplius quærere exempli. g. quærimus cur venit ſortes. hoc eſt quæſitum, à quo incipit reſolutio ponimus vel topice concedimus ſortẽ veniſſe volumus inquirere cauſam vel mediũ quare venit & dicimus vt accipiat argentũ vltra reſoluẽdo quero. cur vt accipiat argentũ. do cauſam vt reddat cui debet. iterũ quæro, quare hoc vt non iniuſte agat & ſic ſemper reſoluendo poſteriora in priora donec inueniamus vltimã cauſam in queſtione non habentẽ aliã cauſam, per quam valeamus quærere, & non cãm vltimam in eſſe vt declarat Auer. per quam belle ſecundo phy. 38. quare reſolutio naturã ſectãs erit inuẽtio medij quod eſt cauſa propria in demõne ſimpliciter, qua habita ceſſat inquiſitio hoc ẽt declarauit Ariſt. 2. poſt. cap. 8. dicens, non nunq̃ quieſcere in quærendo, donec cauſã vltimam quæramus, qua habita, non ãplius quærimus, dat exemplũ Ariſt. ſuppoſito lumen deficere in luna, quærimus cauſam. ſ. interpoſitionem. qua habita inueſtigamus, ſi illa cauſa eſt demonſtrabilis vel ne ſi eſt demõſtrabilis, quærimus aliam, donec deueniamus ad vltimã cauſam in reſolutione. i. ad cauſam propriã & vniuerſalem. dicebat Ariſt. qua habita, ceſſat omnis reſolutio, vt declarauit cap. 39. huius primi poſt. cũ vero hæc cauſa propria & prima quæ conuertitur cũ effectu ſit cauſa formalis primo poſt. 11. 35-12. met. 2. 16 ſecundo poſt. 58. & 67. quæ cauſa formalis eſt mediũ, tantũ ĩ demõſtratione ſimpliciter. 2. poſt. 56. merito demonſtratiuæ ſequitur reſolutionẽ verã tantũ attendi in demonſtratione ſimpliciter, ſiquidẽ reſolutio cum ſit inuentio propriæ cauſæ et vniuerſalis, quæ ſolum eſt cauſa formalis ingrediẽs demonſtrationem abſolutam, demõſtrationem vero propter quid non ingreditur cauſa formalis primo poſt. 35. ſed efficiens finalis & materia, vt ſupra declaraui, quare ſequitur cõcluſio vera de mente Ariſt. reſolutionem veram tantũ attendi in ſcientijs ſpeculatiuis, quæ vtuntur demonſtratione abſoluto. ex qua cõcluſione ſic declaratis, patet aliud ſupra à me probatum, reſolutionem non eſſe demonſtrationem. nam per dicta, clarum eſt reſolutionẽ eẽ primo medij quæſtionem, & ſecundo eius inuentionẽ, modo demonſtratio non inuenit medium, ſed præſupponit, vt declaratum eſt, prius enim eſt reſolutio poſtea demonſtratio ſicuti prius reſolutio in arte, poſtea factio, verum hæc reſolutio, cum non ſit demonſtratio ſumet potius rationem ſyllogiſmi ſuppoſitorij vel hipotetici, non enim affero eſſe illos ſed habet modũ illorum procedit enim reſolutio vera ex effectu poſito vel cõceſſo ad inueſtigationem cauſæ, vt Them. dicebat vera concluſione poſita cauſas exquirere, & Ariſt. dicit poſito lunã deficere quærere cãm. eſt per modũ ſyllogiſmi hipote. vel ſuppoſitorij, q procedit à conceſſo & poſito ab aliquo & probabiliter cognito, ad cauſam eius, ex qbus dictis patet. alia pars cõcluſionis. ſ. lib. poſt. & prio. vtrũq; dici reſolutoriũ à tali reſolutione ſic declarata, à reſolutione inq̃, quæ eſt contra cõpoſitionẽ vt dixit Auer. in magna com. lib. prio. quæ ad noſtras manus hactenus nõ peruenit magno noſtro detrimento, ſed de bellis hoc potiſſimũ conquerendum eſt Quòd ſolent eſſe in cauſa vt huiuſmodi ſcriptis careamus. ſed Auer. declarauit hoc etiam in com. 93. huius, q̃ eſt reſolutio contraria cõpoſitioni naturaliter, quæ reſolutio cũ in demonſtratione ſimpliciter obſeruetur, quæ demonſtratio habet agenerare pfectã ſcientiã, tanq̃ finem, merito dicitur vterq; lib. & priorũ & poſt. reſolutorius ratione finis, quia ſcientia demonſtratiuam agenerata fuit demonſtratione ſimpliciter in qua cauſa vel medium fuit reſolutione inuentum, & cauſa eſt, ſi quidem ſecundo de anima. 49. à fine ſumitur rei nomen, & ſecundo phyſicorum. 91. natura ſuas res à fine ordinat, ſimiliter & ſcientia. cum imitetur naturam, debet ordinare res à fine, quia finis. ſ. ſcientia vera acquiſita fuit per demonſtrationẽ ſimpliciter, in qua mediũ eſt inuentũ reſolutiõe ideo à fine vterq; lib. reſolutorius denominatur his enodatis patent Auer. dicta. primo. d. hunc librũ inſcribi de demõne. & hoc quo ad rem tractatam. ſi quidem titulus libri ſumitur à re

F tracta-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

tractata.ſecundo quando dicit inſcribi reſolutorium.hoc eſt quo ad modum tractandi et nō ſolum ratione finis.ſiquidē demōtio,quæ hic tractatur,quæ primo & per ſe eſt demōtio abſoluta,eius mediū inueſtigatur reſolutione , ideo dicitur reſolutorius hic liber ratione medij demonſtrationis,quod reſolutione inuenitur , & hæc eſt expoſitio quæ à nullo fuit tacta & videtur conciliare Auer.d.cta, quæ vidētur eſſe diuerſa,dicendo eſſe de demonſtratione, & de reſolutione libri titulum,licet alij dixerint titulum eſſe de demo ſtratione tanꝗ de nomine libri. quando vero Auer.dicit librum dici reſolutorium,hoc eſt ꝗtum ad cognitionē libri. hoc non videtur eſſe ex mente Ariſt.ſiquidem nullibi reperitur in doctrina Ariſt.eſſe nomen libri & cognomen,ita vt poſuerit Ariſt.nomen & cognomen,ſed ſemper ſumpſit titulum à re tractata,ideo melius dicendū videtur lib.de demonſtratione inſcribi tanꝗ de re tractata,reſolutorium vero quo ad modum tractandi , quia demōtio vel eius præmiſſæ & mediū reſolutione inuenitur,ꝗuis vterq; liber & prio & poſt. ab vna reſolutione,ratione finis reſolutorij denominentur & rōne rei tractatæ quia vnamet res tractata in vtroq; ſed alij dixere, ꝙ lib. melius dicitur de reſolutione demonſtratiua , ſed textus Auer.& cōiter apud oēs aliter reperitur titulus.ideo noſtra expoſitio pace omnium videtur magis conſona veritati,patet ergo ſecunda concluſio,quæ ſit reſolutio,& à qua reſolutione denominatur hic liber reſolutorius.

Contra latinos de reſolutione formali.

Ex quibus iā declaratis.patet error illorū , qui dixere duplicem eſſe reſolutionē.formalē.ſ. & materialem reſolutionem formalē dicunt eſſe illam, qua forma ſyllogiſmi reſoluitur in præmiſſas ſuas,materialem vero qua demōſtratio reſoluitur in præmiſſas demōſtratiuas.Hæc.n. dicitur materialis,quia reſoluitur demōſtratio in præmiſſas,quæ habent rationem materiæ,illa dicitur formalis,quia reſoluitur forma ſyllogiſticas in ſuas præmiſſas. ex quo dicunt iſti. cum prius ſit à quo non conuertitur ſubſiſtendi conſequentia.cū forma ſyllogiſmi ſit prior demōtione primo prio. 5 . ergo reſolutio ſyllogiſmi in præmiſſas dicitur prior ꝗ reſolutio demōnis in præmiſſas ſuas. ſi quidē hæc dicetur poſterior,vti demonſtratio eſt poſterior ſyllogiſmo.ex quibus inferunt l.b.prio.& poſt. dici reſolutorium,verum liber prio.dicitur reſolutorius à reſolutione priori, quæ eſt ſecundum formam ,liber vero hic dicitur reſolutorius à reſolutione poſteriori,quæ eſt ſecundum materiam,quæ omnia ſunt præter intentionem Ariſto.& Auer.nullibi enim inuenitur ab Ariſt. ꝙ forma reſoluatur,cum reſolutio vera ſit rei in partes,ex quibus eſt compoſita,modo forma eſt ſimplex non cōpoſita, vt patet ab auctore ſex principiorum,ergo nō reſoluitur præterea Ariſt.& oēs boni perip.dixere formā corrumpi.quando compoſitum reſoluitur,ſeparatio.n. formæ eſt corruptio formæ.4.phy.17.& 18. ideo non poſſumus peripa.dicere,ꝙ forma reſoluatur,& vt arguamus contra illam poſitionē,probo ꝙ iſta reſolutio formalis ideſt in qua reſoluitur forma,non detur,quia per te eſt reſolutio formalis,in qua reſoluitur forma ſyllogiſtica in præmiſſas,arguo ſic,omnis motus accipit denominationē à termino ad quē. 5. phyſ. 9. ſi in hac reſolutione termini ad quos terminatur hæc reſolutio ſunt præmiſſæ ſyllogiſmi, quæ præmiſſæ vt oēs concedunt hēnt rōnem materiæ reſpectu ſyllogiſmi , ergo iſta dicetur reſolutio potius materialis ꝗ formalis,cum reſoluitur in præmiſſas,quæ ſunt materiæ ſyllogiſmi.ſicuti dicitur reſolutio demonſtrationis ī præmiſſas materialis per te,quia reſoluitur in præmiſſas,quæ ſunt materiæ,præterea hoc eſt contra decreta Auer.in hoc prologo cū dixerit Ariſt vtrumq; librum eodem inſcripſiſſe nomine ergo eadem reſolutione,ꝙ ipſe declarans dixit,iam aūt diximus in l b.prio. quid ſit ſignificatū analexis.quare vnica reſolutione voluit Auer.inſcribēdū eſſe lib.prio. & poſt. non ergo datur vna reſolutio prior,reliqua poſterior,præterea ſi iſta diceretur reſolutio poſterior quia docet reſoluere ſyllogiſmū demonſtratiuū in præmiſſas ſuas , quæ ſunt materiæ, ergo eodem pacto diceretur lib.top.& elencorū reſolutorij reſolutione poſteriori.ſiquidē docet tales ſyllogiſmos reſoluere in præmiſſas ſuas,quæ ſunt materiæ quare dicamus ꝙ ab vnamet reſolutione vterq; liber dicitur reſolutorius.tum quia eadē eſt intentio in vtroq; idem finis eadē res totalis tractata.quare vna inſcriptio,ſi quidē vnus eſt liber vt declaratū fuit.

Nec tamē volo præterire ꝙ aliqui addūt vnā rationē contra hanc poſitionē quam putāt demonſtrare,& ſumitur ex verbis Auer.in quæſitis log.cap.de definitione termini inqt Auerro.exponēs illud verbū poſitum in definitione termini(in quem reſoluitur propoſitio) q̄ id

in quod

in quod res reſoluitur per ſe, eſt id, quod poteſt
inueniri ſolum per ſe abſq; re, in quam reſolui-
tur res per ſe, & eſt illud in quod reſoluitur, dat
exemplum corpus reſoluitur in elemẽta per ſe.
cum poſſint elemẽta per ſe inueniri ſine eo . ſed
per accidens reſoluitur in formam. quia nequit
eſſe forma ſine compoſito tunc ex hoc arguunt
aliqui, ergo non datur reſolutio formalis, q̃a for
ma non poteſt per ſe eſſe abſq; compoſito, nam
reſoluitur aliquod in partes permanentes, q̃uis
hæc ratio vſq; ad hæc tempora fuit habita pro
demonſtratione contra hanc opinionem, tamen
ſi perſpexerimus veritatẽ nullius eſt momenti,
ſi q̃dem non dicit illa opinio ꝙ detur reſolutio
formalis ac ſi reſoluatur ſyllogiſmus ĩ formã. ſi.
n. hoc cõcederet, argumentũ haberet robur. ſed
vult ꝙ ſit reſolutio formalis, quia ſyllogiſmus q
eſt forma demonſtrationis reſoluitur. & non ꝙ
ad formam fiat reſolutio. ſed ꝙ à forma ſyllogi-
ſtica fiat reſolutio ad præmiſſas, & ſic fit ad par
tes permanentes ſi quidem præmiſſæ permanẽt
per ſe, abſq; ꝙ ſint in figura & ordine . & ſic
hæc verba ſunt pro hac opinione. ideo illam re
probabis rationibus ſupra adductis, quæ viden-
tur militare. volui autem hoc declarare; vt ni-
hil amplius deſideretur in hoc quæſito diſputã-
do, ſed hic inſurgeret aliquis nouus ſacerdos in
doctrina Ariſt. ſi declaratũ fuit ab vnamet re-
ſolutione vtrumq; librum dici reſolutoriũ vn-
de eſt, ꝙ ille dicitur liber priorũ hic poſte. vide
tur ergo, ꝙ ſint duæ reſolutiones, vna prior, re-
liqua poſterior, reſpondeo ꝙ vnamet reſolutiõe
dicuntur reſolutorij. verũ ille dicitur priorũ vt
declarauit Ariſt. primo prio. 3. quia tractat de
forma ſyllogiſmi, quæ eſt prior & vniuerſalior
demõne, oĩs. n. demonſtratio eſt ſyllogiſmus. ſed
non conuertitur. & quia vniuerſalia ĩ doctrina
ſemper præcedunt pri. phyſ. 4. ideo ille dicitur
liber prior. cum de re priori & vniuerſaliori ꝑ
tractet hic vero poſteriorum cum de re poſte-
riori pertractet, ſi quidem de præmiſſis demon-
ſtrationis. tamen vterq; liber dicitur reſolutori-
us ab vnamet reſolutione. non dicuntur autem
liber top. & elencorũ poſteriorũ, quia lib. prio.
primo & per ſe fuit ordinatus gratia demõſtra
tiuæ diſciplinæ, ideo ille priorum, reſpectu illius
ad quem per ſe ordinatur . qui eſt liber in quo
de inſtrumento agitur faciente demonſtratiuam
diſciplinam, vt ſupra fuit declaratum. nec dicũ
tur reſolutorij, ſi quidẽ Ariſt. in illis non vtitur
reſolutione aliqua, patet ergo quare dicũtur re
ſolutorij & quare nominantur priorũ & poſt.

Dubitatio. (margin)
Solutio. (margin)

Sed hic dubitat Philop. cum Ariſt. in lib. prio-
rum doceat componendi modum ipſius ſyllogiſ
mi in modo & figura, ſimiliter in lib. poſt. docet
modum componendi demõſtrationem, ex veris
præmiſſis primis etc. vnde eſt, ꝙ potius reſoluti
uus nuncupatur ab Ariſt. q̃ cõpoſitiuus. addũt
aliqui rationẽ, quia titulus libri debet ſumi à ꝑ-
fectiori modo compoſitio eſt perfectior reſolu-
tione. ſi quidem compoſitio eſt motus ad eſſe re
ſolutio eſt motus ad non eſſe, motus autẽ ad eſſe
perfectior eſt motu ad non eſſe. Ad hanc du-
bitationem aliqui dixerunt . ꝙ potius iſte liber
dicitur reſolutorius q̃ compo. quoniam reſolutio
eſt ab arte, compoſitio vero eſt innata à natura
idiota enim componit ſyllogiſmũ ex natura, ſed
neſcit reſoluere ſyllogiſmũ in præmiſſas maio-
rem & minorem. modo ab his, quæ ſunt ſecun-
dum artem. debet fieri denominatio, ideo potius
reſolutorius q̃ compo. nũcupatur. ſed hæc reſpõ
ſio non ſoluit dubitationem, ſi quidem compone
re & reſoluere ſunt relatiua, quæ de neceſſitate
ſimul ſunt & cognoſcuntur. ita vt qui ſcit cõpo
nere de neceſſitate ſciat reſoluere, præterea, nũ
q̃ poteſt aliquis ſcire componere niſi prius ſci-
uerit reſoluere. ſiquidem reſolutio eſt prior na-
tura compoſitione. quare cũ prius ſit cognoſcen
da, oportet prius cognoſcere & ſcire reſoluere,
q̃ componere & maxime cum reſolutio ſit ad
inuentionem medij, à quo ſequitur deinceps cõ-
poſitio, quomodo igitur ſciet cõponere, niſi pri-
us habuerit medium per reſolutionem inuentũ.
ſi vero inquis. idiota componit & ſyllogizat, &
tamen neſcit reſoluere dico, ꝙ ille ſyllogizat &
componit ex natura, non ex arte. ſed nos loqui-
mur de compoſitione & reſolutione ſecundum
artem. in qua quidem compoſitione impoſſibile
ẽ aliquẽ ipſam ſcire, quin prius cognouerit me-
dium per reſolutionẽ. Ex quo ſequatur poſtea
cõpoſitio. ideo alij dixere, ꝙ cũ reſolutio ſit pri-
or natura compoſitione. nam cõpoſitio non eſt
niſi eorum, quæ fuerunt prius per reſolutionem
inuenta, ideo dicitur reſolutorius, quia denomi-
natio fit à priori natura & cõmuniori, ſed nec
reſponſio hæc ſatisfacit, ſi quidẽ non reperitur
in doctrina peripa. ꝙ denominatio fiat à priori
natura & à communiori. ſed denominatio fit à
fine ex quo inſurgit ratio fortiſſima contra hãc
reſponſionem. ſi per dicta. reſolutio eſt prior na
tura compoſitione, & ordinatur reſolutio, vt in-
de componamus, ergo finis reſolutionis eſt com-

Dubitatio. Philop. (margin)
Ratio. (margin)
Solut. aliquorum. (margin)
Improbatio. (margin)
Solutio aliorum. (margin)
Refutatio. (margin)

Pō propri.

poſitio. quare cum à fine ſumatur rei denominatio, potius compoſitiuus, quàm reſolutiuus dicendus videtur, ideo omiſſis aliorum reſpo. dicamus, quod cum in doctrina Ariſt. compoſitio demonſtrationis, vel præmiſſæ ingredientis demõſtrationẽ, & etiam ſyllogiſmũ nõ reperiatur niſi duobus modis vna eſt compoſitio demonſtrationis, quæ eſt compoſitio formæ ſyllogiſticæ in modo & figura, quando ſunt duæ propoſitiones in debito modo & figura & hanc compoſitionem habet demonſtratio à ſyllogiſmo cuius eſt compoſitio, ab vnitate ſigni vel notæ illationis & hæc eſt illa de qua Auer. dixit ſecundo poſt. 46 quod demonſtrationum compoſitio eſt compoſitio orationis enunciatiuæ, quæ quidem enunciatiua oratio ponitur in definitione ſyllogiſmi. alio pacto dicitur compoſitio demonſtrationis reſpectu partium præmiſſæ. i. reſpectu prædicati & ſubiecti, quæ ſunt compoſita in præmiſſa, ratione copulæ coniungentis, & ſic dicitur præmiſſa vna reſpectu vnius copulæ, erit vero plures cum nõ habet illam copulam, ergo hæc compoſitio dicitur reſpectu copulæ & verbi prior vero dicitur reſpectu illationis vel ſigni vel reſpectu medij termini vnius, qui copulat componit maius extremum minori, hos duos compoſitionis modos declarauit Auer. per quam clare in primo periher. cap. 4. vbi loquitur de vnitate orationis & ſyllogiſmi tam cathegorici quàm conditionalis. Ex quibus omnibus patet ſolutio ad dubitationẽ quod cum in hoc lib. nulla compoſitio demonſtrationis doceatur ab Ariſt. merito compoſitorius nõ dicitur, ſi quidem tantum hic Ariſto. inueſtigat conditiones, per quas ſciamus inuenire præmiſſas demonſtratiuas, vt Auerro. dixit in hoc prologo & dicet primo poſt. 17. quæ cõditiones nõ inueniuntur, niſi per reſolutionem & .n. ex ſcire quod eſt finis, reſolutiuæ inueſtigauit conditiones præmiſſarum, dicens ſi ſcire eſt, vt poſuimus neceſſe eſt demonſtrationem eſſe ex veris primis etc. nunquam autem Ariſt. docuit modum componendi præmiſſas demonſtratiuas in modo & figura. quia hoc præſuppo. declaratum in primo priorum, & ſi Ariſt. in hoc lib. cap. 3. loquitur de figura & compoſitione demonſtrationis ſumit omnia vt declarata in lib. prior. quare cum Ariſt. in hoc lib. non doceat compoſitionem, ſed ſolum per reſolutionẽ inuenire conditiones præmiſſarum, merito non compoſitiuus, ſed reſolutiuus dicitur, ſed aliquis acuti ingenij inſtabit ergo tu non poteris euitare, quin liber prio. dicatur compoſitorius, ſi quidem ibi Ariſt. docet compoſitionem & ſyllogiſmi in communi. & demõſtrationis in modo & figura. vltra cum ſit vnus liber priorum & poſt. per declarata & in lib. priorum Ariſt. doceat compoſitionem demonſtrationis in lib. poſt. doceat inuenire conditiones præmiſſarum per reſolutionem quare non dicitur compoſitorius à prima parte lib. ſicuti dicitur reſolutorius à ſecunda parte, pro reſponſione eſt rememorandum id, quod ſupra declaratum eſt, ſyllogiſmum in lib. priorum declaratum multas ſub ſe habere ſpecies demonſtrationem top. retb. poeticum & ſoph. ſyllogiſ. tamen ſyllogiſmus eiuſq; forma primo & per ſe ordinatur ad demonſtrationem tanquam ad finem & omniũ perfectiſſimum, & ideo Ariſtot. in primo priorum cap. primo ponens finem ſyllogiſmi, dixit eſſe demonſtrationem & ſcientiam demonſtratiuam, ex hoc patet ſolutio cum Ariſt. in lib. priorum doceat compoſitionem & in hoc lib. inuentionẽ præmiſſarum per reſolutionem potius ſumpſit titulum à reſolutione quàm à compoſitione ratione finis, nam ſyllogiſmus & eius compoſitio ordinatur ad ſcientiam demonſtratiuam tanquam ad finẽ, quæ ſcientia demonſtratiua fuit acquiſita reſolutione ideo à fine per reſolutionem inuento denominauit ipſum reſolutorium, cum à fine rei ſumatur denominatio, ſed contra hanc determinationem aliquis difficili inſtaret argumento, quod à nullo aduertitur, ſi per te rei denominatio ſumitur à fine & ideo liber priorum & poſt. denominatur reſolutorius ratione finis. i. ſcientiæ demõſtratiuæ. quæ fuit acquiſita reſolutione, eodem pacto arguo ſic à fine ſumitur denominatio rei, ſed compoſitio eſt finis reſolutionis, ergo potius compoſitorius quàm reſolutorius, quod vero reſolutio tendat ad compoſitionem tanquam ad finem, nullus negat quia Ariſt. 7. meta. 13. 3. ethic. 6. & Auer. 4. quæſito poſt. habẽt quòd ideo reſoluimus vt componamus, ſi quidem finis cogitationis eſt principium operis tam in arte quàm in ſcientia inquit Auer. loco ſupradicto, quare potius liber compo. quàm reſolu. cum ſit eius finis, hæc ratio & ſi in rei veritate videatur. quodam modo demonſtrare, tamen pro rei veritate dicam ea in quibus ipſe acquieſco, ſcilicet quòd hic liber vt dixi nõ dicitur compoſitorius, quia hic non tractatur de cõpoſitione Demonſtrationis, ſed in libro priorũ. & ſi dicis reſolutio ordinatur ad compo. reſpondeo quod licet reſolutio ordinetur ad compoſitionẽ tamen reſolutio & compoſitio ordinatur ad ſciẽ

Difficilis rō cõtra poſit.

Prima exp.

tiam

tiam demonſtratiuam tanquam ad finem prin-
cipem, vt Ariſtotel. dicit primo priorum
primo, & quia ſcientia demonſtratiua quan-
tum ad propriam differentiam, & propria attri.
buta, quæ ſunt proprietas præmiſſarum acquiri
tur per reſolutionem. ideo potius reſolutorius q̃
compo. dicitur, & ſic ad formam argumẽti quis
reſolutio ordinetur ad compo. non tamen tanq̃
ad finem principalem. ſed ordinatur ad ſcientiã
demonſtratiuam tanquam ad principalem finẽ,
quæ ſcientia demonſtratiua eum hẽat partem
principalem. i. præmiſſas demonſtratiuas reſolu
tione acquiſitas ideo ab hac potius q̃ à cõpoſitio-
ne, nomen ſumpſit, ſi quidem compoſitio eſt ita
pars propria & princeps demonſtrationis cum
alijs eſſet conueniant. quemadmodum eſt præ-
miſſa demonſtratiua. Alia poteſt eſſe reſponſio
Secunda. ꝙ lib. priorum dicitur reſolutorius, quia tracta-
tur ibi de ſyllogiſmo, qui primo & per ſe ordina
tur ad librum poſte. & ad demonſtrationem vt
dixit Ariſt. primo priorum. 5. & ideo Auer. di
cebat in hoc prologo, intentio noſtra eſt expone
re ſecundos analiticos q liber de demõſtratione
inſcribitur. & ſic liber priorum ordinatur ad li-
brũ poſt. in quo de demonſtratione tractatur &
ſic à re tractata ſumpſit titulũ. ſcilicet de demõ-
ſtratione. dicitur autem reſolutorius. ratione mo
di tractandi, qa demonſtratio, quæ eſt finis ſyllo-
giſmi, non acquiritur niſi medio, quod per reſolu
tionem inuenitur non per compoſitionẽ, ideo po
tius reſolutio. q̃ compo. nã à modo tractãdi vna
ſcientia, diſtĩguitur ab alijs, cum ergo methodus
inueſtigandi medium demonſtrationis ſit acquiſi
ta modo reſolutiuo, non compoſitiuo, vt patet ex
ſcire quod eſt finis demonſtrationis reſoluendo ĩ
ueſtigauit medium non componendo, ideo potius
à reſolutionem nomen ſumpſit q̃ à compoſitio-
ne. hæc mihi videntur pro hac ſoluenda difficul
tate, ſi modum ſolui, ſaltim alijs occaſionem dedi
inueſtigand ſolutionem, patet ergo cauſa tituli,
ſed ut hoc erat vna dubitatio prius adducta, titu
lus libri ſumitur à perfectiori, modo compoſitio
eſt perfectior reſolutione. ſi quidem tendit ad eſ
ſe reſolutio ad non eſſe. ad hanc dubitationem fa
cilis eſt ſolutio, nam dictum eſt ſupra nos loqui
de reſolutione facta ab arte non à natura, modo
reſolutio facta ab non tendit ad non eſſe. ſed ten
dit ad medij inuentionem, & cauſæ propriæ. qua
habita ſit rei ſcientia & ſic tendit ad eſſe. rõ aũt
dicta concludit de reſolutione naturæ nos autem
loquimur de reſolutione facta in arte. & ſic pa-
tet quæ dici poſſunt in hac concluſione ſecunda
præpoſita. Erat tertia concluſio reſolutionem
rationis non veram, quæ eſt à cauſa poſita ad ef- Tertia cõcl.
fectum vltimum inueſtigandum poſſe fieri tam
in ſcientijs ſpeculatiuis, quàm practicis, ſi quidẽ
omnes vtuntur demonſtratione quia, in qua me
dium ĩueſtigatur reſolutione nõ vera, & ab hac
reſolutione liber priorum & poſt. non denomi-
natur reſolutorij, ſi quidem dictum fuit reſolutio
nem: à qua lib. priorum & poſteriorum dicũtur
reſolutorij, eſſe cõtrariam compoſitioni, modo re
ſolutio non vera eſt ſimilis compoſitioni naturæ
cum à cauſa procedat ad effectum, & hæc reſolu
tio tantum deſeruit in inueſtigando medium de-
monſtrationis qa quod eſt effectus proprius, pro
prius, procedit enim à cauſa poſita ad inueſtigã
dum per reſolutionem: donec vltimum inueniat
effectum, quo inuẽto ceſſat reſolutio, modo ab hac
reſolutione non dicitur lib. poſt reſolutorius. tũc.
n. diceretur re reſolutorius ab imperfectiſſima
demonſtrationis ſpecie, ꝙ eſt falſum. ſed in his di
ctis ſunt difficultates haud paruæ, & prima vide
tur hæc reſolutio inutilis & vana. ſi enim reſolu Prima dubi
tio non vera deſeruit ad inueſtigandum mediũ tatio.
demonſtrationis quia. hoc eſt fruſtatorium, cum
medium in tali demonſtratione ſit effectus (nam
non loquimur de demonſtratione quia per cauſã
remotam) & cum effectus ſit nobis ſenſatus pri-
mo poſt. 12. & primo phy. 2. & 3. dicebat Ari.
effectus compoſita ſunt nobis notiſſima. adeo vt ĩ
nata ſit nobis via ex illis procedere in cognitio-
ne rerum quare cum mediũ in tali demõſtratio-
ne ſit effectus, non indigebit reſolutione non ve-
ra ad ſui notitiam, vt arguatur in forma. Quod
eſt per ſe notum non indiget aliquo ad ſui notiti
am, medium in demonſtratione quia eſt huiuſmo
di, ergo non indiget reſolutione pro ſui notitia.
maior eſt nota, & minor per loca ſupra adducta
& Ariſtote. ẽt ponit hanc minorem primo poſt.
cap. 30. dicens medium demonſtrationis qa, aut
accipitur notum per inductionem, vel per ſenſũ
non ergo indiget reſolutione, nec vnquam repe-
ritur ab Ariſt. ꝙ effectus medium in demonſtra
tione quia fiat notum per reſolutionem, ſed per ĩ
ductionem, vel per ſẽſum dicit Ari. hoc vero. ſ.
per reſolutionem inuenire medium, poſſet fieri
potius in demonſtratione propter q̃d, ĩ qua cau-
ſa eſt nota naturæ, nõ nobis ſed in demonſtratio-
ne quia videtur impoſſibile. Secunda dubita-
tio eſt enim vulgata propõ Ari. ſexcentis in lo- Secunda du
cis, ꝙ ſemper innata eſt nobis methodus ad igno bitatio.

ta

ta procedere ex no:ioribus. modo proceſſus reſoationis non veræ eſt ab ignoto ad notum, ergo non debet dari. probo minorem: nam hic proceſſus non eſt demonſtratio propter quid, quæ procedit à cauſa notiori ad propter quid effectus, ſed eſt proceſſus à cauſa ad inuentionẽ eſſe effectus, & non propter quid, ſed eſſe effectus ſemper eſt notius quæcunq; notitia cauſæ, ergo non eſt proceſſus ſcientificus. immo eſt contra artem petens in principio ab ignoto ad notum, cum eã nũq̃ ſit notior eſſe effectus, quod eſt ſenſatum.

Tertia dub. *Tertia dubitatio. ſi hæc reſolutio non vera eſt à cauſa poſita conceſſa ad inuentionem eſſe effectus: hoc non eſt niſi vt eſſe effectus inuento regrediamur ad cognoſcendum aliquid de eã, vt ſcientia rei perfecte habeatur. quæ naturaliter deſideratur, ſed ex eſſe effectus nos nõ poſſumus cognoſcere, niſi exiſtentiam cauſæ ſecundo poſt. 8. ergo regredimur ad cognoſcendum cauſæ exiſtentiam, ſed exiſtentia cauſæ erat præuota. ergo ille proceſſus eſt ſuperfluus. quod exiſtentia cauſe ſit prius nota probatur. nam per te hæc reſolutio procedit ab eſſe cauſæ poſito & conceſſo ad inuentionem effectus pro medio in demonſtratione quia ergo cum eſſe cauſæ ſit preuotum. non erit neceſſarium inuenire effectum, pro inueſtigando eſſe cauſæ. ergo talis proceſſus ſuperfluus. ad inueniendum effectum, cum quia eſt notus natura ſua tñ, quia fruſtatorius eſt, doctrinæ non deſeruiens, poteſt etiã formari Quarta rõ proceſſus à cã ad effectum ẽ demonſtratio vel propter quid, vel ſimpliciter primo poſt. 9 5. primo phy. 2. ſi reſolutio non vera eſſet proceſſus à cã ad effectum ergo eſſet vel demõſtratio propter qd, vel ſimpliciter, ſed hoc eſt falſum per ſupra probata, ergo non datur talis reſolutio ſemper. n apud omnes peri. proceſſũ à cã ad effectum eſſe demonſtrationis ſpeciẽ maniſeſtum eſt, hæ ſunt rationes, quæ videntur remouere hanc reſolutionis ſpeciem tanquã inutilem & fruſtatoriam, tamen quia nos profitemur omnia Auer, dicta eſſe ex mente Ari. Ideo illam de mente Ariſtote. & Auerro. ſubſtentabimus, demum ſoluemus rationes, pro ſoluendis his rationibus eſt ſciendum. quod reſolutio cum ſit duplex, vt ſupra fuit declaratum vera & non vera quæ fuere ſupra declarate. tamen pro ſolutione rationum aliqua repetere in re difficili non erit dãnandum. dicimus igitur reſolutionem veram eſſe motum intellectus, qui procedit à concluſione poſita ad inueſtigationẽ medij & cauſæ propriæ quod Auerro. dixit eſſe diſcurſum à primo cogitatio ad principium factionis. Ari. vero dixit eſſe à fine ad mediorum inueſtigationẽ. quæ reſolutio vera tantum fit in demonſtratione ſimpliciter, in qua cauſa propria rei inueſtigatur, verum inſtrumentum quo vtimur per reſolutionem, inueſtigando cauſam propriam eſt ſyllogiſmus hippoteticus per naturã. qui, vt habet Auer. primo cœli ſecundo & ſecundo phyſi. 3. & in cap. de ſyllogiſmo hippote. per naturam, potius habet maniſeſtare, q̃ probare habet enim procedere ex premiſſis conceſſis ab omnibus vel pluribus ad maniſeſtanda ea, quæ ſunt media inter per ſe nota, & naturaliter ignota. & ideo ſemper in tali ſyllogiſmo apponitur particula ſi quaſi procedens à poſitis nõ abſolute, vt procedit demonſtratio, ſed a ſic conceſſis & poſitis topice & hoc dicebat Auer. primo poſte. 93. reſolutio eſt à quæſito poſito ſic & conceſſo ad præmiſſam inueniendam. vt dicebat Them. & hunc modum Ariſt. ſeruauit in primo poſte. qui procedens reſolutiue vſus eſt ſyllogiſmo hyppotetico per naturam dicens. ſi ſcire eſt vt poſuimus, neceſſe eſt demonſtrationem eſſe ex veris primis immediatis &c. quare inſtrumentum. quo vtimur in reſolutione, non eſt niſi ſyllogiſmus hippote. per naturam, & propter hoc dixi, quod reſolutio vera tantum deſeruit ad inueſtigandum medium demonſtrationis ſimpliciter non quia nec propter quid & ratio eſt nam medium in demonſtratione ſimpliciter cum ſit nobis & naturæ notum. ſufficit ad illud maniſeſtandum ſyllogiſmus hippote. per naturam. qui habet maniſeſtare quo quomodo nota & ignota & non vtimur in tali notitia demonſtratione quia, quoniam tunc cauſa in demõſtratione ſimpliciter eſſet nobis ignota quod eſt falſum, ſecundo tunc non declararet & probaret eſſe effectus talis demonſtratio quia eſſet notum per demonſtrationẽ quia. quod eſt abſurdum ideo inſtrumentum quo vtimur in tali demonſtrationis cauſa notificanda, eſt reſolutio quæ procedit per ſyllogiſmum hippote. per naturam in demõſtratione vero propter quid, cum medium ſit cauſa quæ eſt nobis naturaliter ignota & naturæ nota. nõ vtimur tali reſolutione, ſi quidem talis demõnis mediũ venatur demõſtratione quia, dicebat enim Auer. ſecundo poſt. primo. quæſita naturaliter ignota inueſtigãtur demonſtratione. ergo cũ medium in tali demonſtratione ſit cauſa nobis inſenſata ignota inueſtigabitur demonſtratione quia. non reſolutione, quæ vtitur ſyllogiſmo hippote. per naturam maniſeſtãte ea. quæ*

ſunt

quæ ſunt media inter per ſe nota & ignota. ſed dices quis cauſa ſciẽtificæ ſit nota p demonſtrationem quia. tamen poteſt topice inueſtigari reſolutione, quæ vtitur huiuſmodi ſyllogiſmo hippotetico reſpondeo, ꝙ hoc eſſe haud poteſt. nam cauſa in demonſtratione propter quid eſt ignota nobis & naturæ nota ideo cum ſit nobis ignota omnino. non habemus aliud medium ad illam manifeſtandam, niſi demonſtrationem quia vt declarauit Ariſt. & Auer. primo. phyſic. ſecundo & primo poſt. 30. & 8. phy. 53. nam hæc demonſtratio notificat id, ꝙ nobis eſt ignotum. ſecus autem eſt in demõſtratione ſimpliciter ĩ qua cauſa eſt nota nobis & naturæ. ideo ad illam manifeſtandam non indigemus demonſtratione qa, ſi quidem hæc tendit ad ignotum, ſed tantum indigemus reſolutione, quæ vtitur inſtrumento manifeſtante, potius q̃ probante. Dices ergo deſeruit etiam hæc reſolutio in demonſtratione q̃a, ĩqua medium eſt nobis notum. dico ꝙ nec ſiqdem hæc reſolutio vera de qua nunc loquimur eſt à quæſito poſito ad inuentionem medij. quod eſt cauſa, vt ſupradictum fuit. modo in demonſtratione qa. medium eſt effectus, ergo non deſeruit talis reſolutio in demonſtratione quia ſed bene reſolutio non vera quæ eſt à cauſa poſita ad inuentionem vltimi & proprij effectus- qui ſit medium in demonſtratione quia, ſed aliquis inſtaret effectus ẽ ſenſatus notus nobis primo, ergo non indigemus tali reſolutione non vera ad notificandum illum effectum, reſpondeo, ꝙ hæc reſolutio eſt neceſſaria in ĩueniendo medium in tali demonſtratione, nam ſicuti Auer. dixit. 4. quæſito poſterioriſtico & primo poſt. 94. ꝙ demonſtrans demonſtratione ſimpliciter, vtitur reſolutione ex concluſione poſita, inueſtigando medium, quod ſit cauſa. & hæc eſt illa reſolutio per quam Ariſt. reſolutiue eduxit conditiones demonſtrationis ſimpliciter dicebat Auer- & tamen medium in tali demonſtratione eſt nobis & naturæ ſenſatum. eadẽ ergo ratione in demonſtratione quia. vti licebit reſolutione non vera ad inueniendum medium effectus à cauſa poſita, q̃uis medium ſit ſẽſu, vel inductione notũ. & ſicuti reſolutio. qua vtimur in demonſtratione ſimpliciter, non eſt demõſtratio, ſed eſt inuentio medij in tali demonſtratione eadem ratione neq; hæc reſolutio non vera erit demonſtratio, ſed erit inuentio medij demonſtrationis quia, & licet medium ſit notum, tamen poteſt manifeſtari & declarari reſolutione non vera. quæ eſt à cauſa ſic poſita & conceſſa ad vltimum inueniendum effectum verum nolo te imaginari, ꝙ hæc reſolutio procedat à cauſa cognita ſcientifice, ſic enim eſſet demõſtratio propter qd ed procedit à cauſa ſuppoſita ſic eſſe ad inuentionem effectus, quo ſcito deinceps ſcire poſſumus perfecte cauſam. & ſic differt à demonſtratione propter quid, in qua medium, quod eſt cauſa, fuit ſcitum perfecte p effectũ demõſtratione qa. quæ cauſa ſcita procedimus ad propter quid effectus nõ ad eſſe, quia hoc erat prenotum, ſed cauſa in reſolutione non vera eſt ſuppoſita ſic eſſe & conceſſa, à qua procedimus non ad propter quid effectus. ſed ad inuentionem eſſe effectus pro medio in demonſtratione quia, quo poſſimus perfecte cauſam ſcire, & licet medium ſit notum tamẽ hoc modo poteſt manifeſtari ſicuti Ariſt. in ſecundo poſt. declarat partes definitionis & definitionẽ ipſam, quæ eſt principium demonſtrationis, & eſt per ſe nota. & tamen illas declarat diuiſione quæ forte aliquando habet illam vim, q̃ habet reſolutio ſi quidem ſunt inſtrumenta non probantia, ſed manifeſtantia, eodem pacto Ari. primo poſt, cap. 33, dicebat principia demonſtrationis ſunt per ſe nota & tamen inductione manifeſtantur. ſimiliter ſecundo phy. 6. demonſtrare naturam eſſe eſt ridiculum inquit Ariſt. & tamen ipſam eſſe manifeſtat, eodem pacto, licet medium demonſtrationis quia ſit notũ, tamẽ reſolutione non vera poteſt venari manifeſtari quæ eſt à cauſa ſic poſita & conceſſa, ad vltimũ inueniendum effectum, ſemper procedens à poſteriori in eſſe ad poſterius, & quamuis à cauſa procedat, ad huc procedit à poſteriori ſi quidem cauſa habet rationem finis in tali reſolutione, qui finis eſt poſterior in eſſe, & primum in cogitatione. 3. ethic. 6. ſed modum hunc reſolutionis non vere dixerunt iuniores eſſe poſitum ab Ariſt. ſecundo poſt. cap. 11. quando quæſiuit propter quid alquis ambulat cauſa eſt, vt minuatur humores, pp quid. vt minuãtur humores, æquentur, propter quid, vt æquentur, vt ſanus fiat. ecce dicunt hæc reſolutio precedit vſq; ad vltimũ effectum, quo inuento, ceſſat reſolutio in effectibus, & incipit factio, ſed ridiculum eſt, vt quæ ſõno concipimus Ari. tribuamus, cui ſi ad nos redeundi facultas daretur, nunquam agnoſceret in ſcriptis ſuis licet ea, quæ Auer. dicit de iſta reſolutionis ſpecie, ſint vera & poſſint ſubſtineri, tamen nunq̃ Ariſto. ipſam poſuit nec vbi dicũt iſti, nec alibi, nam Ari. de reſolutione loquutus ẽ 7. meta. 23. 3. ethi. 6. primo. poſt. cap. 29. co. autem

tem. 93. & 94. nec unquam de non vera re ſolutione aliquid protulit. in tex. vero ſecundi poſt. Ariſt. non loquitur de reſolutione, ſed vt ip ſe Auer. declarat in com. 51. vult declarare, quomodo cauſa finalis ingreditur demonſtrationem & poteſt. eſſe medium in demonſtratione cum ſupra declaraſſet de cauſa materiali & efficienti, & iquit. propter quid aliquis ambulat, vt minuatur humores, qu are hoc, vt æquentur īde vt ſanus fiat, hic eſt vltimus finis, & cauſa finalis qua habita ſcimus cauſam illius effectus, quæ poteſt eſſe medius terminus in demonſtra. & Auer. in principio co. habet ꝙ cauſa finalis eſt quæſita in hoc proceſſu vt reddamus cuius gratia aliquid fit. ergo ſi per te iſte eſſet proceſſus reſo lutionis non veræ cauſa non eſſet quæſita, ſed eſſet ſuppoſita. quæreretur autem effectus. modo dicit Auer. cauſa eſt quæſita ꝙ eſt contrarium ī reſolutione non vera, potius hic eſſet reſolutionis veræ proceſſus. quare hic textus eſt contrarius propoſito ad quod trahunt ipsum iuniores, & ꝙ hoc ſit verum vide etiam tex. antecedentes, quia ſemper Ariſto. loquitur de cauſa querenda, & materiali efficienti, & in hoc textu de finali ideo non extor quendo textus dicamus vt Auer. ſentit ꝙ reſolutio non vera eſt quando cauſa cognita ſic, probabiliter, volumus quærere effectum proprium, ex quo poſtea cognoſcimus ipſam ſcientifice, illa eſt reſolutio nõ vera. vt ſi qs haberet pro conceſſo ꝙ eſt inter poſitio. quereret effectum, dicens interpo. ergo aliquod opacum īter duo corpora luminoſa, opacum corpus terra, ergo terræ vmbra mediat, inter illa. terræ vmbra mediat, ergo eclipſis lunæ, à cauſa procedendo cognita probabiliter vel ſic poſita ad vltimũ vſque effectum, quo cognito, poſſumus inde procedere ſcientifice ad cognitionem cauſæ, & hæc eſt vera mens Auer. quis non reperiatur textus in quo Ariſt. expreſſe de ipſa meminerit, tamen hoc quod Auer. ponit. non repugnat eius doctrinæ, ſed potius excipitur ex proceſſu & doctrina eius. Ex quibus omnibus ſic declaratis facillime ſoluntur rationes in oppoſitum.

Solut. primæ dubitationis Et primo quã do dicebatur medium in demonſtratione quia, ad quod tendit talis reſolutio eſt notiſſimum ergo talis reſolutio eſt ſuperflua. Reſpondeo quòd licet ſit notum, tamen non inconuenit ipſum manifeſtari inſtrumento non notificante naturaliter ī gnotum. ſed ea, quæ ſunt nota. ſicuti eſt reſolutio quæ vtitur inſtrumento, ſyllogiſmo hyppotetico per naturam nam ſi præmiſſæ demõſtratiuæ poſſunt manifeſtari tali medio & etiam propoſitiones per ſe notæ, vt ſupra declaraui. non inconſonum erit manifeſtare effectum medium in demõſtratione quia hoc etiam modo.

Solutio. 2. Ad ſecundã, proceſſus quilibet ſciẽtificus debet eſſe ex notiori ad ignotius modo hec reſolutio nõ vera procedit ab eſſe cauſæ ad eẽ effectus, quod eſſe cauſæ ē ignotius eſſe effectus. Reſpondeo ꝙ licet eſſe effectus ſit notius. tamen non īconuenit. ꝙ notificetur ſyllogiſmo manifeſtante. potius q̄ probãte, ſicuti etiam ea, quæ ſunt per ſe nota, & ſi dicis eſſe effectus eſt notius q̄ eſſæ cauſæ. dico. ꝙ eſſe effectus non inueſtigatur per eſſe cauſæ. ſed eſſe cauſæ fuit ſic poſitum & conceſſum quo ſic poſito & cõceſſo ſyllogiſmo hippotetico per naturam inueſtigamus effectum proprium vt dicendo, ſi cauſa eſt oportet ꝙ ſit aliquis effectus donec ad vltimum deueniamus.

Solutio Ter. Similiter etiam patet ſolutio tertiæ dub. quæ erat. ſi ex tali proceſſu ab eſſe cauſæ quærimus manifeſtare eſſe effectus vt inde habeamus cauſam eſſe, hic proceſſus eſſet ſuperfluus, ſi quidem eſſe cauſæ erat prænotum. reſpondetur ꝙ eſſe cauſæ eſt ſuppoſitum eſſe. & conceſſum, ſed non ſcientifice & vere, ſed eſt ſuppoſitum, ſic vt ex illo ſuppoſito, ſyllogiſmo hippoteti co per naturam. manifeſtemus effectum. ex quo poſtea ſcientifice & proprie cognoſcimus eẽ cauſæ, ſicuti ex effectu poſito & conceſſo in reſolutione vera inueſtigamus cauſam per reſolutionem, quæ procedit per ſyllogiſmum hippoteticum per naturam non per demonſtrationem quã nam per hanc ſcientifice cognoſcitur. ex qua cã cognita deinceps per veram ſcientiam Scimus effectum, ſic ad punctum argumenti, cauſa in reſolutione non vera eſt cognita probabiliter, & ē potius conceſſa, ſed poſt modum ſcitur ſcientia ꝑfecta. quæ, illi conuenire poteſt

Solutio. 4. Eadem reſponſione poſſumus etiam ſoluere vltimam dubitationẽ, quæ probabat talem reſolutionem eſſe demõſtrationem propter quid, quoniam procedit à cauſa ad effectum. qui proceſſus eſt demonſtratio propter quid vel ſimpliciter, dico ꝙ non ſemper proceſſus à cauſa ad effectum eſt demonſtratio propter quid. ſed debet eſſe à cauſa nota & vere cognita ſcientifice non ad eſſe effectus, ſed ad propter quid effectus, quod eſt ignotum naturaliter. modo hæc reſolutio procedit à cauſa non cognita vere, ſed ſuppoſita & conceſſa. & non tendit ad quæſitum ignotum naturaliter. ſ. ad propter quid effectus, ſicuti demonſtratio. ſed tendit ad eſſe effectus. quod eſt notũ, manifeſtatur vero re-

ſolutione

ſolutione. modo demonſtratio tendit ad quæſitum naturaliter ignotũ ſecundo poſt. cap. pri. & hæc ſint dicta pro ſolutione harũ rõnum & pro dilucidatione huius quæſiti ſecundũ decreta Auer.

De diuiſione } PRINCIPES Vero partes { cũ noſter Auerro. declaraſſet & ſubiectum & libri titulum. 3. declarare paucis aggreditur de diuiſione libri & hoc non ſine ratione, ſi quidem diuiduntur partes ſcientiæ ad diuiſionem rerum tractatarũ, vt colligitur. 3. de anima. 38. ideo declarat, ꝙ duæ ſunt principes partes. demonſtratio & diffinitio. de quibus duo libri tractant primus & ſecundus poſt. ex quibus verbis patet ꝙ de definitione in ſecundo pertractatur, vt de inſtrumento diuerſo à demonſtratione, & non vt de medio, aliter. n. non feciſſet diuerſum tractatũ ſecundo à primo, nam mediũ eſt tota demonſtratio in virtute. ſed quia tam primus liber ꝗ ſecundus habent diuerſa capita & tractatus, aliqui hic diuidunt hos libros in minutiſſima cap. ſed quia potius hoc agenerat confuſionem, ꝗ ſcientiam, ideo in propria expoſitione cap. de hac diuiſione agemus, qui autem voluerit reducere illa, & dinumerare apud initium totius libri, ſuaſit id facere inquit Auer. nobis autem hæc ſatis, hæc breuiter de diuiſione, reſtat vt de vtilitate dicamus, quæ quãta ſit paucis expediam

De vtilitate } IVuamen vero { Ponit Auer. in. 4. cap. vtilitatem huius libri quæ etiam ſequitur ex re tractata quæ vtilitas cum ſatis fuerit declarata ex cap. de intentione non oportet circa ipſã multum laborare, ideo Auer. noſter paucis ſe expediens inquit, & eſt primarium & princeps iuuamen, quod confert ſcientiis logicæ Accipit vero ſcientiam, ſuſo quodam modo non determinate. Nam cum finis phyloſophia ſit veritas, quæ naturaliter appetitur, et ob ipſam ſcire conemur. merito maximam vtilitatem afferet illa pars logices, quæ inſtrumenta ſciendi tradit, ſine quibus nil veri vnꝗ cognoſci poteſt. ac vt merito dici poſſit de hoc libro, quod dicebat Alexander de 12. meta. ꝙ eſt corpus & fructus totius logices, immo tantæ vtilitatis hic liber eſt vt nulla ſcientia acquiri poſſit ſine hoc præhabito, & intellecto libro, nam cum omne quod in quacunq; ſcientia ſcitur vel per definitionem ſcitur vel per demonſtrationem. 11. meta. primo, quomodo ad illa adiſcenda poterit eſſe additus. ſi & demonſtrationem & definitionem, quæ in hoc tractantur lib. ignorabimus. 3. tanti eſt iuuaminis hic liber, ꝙ ſine ipſo haud felices eſſe poſſumus, ſiquidem in doctrina Ariſt. clarum eſt felicitatem noſtram conſiſtere in contemplatione & ſpeculatione, vt 10. ethy. declarat cap. 10. & maxime primi entis, quæ contemplatio haud acquiri poteſt ſine rerum ſenſibilium ſcientia, quæ nullo alio modo acquiritur & indagatur niſi definitione & demonſtratione. quæ in hoc lib. pertractantur, quare ſi ad hanc felicitatem accedere aliquis conatur, hunc librum nocturna & diurna manu verſet, tradit enim inſtrumenta, per quæ facillime quodcunq; in natura ſciri poteſt, multa & alia iuuamina afferre poſſem ſed quid verba perdo in re conceſſa, nolo eſſe longior in re non dubia, cum præſertim quantam vtilitatem afferat lib. poſte. melius enim conceperim quam explicare poſſem ſed illud pro certo quiſq; habeat, Ariſtot. ipſum omnes à lectione commentationum ſuarum reiicere, qui præcepta libri poſter. non acceperint. Reliquum eſt igitur vt omnes hortor ad ſtudium lib. poſt. vnde nobis ad Ariſtot. & ad felicitatem ipſam additus paretur. Nec quicquã tam arduum putemus quo humano ingenium penetrare non poſſit, ſed ſine labore ſine vigiliis peruenire nemo poteſt ad ea, quæ nos à vulgo ſeparant. Sed ad Auerroem Ariſtote. iuratiſſimum expoſitorem redeo.

VERVMTAMEN Ordo ipſius. 5. loco Auer. De ordine. noſter de ordine intendit loqui & inueſtigare, quem locum obtinet hic liber inter libros logices hoc quæſitum eſt valde neceſſarium & vtile. ſi quidem ſicuti in natura nihil eſt inordinatum. 8. phyſicorum. 15 ſic cum ars imitari debeat naturam nihil in arte debet eſſe inordinatum. quare neceſſarium erit videre de ordine libri & eo maxime, cum ſcientia ageneretur in nobis ex ordine rerum ſcibilium, qui ordo eſt inter prius & poſterius vt patet. 5. meta. cap. 16. ſed quia non decet veritatem inueſtigantem vti terminis ambiguis, ideo eſt ſciendum, ꝙ ordo doctrinæ eſt duplex. vel enim ordo eſt doctrinæ ſecundum nobilitatem, vel ſecundum facilitatem, vt colligi poteſt ex verbis Ariſt. 5. meta. cap. de priori, ideo duo quærimus, & de ordine libri huius ſecundum facilitatem. & etiam ſecundum nobilitatem, ſed de ordine ſecundum facilitatem erit quæſtio, nam de ſecundo nullus dubitat, ſed cum ordo ſemper ſit inter prius & poſterius vel poſitum vel intellectũ ideo Auer. querit duo primo poſt quem librum debet ſituari liber poſt. ſecundo ante quem librum debet poni & legi, ſoluens primum Auerro. inquit } Verum tamen ordo ipſius eſt ſine dubio poſt librum priorum { &

ſic liber poſter.ſequitur librum priorum tres ob cauſas dicit Auer.quæ etiam fuerunt declaratæ ab ipſo in primo phyſ.in prologo, & in tex.57. eiuſdem, verum hic longiori ſermone & obſcuriori eas declarat,et prima cauſa eſt inqt Auer. ⟨ quia communius eſt notius proprio⟩ pro intellectu huius cauſæ eſt ſciendum, ꝙ in doctrina vniuerſaliter ſemper oportet procedere ex notioribus nobis ad ignotiora,quia hæc eſt via nobis cõgenita pri phyſico.ſecundo,& hic modus procedendi eſt ſemper ſeruandus ⟨ in illatione quæſiti .i.concluſionis, quæ quæritur anteq̃ ſit demonſtrata concludendo quod latet ex noto.⟩ i.ſimpliciter in proceſſu cuiuſcunq; concluſionis nos concludimus quod latet & eſt ignotum, ex nobis noto.ergo hæc via eſt in omni concluſione quærenda procedere ex notioribus ad ignotiora, quare notiora præcedunt ſub hac propoſitione pro maiori Auer.accipit minorem ibi ⟨ Vniuerſale vero⟩ quæ talis eſt,ſed vniuerſale magis eſt notius particulari,ideſt minus vniuerſali in doctrina,ergo debet præcedere tractatus de magis vniuerſali,minorem Auer.accipit vt probatam ab Ariſt.in primo phyſ.tex.4.quando dicebat, ab vniuerſalibus eſſe procedendũ ad particularia.i.ad minus vniuerſalia,dabat rationem, quia ſunt notiora.cũ ſint quodã modo tota,ſiqdem totũ eſt notius partibus,q̃ admodũ in ſenſu primo eſt notũ totũ q̃ partes,ſic & in intellectu totum debet eſſe notius q̃ partes,& ratio eſt,vt memini me dixiſſe ab hinc treis annos cũ primũ phy. publico munere profiterer,quia totum habet magis rationem mouendi,cum ſit magis ĩ actu quæ actualitas eſt ratio mouendi & intellectum & ſenſum licet differenti ratione: vt in quæſtione de primo cognito declaraui,quam ad breue tempus me editurũ polliceor,ſed reuertens ad propoſitũ dicit Auer.cum vniuerſale ſe habeat vt totum,cum multa comprehendit ſub ſe particularia,quæ ſe habent vt partes,merito debet magis vniuerſale primo cognoſci. ex hac ratione Auer.concludit primam cauſam,cum liber priorum tractet de re magis vniuerſali, ſi quidem de ſyllogiſmo. qui vniuerſalior eſt demonſtratione,omnis enim demonſtratio eſt ſyllogiſmus, ſed non econtra merito tractatus libri priorum debet præcedere lib.poſt.cum ibi de magis vniuerſali,hic vero de minus vniuerſali,hanc rationem poſuit Ariſt.primo priorum.5.dicens oportet prius loqui de ſyllogiſmo,poſt hoc de demonſtratione.dans cauſam dixit, eo ꝙ vniuerſalior ſit ſyllogiſmus,& hæc eſt prima cauſa ĩ his verbis ab Auerro.aſſignata, dans ſecundã cauſam inquit. ⟨ Secunda autem cauſa eſt quia eſſentialis tractatus etc.⟩ Quæ ratio Auerro. formatur in conſequentiæ modo,hoc pacto ſi liber priorũ non præcederet librum poſteri. ſed econtrario liber poſt.præcederet,tunc tractatus accidentalis fieret eorum, quæ tractantur in libro poſteri. & ſic tractatus per accidens præcederet tractatum per ſe & eſſentialem.ꝙ eſt falſum vt declarat ipſe.4.metaphyſices.14.pro intellectu deductionis huius conſequentiæ ẽ ſciendũ,ꝙ eſt vna propoſitio in doctrina Ariſt.& Auer.quæ eſt ſupponenda,vt principiũ adiſcenti hanc artẽ ſ.quòd propoſitio demonſtratiua debet habere prædicatum conueniens ſuo ſubiecto, eſſentiale ſecundũ ꝙ ipſum & vniuerſale,ꝙ idem eſt re, ſed differt ratione,vt declarabitur in com.36.tamen vt deſeruit noſtro propoſito, prædicatum conueniens ſubiecto demonſtratiuũ debet eſſe ſecundũ ꝙ ipſum & vniuerſale.i propriũ.ſiquidẽ idẽ eſt vniuerſale & propriũ vt declarat Ariſt.pri. poſte. cap.11.Auer.et primo poſt.co.41.&.40.ita vt ſi prædicatũ conueniens ſuo ſubiecto cõueniet nõ primo,ſed inter ſubiectũ & prædicatũ cadet alia natura diſtincta à prædicato vel à ſubiecto, illud dicitur prædicatũ conueniens per accidens ſubiecto,hoc declarauit Ariſt.primo poſt.cap.11.& 13.Auer.in co.36.&.41.primi poſt.& ſecũdo poſt.94.& quæſito.3.poſterioriſtico,adeo vt ob iſtam propoſitionem tanq̃ principium primũ cõcedendũ Auer.noſter ex doctrina Ariſto. velit genus,ꝙ prædicatur de ſpecie, non ingredi demõnem ſi quidem non eſt propriũ prædicatum & ſecundũ ꝙ ipſum,licet contrariũ videatur dicere primo poſt.30.&.31.co. quæ contradictio illuc vſq; differatur,tamen vult Auerr.ſecundo poſt.94.& primo poſt.36.clarius primo poſter. 44.& in epith.de demõe ꝙ prædicata neceſſaria in demõe ſunt differentiæ & propria, genus aũt non eſt neceſſariũ prædicatũ ipſi ſubiecto, niſi ſecundũ qd,nã in locis dictis hẽtur, ꝙ neceſſariũ ẽ duplex quoddã ẽ neceſſarium eſſentiale omni ex parte.i.prædicatũ ẽ neceſſariũ ſubiecto & econtra,& ſic tantum prædicata ſunt neceſſaria eſſentialia,quæ ſunt differentiæ vltimæ & propria.nã hæc propõ homo eſt rationalis vel riſibilis habet ſubiectum neceſſario prædicato,& econtra. conuertuntur enim ad inuicem, ſed hæc, homo eſt animal,licet animal ſit neceſſarium ad eſſe hominis. non tamen eſt neceſſaria hæc propoſitio ex

parte

parte prædicati,nam ad hoc vt ſit animal, non eſt neceſſarium,quod ſit homo, ideo dicitur hæc propoſitio neceſſaria per accidens dicit Auerr. locis allegatis,quia eſt neceſſaria per vnam tantum partem,modo quòd per partem eſt per accidens eſt. 5.phyſico.primo,ſecundo eſt ſciendum ꝙ eſt propoſitio Auer.primo poſteriorum. 69. ꝙ prædicata ſuperiorum per accidens conuenire habent inferioribus,vnde ibi habet cauſæ generis dum attribuuntur ſpeciei,fiunt cauſæ remotæ,& Ariſto.primo poſteriorum. 11.& .13. inquit ꝙ ſi prædicatum figuræ conueniens primo attribuamus triangulo,erit propoſitio per accidens,quia hoc prædicatum non primo illi conuenit,ſimiliter ſi illud attribuamus yſocheli,per accidens illi conuenire dicitur,quia non primo, ſed per aliam naturam illi conuenire dicitur, ſi quidem per naturam generis,quibus ſic declaratis, eſt tertio ſciendum ꝙ præmiſſæ demonſtratiuæ inquantũ præmiſſæ habent hoc à ſyllogiſmo ĩ cõmuni in modo & figura,quod ſint poſitæ & conceſſæ,ſiquidem de ratione præmiſſæ,vt præmiſſa hoc eſt vt ſit poſita & conceſſa in ſyllogiſmo ſiue vera ſiue falſa,non eſt de ratione præmiſſæ vt declarabitur in com. 13. vbi inquit Auerro. quòd præmiſſa tunc dicitur præmiſſa,quando accipitur,vt pars ſyllogiſmi,ergo eſſe præmiſſas in modo & figura competit primo ſyllogiſmo inquãtum ſyllogiſmus,& propter hoc Ariſt. in definitione ſyllogiſmi accepit præmiſſas,dicit enim eſt oratio,in qua quibuſdam poſitis & conceſſis neceſſe eſt aliud euenire ab his,& eſt.& aliud prædicatum,quod primo conuenit ſyllogiſmo,vt ſyllogiſmus ſcilicet notificare ex noto ignotum,hæc enim proprietas primo competit ſyllogiſmo vt patet per eius definitionem, iſta inq̃ prædicata & proprietates cum primo conueniant generi,ſi applicentur ſpeciei erunt prædicata illi conuenientia per accidens,vt diſtinguitur contra primũ vt Ariſtoteles declarauit primo poſteriorũ. 13. ſi quis enim attribueret homini ſẽſibile, attribueret per accidens,eodem pacto ſi prædicata, quæ conueniunt ſyllogiſmo,vt ſyllogiſmus ſcilicet habere præmiſſas poſitas & conceſſas & ex noto ĩferre ignotum,attribuantur demonſtrationi, attribuuntur per accidens,nam illi conueniunt ratione alterius,verum ſemper accipio per accidens,vt accipit Auerroes in quæſito tertio poſterio. vt diſtinguitur contra primum, & ſic præmiſſas demõſtratiuas eſſe præmiſſas cõuenit illi per accidens,quia per genus ſuũ,ſimiliter quod notificent naturaliter ignotum,conuenit illis per accidens,quia non inferunt ignotum,inquantum ſunt veræ,ſed inquantum ſunt poſitæ,his ſtantibus,faciliter deducitur conſequentia Auerro. ſi liber poſteriorum præcedet librum priorum tractatus per accidens præcederet tractatum per ſe,quod eſt falſum, probo conſequentiam, nam non poſſumus cognoſcere demonſtrationem, niſi cognoſcamus principia eius ſcilicet & ſyllogiſmum & figuram qui eſt principium formale, & præmiſſas,quæ ſunt vt materia. modo eſſe præmiſſas non competit præmiſſas demonſtrationis, niſi per accidens, ſimiliter eſſe in debito modo & figura illius conuenit per accidens. quoniam per genus ſuum ſcilicet ratione ſyllogiſmi cui primo hæc competunt prædicata,ergo ſi primò tractaretur de demonſtratione quam de ſyllogiſmo. tractatus per accidens præcederet tractatum per ſe, quoniam non poſſumus cognoſcere demõſtrationem niſi cognitis illis principijs,quæ per accidens illi conueniunt,primo autem et per ſe ſyllogiſmo,ſed aliquis quæreret,quomodo per accidens competit præmiſſis demonſtratiuis, ꝙ ſint præmiſſæ,& quòd ſint in debito modo & figura.& tertio quòd notificent ignotum naturaliter ex noto,dico ꝙ accipio per accidens, vt diſtinguitur contra primum & ſecundum ꝙ ipſũ, non autem diſtinguitur contra per ſe, nam hæ proprietates dicuntur per accidens conuenire demonſtrationi,quia non conueniunt ei ſecundum ꝙ ipſa & primo,ſed ratione alterius,tamen poſſunt dici per ſe conuenire,quia ſine illis conditionibus non poſſunt eſſe præmiſſæ demonſtratiuæ, verum non ſunt de quiditate illius.nam illa eſt quiditas alicuius & principium quiditatiuum illi conueniens,quo primo poſito, ponitur, & primo remoto,remouetur,vt Ariſtot. declarat cap. 11.& ſic neceſſitas erit prima conditio dicens quiditatem in demonſtratiuis præmiſſis, vt declarat Auerro.primo poſteriorum. comm. 28.quia illa poſita, ponuntur præmiſſæ in eſſe demonſtratiuo,& illa remota,remouetur ab eſſe demonſtratiuo, patet igitur quæ Auer. dicat in hac ſecunda ratione, & quomodo deducit, poſt quam ponens tertiam rationem & cauſam, inq̃t

Tertia vero cauſa eſt ne bis fiat repetitio in ſcientia,nam ex hac deuenitur ad rei nugationẽ, quæ eſt rei inutilis repetitio. & ſi ſuperius auctoritate Themiſt. dixerim idem ſæpius repetendum dummodo ordinate procedamus. ſed quando ſine ordine ac vtilitate, eiuſdem rei

...ſit repetitio.hoc vanum & fruſtratorium eſt in arte.ad quod inconueniens deducit rationem Auer.ſi liber poſt.præcederet librum priorum. tunc eiuſdem rei fieret duplex repetitio.ꝙ eſt fal ſum.ꝙ etiam deduxit in prologo primi phyſico. falſitas conſequentis eſt nota. conſequentia vero deducitur.hoc pacto.ſi liber poſt. qui tractat de demonſtratione præcederet librum priorum.ergo in illo tractatu oportet cognoſcere ſyllogiſmum n cōmuni & eius definitionem.ſicut Ariſto.ag.t.qui in definitione demonſtrationis, vtitur ſyllogiſmo.& prædicatis eius. ſi per te ſequeretur deinceps liber priorum. qui tractat de ſyllogiſmo in communi.ergo ibi iterum tractaretur de ſyllogiſmo.& ſic duplex inutilis repetitio abſq; ordine.quia ordinate ſemper ī arte vniuerſalia præcedunt particularia.ſicut in natura ma teria primo recipit formas vniuerſales poſtea particulares primo meta.17. primo enim homo viuit vita plantæ.poſtea animalis vltimo intelle ctuali.ſic & in arte debet eſſe ordo ſeruandus, et non bina inordinata & inutilis repetitio & hic ē huius cauſæ intellectus.ſcil quia Auer. dicit quædam verba difficillima.ideo ſciendum eſt.ꝙ ſyllogiſmus.vt ſyllogiſmus nihil aliud eſt, niſi præmiſſæ poſitæ in debito modo & figura.nam de ratione pmiſſæ eſt.ꝙ ſit pars ſyllogiſmi. ergo quot ſunt.et quales ſunt præmiſſæ.tot erunt ſyllogiſmi & tales. vnde ex veris præmiſſis erit demonſtratiuus ſyllogiſmus.ex probabilibus.quæ videntur omnibus.vel ſaltim ſapientibus erit topicus ſyllogiſmus.ſimiliter & ſi quæ ſunt aliorum ſyllogiſmorum ſpecies, erunt ex præmiſſis proprijs ipſorum.tunc dicit Auer. Procedens enim hoc modo doctrinæ ſcilicet ꝙ tractatus de demonſtratione & de particulari præcederet tractatum de ſyllogiſmo.& de vniuerſali Contingit.quòd hāc eandem rem ſcilicet prædicatum commune & & vniuerſale.quod eſt ſyllogiſmus Commoſtret de præmiſſis veris ideſt de demonſtratione, & de probabilibus.i.de topico ſyllogiſmo Et alijs ſpeciebus præmiſſarum proprijs .i.de alijs ſyllogiſmis.ſi quidem dictum fuit ſyllogiſmos non eſſe niſi præmiſſas in debito modo & figura ex tali materia.ſyllogiſmum vero vt ſyllogiſmum eſſe præmiſſarum aſſumptionem in modo & figura non coarctato ex aliqua materia, & ideo dicit Auer.ex alijs ſpeciebus præmiſſarum proprijs, accipit.n.propria hic non pro cōuertibilibus. ſed accipit proprias vt opponuntur præmiſſæ vniuerſali inquantum præmiſſæ.ſed vt ſunt in propria materia.adeo vt Auer.per proprias præmiſſas intelligit proprias ſpecies ſyllogiſmorum. verum hic eſt aduertendum verbum vnū Aue. quod dicit. Et ſi quæ aliæ ſunt præmiſſæ.quæ cō ſtruant ſyllogiſmum perfectum ſecundum figuram præter has duas ſpecies præmiſſarū Ex quibus verbis.videtur ꝙ tantū duæ ſunt præmiſſarum ſpecies quæ faciant ſyllogiſmum perfectum ſcilicet præmiſſæ demonſtratiuæ, & probabiles. ergo aliæ videntur.ꝙ non faciant ſyllogiſmum perfectum.quia Auer.loquitur de alijs conditionaliter.dicens ſi quæ aliæ ſunt. ergo videtur, ꝙ ſophiſticus ſyllogiſmus non ſit ſyllogiſmus, nec rethoricus nec poeticus.pro intellectu huius dubij.eſt ſciendum.ꝙ perfectus ſyllogiſmus in figura & modo definitur ab Ariſt.in primo priorū, ꝙ eſt inſtrumentum.quod ex præmiſſis poſitis et conceſſis.habet aliud naturaliter ignotum notificare.verum ſi hoc.quod notum ſit. eſt ignotum naturaliter proprium vniuerſale & neceſſariū. & ſit notum ex præmiſſis proprijs neceſſarijs & vniuerſalibus.hoc ſit per demonſtrationem, vt patet ſecundo poſt.primo.ſi vero id.quod probatur.non eſt vniuerſale neceſſarium.ſed eſt particulare.probatur ex præmiſſis non vniuerſalibus omnibus hoc ſit ſyllogiſmo topico cathe.ꝙ hoc ſit verum.probo nam Ariſt.in primo poſt.cap.3 r. concluſit.ꝙ demonſtratio tantum ſit in prima figura.& in primo modo primæ figuræ.ſi eſt affirmatiua.negatiua vero in ſecundo.qui ambo modi concludunt vniuerſaliter.in eadem prima figura ſunt duo modi ſyllogiſmi perfecti particulariter concludentes.darij & ferio.in ſecunda & ſunt ſyllogiſmi particulariter concludentes.& ſi ſint imperfecti.tamen reducuntur ad perfectos. In tertia omnes concludunt particulariter, & tamen omnes dicti habent figuram perfectam, vel poſſunt reduci ad perfectam.illis autem non vtitur demonſtrator.ſi quidem procedit ex vniuerſalibus proprijs ad quæſita vniuerſalia, quare & præmiſſæ top.habent tantum figuram perfectam.& modos in particulari concludentes, dūmodo ſint poſitæ præmiſſæ ſyllogiſmi cathe. & præmiſſæ demonſtratiuæ habent figuram & modos perfectos vniuerſaliter concludentes.& ideo dicit de his duabus tantum præmiſſis. quia id.ꝙ poteſt ſciri vel eſt vniuerſale vel particulare ſi vniuerſale vtimur præmiſſis demonſtrationis. ſi particulare vtimur probabilibus præmiſſis. vt declaratum fuit.ſyllogiſmus vero ſophiſticus & elenchus apparet propter ſimilitudinē habere

formam

formam,& nō habet,dicitur.n.paralogiſmus vel
ſyllogiſmus deceptionis vnde Ariſt.primo elē-
chorum primo inquit.nam ſicuti aliqui viden-
tur pulcri alij propter decorē,alij vidētur com-
ponentes ſe ſic alij ſunt ſylogiſmi veri,alij vero
cum non ſint apparent,quare concludit in fine
cap.eſt autem ſyllogiſmus elencus apparens,&
non exiſtens,de ſyllogiſmo vero reth.& poetico
non eſt dubitandum.ſi quidem non ſunt veri ſyl
logiſmi.nam rethor vtitur enthimemate pro ſyl
logiſmo,quod eſt ſyllogiſmus imperfectus,& nō
habet notificare ignotum naturaliter.eodem mo
do nec ſyllogiſmus poeticus habet naturaliter
ignotum notum facere,ſed tantum methaphoras
& ſimilitudines inducere. Ex his ſic declaratis
patent verba Auer.ſyllogiſmus vel præmiſſas,
quæ inferunt naturaliter ignotū,conuenire pri-
mo præmiſſis demonſtrationis ſecundo topicis et
probabilibus,& alijs ſi quæ ſunt.quæ habent p-
fectam formam figuram & modum,dixit dubitā
do,qa vere nullæ aliæ præmiſſæ habent perfectā
formam ſyllogiſticam modo & figura conſtantē
& hoc modo intelliguntur verba Auer.& tres
cauſæ ab ipſo aſſignatæ quare lib.priorum præ-
cedit librum poſt.ſed per ſoluta prima parte hu-
ius quæſiti.reliquum eſt videre de ſecunda par
te.ſ.quem locum obtinet hic liber reſpectu libro
rum ſequentium.ſ.top.elencorum reth. & poet.

An lib.poſt præcedat li. top.

in hoc quæſito omnes conuenere,ꝙ lib. poſt.præ
cedit omnes,excepto lib.top.de hoc enim multi
& maximi viri tenēt,. ꝙ liber topico. precedit
lib.poſt.de alijs non eſt dubium,ꝙ ſequuntur.ſed
dubitant de lib.top.ſed quia hæc pō habet & ra
tiones ſatis apparentes,& auctores non obſcu-
ri nominis.ideo videbimus primo opinionē iſto-
rum eorumq; rationes,deinde poſitionē Auer.
eiuſque rationes,quibus perſpectis ueriorem ſub
ſtentabo, nulli addictus, Philopo.inter expox.

Pō Philop. Auic..

Ar.ſt.certe abſolutiſſimus:vult ī prologo huius
libri librū poſt.præcedere librum elencorū, tri-
plici de cauſa primo quia liber elencorum inuti
lis eſt ad demonſtrationem. quare importunum
erit ipſum ponere ante librum de demonſtratiōe
cum nullam ei vtilitatem afferrat ſecundo debet
præcedere,nam maxime verenda eſt conuerſa-
tio in mendatijs,priuſꝗ verum noſcatur,nā non
poteſt. latere habitus acquiſitus mendatiorū p
quem homo ſit indiſpoſitus ad verum cognoſcen
dum,quare lib.elenchorum,qui de mendatijs,non
debet preponi libro poſt. quia de vero pertrac-
tat.3.dicit Philop.debet præcedere liber poſte.
illum,nā veritas ante cognita mendatiū cogno-
ſcere facit & illud redarguere,quare prius de
ect nos habituari veritate, vt ipſi ad cōfutationē
mendatij poſſimus procedere,quare lib. poſt.cū
doceat inſtrumenta acquirrendi veritatem,deb3
præcedere lib.elenchorum.qui de mendatio tra-
ctat,vnde per iſtas rationes concludit hic bonus
vir librum poſt.præcedere librum elenchorum,
ſed quia in hoc nullus eſt dubius.ideo ponamus
rationes eorum. per quas volunt librum topic.
præcedere librum poſt.& poſtea poſitionem A
uer.declarabimus Philop.& Auic.arguūt circa
hanc quæſt.prima ratione.quæ recitatur ab A-
uer.in illis verbis Quidam autem putauerunt vſ Prima.rō.
que ad illud verbū excluſiue ſcilicet id quo puta
uerunt pro intellectu cuius rationis eſt ſciendū,
ꝙ ſēper mos eſt Ariſt.quādo de re aliqua tracta-
re vult primo inueſtigare de illa per ſermones
probabiles, demum veritatem declarare per ſer
mones demonſtratiuos hunc ordinem ſerē ſerua
uit Ari.in omni quæſito inueſtigando,in primo.
n.phyſicorum de principijs rerum naturalium
quærens numerum & qualitatē,primo per pro-
babiles rationes eorum numerum & naturas in
dagauit;demum demonſtratiuis,ſimiliter circa
quæſitum de caſu & fortuna circa quæſitum de
loco vacuo & tempore,eundem ordinem ſerua-
uit in lib.de cœlo in lib.etiam de generatione &
in omnibus libris,ſemper inueſtigauit quæſitum
rationibus topicis, vltimo demonſtratiuis, hanc
concluſionē poſuit Auer.3.meta.primo.4. phy
ſicorum tertio,ꝙ conſuetudo Ariſto.eſt præpo-
nere ſermones probabiles demōſtratiuis dat cau
ſā Auer.primo cœli.8 5.quoniam ſermones pro
babiles cū ſint faciliores demonſtratiuis nos ex-
ercent, vt faciliori quodam modo demonſtrati-
uos capere valeamus ex his dictis Auer. ponit
rationem primam iſtorum ꝙ quidam putauerūt
quæ formatur tali pacto per conuenientem ſimi
litudinem ſicut ſe habet in ſcrutinio ignoti,ꝙ ra
tiones dialeticæ præcedunt ſemper,deinde ſequ-
untur demonſtratiuæ,ſic in doctrina, melius eſt
ꝙ præcedat liber top.cum ſit pars vniuerſalior
& communior deinde ſuccedat lib. poſt. verum
hic eſt aduertendum ꝙ Auer.barbaris nomini-
bus per ſcrutinium ignoti vult intelligere p ſcru
tationem alicuius quæſiti.vel quæſtionem alicu
ius rei quæſitæ,ī huiuſmodi quæſito quærendo ſē
per rationes topicæ præcedunt eo quia ſunt com
muniores & faciliores diſcernentes verum à fal
ſo, vbi hoc modo iam quæſitum fuit perſcrutatū
demon-

demonſtrator accipit partem veram derelinquẽ-
do falſam.& ſic vtitur rationibus demonſtrati-
uis circa tale quæſitum,ergo ſi rationes topicæ
præcedunt demonſtratiuas cum ſint faciliores et
cõmuniores . communia enim præcedunt primo
phyſi.4.q̃a ſunt notiora,à ſimili liber top.debet
præcedere librũ poſt. Cum ille de communibus
tractet.hic vero de proprijs,verũ Auer.noſter
ſoluit hanc rationem in illis verbis .ſ.id quo pu
tauerunt illi   ſed vt ordinate procedamus po-
nemus primo omnes rationes huius opinionis vl
timo ſoluẽ nes ideo relicta hac ſolutione,deſcen-
do ad ſecundam rationem Auic. quæ ponitur ab
Auer.in illis verbis.   Circa quod iam errauit
Ratio.2.Auic. Auic.errore manifeſto vſq; ibi ſed hoc eſſet
verum & ratio formatur tali modo ſemper enĩ
ſeruatum fuit ĩn arte q̃ communia magis,& vni
uerſalia debent præcedere proprIa primo,phy.
4.ſed lib.top,tractãt de communibus & magis
vniuerſalibus,liber poſt.tractat de proprijs: er-
go lib.top.debet præcedere librum poſt.maior ẽ
nota.minorem probat Auer.ſed pro probatione
eſt ſciendum q̃ Auer.per præmiſſas diuulgatas
intelligit præmiſſas topicas.nam præmiſſæ topi-
cæ ſunt diuulgatæ.quia viſæ omnibus pluribus.
vel ſaltim ſapi.per prima autem intelligibilia,
Auer intelligit præmiſſas demonſtratiuas , quæ
dicuntur primo intellecta primo poſt. com .12,
&.3.de anima. 36,quoniam principiorum eſt ĩ
tellectus conclusionis vero ſcientia.6. ethycorũ.
4.&7.vnde Auer.in ſecundo poſt.cap.penulti
mo in parafraſi,& Ariſto.in tex.dicunt intelle-
ctus.quidem eſt propoſitiones primæ,quibus de
claratis ratio Auic.eſt manifeſta,ſi vniuerſalia
ſemper præcedunt particularia,cũ præmiſſæ di-
uulgatæ ideſt topicæ.quæ conſiderantur in lib.
top.ſint communiores primis intelligibilibus id ẽ
præmiſſis demonſtratiuis,quæ tractantur in hoc
Ratio.3. lib.   Ergo liber top.cum ſit de vniuerſalibus,
præcedit,& pro hac confirmanda ratione eſt au
ctoritas Ariſt.primo poſt.cap.5.quæ dicit pro-
poſitionem topicam,vtramq; accipere contradi
ctionis partem.demonſtratiua vero vnam tantũ
quoniam vera eſt modo id.quod ad plura ſe ex
tendi communius eſt q̃ id,quod ad pauciora, &
ideo primo topi.dicebat Ariſto.q̃ propoſitiones
topicæ habent additum ad omnia problemata ad
problema per ſe,& non per ſe,ad problema pro
prium & non proprium.neceſſarium & non ne
ceſſarium.ſed propoſitio demonſtratiua habet tã
tum viam ad quæſitum proprium & neceſſariũ

quare de vniuerſalioribus tractat liber top. quã
poſt.præterea eſt regulas Ari. 5.meta. primo q̃ Ratio.4.
ea debent præcedere in doctrina,vnde quis facil
lime adiſcit,ſed.ea quæ tractantur in lib.top. ſũt
facilliora his,quæ in lib.poſt . pertractantur , nã
ea,quæ tractantur in lib.top.ſunt nota omnibus
pluribus vel ſaltim ſapientibus,cum ſint vulga
ta,ſed ea,quæ in lib.poſt.pertractantur cum ſint
naturæ nota primo poſt. 12.erunt ſaltim ſapien-
tibus nota.immo forte nec omnibus ſapientibus,
ſiquidẽ Ariſto.primo poſt.cap.24.poſtea q̃ de-
clarauit regulas & modos cognoſcendi præmiſ-
ſas demonſtratiuas inq̃t,difficile autem eſt ſcire,
ſi nouit vel non quare difficile eſt cognoſcere re
gulas,quæ conſtituunt præmiſſas demonſtrati-
uas,ſecus autem eſt de regulis topicis, quæ omni
bus ſunt nota.cum vulgatæ ſint,præterea eſt
Et alia ratio,quæ probat librum topicorum præ- Ratio.5.
cedere cum de vniuerſalioribus tractet .nam id
eſt vniuerſalius à quo (vt aiunt) non conuerti-
tur ſubſiſtendi cõſequẽtia.vt patet. 5.meta.cap.
de priori & in poſt prædicam.eodem cap.et hoc
modo Ariſt.primo priorum cap. 5.probauit pri
us tractandum eſſe de ſyllogiſmo,ſi quidem pri-
or eſt ſyllogiſmus demonſtratione,tunc arguitur
ex hoc.cum omnis præmiſſa demonſtratiua ſit to
pica & non econtra,ergo topica premiſſa eſt vni
uerſalior,hoc enim patet,nam premiſſa demõ
ſtratiua & maxime in demonſtratione ſimplici-
ter eſt ſenſata per ſe nobis & nature nota primo
poſt.cap.33.& com.33.ergo eſt topica.ſi qui-
dem præmiſſa topica eſt viſa omnibus pluribus
vel ſapiẽtibus.quare omnis propoſitio demõſtra
tiua erit topica ſi quidem demonſtratiua eſt viſa
omnibus pluribus vel ſapi.ſed non valet ecõtra
eſt præmiſſa topica ergo demonſtratiua nam li-
cet præmiſſa top.ſit viſa omnibus pluribus vel
ſap.non tamen erit demonſtratiua.ſi quidẽ pro-
poſitio demonſtratiua debet eſſe propria primo
poſt. cap . 5 . mõ propoſitio viſa omnibus vel
pluribus vel ſap . põt eſſe communis . & ideo
non demonſtratiua quare top . præmiſſa vni
uerſalior,ergo primo debet cognoſci,& per con
ſequens liber to p.tractans de illa debet præcede
re librum poſt.tractantem de præmiſſa demon-
ſtratiua.   Eſt & alia ratio ſumpta ex ordine Ratio.6.
Ari.eiuſque conſuetudine,conſueuit enim Ari.
ſemper perfectiorem & nobiliorem rem,in vlti-
ma ſcientiæ parte pertractare.ſicuti in lib.phiſi-
corum ĩ quo vltimo pertractauit de primo moto
re tanq̃ de perfectiori & nobiliori re conſidera-

tis in

ter oĩa cõſiderata ĩ illo lib. ſimiliter ĩ lib. de ani
ma vltimo pertractauit de intellectu, qui eſt p
fectior pars animæ. eodem pacto in lib. metaphy
ſic. vltimo pertractauit de ſubſtantia in mobili,
prima intelligentia, cum ſit perfectiſſima. res cõ
ſiderata omnibus entibus mundi, & hic ordo vi-
detur habere rationẽ ex tex. Ariſto. 9. meta. 15.
vbi inquit ꝙ in natura ſemper vltimo producũ
tur perfectiora & quæ primo generantur ſunt
imperfectiora. eodem pacto in arte. cum ſit aſſe-
cla naturæ quod perfectiſſimum conſideratum ẽ
debet vltimo pertractari cum igitur demonſtra
tio & definitio ſint inſtrumẽta perfectiſſima om
nium, quæ in logica conſiderantur, ergo vltimo
loco debent tractari & cognoſci. quare cum lib.
poſt. de his agat vltimo loco venit reponendus,
Ad hanc rationem accedũt auctoritates aliquæ
Ari. nam ipſe in primo poſt. cap. 5. com. 13. &
14. declarat propoſitionem topicam & hoc non
poſſet rite agere niſi ipſa vteretur, vt prius de-
clarata ĩ lib. top. amplius in cap. 27. eiuſdẽ pri-
mi ſecundi Auer. in com. 85. habet Ariſto. topi-
cum interrogare præmiſſas, non autem demon-
ſtratorẽ, & inquit ſicut dictũ eſt prius ĩ his, quæ
de ſyllogiſmo ꝙ non poteſt intelligi niſi his, quæ
de ſyllogiſmo topico in lib. top. fuere pertractata
ibi enim Ariſt. docet quando poſſumus interro-
gare præmiſſas topicas, & non poteſt intelligere
librum priorum quia ibi non docet aliquid de
præmiſſa top. ſed bene de pmiſſa, vt præmiſſa er
go ſi Ariſt. prius dicit ſe dixiſſe de ĩterrogatione
præmiſſæ topicæ, in libro de ſyllogiſmo per quẽ
non poteſt intelligere librum priorum, cum ibi
nihil topicæ præmiſſe inueſtiget, ergo habet inte
lligere librum top. & ſic prius. & priori loco eſt
ponendus, hæ ſunt auctoritates & rationes pro
Oplo Auer. hac opinione, quæ certe non videntur alienæ à
vis Ariſt. Auero. noſter tenet aliam opinionẽ
q̃ veriorem reputo ꝙ liber poſt. præcedit librũ
top. verum pro intellectu eius opinionis eſt ſciẽ
dum ꝙ ordo eſt duplex vt declaratur ab Auer.
in primo metheororum cap. primo, quidam eſt or
do ſecundum neceſſarium, quidam eſt ordo ſecun
dum melius ordo d:ctrinæ ſecundum neceſſariũ
eſt vt priora & cauſæ de neceſſitate præcedant
cognitionem poſteriorum vt Ariſt. declrauit pri
mo phy. primo, ꝙ cognitio rerum ſenſibilium de
neceſſitate requirit cognitionem cauſarũ & hoc
modo dicit Auer. loco allegato liber de anima
de neceſſitate præcedit librum de animalibus,
alio modo eſt ordo ſecundum melius & eſt quã-
do incipimus ab his, vnde quis facillime adiſcit. 5
meta. primo & hoc modo dicit Auerro. librum
de animalibus præcedere librum de anima nam
compoſita & effectus ſunt nobis notiores, hic or-
do ſecundum melius poteſt eſſe etiam aliquando
ſecundum nobilius, ita vt melius ſit aliquando
procedere nobiliori q̃ admodum declarat Aue.
ſecundo de anima. 77. vbi Auerro. dicit ꝙ licet
tactus ſit vniuerſalior viſu, tamen Ari. ordi-
nauit conſiderationem de his virtutibus ſecũdũ
nobilitatem, non ſecundum naturam, & ideo pri
mo incepit à viſi quia eſt nobilior alijs ſenſibus,
eundem ordinẽ ſeruauit Ari. ĩ hoc primo poſt. ĩ
quo primo pertractauit de demonſtratione ſim-
pliciter quæ eſt perfectiſſima omnium, q̃ de de-
monſtratione in communi ad tres ſpecies demon
ſtrationis, & hoc quia eſt pfectior alijs, de qbus
tractat in cap. 30. quoniam ſeruat ordinem nobi
litatis, ex quo põt ſolui vna dubitatio, quæ moue
tur à latinis. ſi communiora præcedunt. cum de-
mõ ſit quodam commune analogum ad tres ſpe-
cies demonſtrationis, quare primo non tractauit
de demoſtratione in communi, vel de premiſ-
ſis demonſtrationis in communi ad tres ſpecies.
cum primo loquatur de præmiſſis demonſtra-
tionis ſimpliciter, ad hãc dubitationem ex dictis
patet ſolutio, ꝙ Ari. hic ſequutus eſt ordinẽ no-
bilitatis, licet enim primo debuiſſet tractare de
præmiſſis demonſtrationis ſimpliciter ordine na
turæ & neceſſitatis, tamen primo loquutus eſt
de præmiſſis demonſtrationis ſimpliciter, ſectans
ordinem nobilitatis. ſicut fecit de ſenſu viſus ſe-
cundo de anima. 77. vel poſſumus dicere, quòd
primo loquutus eſt de præmiſſis demõnis ſimpli
citer, qa illæ amplectũtur cõditiones demõnis qa
& propter quid, cum abſoluant vtrũq; quæſitũ.
& non econtra, ſi quidem demonſtratio ſimplici
ter continet demonſtrationem quia, & propter
quid, & eſt cauſa aliarum demõſtrationum pri
mo poſt. 10. ſed non econtrà, tamen vt eũq; ſequ
utus eſt ordinem nobilitatis Ex quibus decla-
ratis patet intentio Auer. in illis verbis quando
dicit ⸿ Non eſt autem res ulla in iſta doctrina in
ferens præponi ⸾ ideſt non eſt vlla res. i. ratio in-
ferens vel neceſſario probans, per quam poſſu-
mus inferre ipſam doctrinam. ſ. demonſtrationis
preponi vel præcedere vel poſtponi reliquis
proprijs libris. ſ. quatuor libris topi. elẽcorũ poet.
& retho. ergo lib. poſt. non prſeedit ſecundum
neceſſarium ordinem, librum topico. & alios. ſed
dans ordinem. d. id vero fit propter id. quod me-
lius

lius ē} melius meo iuditio, ſtaret propter id. ꝙ vel nobilius eſt nam parum poſt .d. nam ipſe eſt qui primo intenduur à communiori parte. i. à ſyllogiſmo reliqui vero ſecundo intenduutur, pro quorum verborum intellectu eſt ſciendum ꝙ id primo intenditur & principaliter ab agente, quod habet rationem finis. ſi quidem agens propter finem agit, reliqua vero, quæ intenduntur. intenduutur propter finem, ſic in doctrina, primo. intenditur & deſideratur finis qui eſt nobilior omnibus. conſideratis in illa ſcientia. ex his omnibus ponit Auer. ſuam opinionem ꝙ lib. poſt. dicitur præcedere librum top. ordine ſecundum nobilitatem, quia id præcedendum ſecundum nobilius, ꝙ eſt perfectius & nobilius. ſed demonſtratio. eſt perfectior & nobilior ſyllogiſmo top. & elenco. & alijs ſpeciebus, ergo debet præcedere tractatus de demonſtratione illos, ꝙ autem demonſtratio ſit nobilior probat Auer, quia primo intentum à communiori parte. i. à lib. priorum, qui dicitur de vniuerſaliori, parte. i. de ſyllogiſmo, q eſt omnibus ſpeciebus vniuerſalior, eſt demonſtratio. nā de ſyllogiſmo tractatur gratia demonſtratiuæ diſciplinæ. quæ primo & per ſe deſideratur, ſi quidem vt diximus in cap. de vtilitate, felicitas hominis, quæ eſt per ſcientias ſpeculatiuas hoc acquiritur, inſtrumento, & ideo demonſtratio deſideratur propter ſe, aliæ ſyllogiſmorum ſpecies deſiderantur ob aliud, quare ordine nobilitatis lib. poſt. præcedit. librum top. & alios. ſed dicer ergo prius deberet tractare de definitione q̄ de demonſtratione. cum ſit perfectior & nobilior. dico ꝙ licet ordine nobilitatis hoc ſequeretur. tamē quia demonſtratio continet in potentia definitionem primo poſt. com. 11. ideo prima de demonſtratione & ideo de ipſa proponit & epilogat ſecundo quia demonſtratio eſt facilior cognitu q̄ definitio, quia ex accidentibus proprijs conſtat, quæ magna partem conferunt ad cognoſcendū quid tertio quia dictū fuit in lib. priorū de vna parte demonſtrationis, conſentum erat de altera parte pertractare ad notitiam eius completam, vt declaratum fuit ſupra, patet ergo quod ordine nobilitatis lib. poſt. præcedit librum top. cum tractet de nobiliori inſtrumento faciente ſcire, quod eſt finis aliarum ſpecierum ſyllogiſmorum modo finis eſt perfectior his quæ ad finem ſunt, & ideo Auerroes in fine huius prologi capitulo de proportione dicebat, quòd reliquæ artes vel partes logices. deductæ ſunt vt ſubministrēt ſcientiæ, demonſtratiuæ. ergo ſcientia demonſtratiua ē vt finis iſtarū, quare nobilior, ergo ordine nobilitatis debet præcedere verum Auerro. noſter non tantum defendit librum poſte. præcedere librum topic. ordine nobilitatis, ſi quidem in hoc nullus dubitat. ſed defendit librum hūc præcedere librum top. nō ſolum hoc ordine nobi. ſed etiam ordine ſecundum neceſſarium & ſecundū notius, & hanc concluſionem ponit Auer. in illis verbis quādo. d. } poſſet enim aſſeri, ꝙ neſciat regulas qbus acquiruntur } verum pro intelligendis verbis Auerro. eſt ſciendum, ꝙ Ariſto. dixit in primo priorum primo. in lib. hoc doceri demonſtrationem, qua acquiritur ſcientia perfecta rei. ſed in lib. top. docet Ari. modum cognoſcendi præmiſſas topicas quæ præmiſſæ topicæ. cum ſint diuulgatæ viſe omnibus vel pluribus. habent agenerare opinionem non ſcientiā, quæ opinio non eſt habitus certus & firmus faciens cognoſcere rem. ſed poteſt variari. ſi quidē præmiſſæ topicæ & probabiles cum videantur veræ apud aliquos apud vero alios vero non habent agenerare opinionem, præterea eſt ſciendū quòd propoſitio eſt vulgata habitum eſſe notiorem priuatione, nam ratio cuiuſcunq; notitiæ eſt actualitas nono metaphyſices. 20. cum ergo habitus ſit ens in actu, priuatio eſt non ens, merito habitus eſt notior priuatione, immo priuatio cognoſci non poteſt nec intelligi abſq; habitu. ſed habitus in ſua cognitione non indiget priuatione, dicebat enim Ari. 5. metaphyſices cap. de oppoſitis & in poſtprædica. ꝙ priuatio definitur per reſpectum ad habitum, ſi quidem priuatio eſt carentia habitus in ſubiecto apto nato. vt declarauit lucidiſſimus Them. 5. phy. ſuper. tex. 22. & ſimp. in primo phy. in com. ſuo. 61. à quibus ſumpſit Auer. in. 4. meta. 4. cū ergo priuatio ſit carentia formæ in ſubiecto apto nato recipere illam formam non cognoſcitur niſi per habitum, concluſionem hanc poſuit Auerro. 12. metaphiſices 37. dicens priuatio non cognoſcitur niſi per reſpectu ſui habitus, quis Auerro. 8. phiſi. 27. dicat quod in quibuſdam accidit deſcribere habitus per negationes, hoc eſt raro. verum quando hoc fit. excederet noſtrum Scopum hoc declarare. quare cum in definitione habitus non ſit opus priuatione, ſed econtra. nam cæcitas definitur per viſum, quòd eſt carentia viſus in oculo apto nato videre. ſed viſus abſq; cæcitate definitur & cognoſcitur ꝙ Ariſt. explicauit primo de anima. 85. dicens recto cognoſcimus ipſummet & obliquum, ſemper ergo notiori erit habitus priuatio-

ne, vltra eſt ſciendũ, ꝙ Auer. ſumit ſcientiã eſſe habitum, opinionem vero eſſe priuationẽ, nã ſcientia eſt habitus concluſionis per demõnem acq ſitus, opinio vero eſt priuatio ſcientiæ & veritatis, nam ſcientia eſt habitus firmus verus, ſed opinio eſt contingentiũ vt d. Ariſt. pri. poſt. cap. penult. quæ nõ ſunt certa & vera ſed poſſunt variari, ideo eſt priuatio veritatis & ſcientiæ, qua acquiritur veritas re,bis ſic declaratis, formatur ratio Auer. tali pacto, probat lib. poſt. præcedere librum top. ordine notitiæ, & neceſſitatis, ſicut ſe habent fines inter ſe, ſic ſe debent habere media, quæ ducunt ad fines inter ſe. ſed ſcientia quæ eſt finis demõſtrationis, eſt notior opinione, quæ eſt finis ſyllogiſmi topici, ergo lib. poſt. cum tractet de demonſtratione tanq̃ de notiori, præcedere debet ſiquidem notiora præcedunt in doctrina, præcedit etiam ordine neceſſitatis, nam non poſſumus ſcire opinionem, quæ ſe habet vt priuatio, niſi ſciamus demonſtrationem, quæ ſe habet vt habitus, ergo non poſſumus cognoſcere præmiſſas topicas, quæ ducunt ad opinionem, niſi præcognoſcamus præmiſſas demonſtratiuas, quæ ducunt ad ſcientiam, ꝙ vero non poſſumus cognoſcere opinionem, niſi præcognouerimus ſcientiã, patet ſiquidem opinio definiri non poteſt abſq; ꝙ cognouerimus ſcientiam, nam opinio eſt ſcientia imperfecta, vel eſt priuatio ſcientiæ certæ, ecce qualiter in definitione opinionis capitur ſcientia, ſed non econtra, nam ſcientia eſt habitus acquiſitus per demonſtrationem, nõ enim indiget in ſui definitione opinione, quare cum ſit notior, & lib. poſt. tractet de inſtrumento ducente ad ſcientiã, liber topic. de inſtrumento ducente ad opinionẽ, q̃ de neceſſitate ſequitur lib. poſterio. præcedere librum topic. ordine & notioritatis & neceſſitatis, ſed Auerro. noſter dubitat contra hanc rationem & ſoluit in illis verbis. { Niſi eſſet habitus } nam habitus & priuatio ſunt relatiua, ſicuti. n. refertur priuatio ad habitum. ſic refertur habitus ad priuationem, ſunt. n. ſimul & in cognitione, et in eſſe q̃ admodum eſt lex relatiuorum in quorũ definitionibus, licet vtriſq; vt, ergo cum ſint relatiua, oportet ꝙ vnum per reliquum definiatur, hanc dubitationem ſoluens Auerro. dicit ꝙ priuatio & habitus poſſunt biſariam capi. vno modo inquantum habitus & priuatio ſunt, ideſt ſub propria ratione habitus, & ſub propria ratione priuationis, nam id verbum inquantum, quod ab Auerroe dicitur { ex parte qua } denotat rationem formalem & propriam. Sed ſi vt latinis placet loqui volumus, vno modo accipitur habitus & priuatio formaliter, ꝙ eſt ſub proprijs rationibus. & quia ratio propria habitus eſt perfectio ratio propria priuationis eſt imperfectio. 10. meta. & . 15. & . 16. ideo ſub iſtis rationibus proprijs accipiendo habitum pro perfectione, priuationẽ pro imperfectione, ſic ſunt relatiua & ſimul ſunt & ſimul definiuntur, vnum enim ſine reliquo definiri non poteſt, & ſic habitus eſt carentia imperfectionis vel priuationis, priuatio autem erit carentia perfectionis. ecce quomodo vt ſunt relatiua & formaliter. vnum definitur per reliquum, ſecundo modo poſſunt capi habitus & priuatio, pro rebus ſubiectis, habitui & priuationi, ꝙ à latinis dicitur, materialiter, & vt ſic nõ ſunt relatiua, ſed ſunt ſubſtantia relatiuorum & hoc ſecundo modo non ſunt ſimul natura, nec ſimul definiuntur & cognoſcuntur, nam res, quæ eſt habitus non pro formali, ſed pro materiali, quæ eſt viſus, definitur & cognoſcitur ſine cæcitate, ſed non econtra, res quæ eſt cæcitas, non poteſt cognoſci abſq; viſu exemplum eſt, pater & filius ſi capiantur vt ſunt relatiua pro formali, ſic vnum capitur in alterius definitione & econtra, immo ſunt ſimul natura & tempore & ſimul cognoſcuntur, ſi vero capitur pater pro ſorte homine, qui eſt ſubiectum iſtius relationis paternitatis, & filius pro platone, qui eſt ſubiectum filiationis, ſic non ſunt ſimul, nam res, quæ eſt pater eſt prior re quæ eſt filius pro materiali, & non ſimul cognoſcuntur. Aliud exemplum afferunt iuniores & certe ſatis ad propoſitum ſcilicet genus & ſpecies poſſe dupliciter capi, vno modo ſub ratione formali, & ſunt vt ſic, relatiua vt genus prædicatur in quid de differentibus ſpecie, & vt ſpecies prædicatur in quid, de differentibus numero, nam iſtæ ſunt eorum formales rationes & definitiones, vt ſic genus & ſpecies ſunt relatiua. dicebat enim Porfirius. ſpecies eſt generis ſpecies & genus ſpeciei genus, ſimul enim definiuntur & cognoſcuntur, ſecundo modo poſſunt capi genus & ſpecies non ſub ratione eorum formali, ſed pro rebus ſubiectis generi & ſpeciei, vt puta genus pro animali, ſpecies pro homine, ſiquidem ꝙ ſit genus vel ſpecies hoc eſt opere intellectus. 5. meta. 30. & vt ſic accipiendo, genus & ſpeciem pro rebus illis ſubiectis, ſic non ſunt relatiua eſſent enim accidentia, modo vt ſic ſunt

in prædicamēto ſubſtātie nec ſimul definiuntur, ſed vnū definitur per aliud & non econtra. nam homo quia conſtat ex animali, definitur per aīal quod eſt prius eo, definitiones enim ſumuntur ex principijs intrinſecis rei primo de anima. 5. ideo animal neceßario ingreditur hominis definitione, ſed homo nō ingreditur definitionē animalis, tum quia animal eſt prius illo, tum etiā, quia non eſt principium eius, his ſtantibus patet reſponſio Auer. habitus & priuatio ſunt relatiua, concedo ſub rationibus proprijs .i. inq̄tū habitus & priuatio, vel formaliter, pro perfectione et imꝑfectiōe ſed nego pro ſubiectis eorū .i. pro rebus ſubiectis perfectioni & imperfectioni, et hæc eſt reſpōſio peripatetica, quæ nō tantū deſeruit huius argumenti ſolutioni, ſed multis latinorū cauillis ſoluendis. verū cōtra hāc ſolutionē Auer. iterū inſtat verū pro intellectu argū. Auer. quod ē difficile, eſt intelligendū, ꝙ præmiſſæ demōſtratiuæ quæ ſunt per ſe notæ notificantur per propoſitiones probatas hominū conſenſu, vt Auer. d. pri. poſt. co. 7. & ſecūdo cœli. 22. quæ propoſitiones hominū cōſenſu probatæ ſunt vulgatæ et topicæ, quæ videntur omnibus pluribus vel ſaltim ſap. et ideo Ari. primo poſt. cap. 33. dicebat principia demōſtratiua notificari inductione, quæ eſt rō ex præmiſſis topicis procedēs. ergo præmiße topicæ cōferūt cognitioni præmiſſarū demōſtratiuarū & ſunt adiuuantes ad ſcientiā generandā. præmiſſæ vero demōſtratiuæ perficiūt cognitionē præmiſſarū top. recto. n. cognoſcimus obliquū & nūq̄ cognoſceremus aliquod declinare à vero, niſi prius qd verum ſit cognouerimus. ex his Auer. probat, ꝙ præmiſſæ topicæ et demōſtratiuæ, quæ in lib. poſt. & top. tractantur ſunt mutuo relatiuæ & ſic vna non poteſt cognoſci ſine reliqua. vt ipſe dixit, & arguit ſic, cognitio præmißarū demonſtratiuarū eſt perfectio & habitus, cognitio præmiſſarū top. eſt imperfectio, & priuatio perfectionis ſciētiæ, ergo vna per alteram cognoſcitur & definitur, ad hoc reſpondens Auer. in illis verbis, { & id circo noſtra intereſt dicere } vſq; ibi { dicimus enim nos } inquit Auer. ꝙ verum ē præmiſſas demonſtratiuas aliquod habere iuuamen per cognitionē præmiſſarū topic. quæ agenerare habent opinionē, & ēt præmiſſas topicas perfici per cognitionē præmißarū demonſtratiuarū, verū differenti mō iuuaminis et cognitionis, ſi quidē perfectio quā habent præmiſſæ top. à demonſtratiuis, illis conuenit inq̄tū ipſe, perfectio vero ſi aliqua eſt, quā habeāt præmiſſæ demonſtratiuæ à topicis vel ſcientia ab opinione, non cōuenit eis inquantū ipſe, ſed conuenit per accidens, declaro reſponſionem, nam in doctrina Auer. & Ariſt. idem eſt dicere inquantum ipſum, ꝙ ſecūdum propriam naturam, & definitionem, ac id, quod per ſe īmediate primo alicui ineſt non per aliud, illi ſecundum ꝙ ipſum conuenire dicitur, ſed id quod alicui conuenit non ſecundū ꝙ ipſum ſed per aliud per accidens ei conuenire dicitur, vt Ari. declarat primo poſt. cap. 13. vnde Aue. quæſito. 3. poſt. habet id, quod nō ē primū prædicatum eſt per accidens, ergo quod conuenit alicui nō per propriā definitionē & ſecūdū ꝙ ipſū per accidens illi conuenire dicitur, his declaratis. inquit Auerro. ꝙ præmiſſæ topicæ præmiſſis demonſtratiuis afferunt aliquā vtilitatem & præmißæ demonſtratiuæ perficiunt topic. præmiſſas ſed differenti modo, nam imperfectio, quæ conuenit præmiſſis topicis & opinioni agenerata ex illis. conuenit illis ſecundum ꝙ ipſe, & per propriam definitionem, ſed perfectio ſi qua dici poteſt conuenire præmiſſis demōſtratiuis à præmiſſis topicis vel potius vtilitas nō cōuenit illis nec ſcientiæ agenerata ex illis per ſe & ſecundum ꝙ ipſe, & ꝙ hoc ſit verū probatur, nam ſiquis vult definire ſcientiam, in eius definitione non cadit opinio nec imperfectio, nam ſcientia proprie definitur, vt eſt habitus concluſionis per demonſtrationem acquiſitis. ſed in definitione opinionis cadit ſcientia per ſe, nam opinio eſt ſcientia imperfecta vel priuatio ſcientiæ, ecce qualiter in definitione per ſe opinionis cadit ſcientia, ergo perfectio quæ cōuenit opinioni eſt à præmiſſis demonſtratiuis ideſt eius definitio eſt per illas vel perficitur per illas, nam ſicuti ſe habent fines inter ſe ſic & inſtrumenta. ſi opinio ſe habet ad ſcientiā, ꝙ eius perfectio vel definitio eſt, per ſcientiam ingredientem eius definitionem & non econtra. ergo ita ſe habent præmißæ inter ſe topic. & demonſtratiuæ & ideo Auerr. dicit { Tu autem intelliges hoc per definitionem ſcientiæ & opinionis } ꝙ opinio habet per ſe in definitione eius ſcientiam, ſed non econtra vt declaraui, nam dicimus, ꝙ opinio ſit ſcientia imperfecta, ſed non abſoluitur modus ꝙ dicamus ſcientiam eſſe opinionem perfectam { niſi translatione } Reſpondet Auer. cuidam tacitæ difficultati poſſet enim quis dicere, ꝙ ſcientia definitur per opinionem, nam poſſumus dicere, ꝙ ſcientia eſt opinio perfecta, vel perfectio opinionis, & opinio definitur ꝑ ſcientiam. ergo ſunt relatiua Reſpondet Auerr.

ꝙ nunꝗ ſcientia definitur per opinioné, niſi metaphorice ideſt ſimilitudinarie, nam metaph. eſt rei fictio, inquit in paraſraſi poeticorum Auer. vt metaphorice dicimus prata ridere. quo ſtante dicit Auer. ꝙ ſcientia vere ponitur in definitione opinionis, nam opinio eſt priuatio ſcientiæ ſed non vere dicitur opinionem eſſe ſcientiam imperfectam, ſed ſi aliquando dicitur hoc eſt metaphorice non vere, ſed eſt ſub fictione transferente nomen verum ſcientiæ ad aliquod cui non conuenit veræ niſi ficte & metaphorice, modo demonſtrator non vtitur nominibus metapho. ſed veris & proprijs. Alio pacto poſſunt intelligi verba Auerro. quæ incipiunt { & id circo noſtra intereſt dicere { vſq; ibi excluſiue } dicimus.n. nos } quód Auer. velit, quód licet præmiſſæ topicæ afferant aliquam vtilitatem & perfectionem præmiſſis demonſtratiuis & præmiſſæ demonſtratiuæ topicis ſed tamen differenti iuuamine & perfectione, nam præmiſſæ topicæ ad hoc, vt habeát robur & efficaciam indigent confirmatione propoſitionũ demonſtratiuarũ quæ agenerant veritatem rei, & ideo Ariſtoles poſt ſermones probabiles appoſuit ſemper demonſtratiuos, vt illis daret perfectionem, qua poſſint agenerare fidem, & ideo dicit Auerro. { perfectio vero, quæ conuenit cognitioni diuulgatarum ideſt præmiſſarum topic. quæ dicuntur diuulgatæ, quia viſæ omnibus pluribus vel ſapien. per cognitionem præmiſſarum verarum eſt perfectio ſecundum ipſas. ideſt conuenit illis per præmiſſas tantum demonſtratiuas, nam præmiſſæ demonſtratiuæ habent hoc ſolum ſcilicet agenerare veritatem, ſed præmiſſæ top. non agenerant veritatem ſe ipſis, niſi hoc habeant à præmiſſis demonſtratiuis { ſed perfectio verarum non eſt ſecundũ ipſas { .i. vt præmiſſæ demõſtratiuæ agenerent perfectionem & veritatem non eſt hoc { Secũdum ipſas ideſt non conuenit eis ſecundum præmiſſas topicas, nam ſe ipſis poſſunt agenerare ſcientiam abſquè præmiſſis topicis ergo non eſt ſecundum ipſas præmiſſas top. perfectio præmiſſarum demonſtratiuarum, ſed ſi aliquam afferunt vtilitatem hoc eſt per accidens, non ratione præmiſſarum demonſtratiuarum, ſed ratione naturæ hominum, vt Ariſt. & Auer. declarát ſecundo meta. 15. inquit. n. Ariſt. ꝙ ſunt quidem homines, qui non credunt prius intellectis, niſi inquantum ſunt famoſa, ecce clare quõ propoſitiones probabiles poſſunt afferre vtilitatem demonſtratiuis, non in ſe ſed reſpectu talis naturæ hominum qui non credunt rationibus demonſtratiuis, niſi fuerint confirmatæ per rationes diuulgatas & per hominum teſtimonia, accidit etiã hoc hominibus in quibus virtus imaginatiua dominatur ſupra cogitatiuá, & iſti non credunt demonſtrationibus niſi imaginatio cõcomitetur eas dicit Auer. quare perfectio, quæ accidit ſi qua eſt præmiſſis demonſtratiuis à topicis non eſt ſecundum ipſas ſed per accidens & reſpectu naturæ hominũ, de quibus dixit Ari. & Auer. & hoc modo videtur ſatis conuenire hæc expoſitio verbis Auerrois. Sed circa dicta Auer. eſt vna dubitatio, quæ mouetur à iunioribus, ſi Auerro. dixit ſcientiam & priuationem ſe habere vnum vt habitus, reliquum vt priuatio, ergo iſta cum ſic ſint oppoſita, habent fieri circa idem. nam in poſtprædicamentis habet Ariſtote. cap. de oppoſitis ꝙ priuatio eſt in ſubiecto apto nato recipere habitum, modo hoc eſt falſum, ſi quidem ſcientia eſt rerum eternarum & neceſſariarum opinio vero eſt rerum variabilium & contingentium, ergò non ſunt circa idem ſubiectum, ad hanc dubitationem, qequid dicant alij. Reſpondeo quód opinio & ſcientia habent fieri circa idem. nam eadem res poteſt eſſe ab vno ſcita vere, & ab alio opinata, & ꝙ hoc ſit verum Auerro. primo poſte. com. 38 habet ꝙ vnus errandi modus eſt quando demonſtramus, & credimus haud demonſtraſſe, ecce vnus credit demõſtraſſe et nõ habebit ſcientiam, alter credet non demonſtraſſe, & habebit opinionem, quare circa eandem rem continget opinio & ſcientia, ſed dices cõtra id, quód ſcitur eſt eternum, quod opinatur eſt contingens. dico ꝙ idem re eſt ſubiectum quod ſcitur, & quod opinatur, ſed dicitur opinari reſpectu hominis, tamen in ſe poteſt eſſe eternum. Poteſt autem eſſe contingens apud ſic credentem, hanc reſponſionem declarauit Ariſto. primo poſteriorum cap. vltimo patet ergo ex his dictis quomodo liber poſterio. ordine neceſſitatis & facilitatis præcedit librum topic. & quomodo verba Auerro. intelligãtur.

Sed vt corroboremus opinionem Auerro. ponemus alias rationes, & auctoritates primo ſi liber topicorum præcederet librum poſteriorum quæro quo ordine præcederet, vel ordine nobilitatis, vel neceſſitatis, vel ordine ſecundum melius & facilitatis, non enim datur alius ordo, non præcedit ordine nobilitatis, vt etiam ipſi fatentur, nam demonſtratio perfectior & nobilior eſt ſyllogiſmo topic. nec liber topico. debet præcedere librum poſteriorum ord. ne ſecũdum Ratio propria Auer.

notius & melius, pro intellectu cuius cauſæ eſt ſciendum, quòd illa in doctrina debent præcedere ſecundum notius, quæ ſunt notiora & faciliora, iſta autem ſunt magis vniuerſalia primo phyſicorum.4.quæ continet particularia. ſicut totum continet partes, modo, quæ conſiderantur in lib. top.& poſterio.ſunt duæ ſpecies præmiſſarum, quarum vna non eſt vniuerſalior reliqua.ita vt vna ſit notior altera, quia vniuerſalior, nam iſtæ ſunt ſpecies æquæ diuiſæ quarũ vna non eſt vniuerſalior reliqua, quia vna non continet reliquã immo potius, ordine facilitatis lib.poſt.præcedet librum top.ſi quidem præmiſſæ demonſtratiuæ forte magis videntur notiores q̃ topic. præmiſſæ, nam præmiſſæ demonſtratiuæ ſemper ſunt determinatæ & vno ſe habentes modo nunq̃ variabilis ſcilicet per verum falſum, neceſſarium contingens poſſibile præmiſſæ topicæ cum ſint multis modis variabiles.ſ.per verum falſum, neceſſarium contingens poſſibile impoſſibile, videtur, ꝙ difficiliori modo cognoſcantur, ꝙ hoc ſit verum Ariſt.& Auer.primo poſt.94.habẽt ꝙ facilior eſt reſolutio demonſtratiua, q̃ topica, dat cauſam Ariſtot.& Auer.quia demonſtratiua reſolutio habet inuenire vnam cauſam tantum, & vnam præmiſſam.ſ.veram, ſed reſolutio topica habet ĩuenire plures præmiſſas, modo facilius eſt inuenire vnum, q̃ multa, ex quibus patet, ꝙ cum reſolutio tendat ad præmiſſas, vt declaratum fuit ſupra, præmiſſa demonſtratiua cum accipiat vnũ tantum, facilior erit, topica vero cum ſit multiplex erit difficilior, quarè potius ordine facilitatis lib.poſt.præcedet librum top.tum etiam cum dictum ſit Ariſt.primo de anima.8 5.ꝙ recto cognoſcimus obliquum, quare rectum erit notius obliquo, ergo præmiſſæ demõſtratiuæ potius erũt notiores topicis, cum veluti rectum quid ſe habeant.ſunt.n.veræ & neceſſarie, & ideo Ariſt.primo top.cap.primo, definit primo ſyllogiſmum ſecundo demonſtrationem.3.te p.vltimo ſophi.& in primo elencorum cap.ſecundo in fine recapitulat ſe dixiſſe primo de demonſtratiuo, ſecundo de top.3.de litigioſo.d.velle loqui, quare videtur.ꝙ Ariſt.ponat ordinem neceſſarium horum librorum, vbi patet ſemper librum poſt. præpoſuiſſe lib.topic.& Ariſtotel.primo priorum primo proponens intentionem ſimul & ſemel propoſuit intentionem lib. priorum & poſte. quare abſurdum eſſet, medium ponere librum topic.inter hos libros & in cap.5.Ariſt.ordinans hos libros, inquit prius dicendũ eſt de ſyllogiſmo. poſt hoc de demonſtratione, dans cauſam dixit, quia ſyllogiſmus eſt vniuerſalior demonſtratione, & non dixit prius de ſyllogiſmo, poſtea de top. ſed poſt de demõne, & Auer.inquit poſt hunc tractatum, immediate loquetur de demõne, & in finẽ ſecundi poſt.co.100.epilogauit ſimul iunctũ ſine aliquo intermedio.de ſyllogiſmo dictum fuiſſe & de demonſtratione quare immediatus eſt lib. poſt.libro prio.vltra probatum fuit ſupra librũ priorum & poſt.vnum eſſe librum, ab vna re tractata, ab vna intentione & vno fine, ſi.n.liber top.medius eſſet, inter librum priorũ & poſt. nõ eſſet vnus liber, immo non eſſet ordo propoſitus ab Ari.primo priorum cap.primo, et epilogatus ſecundo poſt.cap.26.præterea dixit Auerro. ꝙ iſti duo libri conſiderãt de duabus partibus vniuſmet rei, vt dixit in cap.de intentione q̃no, ergo erit poſſibile, ꝙ non ſint eſſentialiter connexi ad inuicem, Adeo vt non cadat medium inter illos, quare nõ præcedet lib.top.ordine facilitatis, nec tertio præcedet ordine neceſſitatis.ſiquidem ordo neceſſarius eſt, vt principia ſemper in cognitione præcedant illa, quorum ſunt principia primo phyſ.primo.modo præmiſſæ topicæ non ſunt principia præmiſſarum demonſtratiuarum, nam principia, & ea.quorũ ſunt prĩcipia, dicũtur eſſe eiuſdem ordinis & coordinationis, modo iſtæ ſpecies præmiſſarum non ſunt principia & principiata, ſed ſunt ſpecies æque diuerſæ. vt homo & capra, quorum vnum non eſt principiũ alterius, quare nec ordine neceſſitatis lib.top.præcedit, patet ergo opinio Auer.ꝙ lib.poſt.præcedat ordine facilitatis, ſed quouis modo res ſe habeat inquit Auer. { Expedit incipere ab ea, quod naturaliter eſt magis dilecta }.i.à re nobiliori & perfectiori, quæ quidem magis deſideratur, & eſt ſcientia demonſtrationis, quæ in potentia continet quæſitum quid primo poſt.co.11.ſed ne dubitationis locus relinquatur, neceſſarium eſt ſoluere rationes in oppoſitum.

Solu. primæ Rationis Auic.

Prima ratio ſoluitur ab Auer.in illis verbis. { ſcilicet id, quod putauerũt illi eſt quid fictum } & quis hanc ſolutionẽ vltimo declarẽ.hoc feci, vt ordinate procederẽ, erat prima ratio, ſicut ſe habet in quæſito inueſtigando, ꝙ ſemper ratione topicæ præcedunt demonſtratiuas ſic & lib.top.debet præcedere lib.poſt. pro ſolutione eſt notandum verbũ Auer. in paraphraſi primi top.in prĩcipio quòd in quacũq; arte ſunt duo, quorũ vnũ eſt ſcientia rerum & methodorum, quibus cõſtituitur, & altera eſt exercitatio illarum inſtitutionum earũq; vſus, ſicut &

in arte

*in arte medica,inquit ipſe ſunt regulæ,quibus ac
quiritur talis ars & eſt exercitium & vſus illarũ
ex quo continuo vſu generatur habitus.quo fa-
cillime & prompte poſſumus operari,quo ſtante
reſpondet Auer.ꝙ vſus præmiſſarum topicarũ
precedit vſum præmiſsarum demonſtratiuarum
ergo præmiſſæ topicæ præcedunt præmiſſas de-
monſtratiuas.negat ſimilitudinem & proportio
nem Auer.nam præmiſſæ top.& demonſtratiuæ
ſunt duæ ſpecies æque diuiſæ,quarum vna non ē
vniuerſalior reliqua,ergo pars topica & demõ-
ſtratiua ſunt duæ partes logices æque diſtinctæ,
vt.d.Auer. in cap.de proportione & ſic vna
hac ratione non præcedit reliquam ſed potius eſ
ſet dicendum librum hunc præcedere librum to
pi.vt declaraui.cauſa vero quare ſimilitudo nõ
tenet,eſt hæc,nam in ſcrutinio vel quæſito,ratio
nes topicæ præcedunt demonſtratiuas,quia iſta,
quæſtio vel ſcrutinium eſt vſus doctrinæ non do
ctrina,in quo vſu diſputans vel quærens rei ve-
ritatem,primo vtitur rationibus topicis ſecundo
demonſtratiuis,& hoc quia rationes topicæ pro
cedunt ex comunibus,quæ ſunt faciliora. demon
ſtratiuæ vero cum ſint ex proprijs,ſunt diffici-
liores,ideo in eadẽmet arte in vſu doctrinæ vti-
mur primo topicis rationibus ſecundo demõſtra-
tiuis,iſta vero ratio non ē ſeruanda inter doctri-
nam demonſtratiuam & topicam,quia iſtæ doc
trinæ vel ſpecies doctrinæ ſunt res æquæ diuiſæ
quarum vna non eſt vniuerſalior reliqua,& iõ
vna non dicitur præcedere reliquam,quia vni-
uerſalior,doctrinam vero topicam non dici vni
uerſaliorem doctrina demonſtratiua,probat A-
uer.ſi quidem vniuerſale.7.meta.43.& primo
phyſi.4.continet ſub ſe in potentia particularia
vt etiam declarat Auer.primo poſt.tertio verũ
debet continere particularia reſpectu,quorum
ē vniuerſale,& nõ alia diuerſa ſuâ coordinatio-
ne dicebat.n.Ari.primo phy.primo,ꝙ materia
prima eſt vniuerſale reſpectu materiæ propriæ.
non reſpectu finis vel efficientis,hinc dicit Aue.
ſi doctrinæ ſpecies,quæ docetur in lib. top . eſſet
vniuerſalior ſpecie doctrinæ,quæ docetur in lib.
poſt.tunc cum vniuerſale continet ſub ſe in potẽ
tia particularia,cũ Ariſt.doceret præmiſſas vel
conditiones ſubiecti libri top.in potentia doceret
conditiones premiſſarum demonſtratiuarum,ſed
hoc eſt falſum,nam ſunt ſpecies diuerſæ,quarũ
conditiones ſunt æque primo diuerſæ,& ideo di-
cit Auer.{ conditiones premiſſarum verarum,
quibus illæ regulantur ſunt aliæ à conditionibus
præmiſſarum probabilium quibus ille regulan-
tur } ecce qualiter vna non eſt vniuerſalior reli
qua,cum ſint ſpecie differentes nam conditiones
premiſſarum topicarum ſũt,ꝙ ſint teſtimonio cõ
firmatæ ſcilicet apud oẽs plures vel ſapientes
ſed conditiones demonſtratiuarum ſunt,ꝙ ſint.
per ſe de omni neceſſariæ etc.et ideo ſunt ſpecies
ad inuicẽ differentes,quarũ vna nõ ē altera vni
uerſalior,ſed dices Ariſt.ſemper ſeruauit hunc
morem,ꝙ in inueſtigando aliquo quæſito præpo
ſuit rationes topicas demonſtrationis vt patet.5.
meta.primo dico,ꝙ licet ſit iſte ordo Ariſto . nõ
tamen valet,ergo lib.top.præcedit librum poſt.
quia ille modus procedendi Ariſt.eſt vſus doctri
næ,vtitur enim rationibus topicis & demonſtra
tiuis circa eandem rem& primo topicis,quia di-
ſputat contra antiquos,ideo arguit primo ex pro
poſitionibus topicis,quia ſunt famoſæ viſæ omni-
bus pluribus vel ſap. in quibus conueniunt om-
nes,ideo vt arguat ex conceſſis & famoſis primo
ponit illas,ergo lib.top.debet præcedere librum
poſt.nego ſimilitudinem quia iſti libri docẽt ſpẽs
doctrinæ diuerſas,quarum vna non eſt vniuerſa
lior reliqua,vt dixi licet in vſu doctrinæ ratio-
nes topicæ præcedunt,ſed nec iſti habent inten-
tum.nam rationes topicæ non ſemper præcedũt
demonſtratiuas,vt vult Auer. primo cœli.85.
ſed aliquando rationes demonſtratiuæ precedũt* Solutio.2.
*topicas,vt ibi ipſe declarat. Erat ſecunda. rõ.
Auic.ſemper vniuerſaliora præcedunt,ſed præ
miſſæ top ſunt vniuerſaliores,demõſtratiuis,qa
ſunt diuulgatæ apud omnes.præmiſſæ demõſtra
tiuæ apud ſap.tantum,ad hanc rationem duas re
ſponſiones dat Auer.prima in illis verbis { Cir
ca quod iam errauit Auic.errore manifeſto} pri
ma reſponſio eſt ꝙ in lib poſt.non intendit Ari.
dinumerare vel componere præmiſſas intelligi-
biles.i.non intendit componere demonſtrationẽ
ex præmiſſis demonſtratiuis,quia hoc fuit decla
ratum in lib.priorum,vt ſupra fuit dictum,ſed in
tentio Ariſt.in hoc lib.eſt dinumerare conditio-
nes præmiſſarum demonſtratiuarum & eſt ver-
bum illud,quod dixit Auer.ſupra in cap.de intẽ
tione,tractat enim ille has præmiſſas ſecundum
numerum ſuarum ſpecierum & attributorum
adeo vt intentio Ariſtotel.ſit indagare conditio
nes præmiſſarum demonſtratiuarum, vt Auer.
declarauit primo poſterio.co.8.& 17.ſimiliter
in lib.top.non intendit Ari.de premiſſis proba-
bilibus pertractare, niſi conditiones & proprie-
tas,per quas in ſpecie talis præmiſſæ collocẽtur.*

tunc

reſpondet Auerro. ꝙ hæc ſigna ſcilicet probabilium præmiſſarum ſunt diſparia ideſt diuerſa, diſperata, æque differentia à ſignis præmiſſarum demonſtratiuarum, & ſic conditiones vnius non ſunt vniuerſaliores conditionibus alterius. et per conſequens nec vna præmiſſa erit cõmunior reliqua. deinde ponit ſecundam reſponſionem in illis verbis } Ac etiam ò vtinam ſcirem } quid cõferat cognitioni præmiſſarum demonſtratiuarũ præcognoſcere præmiſſas probabiles. cum non ſint illis vniuerſaliores, nec cognitu faciliores, cum ſint multiplices. & ſic dicas, ꝙ rationes topicæ exercent nos vt faciliori via cognoſcamus demonſtratiuas dico, ꝙ hoc eſt in ſcrutinio vel ĩ diſputando, ſecus autem ẽ doctrina earum immo, potius præmiſſæ demonſtratiuæ afferunt iuuamẽ topicis, cum ſe habeant vt habitus, top. vero vt

Solu.3.&4 priuatiues, vt dictum fuit ſupra, & per hanc Reſponſionem patet ſolutio quarte rationis quæ dicebat librum top. præcedere, cum tractet de facilioribus. ſimiliter patet ſolutio ad tertiam rationem quæ dicebat vniuerſalia præcedere, cum præmiſſæ topicæ ſint vniuerſaliores, ſi quidem ad omne quæſitum habent aditum, quare earum tractatus eſt preponendus tractatui de præmiſſis demonſtratiuis. cum ſint propriæ dico ꝙ topicus habet propoſitiones magis vniuerſales circa omne quæſitum, ꝙ̃ demonſtrator, ſi quidem. 4 meta. 5. verſatur circa omne genus ẽtis ſicut meta. ergo præmiſſæ topicæ ſunt magis vniuerſales ꝙ̃ demonſtratiuæ hoc eſt falſum, quia tunc ſequeretur ꝙ top. præmiſſæ continerent demonſtratiuas cum magis vniuerſale minus continere debeat, modo iſtæ ſunt ſpecies æque diuiſæ & diſſimiles, inter quas non eſt comparatio reſpectu ipſarum & earum conditionum. niſi reſpectu alicuius ſuperioris, ſi quidem comparatio eſt inter aliqua, quæ conueniunt in communi reſpectu illius communis, comparantur enim homo & capra reſpectu animalis. ſed inter ſe nulla eſt comparatio, cum ſint diuerſe, ſic dico præmiſſæ demõſtratiuæ & top. comparari poſſunt reſpectu ſyllogiſmi. ſed non valet ergo vna eſt vniuerſalior reliqua cum ſint ſpecies diuerſæ. ꝙ̃uis circa quæſitũ ampliorem viam habeat top. præmiſſa ꝙ̃ demon.

Solutio.5. deinde Aue. ponit ſolu. quintæ rationis in illis verbis } ET Si concederemus erat enim ratio quĩta, cum omnis premiſſa demonſtratiua ſit topica & non conuertitur, ergo præmiſſa top. ẽ vniuerſalior, quare præcedere debet eius tractatus, reſpondens Auer. inquit & ſi concederemus, omne intelligibile ideſt omne prædicatum demonſtratiuum quod dicitur intelligibile, ſiquidẽ hæc dicuntur primo intellecta, quia non ĩtelliguntur per alia principia. ſed per terminos ipſorum tantum vel quia iſtorum eſt intellectus primo poſt. vltimo cap. tamen dicit Auer. nos reperimus multas præmiſſas demonſtratiuas, quæ ſunt haud vulgatæ & probabiles & ſunt illæ, quæ expertæ appellantur ergo non omnis præmiſſa demonſtratiua eſt probabilis, pro intellectu ſolutioni Auer. eſt ſciendum ꝙ vt habetur ab ipſo primo poſte. co. 133. præmiſſæ demonſtratiuæ. quædã ſũt quæ ſunt per ſe notæ. immo ſunt tantæ notitiæ, ꝙ neſcimus nec tempus nec modum quo nobis aduenerunt, & hæc dicebat Aue. primo poſt. com. 12. ſunt fortæ notiora ſenſibilibus, immo ſunt vt vnum de ſenſibilibus communibus, q̃ ſunt vulgatæ & ſenſatæ omnibus & ſe habent d. Tho. vt ianua in domo quam nullus ignorat & neceſſe ẽ quemlibet adiſcentem habere, & hæ præmiſſæ demonſtratiuæ ſunt topicæ, verum alio reſpectu dicuntur. n. demonſtratiuæ, quia primæ, vere neceſſariæ &c. dicuntur topicæ, vt ſunt viſæ omnibus pluribus vel ſaltim ſap. ſecundum vero genus præmiſſarum demonſtratiuarum eſt earum, quæ inquiſitione adipiſcuntur, quæ ab Auer. hic appellãtur. expertæ & ſunt illæ, quas non eſt neceſſe quemlibet adiſcentem habere, ſed tantũ adiſcentem in illa arte, quæ ab Ari. dicuntur ſuppoſitiones prima poſt. cap. 5. exemplum eſt ſi quis dixerit ex nihilo nihil fit, non omnibus notũ ſed tantum phyloſophis naturaliter loquentibus, ſimiliter ſi quis dixerit turbith purgare flegma, non omnibus notum. ſed tantum illis, qui ex experimento vel inquiſitione hoc cognouerũt, ex his Auer. ſoluit rationem præmiſſæ top. debent præcedere, quia vniuerſaliores, nam omnis præmiſſa demonſtratiua eſt diuulgata & topica ſed non econtra, Auer. negat hoc & dat inſtantiam, nã præmiſſæ demonſtratiuæ, quæ ſunt experte vel ĩquiſitione acquiſitæ non ſunt topicæ & diuulgatæ. ſi quidem non ſunt viſæ omnibus vel pluribus, ſed dices ad huc ſunt topicæ quia topica præmiſſa eſt viſa omnibus vel pluribus vel ſaltim ſap. mõ iſtæ præmiſſæ per Auer. ſunt viſæ ſap. ergo top. dico ꝙ non ſufficit ad hoc vt ſint topicæ ꝙ ſint viſæ ſap. vel omnibus vel præcipuis ſed requiritur etiam, ꝙ ſint ex terminis, qui. habent viam ad vtrãq; partem contradictionis vt declarauit Ariſto. primo poſt. cap. 5. nam ſi illud eſſet ſufficiens tantum omnis præmiſſa demõ

ſtrati-

ſtratiua eſſet topica.q eſt falſum,ſi quidem præ-
miſſa demonſtratiua accipit vnam partem tan-
tum quoniam vera eſt,top. vtranq; partem q
vero præmiſſa demonſtratiua ſit top.hoc eſt ex
accidēti quatenus viſa ſap.vel pluribus vel præ
cipuis,ſed de ratione formali,ſua eſt,q ſit ex ne-
ceſſarijs & ſic patet ſolutio ad quintam rationē.
Solutio.6. Erat ſexta ratio ex ordine Ariſto.qui ſemper vl
timo loco nobiliorem rem pertractet. ad hanc
rationem,facilis eſt ſolutio,q iſte ordo non ſemp
ſeruatur ab Ariſt.nam lib.de cœlo,primo pertra
ctat de cœlo & eius natura. poſtea de elementis
& tamen cœlum eſt nobilius elementis.ſimiliter
in ſecundo de anima.77.Ariſt. primo pertrac-
tat de ſenſu viſus q de alijs,et tamen eſt nobilior
eodem pacto in hoc lib.primo pertractat de con
ditionibus demonſtrationis ſimpliciter q prop-
ter quid,& quia, quæ omnium eſt nobiliſſima,
& hoc quia ſectatus eſt ordinem nobilitatis ra-
tio vero concludit, quando non ſectatur ordi-
nem nobilitatis,ſed quando Ari.procedit ordi-
ne nobilitatis ratio non tenet,immo primo proce
dit à magis nobili,& eo maxime cum ille ordo ſit
ad placitum,dummodo nō ſit contra regulas ar-
tis,& in hoc non d; imitari naturā,ſi quidē.nā
non pōt producere primo perfectam formā, qa
illa præxigit alias priores,ſed nō ſic h; in arte
de ordine nobilitatis.bene verū eſſet in ordine ſe
cūdum neceſſariū,& iō Auc.noſt. in fine iſtius
cap.inqt [quo vis aūt modo res hēat] expedit in
cipere ab ea re,quæ ē magis dilecta.quæ eſt de-
mō.cum faciat acquirere veritatē,quæ omnium
eſt magis dilecta,vt declarat Aue.primo lib.de
ſtr.deſt.in prob.& magis honorāda,ſi quidē per
demōne; acquirimus ſcientiam per quā ſumus
ſimiles dijs,ergo ordine nobilitatis,ſaltē d; præ-
cedere,& ſi inſtares duabus alijs auctoritatibus
ſupra aductis q lib.top.præcedit,cum Ari.ī pri
mo poſt.5.cap.co.13.& 14.declaret propoſitio
nē top.ergo vtitur vt declarata in lib.top.præte
rea primo poſt.cap.27.inquit Ari.top. interro-
gare,non aūt demonſtratorem & refert ſe ad li-
brū de ſyllogiſmo.per quē librum non pōt intel-
ligere niſi lib.top.in quo de præmiſſa top. per-
tractat & de eius conditionibus,reſpondeo & ad
primā,q non inconuenit artificem accipere quæ
dā,quæ deſeruiant ſuo propoſito,tanq̄ infra de-
claranda,ſicut Ari.agit in primo poſt. cap.22.
vbi loqtur de definitione,& tamē ipſa vtitur vt
infra declarāda,ſimiliter in ſecundo phy.ī defi-
nitione naturæ,accipit motū tanq̄ infra declarā-
dum in.3.lib.& hoc non inconuenit.ad ſecundā
auctoritatem d co,q per librum de ſyllogiſmo
Ari.intelligit librum priorū.in quo de ſyllogiſ-
mo abſolute pertractatur,& q hoc ſit verū A-
riſt.refert ſe ad primum caput primi priorū.vbi
habet non.n.interrogat ſed ſumit qui demōſtrat,
dialetica vero interrogatio contradictionis ē ec-
ce quō correſpondent verba & non inconuenit
Ari.in lib.priorum de interrogatione dialetica
loqui vt deſeruit ſuo propoſitio ibi,tanq̄ poſtea ī
fra declaranda,hæc ſunt ea,quæ mihi viſa ſunt
pro explanatione eorum,quæ Auer.in ſuis ob-
ſcuriſſimis verbis habet,ſed vt nihil in hac mate
ria amplius deſideretur,ſupereſt ponere cōtra-
dictionem vnam maximam in dictis Auer. h;
ipſe in tractatu de locis topicis in cap.de regulis
quibus ſunt argmenta,quæ loca vocantur, quia
hæc eſt pars ſermonis ſyllogiſmorum.& quæ cō
ueniat,q legatur poſt.cognitionem ſyllogiſmi &
ſpecierum eius.& ſuorum modorum & ante li-
brum demonſtrationis,per quæ verba p; Aue.
velle librum top.legi debere ante librum demō-
ſtrationis,& poſt tractatum de ſyllogiſmo.ſ.poſt
librum priorum verum nota q Aue.d.poſt. co-
gnitionē ſyllogiſmi & ſuarum ſpecierū , per
ſpēs ſyllogiſmi non intelligas vere,ſpēs.ſ.ſoph.re
th.& poet.quia eēt falſum,q lib.top. poſtpone-
retur his libris,& præcederet librum poſt.ſi qui
dem apud omnes p; librum elencorum & poe-
ticorum,& rethor.ergo ſi lib.top. præcederet li-
brū poſt.præcedere ēt haberet illos.ideo per ſpe
cies ſyllogiſmi,intelligas maneries ſyllogiſmi .ſ.
in prima,ſecunda,et tertia figura,quia poſtea.d.
& modorū eius ac ſi denominet figuras & mo-
dos ſyllogiſmorum,& hoc mō debent intelligi il
la verba,aliter Aue.falſum diceret,ſed ad prin
cipalem cōtradictionē reſpondeo q Aue.non lo
quitur de lib.top.& poſt.ſed loquitur de vſu re-
gularum top.& demonſtratiuarum,quæ ſūt pri
us docēdæ ad rei inueſtigationē, loquitur .n. de
vſu regularū,& .d.q.vſus regularum topicarū
non cōfert aliquam vtilitatem neceſſariā,demō-
ſtratiuis premiſſis,dat cām ipſe,quia præmiſſæ
demonſtratiuæ ſunt perfecte quæ non indigent
præmiſſis topicis,ſed ſi aliquam afferunt vtilita-
tē hoc eſt ſecundum melius.d.Aue.vt hōes for-
te qui non credunt demōni diſponatur per pro-
babilis rationes,vt dixit ſecundo meta.15.& q
hoc ſit verum, vide qa ſu pra.d in loco allegato
[& non eſt dubium q optimū in cognitione de-
mōnis ē q ſecernamus ipſam cognoſcamus eius
operatio-

operationē ſergo ipſā præcedit cū. ſit ſecernēda à regulis topicis & illis non indigeat, ſed ſi regulæ top. præcedunt, hoc eſt ad vſum & exercitiū hominum, qui nō ſunt diſpoſiti capere præmiſſas demonſtratiuas, Et hæc eſt vera mēs Aue. vt patet inſpicienti eius verba ¶ Nomen vero eius Auer. breuibus ſe expedit à nomine libri quem imitabimur. ſi quidem in cap. de titulo lōgiſſime hoc fuit declaratum. tamen d. Aue. ē notum q aſſeuerant expoſitores in lib. priorum ibi. n. volētes omnes greci dare cauſam tituli quare dicitur liber priorū dicunt propter lib. poſt. vt declaratū fuit in cap. de titulo, ſimiliter dicunt etiam omnes Ari. propoſuiſſe intentionem lib. poſt. quare vero dicatur liber poſt. iam non oportet iterum declarare.

De proportione.

Vltimo Auerro. noſter declarat de proportione quæ ē comparatio aliquorum ad inuicem ſecūdū magis & minus perfectum, quæ ſit proportio huius libri ad libros logices, & vt ex dictis iam facile quiſq; cognoſcet, cum iſte lib. tradat inſtrumēta, per quæ acqritur finis tantum. ſcilicet ſcire q erit nobilior pars omnibus, quæ in logica conſiderantur, ideo dixit Aue. eſt proportio eorum q dominantur ad ſeruos. nam omnia, quæ tractantur in logica ordinantur ad librum hunc tanq̃ ad finem, & omnia, quæ logicus pertractat, ordinat ex hoc fine. ex fine ſi quidem oīa ordinantur q; ſunt ante finem, & maxime lib. priorū ordinatur ad lib. poſt. vt id, quod eſt ante finem ad finē, ſed aliæ partes ordinātur vt ſerui ad dominū, q a omnia alia, quæ in logica tractātur, intēdūt hūc finem. ſ. lib. poſt. tanq̃ ſerui intendunt omnes prīcipis velle: tanq̃ finem. quare lib. poſt. eſt vt dominus reſpectu eōrum, quibus dominatur & finis reſpectu eorū, quæ in ſunt āte finem, nō opus eſt vti declaratione in hoc, ſi quidem dictū fuit ſupra quante ſit vtilitas & nobilitas iſtius libri, Ex quo perſoluitur aliud propoſitū caput. ſ. de neceſſitate libri eſt. n. tantæ neceſſitatis, q ſine ipſo nullus ſciens dici poteſt. qūo enim ſciet niſi habeat inſtrumenta ſcīēdi qūo illa habebit niſi hūc librum continuo legat. immo nec phyſica, nec metaphy. nec mathematica inquiri poſſunt ſine hoc præhabito libro, eſſent enim ſcientiæ fruſtratoriæ ſine hoc lib. quia nunq̃ ad illas perueniremus, ſed de huiuſmodi neceſſitate ſatis, cum res ſe ipſa apud omnes ſit clara.

De neceſſitate.

HIC Conſequēti ordine de via doctrinæ agendum eſſet, quæ ē triplex demonſtrationis genus, ſed quoniam via qua ſcientia lib. poſt. acquiritur non eſt aliqua demonſtrationū ſpēs, quæ quidem hic tractatur, idcirco pro via doctrinæ, quæ huius loci non eſt reſolutionem poſuit, quæ eundem locum obtinet ad lib. poſt quem via doctrinæ ad alios Ariſt. libros, de qua reſolutione nihil eſt profecto, quod plura ſcribam, ſatis enim ſuperius in cap. de inſcriptione diximus.

De reſolutione hic accepta pro uia doctrine.

Poſtremo loco de authoris nomine dicendum eſt, & ſi proprius ē lib. illius, cuius dicitur, quod Aue. conſulto non meminit, nam nemo vnq̃ dubitauit Ari. fuiſſe authorem, ſed ne à veteri ac laudata conſuetudine diſcedā aliquid paucis ad hoc abſoluam. ſed de Ariſt. nihil habeo amplius dicere, niſi quod ātiquitas ita ab initio admirata eſt, vt eum laudaret potius q̃ ſectaretur, & apud poſteros philoſophiæ principatum ſemper obtinuit, mire doctus in diſponenda doctrinarum inſtitutione, ſed lib. poſte. eſſe Ariſto. nemo fuit, qui aliter ſentiret, nam præter inſcriptionem & auctoritates, magnam fidem facit, ſtilus, breuitas ipſa, & ſubtilitas, quæ ab Ariſto. non diſcrepant, alio qui Ariſto. imperfectus eſſet. Nam, cum treis ſcientias inueniſſet logicam, naturalem, & diuinam, quomodo artifex ſcientificus fuiſſet, niſi inſtrumenta, quibus illæ ſciētiæ acquiruntur, tradidiſſet, in quæ inſtrumenta Ariſto. præcepta tradit in lib. poſt. ſed in re conceſſa plura fortaſſe diximus, quam opus erat. Diximus igitur, quæ in principio propoſuimus, & hec habui, quæ in expoſitione huius prologi dicerem. Reliquum eſt vt Muſis iuuantibus expoſitionem in lib. poſt. Ariſto. & in ſingula commēta Auerro. primo quoq; die in lucem afferam.

De nomine authoris.

FINIS.

SERIES CHARTARVM.

ABCDEFGH.

Omnes Sunt Duerniones.

BIBLIOTECA

Digitiz